

วัดโสมนัสวิหาร

๒๐ ก.ย. ๑๔

อนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์

ณ เมรุวัดโสมนัสวิหาร

๒๐ กันยายน ๒๕๑๔

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์

ชาตะ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๕

มรณะ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

ภรรยา บุตร ธิดา

ชีวประวัติ

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ เกิดวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ ที่อำเภอสัมพันธวงศ์ สำเพ็ง พระนคร เป็นบุตรนายเยื้อน นางหลง พิณสวัสดิ์ การศึกษาชั้นต้น ถวายตัวเป็นมหาดเล็กของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมา และได้รับการศึกษาชั้นต้น จากวังสวนกุหลาบ ต่อมาทูลลาออกมาเรียนชั้นมัธยมปลาย ที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สอบคัดเลือกเข้าโรงเรียนนายเรือ แผนกช่างกล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ และสอบไล่ได้ตามหลักสูตรวิชานายช่างกล โรงเรียนนายเรือ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ – ๒๔๖๗

เข้ารับราชการเป็นว่าที่เรือตรี เมื่อ ๗ พฤศจิกายน ๒๔๖๙ ประจำกรมอู่ทหารเรือ

และเป็นเรือตรี เมื่อ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๐

ไปศึกษาการใช้เรือดำน้ำที่ประเทศญี่ปุ่น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ – ๒๔๘๑

ครบเกษียณอายุออกเป็นนายทหารนอกราชการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม เมื่อ ๑ ตุลาคม ๒๕๐๕

มรณกรรม เมื่อ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๔ ด้วยโรคมะเร็งที่โคนลิ้น ณ โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาซึ่งเป็นพี่ คือ

นางลม้าย พิณสวัสดิ์ (ถึงแก่กรรม)

และทำการสมรสกับนางสาวปรุง สุวรรณกร (เปลี่ยนเป็นจำเนียรสุข เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖) ธิดา พันโท พระนภาดภัตติการ (ฉิม สุวรรณกร) และนางเยี่ยม สุวรรณกร เมื่อ พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ มียศเป็น เรือตรี เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๔๗๐ ณ บ้านเลขที่ ๑๒๑๓ ข. ถนนอัษฎางค์ พระนคร มีบุตรธิดา คือ

๑. นาวาอากาศโท เกษม พิณสวัสดิ์ พ.บ.

๒. นางเยาวภา บุญตานนท์ (สมรสกับพันตำรวจเอก สมุทร บุญตานนท์)

๓. นางสาวแววรัตน์ พิณสวัสดิ์ (ถึงแก่กรรม)

๔. นางสาวผ่องพรรณ พิณสวัสดิ์

วุฒิการศึกษาก่อนเข้ารับราชการ

สอบไล่ได้ตามหลักสูตรวิชาโรงเรียนนายทหารเรือชั้นต้น พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๔๗๗ แจ้งความ ทร. ที่ ๘/๗๘ ลง ๑๓ ก.ค. ๗๘

ไปศึกษาการใช้เรือดำน้ำ ณ ประเทศญี่ปุ่น คำสั่งทหารที่ ๔๐/๑๘๘๙ ลง ๑๕ พ.ค. ๗๙

การขึ้นทะเบียนทหารกองประจำการ

เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ เครื่องหมาย ๒๔๖๓ ทร.ภ. ๑๐๑

การอุปสมบท

เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ ที่วัดราชบพิธ จังหวัดพระนคร พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (เวลานี้เป็นสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์) วัดราชบพิธ จังหวัดพระนคร เป็นพระอุปัชฌาย์ ลาจากอุปสมบทเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๒ อุปสมบทตามเรื่อง ก.ห. ที่ ๒๓๙๕๐๙/๐๒ รับ ๑๐ พ.ย. ๐๒ ปคง. ๑๔/๓ ส. ๑๐๓ ขณะอุปสมบทอยู่สอบนักธรรมตรีในสำนักวัดราชบพิธได้ที่ ๑

ยศทหาร

ว่าที่เรือตรี	๗ พ.ย. ๖๙
เรือตรี	๑ เม.ย. ๗๐
เรือโท	๑ เม.ย. ๗๓
เรือเอก	๑ เม.ย. ๗๗
นาวาตรี	๑ เม.ย. ๘๓

นาวาโท ๑ ก.ค. ๘๕

นาวาเอก ๑ เม.ย. ๘๘

พลเรือจัตวา ๑ ม.ค. ๒๕๐๐ ราชกิจจาฯฉบับพิเศษ เล่ม ๗๘ ตอน ๓๕ ลง ๙ เม.ย. ๒๕๐๐

ตำแหน่ง

เข้ารับราชการเป็นทหารประจำการ นักเรียนนายช่างกล โรงเรียนนายเรือ	๖ ต.ค. ๖๒
สำรองราชการกรมเสนาธิการทหารเรือ	๗ เม.ย. ๖๘
สำรองราชการกรมยุทธโยธาทหารเรือ	๑๕ เม.ย. ๖๙
นายช่างกล ร.ล. สุครีพครองเมือง	๘ เม.ย. ๗๐
สำรองราชการกองทัพเรือ	๒๙ ต.ค. ๗๐
ประจำกองช่างแสง กรมสรรพาวุธบางนา ทหารเรือ	๙ มิ.ย. ๗๑
นายช่างกล ร.ล. เสือคำรณสินธุ์	๗ เม.ย. ๗๔
สำรองราชการกรมเสนาธิการทหารเรือ ศึกษาวิชาโรงเรียนนายทหารชั้นต้น	๗เม.ย.๗๖
นายหมวดช่างเครื่องประกอบไฟฟ้า กองช่างไฟฟ้า กรมอู่ทหารเรือ	๕ ก.ค. ๗๘
สำรองราชการกองทัพเรือ	๑ พ.ค. ๗๙
ต้นกล ร.ล. สินสมุทร	๗ ก.ค. ๘๑
สำรองราชการกองเรือรบ	๑๔ พ.ย. ๘๓
นายช่างประจำกองสารวัตรช่าง อร.	๑๗ ต.ค. ๘๔
หัวหน้าโรงงานซ่อมแบตเตอรี่ บ้อมพระจุลจอมเกล้า	๑๔ ส.ค. ๘๕ คำสั่ง ทร. ที่ ๑๒๐/๘๕
สำรองราชการ อร. ๑ มี.ค. ๘๖	คำสั่ง ทร. ที่ ๑๙/๘๖ ลง ๒๖ ก.พ.๘๖
นายช่างไฟฟ้า แผนกคำนวณออกแบบ	กองเทคนิค อร. ลง ๑๔ เม.ย.๘๗
ที่ปรึกษาฝ่ายเทคนิค อร. ๑ ม.ค. ๘๙	คำสั่งทหารที่๒๕/๑๑ ๒๘ม.ค.๘๙

หัวหน้ากองโรงงานแบตเตอรี่และสี อร. ๒๑ ม.ค. ๙๑ คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ ๑๓๙/๘๙๔๐ ลง ๒๑ ม.ค. ๙๑

หัวหน้ากองโรงงานแบตเตอรี่และสี กรมการไฟฟ้า กรมยุทธโยธาทหารเรือ ๑ ม.ค. ๙๖ คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ ๗๖/๘๑๓๗ ลง ๒๑ เม.ย. ๙๖

ย้ายสังกัดจากโรงงานแบตเตอรี่และสี ทร. ไปสังกัดกรม ร.ง. ทหาร ๑๐ ก.ค. ๙๖ คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ ๒๙/๑๓๘๘๕ ลง ๑๐ ก.ค. ๙๖

เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการ โรงงาน แบตเตอรี่ กรมโรงงานทหาร (เป็นการชั่วคราว) ๑ ก.ย. ๙๖ คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมที่ ๑๖/๑๘๐๗๓ ลง ๑ ก.ย. ๙๖

รักษาราชการผู้อำนวยการโรงงานแบตเตอรี่น้ำ กรมอุตสาหกรรมทหาร ๑๙ เม.ย. ๙๗ คำสั่งปลัดกระทรวงกลาโหม ๑๔/๙๐๖๓ ลง ๑๙ ก.ย. ๙๗

สำรองราชการสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม คงรักษาการผู้อำนวยการโรงงานแบตเตอรี่น้ำ กรมอุตสาหกรรมทหาร ๑ ม.ค. ๙๘ ลง ๓๑ ต.ค. ๙๗ คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ ๓๒๙/๘๐๘๑

เป็นสารวัตรตรวจงาน กรรมการอุตสาหกรรมทหารและคงรักษาราชการผู้อำนวยการโรงงานแบตเตอรี่น้ำ กรมอุตสาหกรรมทหาร ๒๐ ก.ย. ๙๘ คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมที่ ๒๕/๑๙๖๔๘ ลง ๒๐ ก.ย. ๙๘

เป็น สารวัตร ตรวจ งาน กรม การ อุตสาหกรรม ทหาร แต่ ตำแหน่ง เดียว ๓ ม.ค. ๙๙ คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ ๓๖/๒๔๒๘ ลง ๑๔ ก.พ. ๙๙

เป็นรองเจ้ากรมอุตสาหกรรมทหาร ๑ ม.ค. ๒๕๐๐ คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ ๓๗๔/๒๔๐๓๒ ลง ๒๗ ธ.ค. ๙๙

สำรองราชการสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม ๖ ธ.ค. ๐๑ คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ ๔๔๑/๒๔๘๘๕ ลง ๖ ธ.ค. ๐๑

ออกจากประจำการ เพื่อรับเบี้ยบำนาญ เพราะครบเกษียณอายุ เป็น นาย ทหาร นอกราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ๑ ต.ค. ๐๕ คำสั่งกระทรวงกลาโหม ที่ ๒๑๒/๑๙๑๑๔ ลง ๒๔ ก.ย. ๐๕

ย้ายประเภท เป็นนายทหาร นอกราชการ สังกัด สำนักงาน ปลัดกระทรวงกลาโหม เพราะมีอายุครบกำหนดย้ายประเภทตามข้อบังคับ ทหาร ว่าด้วยการแบ่งประเภทนายทหารสัญญาบัตรแล้ว ๑ ม.ค ๑๑ คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ ๓๗๖/๑๐ ลง ๒๗ พ.ย. ๑๐

ขอบำนาญ (สูงอายุ) ตามหนังสือที่ ก.ค. ๒๑๔๒๗/๐๕ ลง ๒๔ต.ค.๐๕

เงินเดือน เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ

รับเงินเดือน เรือตรีชั้น ๓ ก. (เบิกหัก) รับจริง		๖๐ บาท	๑ เม.ย. ๖๘
รับเงินเดือนชั้น ๓ ก.		๑๑๐ ,,	๑ ม.ค. ๖๙
รับเงินเดือนเรือตรีชั้น ๒ ก.	เดือนละ	๑๑๕ ,,	๑ เม.ย. ๗๑
รับเงินเดือนเรือตรีชั้น ๑ ก.	เดือนละ	๑๒๐ ,,	๑ เม.ย. ๗๒
รับเงินเดือนเรือโทชั้น ๓ ก.	เดือนละ	๑๓๐ ,,	๑ เม.ย. ๗๓
รับเงินเดือน ชั้น ๙	เดือนละ	๑๖๐ ,,	๑ เม.ย. ๗๖
รับเงินเดือน ชั้น ๑๐	เดือนละ	๑๗๐ ,,	๑ เม.ย. ๗๗
รับเงินเดือน ชั้น ๑๑	เดือนละ	๑๘๐ ,,	๑ เม.ย. ๗๘
รับเงินเดือน ชั้น ๑๒	เดือนละ	๑๙๐ ,,	๑ เม.ย. ๗๙
รับเงินเดือน ชั้น ๓๘	เดือนละ	๒๐๐ ,,	๑ เม.ย. ๘๐
รับเงินเดือน ชั้น ๓๙	เดือนละ	๒๒๐ ,,	๑ เม.ย. ๘๑
รับเงินเดือนพิเศษรายเดือนสำหรับนักดำเรือดำน้ำ	เดือนละ	๖๐ บาท	๓๐ เม.ย. ๘๑

คำสั่งทหารที่ ๔๒/๑๔๒๖ ลง ๒๖ เม.ย. ๘๒ เม.ย. เงินเพิ่ม ๒ บาท

รับเงินเดือน ชั้น ๔๐ เดือนละ ๒๔๐ บาท ๑ เม.ย. ๘๒

เงินเพิ่มพิเศษคงเดิม

พ.ม.ธ. ๒ รับเงินเพิ่มพิเศษสำหรับ เบิกค่าเรือดำน้ำ เดือนละ ๓๐ บาท

รับเงินเดือน ชั้น ๔ เดือนละ ๒๖๐ บาท ๑ เม.ย. ๘๓

เงินเพิ่มพิเศษสำหรับนักดำเรือดำน้ำ เดือนละ ๖๐ บาท

๑๔ เม.ย. ธ. ๓๒๑ เงินเพิ่มพิเศษสำหรับนักดำเรือดำน้ำ รับเงินเดือนชั้น ๔๒

เดือนละ ๒๘๐ บาท ๑ มิ.ย. ๘๔

รับเงินเดือน ชั้น ๔๔ เดือนละ ๓๒๐ บาท ๑ ก.ค. ๘๕

แก้รายการรับเงินเดือนตามแบบ ส. ที่ ทร. ได้ตรวจสอบตามบัญชี

รับเงินเดือน	ชั้น ๔๕	เดือนละ ๓๕๐ บาท	๑ ก.ค. ๘๖
รับเงินเดือน	ชั้น ๔๖	เดือนละ ๔๐๐ บาท	๑ ก.ค. ๘๗
รับเงินเดือน	ชั้น ๔๘	เดือนละ ๕๐๐ บาท	๑ เม.ย. ๘๘
รับเงินเดือน	ชั้น ๔๙	เดือนละ ๕๕๐ บาท	๑ ม.ค. ๙๐
รับเงินเดือน	ชั้น ๕๒	เดือนละ ๖๐๐ บาท	๑ ม.ค. ๙๒
รับเงินเดือน	ชั้น ๕๓	เดือนละ ๖๕๐ บาท	๑ ม.ค. ๙๔
รับเงินเดือน	ชั้น ๒๕	เดือนละ ๖๕๐ บาท	๑ ม.ค ๙๗
รับเงินเดือน	ชั้น ๒๖	เดือนละ ๗๐๐ บาท	๑ ม.ค. ๒๕๐๐

คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมที่ ๒/๕๐๓ ลง ๑๒ ม.ค. ๒๕๐๑

รับเงินเดือน ชั้น ๒๗ เดือนละ ๗๕๐ บาท ๑ ม.ค. ๒๕๐๑

คำสั่งปลัดกระทรวง (เฉพาะ) ที่ ๓/๘๔๐ ลง ๑๖ ม.ค. ๒๕๐๐

รับเงินเดือน ชั้น ๒๘ เดือนละ ๘๐๐ บาท ๑ ม.ค. ๐๒

คำสั่งสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ ๒/๑๖๙ ลง ๖ ม.ค. ๐๒

ปรับเป็นเงินเดือน ชั้น ๒๘ เดือนละ ๕,๒๐๐ บาท ๑ พ.ย. ๐๒

คำสั่งสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ ๓๐/๒๕๙๑๙ ลง ๑ ธ.ค. ๐๒

ได้รับบำนาญเหตุสูงอายุเป็นเงินเดือนละ ๕,๐๕๖ บาทถ้วน สั่งจ่ายทางสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม ๑ ต.ค. ๐๕ ฉบับกลาโหมที่ ๒๒๓๖๑ รับ ๖ พ.ค. ๐๕ ๒๔/๓๙๕ หนังสือกระทรวงการคลังที่ ก.ห. ๒๕๑๑๑/๒๕๐๕ ลง ๕ พ.ย. ๐๕

ตำแหน่ง หรือราชการพิเศษ

ไปราชการพิเศษในการฝึกภาคต่างประเทศของนักเรียนนายเรือ และรับเรือตอร์ปิโด ณ ต่างประเทศ (อิตาลี) ตามคำสั่งของกองทัพเรือ ๑๘ พ.ย. ๗๘ คำสั่ง ทร. ที่ ๑๓๓/๗๘ ลง ๖ พ.ย. ๗๘

เปลี่ยนภาวะจากการศึกษามาเป็นผู้คุมงาน ๑ ต.ค. ๐๘ คำสั่ง ทร. ที่ ๒๐๓/๘๐ ลง ๒๔ มี.ค. ๘๐

ไปราชการ ณ ประเทศญี่ปุ่นควบคุมการสร้างแบตเตอรี่เรือดำน้ำ ๑ ธ.ค. ๘๓ หนังสือ ทร. ลับที่ ๒๐๙๓๘ ลง ๒๙ ก.ย. ๘๔

ไปราชการพิเศษ ณ ประเทศญี่ปุ่น ๓ ม.ค. ๘๖

เป็นกรรมการโรงงานทำแบตเตอรี่น้ำและแห้งของทางราชการทหาร ๒๙ ม.ค. ๙๓ คำสั่งกระทวงกลาโหม (พิเศษ) ที่ ๒๒/๘๔๐๘ ลง ๒๙ ม.ค. ๙๓

เป็นกรรมการ คัดเลือกผู้สมัคร เข้ารับการศึกษา และดูงาน ณ ประเทศญี่ปุ่นภายใต้แผนการโคลัมโบ ๒๖ มี.ค. ๒๕๐๐ คำสั่งกลาโหม (เฉพาะ) ที่ ๒๘/๕๓๘๑ ลง ๒๖ มี.ค. ๒๕๐๐

เดินทางไปดูงานเกี่ยวกับเรื่องออกซ์ไซด์ ตะกั่วและสีผสม ณ ต่างประเทศ ประเทศญี่ปุ่น กำหนด ๒๕ วัน โดยออกเดินทางในเดือน เม.ย. ๒๕๐๑ ๖ เม.ย. ๒๕๐๑ เรื่องฉบับกลาโหมที่ ๕๗๒๐ รับ มี.ค. ๒๕๑๐ ๕/๔ ฉ. ๙๔

ไปดูงานเรื่องแบตเตอรี่และสีรอบโลก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ ออกเดินทางจากประเทศไทยเมื่อ ๗ ก.ค. ๙๕ เป็นเวลา ๔๕ วัน

ได้รับเชิญไปดูงานแบตเตอรี่และสี ณ ประเทศญี่ปุ่น เมื่อเดือนตุลาคม ๒๔๙๗ เป็นเวลา ๒๐ วัน

ราชการสงคราม หรือปราบปรามการจลาจล หรือในเวลามีเหตุฉุกเฉิน

ได้นับเวลาราชการเป็นทวีคูณ ในคราวประกาศกฎอัยการศึก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔ ๓๐ มิ.ย. ๙๔ ถึง ๕ ก.ย. ๙๔

ได้นับเวลาราชการเป็นทวีคูณในคราวประกาศกฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อ ๑๖ ก.ย. ๒๕๐๐ ในกรณีประจำปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเวลาประกาศกฎอัยการศึก ๑๗ ก.ย. ๒๕๐๐ ถึง ๙ ม.ค. ๐๑ สป. ๓๓๕ รับ ๑๕ ก.พ. ๐๑ ทพร. ก.ห. ๐/๑ ท. ๙๗

ได้นับเวลาราชการเป็นวันทวีคูณในกรณีที่เป็นนักทำเรือดำน้ำ ๓๐ เม.ย. ๘๑ – ๑๓ พ.ย. ๘๓ เรื่องฉบับ กห. ที่ ๑๔๗๔๖ รับ ก.ค. ๐๕ ก. ๒๒๔/๓๗๕ ฉ. ๑

ได้นับเวลาราชการเป็นทวีคูณคราวประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อ ๒๐ ต.ค. ๐๑ กรณีประจำปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเขตประเทศใช้กฎอัยการศึก ๒๑ ต.ค. ๐๑ ถึง ๓๐ ก.ย. ๐๕ ระหว่างนี้มีวันลาอุปสมบทรวม ๑๑๑ วัน เรื่องฉบับ กห. ที่ ๑๙๓๐๖ รับ ๒๕ ก.ย. ๐๕ ทพ. ร. ๓๐/๑ ๗๔๙ และฉบับกลาโหม ที่ ๒๐๒๑๓ รับ ๘ ต.ค. ๐๕ ทพร. ๓๐/๑ ฉ.ค. ๖ ค.

ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญ (ไทย)

เหรียญบรมราชาภิเษกรัชกาลที่ ๗	๒๕ ก.ค. ๖๘
เหรียญที่ระลึกงานฉลองพระนคร	๒๘ มี.ค. ๗๔
เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	๒๒ มี.ค. ๗๖
เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย	๕ พ.ย. ๗๙
จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย	๒๐ ก.ย. ๘๐
จัตุถาภรณ์ช้างเผือก	๒๐ ก.ย. ๘๒

ตริตราภรณ์มงกุฎไทย ๑๙ ก.ย. ๘๔

ราชกิจจา ฯ เล่ม ๕๘ ตอน ๖๕ ลง ๑๘ ก.ย. ๘๔

เหรียญจักรมาลา ๑๙ ก.ย. ๘๔

ราชกิจจา ฯ เล่ม ๕๘ ตอน ๖๕ ลง ๑๘ ก.ย. ๘๔

ตริตราภรณ์ช้างเผือก ๔ ธ.ค. ๙๑

ราชกิจจา ฯ เล่ม ๖๕ ตอน ๗๐ ลง ๒๘ ธ.ค. ๙๑

เหรียญบรมราชาภิเษก (เงิน ร. ๙) ๕ พ.ค. ๙๓

เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา ๓ ต.ค. ๙๙

ราชกิจจา ฯ เล่ม ๗๓ ตอน ๘๔ ลง ๑๖ ต.ค. ๙๙

ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย ๕ ธ.ค. ๒๕๐๐

ราชกิจจา ฯ เล่ม ๗๔ ตอน ๑๑๓ ลง ๓๑ ธ.ค. ๒๕๐๐

ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก ๕ ธ.ค. ๐๔

ราชกิจจา ฯ เล่ม ๗๘ ตอน ๑๐๔ ลง ๑๕ ธ.ค. ๐๔ ฉบับพิเศษ หน้า ๔๒

ออกจากประจำการ หรือย้ายตำแหน่ง

ออกจากประจำการเพื่อรับบำเหน็จ บำนาญ เนื่องจากรับราชการมาครบกำหนดเกษียณอายุแล้ว เป็นนายทหารนอกราชการ สังกัดสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม ๑ ต.ค. ๐๕ คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ ๒๑๒/๑๙๑๑๔ ลง ๒๔ ก.ย. ๐๕

(ลูกศรชี้) ประยูร พิณสวัสดิ์

(ลูกศรชี้) ประยูร พิณสวัสดิ์
พ.ศ. ๒๔๗๘ กรุงโรม ประเทศอิตาลี

พ.ศ ๒๔๗๙ ก่อนไปเรียน
เรือดำน้ำ ประเทศญี่ปุ่น
(จากซ้าย) แถวยืน เกษม ประยูร
แววรัตน์ พิณสวัสดิ์
นั่ง ปรุง (จำเนียรสุข) พิณสวัสดิ์

ซากุระ กาวา โฮเตล กรุงโตเกียว
(จากซ้าย) ๑. จำลอง สุวรรณอัฒ
๒. สวัสดิ์ จันทนี
๓. ประยูร พิณสวัสดิ์

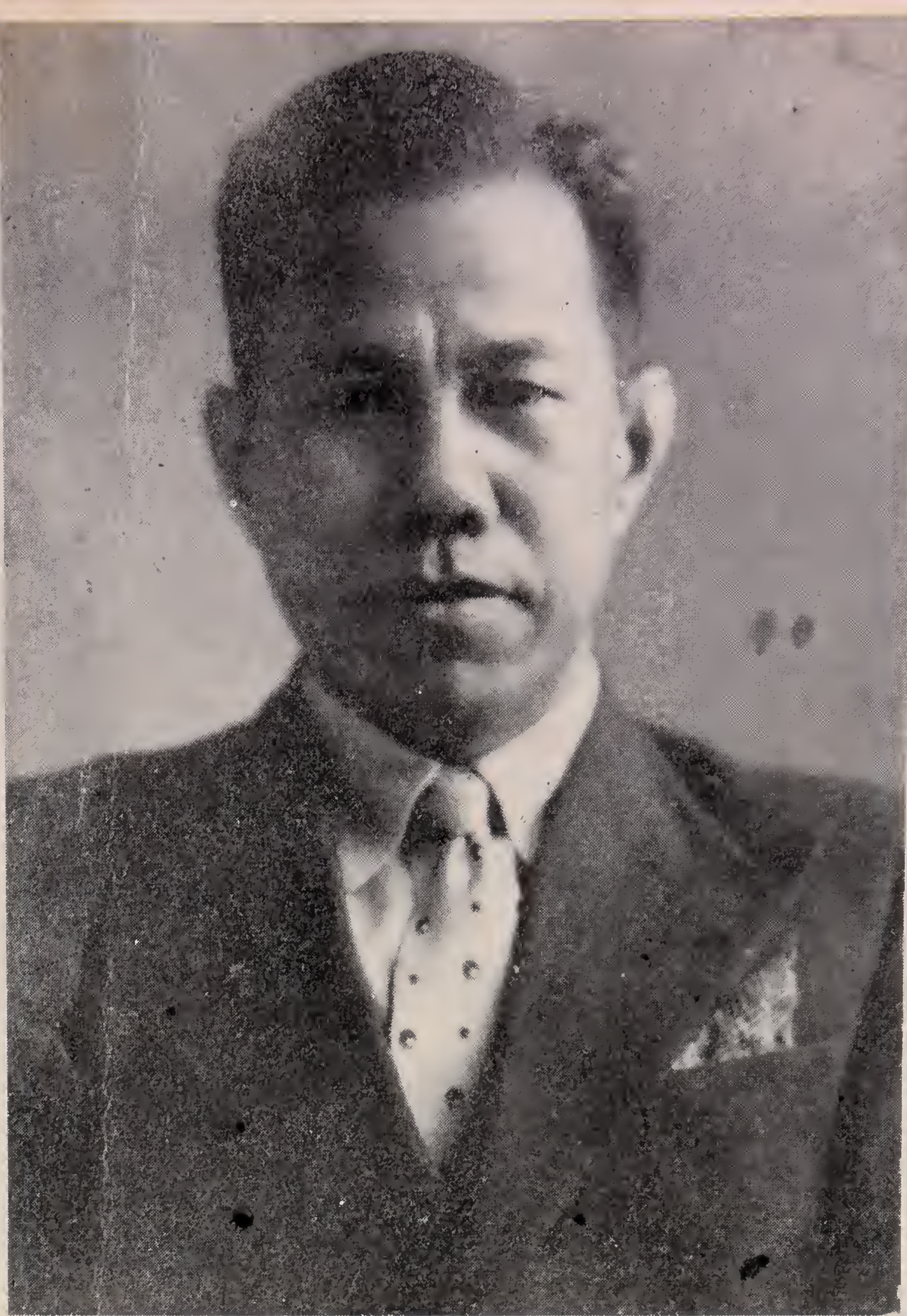
แถวยืนคนที่ ๑๒ ประยูร พิณสวัสดิ์
พ.ศ. ๒๔๗๙ สถานทูตไทย กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

พ.ศ. ๒๔๘๐ หน้าอู่ต่อเรือของบริษัท มิสซูบิชิ ฯ กรุงโกเบ
เรือดำน้ำลำที่ ๑ (ลูกศรชี้) ประยูร พิณสวัสดิ์ ต้นกล

สถานที่เดียวกัน
เรือดำน้ำลำที่ ๓ (ลูกศรชี้) ประยูร พิณสวัสดิ์ ต้นกล

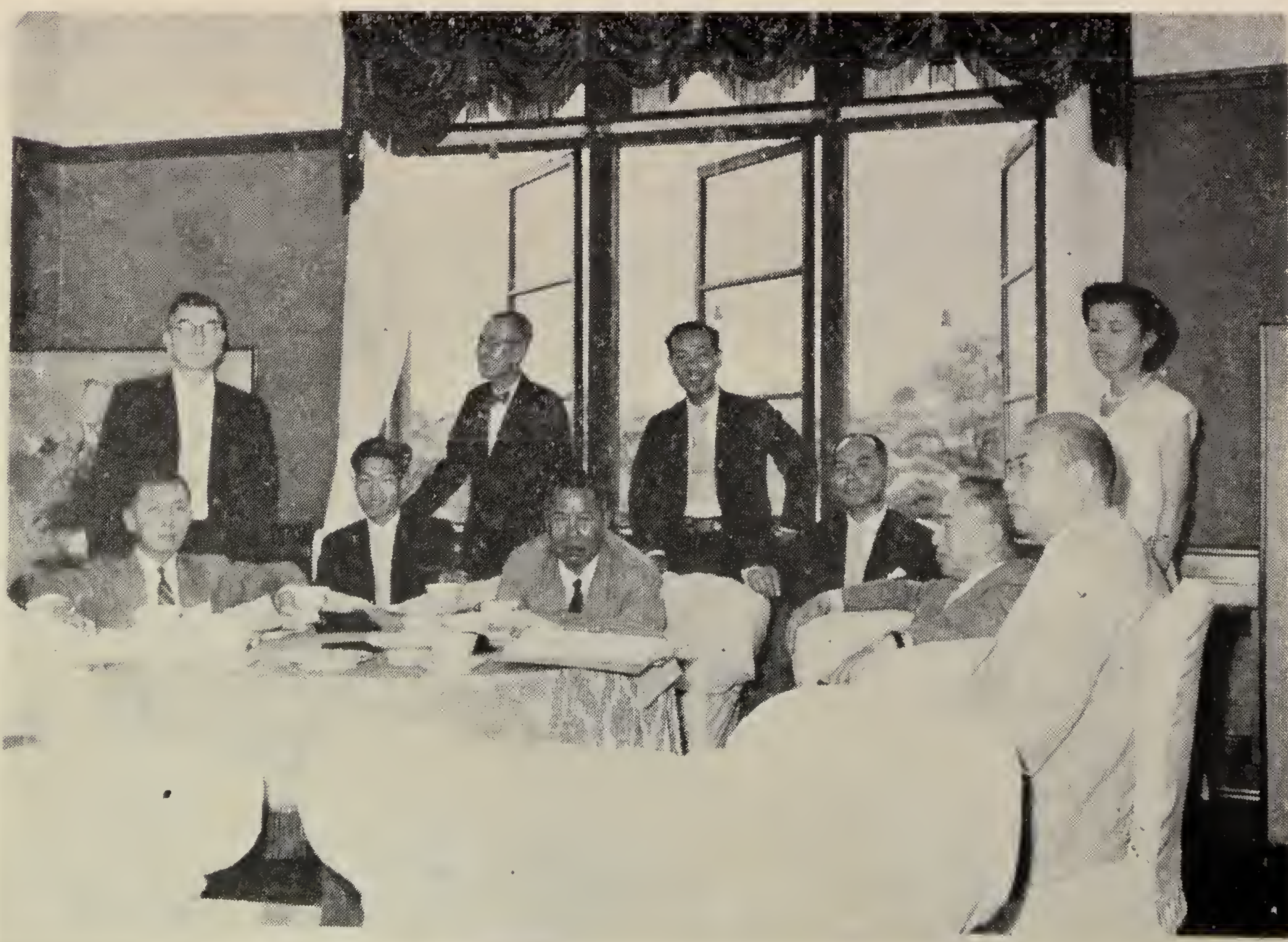
พ.ศ. ๒๔๘๓ ถ่ายที่กรุงเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น

คุมช่าง ๖ คน เรียนประกอบการทำแบตเตอรี่ เรือดำน้ำ ภายในโรงงานของบริษัท เจแปน สโตร์เรส แบตเตอรี่ (G.S.) (Nippon Denchi Kabushiki Kaisha) กรุงเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น (ลูกศรชี้) ประยูร พิณสวัสดิ์

พ.ศ. ๒๔๙๕ ถ่ายที่จตุรัส ทราฟัลก้า ประเทศอังกฤษ เมื่อไปดูงานแบตเตอรี่และสีรอบโลก
(จากซ้าย) ยืน ๑. เพื่อง บัณยาชีวะ, ๓. สหัส อัศเวศน์, ๕. กันฐัศ คงสายสินธุ์
นั่ง ๑. ประยูร พิณสวัสดิ์

ถ่ายในขณะประชุมที่บริษัท เจแปน สโตร์เรช แบตเตอรี่ (G.S.) กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น
(จากซ้าย) นั่ง ๑. เพื่อง บัณยาชีวะ, ๓. ประยูร พิณสวัสดิ์, ๕. เค. ยามาโอกะ เปรสิเดนส์ G.S. แบตเตอรี่

พ.ศ. ๒๔๙๗ หน้าเกียวโตโฮเตล กรุงเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น ไปติดต่องานเรื่องการจัดซื้อเครื่องจักรสำหรับโรงงานแบตเตอรี่ บางนา (จากซ้าย) วิทูร นพคุณ, พิศวง โอสถานนท์, ประยูร และ จำเนียรสุข พิณสวัสดิ์ ไพลิน อังสุทยานนท์

พ.ศ. ๒๕๐๐ หน้าตึกสโมสรแพทย์ ตรงข้ามสวนลุมพินี ๑๓ พ.ค. ๒๕๐๐ ครบรอบแต่งงาน ๓๐ ปี
(จากซ้าย) จำเนียรสุข ประยูร พิณสวัสดิ์

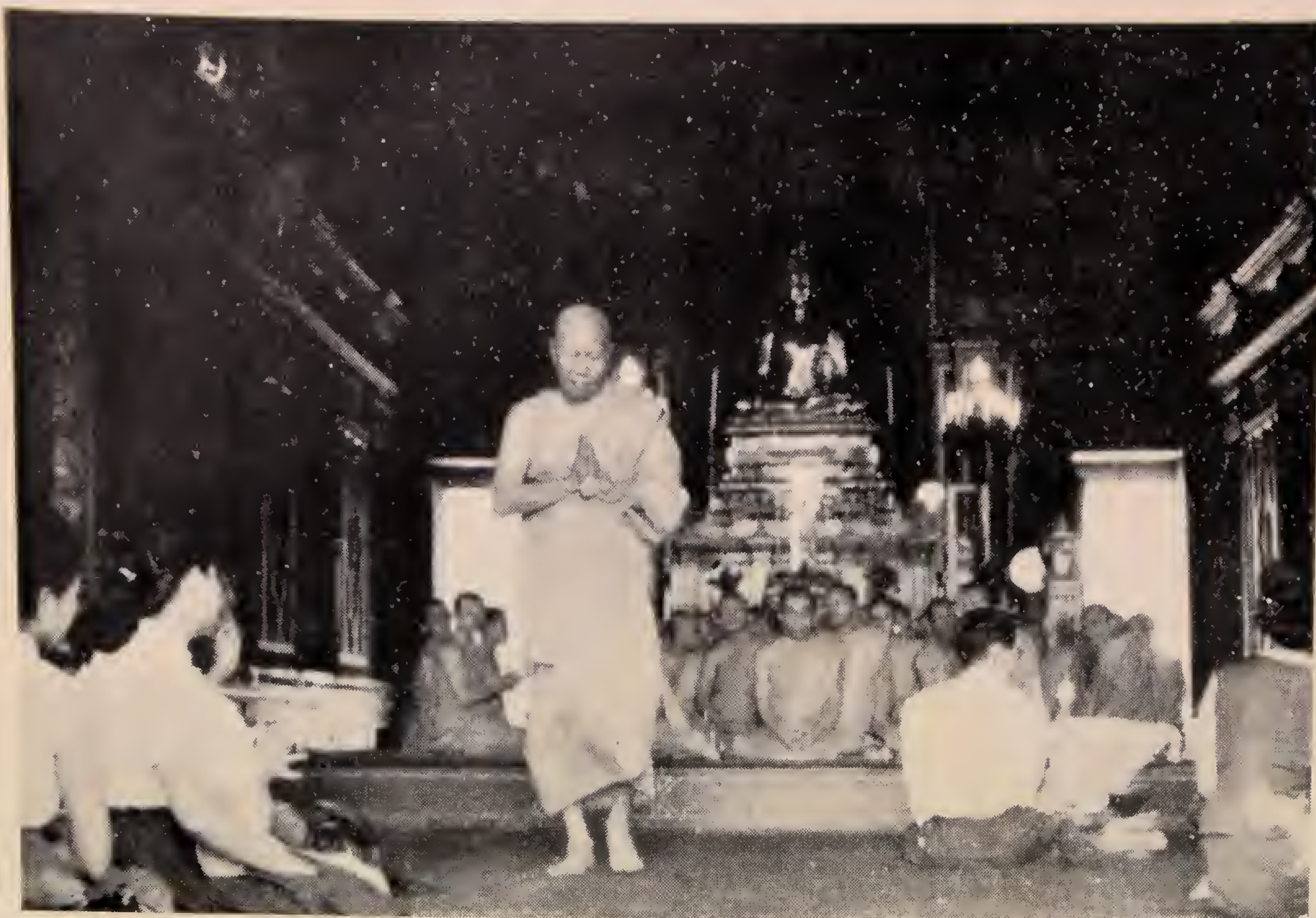
พ.ศ. ๒๕๐๑ สวนภายในบริษัท เจแปน สโตร์เรช แบตเตอรี่ (G.S.) กรุงเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น รับเชิญจากบริษัท G.S. ไปดูงานแบตเตอรี่และสี
(จากซ้าย) ๑. ยี-ฮิ รายามา ล่ามภาษาอังกฤษ ๒. ประยูร พิณสวัสดิ์ ๓. เค. ยามาชิ ไอกะ เปรสิเดนส์ (G.S.)

พ.ศ. ๒๕๐๒ หาดบางแสน ชลบุรี
(จากซ้าย) จำเนียรสุข ผ่องพรรณ ประยูร พิณสวัสดิ์

(ลูกศรชี้) ประยูร พิณสวัสดิ์
หน้าที่ทำการ โรงงานแบตเตอรี่ บางนา

พ.ศ. ๒๕๐๒ อุปสมบทณ พัทธสีมา วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

พ.ศ. ๒๕๐๒ เรียนภาษาที่ A.U.A.
(ศรชี้) ประยูร พิณสวัสดิ์

แง่หนึ่งของชีวิต

การปฏิบัติตนตามแนวคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่สืบเนื่องจนเป็นประเพณีอยู่อย่างหนึ่งในเมืองไทย ก็คือการบรรพชา ได้แก่การบวชเป็นสามเณร สำหรับชายอายุยังต่ำกว่า ๒๐ ปี และอุปสมบท ได้แก่บวชเป็นพระภิกษุ สำหรับชายผู้มีอายุครบ ๒๐ ปีขึ้นไป

ประเพณีการบวช ก็เพื่อปฏิบัติตัวตามระเบียบของพระพุทธเจ้า หาเวลาเล่าเรียนข้อคำสอนของท่านไว้ประดับความรู้ของตน ๆ เพราะคำสอนของท่านนั้นเป็นแผนที่ของชีวิต ชี้ทางถูกทางผิดให้ปฏิบัติอยู่มากมาย เท่ากับเป็นการเรียนลัดการดำเนินชีวิต ใครศึกษาเล่าเรียนจดจำใส่ใจไว้มาก ก็เท่ากับอาศัยสติปัญญาของท่าน มาช่วยเพิ่มเติมสติปัญญาของตนให้กว้างขวางเฉลียวฉลาดยิ่งขึ้น และชื่อว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของตน ผู้ปฏิญาณว่านับถือพระพุทธศาสนา ที่จำเป็นต้องศึกษาให้รู้ข้อห้ามว่ามีอย่างไรบ้าง จะได้คอยงดเว้นทั้งต่อหน้าและลับหลัง คำแนะนำสั่งสอนมีอย่างไรบ้าง จะได้ฝึกหัดปฏิบัติตามเช่นเดียวกัน เป็นการดัดแปลงอัธยาศัยเข้าหาหลักคำสอน ถ้าไม่ปฏิบัติตนเพื่อละบาปความชั่วตามที่ตรัสห้าม ไม่ได้กระทำบุญความดีตามที่ทรงสั่งสอนแนะนำ ก็ไม่ชื่อว่าพุทธศาสนิกชน คนที่นับถือศาสนาพุทธอย่างแท้จริง กลายเป็นนับถือเพียงตามประเพณี หรือนับถือไว้บังหน้า อาศัยแอบอ้างหากินเท่านั้นเอง

พล. ร.จ. ประยูร พิณสวัสดิ์ ร.น. ควรได้รับยกย่องว่า เป็นพุทธศาสนิกอย่างแท้จริงได้ผู้หนึ่ง คือพยายามหาโอกาสของชีวิต ที่จะได้กระทำหน้าที่คนนับถือศาสนาพุทธให้สมบูรณ์อยู่ทุกสมัย แม้หน้าที่ราชการจะเต็มมือเพียงไรก็ตาม เมื่อได้โอกาสที่จะปลีกตนเข้าอุปสมบทในพระพุทธศาสนาแล้ว ก็ไม่ยอมให้โอกาสนั้นผ่านไปเปล่า ได้ลาราชการเข้าอุปสมบทในสำนักวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ณ วันศุกร์ที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๐๒ โดยมีพระราชภัทราจาร กุวโม เป็นพระศีลาจารย์ พระธรรมจินดาภรณ์ จินฺตากโร กับ พระราชภัทราจาร เป็นพระกรรมวาจาจารย์ จบญัตติเป็นพระภิกษุสมบูรณ์ เมื่อเวลา ๑๔.๐๒ น. มีนามในพระพุทธศาสนาว่า ญาณวํโส อยู่ในทะเบียนสัทธิวิหาริก อันดับที่ ๓๔๘ เมื่อมีอายุได้ ๕๗ ปี

แม้จะได้ชื่อว่าผู้บวชภายแก่มีอายุมากแล้ว แต่ ญาณวํโส ภิกฺขุ รูปนี้ ก็มีความแก่เข้มแข็งพร้อมแทบทุกอย่าง กล่าวคือแก่ด้วยสติปัญญาเฉลียวฉลาด สมนามที่ว่า ญาณวํโส คือเชื้อสายของผู้มีสติปัญญา, แก่ด้วยความอุสาหะ พยายามตั้งใจจริงที่จะศึกษาธรรมวินัยตามหน้าที่นวกะผู้บวชใหม่, แก่ด้วยมานะอุสาหะนำให้ขวนขวายจดจำความรู้ในขณะศึกษา ถึงกับมีเครื่องบันทึกเสียงคำสอนไว้ทบทวนศึกษานอกเวลาเรียน, แก่ด้วยความขยันหมั่นเพียรต่อการศึกษา ต่อกิจวัตรหน้าที่ของภิกษุ มีลงไหว้พระสวดมนต์เวลา – เย็น และฟังเทศน์ในวันพระ สม่ำเสมอโดยตลอด ที่สุดก็ได้แสดงผลแห่งการศึกษาธรรมวินัยตามหน้าที่ของนวกภิกษุ โดยเมื่อมีการสอบความรู้ธรรมวินัย ซึ่งแยกหลักสูตรเป็น ๔ ประเภท คือเรียงความ แก้กระทู้ธรรม ๑ ธรรมวิภาค ๑ พุทธประวัติ ๑ วินัย ๑ ปรากฏว่า ญาณวํโส ภิกฺขุ ได้คะแนนเป็น ๑ ต่อจำนวนนวกะ ๑๗ รูป ได้รับรางวัลจากสำนัก มีหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาต่างเรื่องรวมราคา ๑๕๐ บาท และภาพถ่ายเจ้าสำนัก เป็นเกียรติสืบต่อไป

แง่หนึ่งของชีวิต พล. ร.จ. ประยูร พิณสวัสดิ์ ข้างต้นนี้ ที่ควรได้รับการพิจารณาก็คือ ความพยายามปฏิบัติตนให้สมแก่ความเป็นพุทธศาสนิกชน ด้วยการปฏิบัติตน เว้นข้อที่ท่านห้าม ทำตามข้อที่ท่าน แนะนำ สั่งสอนตาม สามารถ ยามอุปสมบท ก็พยายามปฏิบัติตนให้สมกับความเป็นภิกษุ มีอุสาหะบากบั่นศึกษาธรรมวินัยอย่างจริงจัง รักระเบียบ รักความรู้ รักความพากเพียรอดทน อย่างนี้จึงใครจะกล่าวว่า ชีวิตร่างกายของท่าน ญาติมิตรประชุมกันเผาให้มอดไหม้สูญไปได้ แต่แง่หนึ่งของชีวิตในยามบวช จะไม่มีใครเผาให้มอดไหม้ได้เลย

ในฐานะพระอุปัชฌาย์ เจ้าภาพในการรับพระราชทานเพลิงศพ คือภรรยาบุตร ธิดา ได้ขอคำประพันธ์ที่เขียนประจำวันในปฏิทินเข้าร่วมพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกเป็นการไว้อาลัยอีกส่วนหนึ่งด้วย

(ลายมือชื่อ)

วัดราชบพิตร พระนคร

วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๑๔

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์

นายพลผู้มีความคิดริเริ่ม

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ เป็นศิษย์ที่มีฝีมือ มีความสามารถ และมีความกตเวทิธรรมอย่างสูง ของข้าพเจ้า เป็นผู้ที่มีแนวความคิดริเริ่มอยู่เสมอ ตั้งแต่ครั้งยังเป็นนายทหารชั้นผู้น้อย จนกระทั่งได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็นนายพล งานริเริ่มอันสำคัญชิ้นหนึ่งในหลายชิ้นของพลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ ก็คือ ความคิดที่จะผลิตแบตเตอรี่ขึ้นใช้เองในประเทศไทย ซึ่งได้เริ่มค้นคว้าคิดทำขึ้นเมื่อครั้งยังมียศเป็นนาวาตรี โดยเริ่มจากโต๊ะทำงานตัวหนึ่งกับตำรับตำราสี่ห้าเล่มที่ได้มาเมื่อครั้งไปดูงานสร้างและฝึกเรือดำน้ำในประเทศญี่ปุ่น และด้วยความพากเพียรพยายามอย่างสูง ประกอบกับความเชื่อมั่นในตัวเองและความตั้งใจอันแน่วแน่ทำให้นาวาตรี ประยูร พิณสวัสดิ์ (ยศในสมัยนั้น) สามารถสร้างเครื่องจักรผลิตผงตะกั่ว (อ๊อกไซด์มิลล์) ซึ่งเป็นอุปกรณ์อันสำคัญของการทำแบตเตอรี่ได้สำเร็จแล้วได้สร้างแบตเตอรี่ขนาดต่าง ๆ สำหรับรถยนต์ให้แก่ราชนาวี, แบตเตอรี่สำหรับองค์การโทรศัพท์, แบตเตอรี่สำหรับใช้ในโรงพยาบาล ทำให้แก้ปัญหาการขาดแคลนแบตเตอรี่ในสมัยนั้น ซึ่งอยู่ในภาวะสงครามได้อย่างดียิ่ง จนทางราชการเห็นความสำคัญ จึงได้ขยายงานขึ้นเป็นแผนกแบตเตอรี่ กองโรงงานแบตเตอรี่ตามลำดับ จนในที่สุดได้สถาปนาขึ้นเป็นองค์การแบตเตอรี่ สังกัดกรมการอุตสาหกรรมทหาร กระทรวงกลาโหม อยู่ในปัจจุบันนี้

ด้วยความสามารถอันดีเด่นของพลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ เป็นผลให้พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ ได้รับพระราชทานเหรียญดุษฎีมาลาเข็มศิลปวิทยาเป็นเครื่องเชิดชูเกียรติ

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ เป็นผู้ที่บากบั่น เข้มแข็ง อดทนและมีความคิดก้าวหน้าไม่หยุดยั้ง หลังจากได้ค้นคิดงานสร้างแบตเตอรี่ให้แก่ราชนาวีและหน่วยราชการอื่นจนเป็นผลสำเร็จดี แล้วยังได้ดำริเริ่มสร้างแบตเตอรี่ชนิดพิเศษให้แก่เรือดำน้ำทั้ง ๔ ลำอีกด้วย ซึ่งได้วางแผนการณ์และจะเริ่มงานอยู่แล้ว แต่บังเอิญมีเหตุการณ์ปฏิวัติในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ เกิดขึ้นเสียก่อน เป็นเหตุให้เกิดความขัดข้องในการดำเนินงานทำให้พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ เสียกำลังใจจึงได้ล้มเลิกโครงการสร้างแบตเตอรี่เรือดำน้ำตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แต่ก็ได้พยายามปรับปรุงองค์การแบตเตอรี่ และองค์การแก้ว ซึ่งกองทัพเรือได้ริเริ่มสร้างไว้ที่บางนาตลอดมาจนกระทั่งเกษียณอายุ

โดยเหตุนี้ มรณกรรมของพลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ จึงทำให้ข้าพเจ้าสะเทือนใจเป็นอันมาก เพราะไม่เพียงแต่ว่าข้าพเจ้าได้สูญเสียศิษย์ซึ่งมีฝีมือและความสามารถไปอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่หมายถึงว่าราชนาวีได้สูญเสียนายทหารที่มีฝีมือมีความรู้ความสามารถอย่างดีเยี่ยมไปอีกคนหนึ่งด้วย

เนื่องด้วยผลแห่งคุณงามความดีที่พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ ได้สร้างสรรค์ไว้ในอดีต ข้าพเจ้าจึงขอแสดงความอาลัยในการจากไปอย่างไม่มีวันกลับของพลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ไว้ ณ ที่นี้ และข้าพเจ้าขออุทิศผลานิสงส์ทั้งมวลที่ข้าพเจ้าได้บำเพ็ญมาแล้ว ให้แก่พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ ศิษย์ที่รักของข้าพเจ้า ขอให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของพลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ จงเสวยสุขเกษมสำราญอยู่ด้วยความสงบอันยืนนาน ในสัมปรายิกภพโน้นด้วยเทอญ

จอมพลเรือ ป. ยุทธศาสตร์โกศล

(หลวงยุทธศาสตร์โกศล)

คำไว้อาลัย

แด่

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ สมัครเข้าเป็นนักเรียนนายช่างกล กรมยุทธศึกษาทหารเรือ ที่พระราชวังเดิม ธนบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ และเรียนอยู่ในโรงเรียนนี้จนสำเร็จออกเป็นนายทหารใน พ.ศ. ๒๔๖๘ ข้าพเจ้าเป็นครูสอนประจำอยู่ที่โรงเรียนนายช่างกลน ได้สอนพลเรือจัตวา ประยูร ตั้งแต่วันเข้าเรียนจนถึงวันออกเป็นนายทหาร จึงนับว่าเป็นศิษย์และเป็นอาจารย์กันมา เมื่อสำเร็จออกจากโรงเรียนแล้ว ก็ไปรับราชการตามคำสั่งของกองทัพเรือ ไปประจำอยู่ตามเรือรบต่าง ๆ หรือตามกรมกองต่าง ๆ ของกองทัพเรือ ซึ่งผู้อ่านจะได้ทราบจากประวัติที่เจ้าภาพจัดงานศพคงจะได้พิมพ์ขึ้นเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพคราวนี้ด้วย

พลเรือจัตวา ประยูร แม้จะได้พ้นจากโรงเรียนนายช่างกลไปแล้ว ความสัมพันธ์กับข้าพเจ้าในหน้าที่ราชการ โดยที่สังกัดอยู่ในกองทัพเรือด้วยกัน ก็คงติดต่อกันอยู่เรื่อยตลอดมา รวมทั้งภรรยาและบุตรของพลเรือจัตวา ประยูร ก็ไปอวยพรวันขึ้นปีใหม่แก่ข้าพเจ้าที่บ้านอยู่เสมอ งานสำคัญที่พลเรือจัตวา ประยูรได้ทอดทิ้งไว้ให้เป็นมรดกของราชการที่ข้าพเจ้าเห็นว่าควรยกขึ้นมากล่าวก็คือ การก่อตั้งโรงงานผลิตหม้อกำเนิดหรือหม้อเก็บไฟฟ้า (BATTERY) ขึ้นในราชการกองทัพเรือ ซึ่งเวลานี้เป็นหน่วยรัฐวิสาหกิจของกระทรวงกลาโหม ตั้งอยู่ที่ตำบลบางนา จังหวัดสมุทรปราการ พลเรือจัตวา ประยูร ได้เป็นหัวแรงในการก่อตั้งโรงงานนี้ตลอดมาจนเป็นผลสำเร็จเป็นหน่วยรัฐวิสาหกิจของทางราชการดังกล่าวแล้ว

บัดนี้ พลเรือจัตวา ประยูร ก็ได้จากไปเสียแล้ว ตามกฎแห่งกรรม อันเป็นธรรมดาของโลก ไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงให้พ้นได้ จึงอดที่จะเว้นความอาลัยเสียดาย

ในคุณงามความดีที่ได้กระทำไว้ในระหว่างที่มีชีวิตอยู่ไม่ได้ ขอให้ผลบุญกุศลและคุณงามความดีที่พลเรือจัตวา ประยูร ได้ทำไว้ จงเป็นผลสนองให้ดวงวิญญาณของพลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ จงไปสู่สุคติวิสัยในสัมปรายภพนั้นด้วยเทอญ

พล.ร.ท. [signature]

(พล ร.ท. วิจิตรนาวี)

คำรำลึกถึง

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์

ของ

พลเรือเอก หลวงชลธารพฤฒิไกร

ข้าพเจ้ารู้จัก พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ ตั้งแต่คุณประยูร ฯ ออกเป็นนายทหารใหม่ ๆ และเริ่มรู้จักกันอย่างใกล้ชิด เมื่อสมัยที่เขียนเรื่องลงหนังสือนาวิกศาสตร์ด้วยกัน ประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๕ เวลานั้นคุณประยูร ฯ เป็นเรือโท ข้าพเจ้าเป็นนาวาตรี

สถานที่พบปะกันคือราชนาวิกสภา ซึ่งเป็นศูนย์กลางของข้าราชการทหารเรือได้ไปสนทนาปราศรัยคบหาสมาคมกัน

นอกจากเขียนเรื่องลงในหนังสือนาวิกศาสตร์แล้ว คุณประยูร ฯ ยังได้เขียนเรื่องลงในหนังสือรายเดือนอื่น ๆ อีก ซึ่งใช้นามปากกาว่า "เพทาย" เรื่องที่คุณประยูร ฯ เขียน มีผู้นิยมอ่านกันมาก

ในด้านการงานตามตำแหน่งหน้าที่ คุณประยูร ฯ ได้ตั้งใจทำเต็มที่ตามความรู้ความสามารถตลอดมา ดังที่ปรากฏในประวัติแล้วนั้น

เฉพาะที่ข้าพเจ้าจะยกมากล่าวในที่นี้คือเรื่อง "แบตเตอรี่" คุณประยูร ฯ ได้รับตำแหน่งเป็นหัวหน้าโรงซ่อมแบตเตอรี่มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๕ ทำไปจนได้เป็นหัวหน้ากองแบตเตอรี่และสี กรมอู่ทหารเรือ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑ และจนย้ายโรงงานไปขึ้นอยู่กับกรมโรงงานทหาร คุณประยูร ฯ เป็นหัวเรี่ยวหัวแรง เป็นตัวตั้งตัวตีร่วมกับนายทหารเรืออีก ๒ – ๓ คน จัดการดำเนินงานก่อร่างสร้างตัวขึ้นมาจนทำให้งานทำแบตเตอรี่เป็นองค์การแบตเตอรี่ กรมการอุตสาหกรรมอยู่เดี๋ยวนี้ นับได้

ว่า พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ เป็นผู้ให้กำเนิดองค์การแบตเตอรี่ กรมการอุตสาหกรรมทหาร ซึ่งยังมีงานทำสืบต่อมาจนถึงทุกวันนี้

บัดนี้ พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ ได้ตายไปแล้ว แต่งานที่พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ ได้ทำไว้ คือองค์การแบตเตอรี่ ยังไม่ตาย งานขององค์การแบตเตอรี่ยังอยู่ตราบใดก็เท่ากับ พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ ยังคงอยู่ตราบนั้น

กลับมารำลึกถึงชีวิตของคุณประยูร ฯ ถึงกาลกิริยาได้ผ่านพ้นไปแล้ว เป็นธรรมดาสามัญสำนึก เมื่อทราบว่าความตายได้มาถึง ผู้ที่ชอบพอรักใคร่นับถือซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์กันมาเป็นเวลานาน ข้าพเจ้ามีความเสียใจและเห็นอกเห็นใจครอบครัวและญาติมิตร ของคุณประยูร ฯ แต่เราทั้งหลายก็ต้องปลงตกไปตามหลักธรรมที่ว่า "เกิดเป็นทุกข์ ตายแล้วหมดทุกข์" แต่ก็มีความรู้สึกในทางตรงกันข้ามว่า เด็กที่เกิดมา (ที่ว่าเป็นทุกข์นั้น) บิดามารดาดีใจได้เห็นเด็กลูกของตนกำลังมีทุกข์ และเมื่อบิดามารดาตาย (ที่ว่าพ้นทุกข์นั้น) ลูกหลานก็เสียใจเห็นบิดามารดาของตนได้พ้นทุกข์ ปุถุชนยังคงเป็นอยู่อย่างนั้น

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ ได้ทำดีมาแล้วในโลกนี้ จึงหวังว่าคงจะไปดีในโลกหน้า เพราะฉะนั้นในการบำเพ็ญบุญของญาติมิตรที่อุทิศให้แก่ พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ นั้น หากมีญาณวิถีใด ๆ ที่จะนำไปสู่ดวงวิญญาณของ พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ ได้แล้ว ขอให้ดวงวิญญาณของ พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ ได้ไปสู่สุคติด้วยเถิด.

คำไว้อาลัย

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์

ในสมัยหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๙ กองทัพเรือได้รับเงินงบประมาณจำนวนหนึ่งในการสร้างเรือรบประเภทต่าง ๆ ที่ประเทศอิตาลี และญี่ปุ่น ที่ประเทศญี่ปุ่นได้สร้างเรือดำน้ำ ๓ ลำ ณ อู่ต่อเรือมิสุบิชิ เมืองโกเบ และได้จัดส่งนายทหาร พันจ่า และ จ่า จำนวนหนึ่งไปฝึกหัดศึกษาการใช้ ในจำนวนนี้มี พล.ร.จ. ประยูร ซึ่งเป็นนายทหารพรรคกลินอยู่ด้วย ต่อมาทางกรมอู่ทหารเรือได้จัดส่งช่างไปอีก ๖ นายในความควบคุมของ พล.ร.จ. ประยูร เพื่อไปศึกษาการระวังรักษาแบตเตอรี่ ซึ่งทางบริษัทนิปปอนเคนกิ เมืองโตเกียวเป็นผู้สร้าง

เมื่อการสร้างเรือดำน้ำเสร็จแล้ว พล.ร.จ. ประยูร ก็มิได้นิ่งนอนใจ คือได้พยายามจะสร้างแบตเตอรี่ขึ้นใช้เองในกองทัพเรือจากผลที่ได้ไปรู้เห็นมาจากญี่ปุ่น จึงเริ่มค้นคว้าสร้างเตาและอุปกรณ์อื่น ๆ ในการผลิตผงตะกั่วขึ้นจนเป็นผลสำเร็จขึ้นที่กรมอู่ทหารเรือ ภายหลังได้ย้ายกิจการไปสร้างทำที่บางนา อันคุณประโยชน์ที่ พล.ร.จ. ประยูร ได้ทำไว้แก่กองทัพเรือนี้ หวังว่าคงจะจารึกอยู่ในความทรงจำของผู้ที่ได้รู้เห็นอีกนาน

การเกิดแก่เจ็บตาย เป็นสิ่งที่ปุถุชนหลีกหนีไม่พ้น แต่กระนั้นข้าพเจ้าก็อดสลดใจเสียมิได้ ในฐานะที่ พล.ร.จ. ประยูร เคยเป็นศิษย์เก่าแก่มาช้านานจึงขอตั้งจิตอธิษฐาน ในความดีของ พล.ร.จ. ประยูร จงเป็นปัจจัยนำวิญญาณไปสู่สุคติเถิด.

พลเรือโท หลวงประเสริฐสิริ

คำไว้อาลัย

ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวมรณกรรมของ พล.ร.จ. ประยูร พิณสวัสดิ์ ในวันที่คุณผู้หญิง จำเนียรสุข พิณสวัสดิ์ มาขอให้ข้าพเจ้าเขียนคำไว้อาลัยให้แก่ท่าน ทำให้ข้าพเจ้าคิดถึงความหลังครั้งเมื่อเราร่วมรับราชการมาด้วยกัน ก็ทำให้คิดถึงท่านมากยิ่งขึ้น ท่านเป็นคนสนุกสนานรื่นเริง แต่เป็นคนไม่ทิ้งงาน ทั้งนี้ก็เพราะท่านเป็น "คนวิชาการ" การจากไปของท่าน อย่างน้อยก็ยังทิ้งผลงานอันดีงามไว้ให้อนุชนคนรุ่นหลังได้ระลึกถึง สิ่งนั้นคือ "องค์การแบตเตอรี่" ของกระทรวงกลาโหม ควรจะกล่าวได้ว่าท่านเป็นผู้ริเริ่มขึ้นจาก 'ความไม่มีอะไร' ให้ 'มี' ขึ้น นับได้ว่าท่านเป็นคนดีมีประโยชน์แก่ประเทศชาติทีเดียว

การสูญเสียคนดีมีประโยชน์เช่นนี้ ทำให้ข้าพเจ้าระลึกถึงบทกลอนท้ายเล่มในหนังสือ "ตอบปัญหาธรรม" ของพระคุณเจ้าพระราชสิทธิมุนี (โชดก ป.๙) ซึ่งข้าพเจ้าท่องจำไว้ได้ ดังนี้.-

"ยศและลาภหายไปไม่ได้แน่
เว้นเสียแต่ต้นทุนบุญกุศล
ทิ้งสมบัติทั้งหลายให้ปวงชน
ร่างของตนเขายังเอาไปเผาไฟ"

บัดนี้ ท่านจากเราไปแล้ว แต่สิ่งที่ติดตามท่านไปคือ "ต้นทุนบุญกุศล" อันจะนำท่านไปสู่สุคติภูมินั้น และข้าพเจ้าก็ปรารถนาให้เป็นเช่นนั้นด้วยใจจริง.

พลโท ปรุง รังสิยานนท์

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์ หรือครูยูน อย่างที่พวกลูกศิษย์ เรียกท่าน (เวลาท่านไม่ได้ยิน) ได้จากไปแล้ว แต่ผมรู้สึกว่าท่านยังคงอยู่อย่างสมบูรณ์ใกล้ ๆ ผม เพราะ ครูยูน นอกจากจะเป็นครูหนึ่งในบรรดา ครูบา อาจารย์ ที่ผมเคารพเทิดทูน และระลึกถึงอยู่ทุกขณะแล้ว ยังเป็นเสมือนพ่อ และเพื่อน ที่มีพระคุณท่วมท้น มีบารมีแผ่ปกป้องภัยพิบัติต่าง ๆ ได้ ผมเชื่อเช่นนั้น

เมื่อผมเป็นนักเรียนนายเรือ – นายช่างกล ครูยูน ได้พร่ำสอนให้เป็นคนดี ไล่ลูกไล่ตามนิสัยของท่าน ผมรู้สึกอยู่เสมอว่าท่านปฏิบัติไปเพราะหวังดีต่อศิษย์จริง ๆ ท่านไล่ลูกไล่เราเหมือนลูกหลานของท่าน ที่ยังคงก้องอยู่ในหูเสมอก็คือ เวลาผมแก้รถยนต์ส่วนตัวมักจะได้ยินสิ่งที่ผมเคยถูกไล่ลูกไล่ว่า "เครื่องมือต้องมีกะบะวาง หยิบจากที่ไหน ใช้แล้วต้องนำกลับมาเรียงให้เป็นระเบียบ – อย่าทิ้งเกะกะ" พอหันมาดูแบตเตอรี่รถ ก็นึกได้ยินไปว่า "ระดับน้ำกรดเป็นยังไง ? ขี้เกลือจับขั้วหรือเปล่า ? ไฟชาร์จหรือเปล่า ๆ ไม่ไหว – ไอ้หนูเอ๋ย ช่างขี้เกียจเสียจริง ๆ"

ในชีวิตนายทหารใหม่ ๆ ผมได้พบกับท่าน เมื่อสงครามมหาบูรพาเอเชียระเบิดขึ้น หลังน้ำเลิกท่วมสนามบินดอนเมืองแล้ว ในเครื่องบินทหารของญี่ปุ่นพาเราไปราชการที่ประเทศญี่ปุ่น ผมก็เป็นลูกไล่ของท่านตามเคย คราวนี้ท่านปลอบ "ไอ้หนูทำตัวให้สบาย นั่งเบาะ รัดเข็มขัดให้เรียบร้อย เดี๋ยวก็ถึงญี่ปุ่น ตอนนี้ครูเป็นเพื่อนของแก และรับรองว่าจะไม่ไล่ลูกไล่อีกต่อไป" ผมค่อยโล่งใจ แต่ไม่นาน เวลาท่านสาเกอย่างว่าขึ้นมา มันก็เข้าแบบเดิม แต่ผมมารู้สึกตัวเอาตอนหลัง ในท่ามกลางของความอลหม่านในสงครามที่เกาะญี่ปุ่นนั้นว่า ครูยูน ได้สอนให้ผมยืนหยัดเพื่อการอยู่รอดของตัวเอง ด้วยการเลคเชอร์ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ท่านผ่านมาครั้งอดีตนักเรียนเรือดำน้ำในญี่ปุ่น เพื่อให้ผมถือเป็นหลักดำรงชีพ และอีกไม่นานท่านกลับก่อน ทิ้งให้ผมอยู่เดียวดายในญี่ปุ่น เมื่อวันจะกลับ ท่านหันมาเตือนว่า "ไอ้หนู คอยหลบให้ดี และนึกถึงคุณพระคุณเจ้าเข้าไว้ก็คงจะพ้นภัย"

ในชีวิตงานผมพบกับครูยูน ในขณะที่ปฏิบัติราชการ ณ สำนักปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นงานอุตสาหกรรมซึ่งมีสถานที่ทำการอยู่ที่บางนา ท่านได้สอนให้ผมรู้จักกับชีวิตบุกเบิกของท่าน จนผมเกิดความรู้สึกคล้อยตามในอันที่จะไม่สะดุ้งสะเทือนต่อความหายนะเท่าใดนัก ครูยูนบอกว่า "ไอ้หนู คนเรามันจะต้องหัดตนเองให้ยืนอยู่ท่ามกลางแห่งความล่มจมทั้งหลายได้โดยไม่พรั่นพรึง จึงจะต่อสู้กับโลกสมัยนี้ได้ โดยเฉพาะกับงานอุตสาหกรรมซึ่งไม่ใช่งานที่ปอกกล้วยเข้าปาก และทางที่มีพรมปู" เวลาผมเหนื่อยหน่ายจากงาน เวลาผมปลาบปลื้มจากผลงานอะไรสักอย่างหนึ่ง คือ ทั้งเวลาทุกข์, เวลาสุข เราก็ต้องมาพบกับครูยูนที่ "กระท่อม" ซึ่งเราเรียกว่าสโมสร ณ ริมฝั่งเจ้าพระยา ตรงที่ที่เราทำงาน ท่ามกลางไฟริบหรี่ บรรยากาศสะลึมสะลือ และแม้ผมจะผละจากวิสกี้สาเกแล้วก็ยังมีความสุขที่ได้มาดูครูยูน มาฟังครูยูนสั่งสอน และเมื่อท่านอย่างว่าขึ้นมาเต็มที่แล้ว ท่านก็เปิดฉากไล่ลูกไล่เหมือนเดิม ไม่มีอะไรมากหรอกครับ แบบที่เรายอม ๆ ระหว่างครูกับศิษย์ ผู้ใหญ่กับเด็ก เนื้อแท้ก็คือท่านแก้เหงาตามธรรมดานั่นเอง บางนาสมัยนั้นอ้างว้างอย่าบอกใครเลย ผมมักลอบถอยทัพกลับโดยใช้ความมืดกำบัง ปล่อยให้ท่านบ่นอยู่คนเดียวบ่อยครั้ง รุ่งเช้าเวลาอารมณ์ดีแล้ว ท่านมักจะพูดว่าผมว่า "ไอ้เด็กไม่รู้จักโต หนีเสียเรื่อย เมื่อไรคุณจึงจะเป็นนักสู้สักที?" คำพูดอย่างนี้ แม้จะไม่มีความหมายในขณะนั้นเท่าใดนัก แต่ปัจจุบัน มันคืออาหารที่ขบเคี้ยวอยู่ในความคิด และท่านเองกลายเป็นผู้หนีไปก่อนเรา

ชีวิตทั้ง ๓ ภาคข้างต้นนี้เป็นอมตะสำหรับผม จึงทำให้รู้สึกว่าครูยูนยังมิได้จากผมไป และยิ่งนานวันดูจะยิ่งสดชื่นขึ้น บารมีของครูยูนจะยังคงเป็นที่ยึดเหนี่ยวในชีวิตของผมตลอดไป ชีวิตงานที่ผสมด้วยความสุขกระจุ๋มกระจิ๋มเท่าที่จะพึงหาได้ตามมีตามเกิดอย่างเรา ๆ แบบนี้ ยังคงเป็นชีวิตที่ดูดดื่ม และแม้ทุก ๆ อย่างอาจจะวิวัฒนาการไป แต่ความซาบซึ้งในชีวิตยังคงเหลืออยู่ให้จดจำได้เช่นเดียวกับความแม่นยำในบทพระนิพนธ์สั้น ๆ ส่วนหนึ่งของเสด็จ ฯ กรมหลวงชุมพร ฯ ท่านว่า "........ไม่ตายวันนี้มันคงไปซีเอาวันข้างหน้า........" มาถึงตอนนี้ ครูยูนได้พบแล้ว และผมก็เชื่อว่าผมก็

จะต้องพบเหมือนกัน ใคร ๆ ก็จะต้องพบ ผมมายืนอยู่ต่อหน้าร่างของครูขุนในขณะวินาทีที่จะเผาศพท่านนี้ ภาพชีวิตในอดีตได้ทำให้ผมต้องหวนนึกถึงคำสั่งสอนของท่านที่สอนให้ไม่หวั่นวิตกต่อสภาพเปลี่ยนแปลงและความพินาศใด ๆ แม้แต่ของสังขาร ฉะนั้นต่อหน้าเปลวพระเพลิง อันศักดิ์สิทธิ์ และสดใสบริสุทธิ์ พร้อมไปด้วย พลังอำนาจ หาสิ่งใดเปรียบมิได้นี้ ผมจึงขอน้อมกระทำอโหสิต่อคุณครูที่เคารพ คือหากจะได้เคยคิดหรือกระทำการล่วงเกินโดยรู้เท่าไม่ถึงการ หรือโดยพลั้งเผลอหรือเจตนา ทั้งจากฝ่ายท่านและฝ่ายผมซึ่งเป็นศิษย์ แต่ประการหนึ่งใดก็ตาม ขอจงหมดสิ้นสลายไปด้วยพลังอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์นั้น และในประการสุดท้าย ใคร่ขออธิษฐานวิงวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในโลกแห่งการเวียนว่ายตายเกิดนี้ จงได้อภิบาลให้วิญญาณของครูขุนประสบแต่ความสดใส และได้นำท่านไปสู่สุคติในปรภพนั้นด้วย เทอญ.

ด้วยความเคารพรัก

จากศิษย์ผู้หนึ่งของท่าน

น.อ. เพ่ง พงษ์พานิช ร.น.

"พ่อ" ที่รัก

ดิฉันอยู่ร่วมชีวิต อยู่ร่วมทุกข์ สุข กับพ่อตั้งแต่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๔๗๐ พ่ออายุ ๒๖ ปี และดิฉัน ๒๓ ปี จนพ่อจากไปอย่างไม่มีวันได้กลับมาพบกันอีก เมื่อ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๔ เวลา ๐๔.๑๕ น. พ่ออายุ ๖๙ ปี ดิฉันอายุ ๖๖ ปี เราได้อยู่ร่วมกันเป็นเวลา ๔๔ ปี ๒ วัน รู้สึกเป็นเวลายาวนาน พ่อเป็นทหารเรือ เราจึงต้องจากกันบ่อย ๆ เพื่อราชการของประเทศชาติบ้านเมือง เมื่อเรายังหนุ่มสาว พ่อมียศเพียงนายเรือ พ่อต้องไปฝึกภาคทางทะเลปีละ ๓ ครั้ง ต้องไปประจำอยู่สรรพาวุธบางนา ตั้งแต่ลูกชายใหญ่ยังไม่คลอด ต่อมาเราก็ต้องจากกันเรื่อย ๆ พ่อไปรับเรือที่ประเทศอิตาลี ไปเรียนการใช้เรือดำน้ำที่ประเทศญี่ปุ่น เมื่อเป็นผู้ใหญ่ขึ้น พ่อก็ต้องจากบ้านไปไกล ๆ และนานขึ้น เช่นไปอยู่ป้อมพระจุล ฯ เพื่อประกอบแบตเตอรี่เรือดำน้ำ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ไปประเทศญี่ปุ่นอีกหลายครั้ง เพื่อดูงานและจัดซื้อของซึ่งทางราชการ ทหารเรือ ต้องการ ไปรอบโลก เพื่อ ดูงานแบตเตอรี่และสิ่ง... ดิฉันรับราชการเป็นครูตั้งแต่ก่อนเราแต่งงานกัน ดิฉันต้องจากพ่อไปอยู่เวรประจำที่โรงเรียน ไปดูงานอาชีวศึกษาเมื่อรับราชการอยู่โรงเรียนเอี่ยมลออ กรมอาชีวศึกษา เมื่อเราต่างคนต่างมีหน้าที่ราชการต้องปฏิบัติดังนี้ ดิฉันจึงประมาณว่าเราได้อยู่ร่วมกันดูแลทุกข์สุขกันและกัน ครึ่งหนึ่งของเวลาในชีวิตสมรสของเราเท่านั้น

เมื่อพ่อครบเกษียณอายุออกจากนายทหารประจำการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ และดิฉันครบเกษียณอายุออกจากราชการกระทรวงศึกษาธิการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ เราได้อยู่ร่วมกันและดูแลซึ่งกันและกันในยามชรา เราเริ่มทราบว่าพ่อเป็นมะเร็งที่ใต้ลิ้นเมื่อมีนาคม ๒๕๑๒ พ่อต้องเข้าโรงพยาบาลเพื่อรับการผ่าตัด ๔ ครั้ง ฉายไฟ ๔-๕ ครั้งที่โรงพยาบาลศิริราชและโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช สุขภาพของพ่อจึงทรุดโทรม

ลงเหลือความสามารถของนายแพทย์จะเยียวยาได้ และเหลือกำลังของพ่อที่จะทนได้ จึงต้องจากลูกเมียไปตามวันและเวลาดังกล่าว ในโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งลูกชาย เกษม เป็นแพทย์ประจำอยู่

เรารู้จักชอบพอกันเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ เราเรียกกันว่าคุณประยูร และคุณปรุง เมื่อเรารักกัน หมั้นกัน และแต่งงานกันเราเรียกกันว่า พี่ยูร และน้องปรุง จนลูกโตและจบการศึกษาแล้ว เราจึงเรียกกันว่า "พ่อ" และ "แม่"

เราช่วยกันพานาวาแห่งชีวิตผ่านมรสุมมาด้วยกัน มีทั้งรัก สมหวัง สุข ดีใจ โกรธ ผิดหวัง ทุกข์ เสียใจ และความคิดเห็นขัดแย้งกันอย่างหนัก แต่เมื่อเราเข้าใจและตกลงกันได้ เราก็ดีกันและรักกันมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม แต่สิ่งที่พ่อไม่ชอบมากที่สุดคือ พ่อคิดว่าดิฉันเป็นครูตลอด ๒๔ ชั่วโมง และสอนพ่อราวกับพ่อยังไม่จบ ป. ๔ !

มนุษย์ทุกรูป ทุกนามย่อมประกอบทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว พ่อก็เป็นมนุษย์ ซึ่งข้องอยู่ในวัฏสงสาร จึงหลีกหนีกรรมต่าง ๆ ไม่พ้น ดิฉันจึงไม่ขอกล่าวคุณความดีของพ่อ แต่ดิฉันได้คัดเลือกจดหมายของพ่อบางฉบับ ซึ่งเขียนถึงบุคคลต่าง ๆ ต่างกรรมและต่างวาระเพื่อเป็นกระจกเงาส่องชีวิต ชีวประวัติ ความสามารถ ส่วนดี ส่วนไม่ดี อุปนิสัย ฯลฯ ของพ่อ ตามความเป็นจริงจากปลายปากกาของพ่อเอง และดิฉันมิจุดประสงค์ที่จะให้เรื่องราวของเราเป็นอุทาหรณ์แก่คู่สมรสที่ยังใหม่ต่อชีวิต และเป็นคติสอนอนุชนรุ่นหลังเท่าที่จะเป็นไปได้

จดหมายของพ่อที่ดิฉันคัดเลือกพิมพ์ลงในท้ายเล่มนี้ จากจดหมายของพ่อหลายร้อยฉบับ บางฉบับจากตัวจริงที่ดิฉันเก็บรักษาไว้ บางฉบับจากสำเนาซึ่งพ่อคัดลอกไว้เป็นประจำ เริ่มตั้งแต่เขียนถึงคนรัก คู่หมั้น ภรรยา บุตรธิดา ผู้รักใคร่คุ้นเคยอย่างลูกหลาน ท่านที่นับถืออย่างท่าน เฉพาะที่เขียนถึงลูกสาวคนสุดท้อง เมื่อส่งไปเรียนที่ประเทศออสเตรเลีย และลูกชายใหญ่เมื่อไปดูและฝึกงานการแพทย์ที่สหรัฐอเมริกา เป็นจำนวน ๘ แฟ้มใหญ่ ๆ

ข้อความใดและท่านที่เคารพนับถือผู้ใด ซึ่งปรากฏและกล่าวถึงในจดหมายต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้าไม่เป็นที่พอใจของท่าน โปรดกรุณาอภัยให้ดิฉันและลูก ๆ ด้วย สิ่งใดที่เป็นประโยชน์ เป็นอุทาหรณ์ เป็นคติสมใจเรา ดิฉันขออุทิศส่วนดีเหล่านั้นให้แก่ " พ่อ " ซึ่งเป็นที่รัก เคารพ นับถือ ของดิฉันและลูก ๆ

ท้ายที่สุดนี้ดิฉัน และลูก ๆ ขอขอบพระคุณท่านทั้งหลาย ที่มีอุปการคุณมีจิตเมตตา รักษาพยาบาลและช่วยเหลือต่าง ๆ ตั้งแต่พ่อเริ่มป่วยจนกระทั่งจากโลกนี้ไปแทน " พ่อ " ด้วย

ด้วยรัก

จาก **จำเนียรสุข พิณสวัสดิ์**

๒๒ ก.ค. ๑๔

คุณพ่อมีความรักใคร่ห่วงใยลูก ๆ ตลอดชีวิตของท่าน ท่านให้การศึกษามากที่สุดเท่าที่กำลังทรัพย์และกำลังปัญญาของท่านจะให้ได้ ใครรักเรียนท่านให้เรียน ใครรักอยากแต่งงานท่านก็อนุญาต แล้วแต่ความพอใจของแต่ละคน ท่านปรารภกับคุณแม่เสมอว่า "ลูกต้องดีกว่าพ่อแม่ โลกจึงจะเจริญ" เวลาพบหน้าท่านต้องคว่ำสั่งสอนเวลาเช้าเย็นท่านคอยดูแลจัดทำและซื้ออาหารที่ลูกชอบไว้ให้ลูก ๆ ที่อยู่กับท่านรับประทานเป็นประจำ แทนคุณแม่เมื่อท่านออกจากประจำการแล้ว และท่านมักจะพูดว่า "เวลาพ่อตายแล้วลูก ๆ จะทำอย่างไร และอยู่กันอย่างไร" เสมอ ๆ มิได้ขาด

เมื่อท่านละโลกนี้ไปแล้ว คุณแม่นำจดหมายเก่า ๆ ของคุณพ่อร่วมร้อยฉบับซึ่งท่านเขียนและพิมพ์เองมาให้พวกเราอ่าน เราจึงทราบอย่างซาบซึ้งว่า ท่านรักห่วงใยคุณแม่และลูก ๆ มากเพียงใด เช่นในจดหมายฉบับหนึ่งที่ท่านเขียนถึงคุณแม่เมื่อลูกยังเล็ก ๆ อยู่ว่า "ลูกเกษม เป็นลูกซึ่งเราฝันและปรารถนาในแกเกิด และแกก็เกิดมาเป็นชาย สมใจรักและปรารถนาของพี่ ลูกหญิงก็เกิดมาสมใจรักและปรารถนาของน้อง แปลว่าลูกชายหญิงเราปรารถนาให้แกเกิดมาสมใจรักของเรา" "ลูกของพี่ ๆ ไม่ทิ้งแกหรอก ต้องให้ทุกอย่างที่พี่มีในโลกนี้ ฉากสุดท้ายแห่งชีวิตพี่ต้องอุทิศให้กับแก" นอกจากนี้เมื่อคุณพ่อต้องไปฝึกภาคทางทะเล หรือไปต่างประเทศ ถ้าจดหมายของคุณแม่ขาดเรื่องของลูกไปแม้แต่ฉบับเดียว คุณแม่ต้องได้รับตอบต่อว่าจากท่านทันทีที่ท่านตอบมา พระคุณของท่านท่วมท้นสุดที่จะกล่าวและตอบแทนได้ แต่เราก็ได้พยายามรักษาพยาบาลท่านเมื่อท่านป่วย ในบั้นปลายแห่งชีวิตของท่าน และพยายามประพฤติตัวอยู่ในกรอบแห่งความดี สมใจรักของท่าน

คุณพ่อทราบว่าท่านเป็นมะเร็งที่ใต้ลิ้น เมื่อเมษายน ๒๕๑๒ ในขณะที่ลูกชายใหญ่ต้องไปอยู่ญี่ปุ่น ในราชการสงครามเกาหลี โดยนายแพทย์ เฉลิมชาติ รัตนเทพ ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมชั้นกับลูกและเป็นหลานของคุณแม่ ท่านได้รับการผ่าตัด ๓ ครั้ง โดยท่านศาสตราจารย์ นายแพทย์ พิศิษฐ์ วิเศษกุล ณ โรงพยาบาลศิริราช ผ่าตัดผีคัณฑสูตรอีก ๑ ครั้ง โดย นาวาเอก อิศรพงษ์ อุดมศิริ ณ โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช

รักษาด้วยรังสี Cobal อีก ๔–๕ ครั้ง โดยนายแพทย์ โรจน์ สุวรรณสุทธิ และนายแพทย์ ประเสริฐ นิลประภัสสร ณ โรงพยาบาลศิริราช จนกระทั่งปลายเดือนมกราคม ๒๕๑๔ คุณแม่ซึ่งกำลังพยาบาลท่านอยู่ เกิดต้องผ่าตัดด่วน เนื่องจากไส้ติ่งอักเสบอย่างปัจจุบัน คุณพ่อจึงเสียกำลังใจและว้าเหว่ประกอบกับนายแพทย์ตรวจพบอีกว่า ท่านเป็นนิ่วในไตอีกโรคหนึ่ง ลูกจึงพาคุณแม่แยกไปอยู่โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช นายแพทย์แนะนำให้คุณพ่อกลับมาพักและบำรุงตัวให้แข็งแรงที่บ้าน ในเมื่อท่านค่อยยังชั่วจากการผ่าตัดครั้งสุดท้าย เดือนพฤษภาคม จึงให้เข้าโรงพยาบาลเพื่อรับการผ่าตัดนิ่วในไต คุณพ่อกลับบ้านมาอยู่ในความดูแลของลูก ๆ เพราะในขณะนั้นคุณแม่ยังป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช จนเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๑๔ คุณพ่อมีอาการหนักมาก คุณแม่จึงขออนุญาตนายแพทย์ออกจากโรงพยาบาล เพื่อพยาบาลท่านทั้งที่แผลของคุณแม่กำลังเป็นหนอง เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๑๔ โดยความช่วยเหลือของนายแพทย์หลายท่านที่โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช ท่านได้เข้ารับการรักษาพยาบาลอีกครั้งหนึ่งและครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้ายในชีวิตของท่าน ท่านได้ละโลกนี้ไปด้วยความสงบเมื่อ ๐๔.๑๕ น. วันเสาร์ที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๔ ณ โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช

ด้วย กุศลบุญราศี ที่ คุณพ่อ ได้ประกอบ เมื่อ มีชีวิตอยู่ และ ด้วย ความกตัญญูเคารพรักจากลูก ๆ ได้ดลบันดาลให้วิญญาณของคุณพ่อจงประสบแต่ความสุขสงบในสัมปรายภพ

ลูกของคุณพ่อขอขอบพระคุณท่านที่มีอุปการคุณทุกท่านคือ ท่านศาสตราจารย์ นาย แพทย์ พิศิษฐ์ วิเศษกุล ท่าน ศาสตรา จารย์ นาย แพทย์ อุดม โปษะกฤษณะ นายแพทย์ โรจน์ สุวรรณสุทธิ นายแพทย์ ประเสริฐ นิลประภัสสร นายแพทย์ วรินทร์ ตัณฑศุภศิริ นายแพทย์ พิทยา ดำรงวัฒน์ นายแพทย์ วรวิท คลอวัฒิวัฒน์ นายแพทย์ ทองน่าน วิภาตวณิช นายแพทย์ อุกฤษณ์ เปล่งวนิช นายแพทย์ เฉลิมชาติ รัตนเทพ นายแพทย์ คงศักดิ์ ตันไพจิตร คุณอร่าม สิทธิสาริบุตร นายแพทย์ เกษม ลิ้มวงศ์ และนายแพทย์ฝึกหัดทั้งชายและหญิง ประจำตึกไทยพาณิชย์ ๓ คุณสงวนสุข

ฉันทวงศ์ คุณละเมียด โรหิตชาติ คุณฉันทนา เฉลิมรัตน์ คุณเสถียร มนีสสาร คุณเนาวรัตน์ นิลจำรัส คุณอารี พฤกษราช คุณสดศรี พงษ์วิรัตน์ คุณศรีสมาน ดีประดิษฐ์ คุณสุภาภรณ์ ชูกิตติยุทัย คุณอนุบาล ฆารสินธุ์ คุณเสาวลักษณ์ วรรณสถิตย์ คุณสุขศรี จันทร์เณร คุณอาภรณ์ ไม้เรียง คุณอุไร ปานขาว คุณอุไรวรรณ เพ็ชรแก้ว คุณวันทนา กล่ำรักษ์

พลอากาศตรี น้อย ปาณิกบุตร นาวาอากาศเอก อิศรพงศ์ อุดมศิริ นาวาอากาศเอก ระวิง สมบูรณ์วนิช นาวาอากาศเอก สุเทพ ขจรบุญ นาวาอากาศโท สมศักดิ์ ประภาวิวัฒน์ นาวาอากาศตรี กิติ เย็นสุดใจ นาวาอากาศเอก สนอง สุขเสงี่ยม คุณเพลินพิศ พิษณุธนารักษ์

และท่านที่มีจิตศรัทธาสวดพระอภิธรรม ดังต่อไปนี้

วันอาทิตย์ ที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๑๔	ภรรยา บุตรธิดา
วันจันทร์ ที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๑๔	องค์การแก้ว บางนา
วันอังคาร ที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๑๔	บริติชเคาซิล
วันพุธ ที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๑๔	องค์การแบตเตอรี่ บางนา
วันพฤหัสบดี ที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๑๔	บริษัทเลี่ยงเงี่ยบจำกัด และ พ.ต.อ. สมุทร์ บุญตานนท์
วันศุกร์ ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๑๔	โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช
วันเสาร์ ที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๑๔	คณะศิษย์ของคุณครูประยูร

ท่านผู้มีพระคุณผู้ใดซึ่งมิได้ออกนาม ณ ที่นี้ โปรดได้รับความขอบคุณ และอภัยในความพลั้งเผลอนี้ด้วย

ลูก ๆ ของคุณพ่อ

June 17 '71

Dear Miss Pinsvasdi

I was deeply grieved at the letter of your father's death

We were very sorry and shocked

This letter carries to you and your mother my very deepest sympathy

Sumiko Nakamura

NNNN

ZCZC JTB163 PRG193 WTC1398 BGKW Y502 BBC95
THBX HL JPOT 040
OSAKA TELEXED FROM KYOTO 40/39 15 1147

17805

LT
MRS.CHUMNEANSUK PINSVASDI
69 SALADANG SOI-2 SILOM
BANGKOK

LEARNED WITH ASTONISHMENT OF YOUR BELOVED HUSBAND HAS GONE
I SINCERELY PRAY FOR THE REPOSE OF HIS SOUL
KAGENORI YAMAOKA, CHAIRMAN OF THE BOARD
JAPAN STORAGE BATTERY CO., LTD.

COL 69 SOI-2

18989

NNNN

H

ZCZC JTB173 CRG393 WTB1083 BGKW Y536 BBC94
THBX HL JPOT 060
OSAKA TELEXED FROM KYOTO 60/57 15 1232

LT 17931

MRS.CHUMNEANSUK PINSVASDI
69 SALADANG SOI-2 SILOM
BANGKOK

SURPRISED TO LEARN THE PASS AWAY OF COMMODORE PRAJURA PINSVASDI STOP HEREBY SINCERELY EXTEND OUR CONDOLENCE AND PLEASE ACCEPT OUR HEARTFELT SYMPATHY MESSRS. YAMADA MATSUURA HIRAYAMA MITANI AND MISS.NAKAMURA JOINED ME IN PRAYING FOR THE REPOSE OF HIS SOUL

SHINZO OKADA, PRESIDENT
JAPAN STORAGE BATTERY CO., LTD.

19030

COL 69 SOI-2

STORAGE BATTERY
MERCURY LAMP
SAFETY MINE LAMP
SELENIUM RECTIFIER
SILICON RECTIFIER

CABLE ADDRESS
DENCHI KYOTO

TRADE **GS** MARK

JAPAN STORAGE BATTERY CO., LTD.

KISSHOIN, MINAMI-KU, KYOTO, JAPAN

TELEPHONE 312 - 1211
TELEX:
5422173 DENCHI KYO
BRANCHES:
TOKYO, OSAKA
LOS ANGELES
BANGKOK
KUALA LUMPUR

YOUR REF. No. OUR REF. No. KYOTO. June 21, 1971

Mrs. Chumneansuk Pinsvasdi
69 Saladang Soi 2 Silom
Bangkok, THAILAND

Dear Mrs. Pinsvasdi:

It was indeed my surprise to learn that Commodore Prajura has passed away on May 15th.

Time flies like arrow since I first met late Prajura about 35 years ago here in Japan and I am recalling the memory of the past days that I have spent with him pleasantly when he came over here more than two times.

It is my only regret at this time to have not been able to visit him in Bangkok to make warm our friendship during he has been alive.

And I feel very lonesome to have lost one of my overseas friends and sincerely extend my heartfelt condolence and profoundly pray for the repose of his soul.

Once again please accept my sincerest sympathy. I remain

Yours very sincerely

Kagenori Yamaoka

KAGENORI YAMAOKA
Chairman of the Board.

ฉบังปฏิทิน

วันที่ ๑ - ๑๐ มกราคม ๒๕๑๑

อายุเก่าเราสิ้นสูญ เพิ่มชีวิตพูน อีกปีละหนอต่อเข็ญ
คลุกเคล้าเช้าค่ำลำเค็ญ สุขทุกข์ปลุกเห็น คงคล้ายกะปีผ่านมา
ต้องสู้เพื่อกู้อาตมา รวมทั้งชรา ละเล้าละโลมอารมณ์
อยากมีชีวีจำถม รับชอบชังชม จะเลือกตามเจตมิได้

ทุกคราเวลาหายใจ เข้าออกหมดไป ชีวิตก็หลุดสุดสิ้น
ตามกาลที่ผ่านปานบิน เช้าสายบ่ายบิน ขยับขยายพ่ายพ้น
หน้าที่มิไฉนไผ่ขวน ขวายตั้งกังวล กระทำสำเร็จเสร็จพร้อม
กลแข่งเวลาอย่าออม แอบเกียจคร้านย่อม เจริญประจำนำคุณ

โบราณว่ากาลสรรพ์บุรณ เตือนใจให้คุน “เวลาเป็นเงินเป็นทอง”
ไม่ปล่อยทิ้งให้ลอยล่อง การกิจคิดปอง ประสิทธิ์ประสงค์จงเพียร
“น้ำขึ้นรีบตัก” มักเสถียร เกียรติยศจำเนียร เพราะฉวยอุกาศก่อกิจ
เลือกกอปรแต่การพ้นผิด ห่างลำเอียงนิตย์ นิยมสุธรรมสัมนา

ใครใดได้เกียรติสุขา สินทรัพย์เหลือตรา เจริญจรัสพัฒน์ผล
ติฉินนินทามิพ้น เสื่อมลาภยศผจญ ประจำประจบพบพาน
ยังต้องพรากจากคฤงมาร สิ่งชอบทุกประการ สม่ำเสมอเหมือนกัน
เพราะเหตุโลกธรรมสำคัญ ครอบชนทุกชั้น มิควรประพฤติยึดจริง

พ่อแม่และครูผู้ยิ่ง ญาติมิตรชิดพิง พึ่งพาอาศัยอุปการ
สามีภรรยามาผ่าน ภายหลังร่วมภาร สมณะและข้าอาศัย
เหมือนทิศรอบตัวเราไซร้ ถึงจากใกล้ไกล ก็แผ่ก็เผื่อเจือจุน
ควรรักสูงสุดอุดหนุน เมตตาการุญ เสมอสมัครบูชา

อยากให้ใคร ๆ เสน่หา นับหน้าถือตา รักแรงแข็งขอบเคารพ
จงเอื้อเฟื้อเจือจานจบ สิ่งของป่องนบ ด้วยมิตรจิตมิตรใจ
ยามพูดโอภาปราศรัย อ่อนหวานขานไพ- เราะล้วนเสนาะเพราะเพลิน
คิดแต่คุณประโยชน์เกิน กับวางตนเจริญ มิหยิ่งทนงคงเคย

ยามหนาวคราวแดดแผดเผย ผิงอบอุ่นเลย ระริกระรื่นชื่นชม
ยามร้อนแดดร้อนค่อนระงม บ่นย้ำหาลม รำเพยกระพือถือพัด
แดดเด่นอย่างเดียวถนัด แต่ชอบชังผลัด ผละตามกระแสใจคน
แสงแดดก็คงที่กล นุ่มนุษย์เหลือทน ทะเยอทะยานพล่านแปร

ธูปเทียนจุดเปลี่ยนกระแส ติดเพลิงเริงแล นมัสการบูชา
ไหม้ตลอดปลอดภัยบีฑา ยินดีปรีดา ชุ่มชื่นอารมณ์สมหมาย
มวลมนุษย์เกิดมาเพื่อตาย ถึงคราววางวาย วิโยคกระสันหวั่นเกรง
เกิดดับปรับเช่นเป็นเอง ใยคิดหวั่นเกรง เรื่องธรรมดาสาธารณ์

อายุสุหกรอบกาล ตัวเองลูกหลาน กระหยิ่มว่าอายุยืน
ฉลองป่องมั่นขวัญคืน ให้คงดำรงชื่น ซอบล้อมพร้อมลูกหลานเหลน
ส่วนดังไม้ใหญ่ใกล้เห็น ฝั่งเซาะโงนเงน จะพังทลายไม่ตรอง
ชีพมากควรมากคุณป่อง ประโยชน์ตนสนอง เสนอผู้อื่นชื่นชม

ประพฤติตนงามขำคม หน้าที่น่านิยม ระเบียบระบอบชอบชิน
นับเป็นการสอนมีศีล- ธรรมะปะดีภิญ- โญเลิศประเสริฐสูงสุด
มักมีแต่ฝ่ายร้ายจุด จิ้เขาอื่นรด กระหน่ำประพฤติโดยเดียว
ตนเองมิได้แลเหลียว ลอยหลบบั้นเกลียว อิเหนาเป็นเองเร่งขาม.

โคลงปฏิทิน

วันที่ ๑๑ - ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๑๔

กิจการสำเร็จล้วน　　เลิศงาม
ว่าเพราะผิผายตาม　　ตอบคุ้ม
เคราะห์ร้ายธุระทราม　　ซัดพวก พรายนา
แท้ก็ตนเองอุ้ม　　โอบสร้างสมสนอง

อย่าปองข่มขู่ปล้ำ　　ปลุกโค เปลี่ยวเอย
มันไม่กินหญ้าโผ　　ผุดคว้า
เขาขึ้น, จะถูกโง　　งัดขวิด
เช่นนิสัยคนถ้า　　ถิ่กต้อด่วนถอย

คอยใคร่ครวญรอบแล้ว　　เล็งผล
มิเสียดเขาและตน　　ตลอดเอื้อน
จึงถามเพื่อความฉงน　　เงื่อนกระจ่าง แจ้งนา
อย่ามุ่งหักหาญเบื้อน　　จักบ้องจองหมาง

อีกทางจะตอบโต้　　ควรตรอง ก่อนเอย
ไม่กระทบใครผอง　　พูดได้
ตามเหตุและผลของ　　คำข่าว
ด้วยสุจริตไซร้　　ท่านซ้องสรรเสริญ

อย่าเลินเล่อริบจ้ำ　　จับงาน ใดเอย
จักขาดตกรกภาร　　พร่องล้วน
พินิจรอบคอบกาล　　เทศกอบ เหมาะแล
จึงกระทำถูกถ้วน　　แบบแท้ทุกสมัย

ได้ชาติกำเนิดเชื้อ ชาวมนุษย์
ควรก่อบกรรมดีพิสุทธิ์ สืบสร้าง
และเผื่อแผ่แต่อุต- ตมะเอก คุณนา
หาไม่เป็นกลองค้าง ขาดก้องคนองเสียง

เสี่ยงใจทำกิจด้าน ใด ๆ ก็ดี
ควรทุ่มเทพลังใน กิจนั้น
อย่ามัวห่วงแรงไข และขาด ทรัพย์นา
เหมือนรักเกลือมากอั้น อ่อนเนื้อนานเสีย

เงี่ยโสตสดับสุ้ม เสียงหวัง คำพ่อ
ดังฆ่าช้างเพื่อยัง หย่อมเขี้ยว
หากพูดเลื่อนไหลพึ่ง เพื่อนประ โยชน์นา
เสียค่าลมปากเกี้ยว กับทิ้งกาลสูญ

พาลวุ่นไฝ่แต่ร้าย รุมตน
ตัดประโยชน์โสตถิผล พ่ายสิ้น
ทำนองฆ่าหงส์ปรน ปรือล่อ กาเอย
ชีวิตย่อมโดดดิ้น ดิ้นร้อนรนเสมอ

พาลเจอบัณฑิตท้อ ถอยแรง
งันงกตกประหม่าแสดง เดชด้อย
ดังกบเจอะงูแจง จะจับ กินนา
เหตุสติปัญญาน้อย หน่วงน้ำใจขาม

สวนดอกสร้อย

ดอกเอยดอกมะลิ แย้มผลิ กลีบขาว พราวสาขา
หอมรื่น ชื่นใจ ใช้บูชา ปฏิมา กรกอบ ระบอบคุณ
ยิ่งร้อยเป็น มาลัย ได้จังหวะ ดีดอุบะ เสริมสวย สลวยครุ่น
ดังคนดี มีธรรม ประจำจุน ควรอุดหนุน เกียรติศักดิ์ ประจักษ์เอย

ดอกเอยดอกซ่อนกลิ่น ใครยิน ชื่อยั้ง ตั้งฉงน
กลิ่นไฉน ซ่อนซอก ในดอกตน หรือเหลือทน กลิ่นเหม็น จำเป็นซ่อน
เมื่อกลิ่นหอม ควรยอม ขยายกลิ่น ให้ปรานิน พุ้งเพื่อง กระเดื่องค่อน
คนสัตย์ซื่อ ถือธรรม นำขจร ควรเชิดช้อน เกียรติขยาย กระจายเอย

ต้นเอยต้นอโศก กิ่งโยก ใบกวัด พัดไสว
สาขา อ้าร่ม ระรื่นใจ ภายใต้ ต้นพัก พำนักเย็น
ดังท่าน ผู้ใหญ่ ใจเมตตา กรุณา ผู้น้อย พลอยเห็น
เลี้ยงดู อุปถัมภ์ จำเป็น คุณเด่น ร่มไม้ ชายคาเอย

ดอกเอยดอกบัว ดอกดังหัว ใจคน ฉงนไฉน
กลีบขยาย กรายกลิ่น ประทินไกล เป็นยอดไม้ ทรงตั้ง บัลลังก์พุทธ์
แม้เกิดจาก กองขยะ มิละชาติ ยังสามารถ งามสม นิยมสุด
ถ้าดวงใจ ดังบัว ทั่วมนุษย์ ถึงชาติต่ำ งามผุด พิสุทธิ์เอย

ดอกเอยดอกพิกุล หอมกรุ่น โคนต้น หล่นเกลื่อน
ยามสด ขาวนวล ยวนเยื้อน ร้อยมา ลัยเลื่อน เตือนชม
เหี่ยวแห้ง แรงหอม ยังกล่อมจิต เข้าเครื่องยา พาคิด คุณสม
คุณบิดร มารดา ปลุกอารมณ์ ให้ลูกชม จนตาย คล้ายกันเอย

ดอกเอยดอกจำปา กลีบเหลืองจ้า จับดม น่าชมหอม
เมื่อยามสด งดงาม ตามประนอม หมายถนอม ชื่นชู อันตรูตา
พอเหี่ยวแห้ง แล้งกลิ่น ถวิลหวัง จำใจชัง ทิ้งเฉย เลยป่าฝ่า
ดังความดี ที่บ่ม อบรมมา ดีแตกร่า แล้วใคร ไม่ชมเอย

พวงเอยพวงมาลัย ช่างเขาใช้ เข็มร้อย ค่อยผสม
ดอกบ้าง ใบกลีบ ริบระดม นิยม ชำนาญ การฝีมือ
เดิมดอกใบ กระจาย อยู่หลายถิ่น รวมประทิน ร้อยประดับ น่านับถือ
เป็นพุ่มพวง ห้อยแขวน แสนระบือ ทุกผู้ถือ ชมงาม ความคิดเอย

ธูปเอยธูปหอม ต้องยอม ไฟไหม้ จึงได้กลิ่น
ไฟดับ กลับหมด รสประทิน น่าจิน- ตนา ท่าที
เหมือนนอบ- รมเด็ก เล็กใหญ่ ขาดกิ่งไผ่ ต้นยอ ก็หลบหนี
ต้องประกอบ ชอบเชิง ด้วยปราณี ดังไฟจี้ ธูปไหม้ ได้กลิ่นเอย

ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
วัดราชบพิธ

หนังสือธัมมะเรื่องมงคล ๓๘ ประการ เรียบเรียงโดย น.ท. พระศรฤทธิ์รณชัย ร.น. (เสงี่ยม ทศานนท์) ซึ่งท่านเคยเป็นครูอาจารย์ของสามีดิฉัน ท่านรักและภาคภูมิใจในศิษย์ของท่าน ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการและแก่ครอบครัวมาด้วยดีสมความปรารถนาของครูบาอาจารย์ และยังเคยร่วมงานกับท่าน ในฐานะที่สามีของดิฉัน เป็นศิษย์และผู้น้อยที่เชื่อฟัง เคารพนับถือท่านอยู่ตลอดเวลา

และยังเอิญธิดาของท่าน น.ส. จันทร ทศานนท์ เป็นศิษย์ของดิฉัน เมื่อครั้งดิฉันรับราชการอยู่ ร.ร. สตรีบ้านทวาย (ร.ร. การช่างสตรีพระนครใต้ในปัจจุบันนี้) และเมื่อดิฉันย้ายมารับราชการอยู่ ร.ร. เอี่ยมลออ น.ส. จันทร ก็ร่วมรับราชการอยู่กับดิฉัน สำหรับดิฉันนั้นเคารพนับถือท่านในฐานะท่านเป็นครูอาจารย์ของสามี ดิฉันยังเคารพนับถือท่านเสมือนบิดาด้วย ธิดาของท่านเป็นศิษย์คนหนึ่งที่ดิฉันรักมาก จนตราบเท่าทุกวันนี้ดิฉันออกจากราชการแล้ว น.ส. จันทร ทศานนท์ ยังเป็นศิษย์ที่กตัญญูเคารพนับถือดิฉัน และคอยหาโอกาสช่วยเหลือดิฉันอยู่เสมอมา

ท่าน น.ท. พระศรฤทธิ์รณชัย ร.น. ขณะนี้ท่านมีจักษุมืดสนิททั้ง ๒ ข้าง แต่ถึงกระนั้นท่านยังมีความอุตสาหะพยายาม แต่งและแปลธรรมต่าง ๆ ตามหลักของพระพุทธศาสนา เป็นภาษาไทยง่าย ๆ ซึ่งคนมีความรู้น้อยก็อ่านเข้าใจ พิมพ์แจกเป็นธรรมทานหลายเรื่อง เมื่อท่านทราบว่าศิษย์ที่ท่านรักได้ลาจากท่านไปอย่างไม่มีวันกลับ ท่านจึงกรุณาส่งหนังสือธัมมะอย่างง่าย ๆ มา ๔ เรื่อง คือ

๑. มงคล ๓๘ ประการ

๒. ทำวัตรเช้า – ค่ำ ภาษาไทย

๓. วิธีสร้างเสน่ห์เมตตา – มหานิยม

๔. ชี้ทางการศึกษาและการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชน

และเขียนจดหมายแสดงความเสียใจมายังดิฉันด้วยลายมือของท่านเอง ดิฉันจึงขออนุญาตท่านนำเรื่องมงคล ๓๘ ประการ ลงในหนังสือเล่มนี้ และท่านก็ยินดีอนุญาตให้ด้วยความเต็มใจ ดิฉันและลูก ๆ จึงขอกราบขอบพระคุณท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

จำเนียรสุข พิณสวัสดิ์

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๔

มงคล ๓๘ ประการ

คำว่ามงคล หมายถึงความดีงาม ความเจริญรุ่งเรืองและสดใส เป็นธัมมะคำสั่งสอนที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนาของเรา ถ้าพวกเราชาวพุทธทุกท่านได้ศึกษาและนำไปปฏิบัติ ก็จะทำให้เกิดประโยชน์ พ้นความทุกข์ พบแต่ความเจริญรุ่งเรือง มีความสงบสุขและสันติทั้งกับตัวเอง กับสังคมสิ่งแวดล้อม ตลอดจนถึงประเทศชาติและชาวโลกทั้งหลายนั้นด้วย

ธัมมะอันเป็นมงคลนี้มีอยู่ ๓๘ ประการ ปรากฏอยู่ในมงคลทีปนี ซึ่งได้มีท่านผู้ทรงคุณวุฒิแปลไว้แล้วอย่างละเอียดพิสดารเป็นหนังสือเล่มขนาดใหญ่ ผู้ที่มีความสนใจจะหาอ่านได้ไม่ยาก แต่ในที่นี้ได้ย่อและอธิบายไว้พอเป็นสังเขปเพื่อประโยชน์ให้บรรดาญาติพี่น้องเพื่อนบ้านที่ยังครองเรือนอยู่ ตลอดจนเยาวชนหนุ่มสาวทั้งหลาย ผู้ไม่ค่อยได้มีโอกาสเข้าวัดฟังธรรมได้อ่านง่าย ๆ พอเข้าใจครบถ้วนสมบูรณ์ในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งเชื่อว่าพอจะทำให้เกิดประโยชน์แก่มวลชน ประสบผลแห่งความสันติสุขนั้นได้สืบไป

มงคลที่ ๑ ไม่คบพาล อเสวนา จ พาลานํ

คนพาล คือคนประพฤติชั่ว ประพฤติไม่ดีทุกประเภท เช่นชอบลักเล็กขโมยน้อย เป็นโจร เป็นนักเลงอันธพาล ชอบข่มเหง เบียดเบียน รังแก คดโกง หลอกลวง ใจอำมะหิตไม่มีความเมตตากรุณา ชอบอิจฉา ลบหลู่ ดูหมิ่น ไม่รู้จักบุญคุณใคร ไม่ยอมตอบแทนบุญคุณให้ใคร เป็นนักการพนัน มักมากในกาม ประพฤติผิดประเวณี ไม่มีกิริยามารยาท ไม่รู้จักวิธีการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นคนไม่มีศีลธรรม เป็นเหมือนเช่นบุคคลที่ไม่มีศาสนา คือเป็นพวกมิจฉาทิฐิ เหล่านี้เรียกว่าคนพาลทั้งสิ้น ผู้ใดคบคนพาล พาลย่อมพาไปหาผิดอยู่เสมอ จะนำเราไปสู่ความทุกข์ยาก ประสบแต่ความลำบากและภยันตรายต่าง ๆ เรื่องที่จะชักนำเราไปในทางที่ดีงามนั้นไม่มีเลย

ฉะนั้นขอให้พึงสังวรณ์ไว้ให้ดี อย่าไปคบเข้า มิฉะนั้นแล้วเราก็จะกลายเป็นคนพาลไปด้วย จะทำให้เกิดทุกข์และโทษขึ้นกับตัวเองทั้งสิ้น

มงคลที่ ๒ คบแต่บัณฑิต ปณฺฑิตานญฺจ เสวนา

บัณฑิต หมายถึงนักปราชญ์ผู้มีสติปัญญา มีความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ ทั้งทางโลก ทางธรรมควบคู่กันไป เป็นผู้มีความประพฤติดี มีศีลธรรม สติปัญญาเฉลียวฉลาด จิตใจสะอาดมีเมตตาตามพรหมวิหาร ๔ ใจบุญใจกุศล ใจกว้างขวางเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่ประพฤติชั่ว คอยแนะนำสั่งสอนผู้ที่ไม่รู้อยู่เสมอ การคบบัณฑิตมีแต่จะเกิดประโยชน์ ไม่มีโทษใด ๆ เลยแม้แต่น้อย เป็นความดีโดยตลอด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล

มงคลที่ ๓ บูชาผู้ที่ควรบูชา ปูชา จ ปูชนิ ยานํ

สิ่งที่เราควรบูชานั้นมี ๒ อย่างคือ วัตถุ และบุคคล วัตถุนั้นก็มีมากมายหลายอย่าง เช่นพระพุทธรูป พระสถูปเจดีย์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา คัมภีร์พระไตรปิฎกและหนังสือธัมมะต่าง ๆ หรือภาพอันเป็นที่ควรเคารพบูชาเป็นต้น ส่วนบุคคลนั้นก็คือ สมณะรูปที่เป็นภิกษุ สามเณร ครูบาอาจารย์ นักปราชญ์บัณฑิต บิดามารดาญาติผู้ใหญ่ และผู้มีพระคุณตามลำดับขั้นต่าง ๆ สูงขึ้นจนกระทั่งถึงพระมหากษัตริย์ ผู้ทรงคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ เป็นต้น

การบูชานั้น ปฏิบัติได้ ๒ ประการ คือ

(๑) "อามิสบูชา" เป็นการบูชาด้วยธูปเทียนดอกไม้ เคารพกราบไหว้ตลอดจนบูชาด้วยการสร้างโบสถ์วิหาร เสนาสนะ ถนนหนทางต่าง ๆ

(๒) "ปฏิบัติบูชา" คือบูชาด้วยการปฏิบัติธัมมะ ตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เป็นการบูชาที่สำคัญมาก ดีกว่าอามิสบูชา คำสอนมีอยู่ว่า "ผู้ใดเห็นธัมมะ ผู้นั้นเห็นพระพุทธองค์" ผู้ใดได้ปฏิบัติธรรม ผู้นั้นได้เคารพบูชาพระพุทธเจ้า

เรื่องการเคารพบูชานี้ถ้าผู้ใดมีความอ่อนน้อม เคารพบูชาบิดามารดา และผู้หลักผู้ใหญ่โดยสม่ำเสมอเป็นนิตย์แล้ว ก็จะได้รับผลตอบแทนเป็นอันดีเสมอ จะได้รับแต่ประโยชน์ ไม่มีโทษภัยอะไรเลย

มงคลที่ ๔ เกิดในพุทธศาสนาในประเทศ ปติรูปเทส วาโส จ

บุคคลใดได้เกิดในประเทศที่มีพระพุทธศาสนา นับว่าเป็นผู้ที่มีโชคดี มีบุญ ๖ ประการดังนี้ คือ.–

(๑) ได้พบพระองค์ท่านและสาวกของพระองค์ท่าน

(๒) ได้ฟังพระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์ท่าน และพระสงฆ์สาวก

(๓) เมื่อฟังแล้วเกิดเลื่อมใสศรัทธา มีความเคารพบูชา

(๔) มีโอกาสได้อยู่และศึกษาปฏิบัติธรรมของพระพุทธองค์

(๕) ได้บำรุงและถวายความอุปถัมภ์ต่อพระพุทธองค์

(๖) มีโอกาสได้ระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้า มีพระอรหัง เป็นต้น

ทั้ง ๖ ข้อนี้ นับว่าเป็นอนุตริย ๖ ประการ มีคุณค่าแก่ผู้ที่ได้ปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง

มงคลที่ ๕ ได้รับผลบุญที่สร้างไว้ในชาติก่อน ปุพฺเพ จ กต ปุญฺญตา

บุคคลในชาติปางก่อนได้ประกอบกิจอันเป็นบุญเป็นกุศลไว้ดี เช่นมีการให้ทาน รักษาศีล ภาวนา เป็นผู้นับถือและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาโดยบริสุทธิ์และเคร่งครัด เคยปฏิบัติตามวิถีทางแห่ง สมถะ และวิปัสสนา คือ ชั้นศีล สมาธิและปัญญา ที่เราเรียกว่า ไตรสิกขา บุญกุศล แห่งกุศลกรรมชาติก่อนนั้นก็จะติดตามมาในชาติปัจจุบัน ทำให้ได้รับผลดีตามลำดับขั้นที่เคยได้กระทำไว้ จะประกอบกิจการงานสิ่งใด ๆ ก็เจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้า เป็นสุขอยู่เสมอ

มงคลที่ ๖ ปฏิบัติชอบ อตฺต สมฺมา ปณิธิ

คนเราถึงแม้ว่าจะเกิดมาด้วยความทุกข์ยาก หรือยังไม่เข้าใจในพระพุทธศาสนา แต่ถ้าได้มีศรัทธาปสาทะ หมั่นศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ จากพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า จนกระทั่งมีความรู้เข้าใจได้ถูกต้องเป็นอย่างดี โดยประพฤติตน ปฏิบัติตนให้ครบถ้วนใน ๔ ประการ คือ ปฏิบัติ ดี–ตรง–ถูก–ชอบ แล้วนำมาปฏิบัติให้เข้ากับหลักธรรมอีก ๔ ประการ ที่เรียกว่า อิทธิบาท ๔ คือ ฉันทะ – วิริยะ – จิตตะ – วิมังสา ซึ่งเป็นธัมมะที่สามารถควบคุมจิต กระทำให้มีอำนาจขยายขั้นในการเรียน การปฏิบัติ จนสามารถศึกษาสำเร็จได้ผลเต็มที่เกี่ยวกับเรื่องของท่าน ศีล สมาธิ ปัญญาต่อไปได้ ทำให้ไม่เป็นมิจฉาทิฐิ ตั้งมั่นอยู่ในสัมมาปฏิบัติสม่ำเสมอเป็นสุขอยู่ได้ตลอดไป

มงคลที่ ๗ รู้แตกฉานในธรรม พาหุ สจฺจญฺ จ

ธัมมะที่กล่าวนี้ คือ ธัมมะในพระไตรปิฎก ซึ่งมีอยู่ ๓ ปิฎก คือ พระสุตรสุตันตปิฎก ๑. พระวินัยปิฎก ๑. พระอภิธรรมปิฎก ๑. มีพระธรรมอยู่ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ล้วนแล้วแต่เป็นธัมมะที่เป็นความจริงทั้งสิ้น เรียกว่าสัจจธรรม ธัมมะเหล่านี้ ถ้าได้ศึกษา แตกฉาน และปฏิบัติตามแล้ว ย่อมได้ผลดี อย่างแท้จริง สามารถสำเร็จถึงขั้นสูงสุดเป็นอริยบุคคลได้โดยหมดสิ้นกิเลสทุกประการ ถึงขั้นนิพพานเป็นพระอรหันต์ เป็นการพ้นทุกข์ ไม่เวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป

ผู้ที่ศึกษาธัมมะจนมีความรู้แตกฉานเชี่ยวชาญ เรียกว่าเป็นพหูสูตร และผู้ที่ศึกษาธรรมนี้ แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

(๑) ผู้ไม่รู้ธัมมะหรือรู้น้อย ถ้าไม่มีศรัทธา ไม่สนใจศึกษาเล่าเรียน นับเป็นผู้มีจิตใจต่ำ ไม่ควรยกย่อง

(๒) ผู้ไม่รู้ธัมมะหรือรู้น้อย แต่ถ้ามีศรัทธาสนใจพากเพียร พยายามศึกษาให้มีความรู้เป็นอันดีนั้น ถือได้ว่าเป็นผู้มีจิตใจสูงใสสะอาด ควรยกย่องสรรเสริญคบหาสมาคมด้วย

(๓) ผู้มีความรู้ธัมมะมาก แต่ถ้าไม่สนใจปฏิบัติธรรมดังกล่าว ก็ไม่ได้ประโยชน์อะไร จัดอยู่ในพวกมีจิตใจต่ำ ไม่ควรยกย่องสรรเสริญ เช่นกัน

(๔) ผู้มีความรู้ธัมมะมาก และมีศรัทธา สนใจปฏิบัติธรรมเป็นอันดี รวมทั้งได้ช่วยสั่งสอนผู้ที่ไม่รู้ให้รู้ตามด้วย นับว่าผู้นั้นเป็นบุคคลที่ควรยกย่องสรรเสริญอย่างยิ่ง

มงคลที่ ๘ รอบรู้ในการงาน สิปฺปญฺจ

ผู้ที่มีความฉลาดรอบรู้ในการงานต่าง ๆ นับว่าเป็นมงคลอันประเสริฐแก่ตนเอง บุคคลดังกล่าวนี้แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย คือฝ่ายฆราวาส กับฝ่ายบรรพชิต ฝ่ายฆราวาสก็หมายถึงพวกที่มีความสามารถรอบรู้ มีฝีมือในกิจการงานของตนที่เป็นสัมมาชีพ ส่วนบรรพชิตนั้น ต้องมีความฉลาดในกิจการงานทางพระพุทธศาสนาและทางของฝ่ายสงฆ์ เช่นการต้อนรับและส่งอาคันตุกะ การปฏิบัติต่อครูอาจารย์ การทำความสะอาดในวัดทั่ว ๆ ไป รวมทั้งงานก่อสร้างซ่อมแซมกุฏิ เสนาสนะ โบสถ์ วิหาร เป็นต้น ความฉลาดรอบรู้ต่าง ๆ นี้ จะทำให้ผู้นั้นยังเกิดความสุขความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

มงคลที่ ๙ มีระเบียบวินัยดี วินโย

วินัยคือกฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ที่ได้วางขึ้นไว้สำหรับปฏิบัติให้เป็นไปตามความประสงค์ที่ดีงาม บุคคลที่ต้องปฏิบัติตามวินัยนี้ก็แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย คือฝ่ายฆราวาสและฝ่ายบรรพชิตเช่นกัน ฝ่ายฆราวาสคือ ผู้ครองเรือนนั้นก็ต้องมีระเบียบวินัยของตนเองไว้สำหรับปฏิบัติ เพื่อความเรียบร้อยสงบสุขของตนและสังคม สำหรับฝ่ายบรรพชิตคือภิกษุสามเณรนั้น มีความจำเป็นที่สุดที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามพระวินัยที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ ทั้งนี้เพราะบรรพชิตนั้นมีจุดประสงค์แห่งความมุ่งหมายปลายทางสูงมาก ถึงขั้นพระอรหันต์สู่พระนิพพาน ฉะนั้นต้องถือพระวินัยโดย

เคร่งครัดและละเอียดลออด้วย พระวินัยเหล่านี้อยู่ในพระวินัยปิฎกซึ่งมีถึง ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๗ หมวด มีปาราชิก ๔ เป็นเบื้องต้น เมื่อรวมกันเข้าทั้งหมดแล้ว จะเป็นศีล ๒๒๗ ข้อ ศีลนั้นเป็นสิกขา วินัยเป็นส่วนหนึ่งของสิกขา เป็นรากฐานสำคัญที่สุดที่จะต้องศึกษาเล่าเรียนเกี่ยวกับไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ให้รอบรู้แตกฉานต่อไป วินัยจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับพวกเราชาวพุทธโดยทั่วไป

มงคลที่ ๑๐ มีวาจาไพเราะเชื่อถือได้ สุภาสิตา จ ยา วาจา

วาจาไพเราะที่เชื่อถือได้นั้นก็เปรียบเสมือนวาจาที่เป็นสุภาษิต กล่าวที่ใดเป็นที่เชื่อถือได้ทั้งสิ้น ซึ่งจะต้องประกอบด้วยองค์ ๕ ประการดังนี้ คือ.-

(๑) กล่าวในกาละที่ควรกล่าว

(๒) กล่าวแต่สัจจะความจริง

(๓) กล่าวแต่สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์

(๔) กล่าววาจาที่สุภาพอ่อนหวาน

(๕) กล่าวด้วยความรู้สึกที่มีเมตตา

ทั้ง ๕ ประการนี้มีคุณประโยชน์เป็นมงคลทั้งสิ้น การกล่าวในกาละที่สมควรนั้น เป็นความจำเป็นที่ต้องมีความระมัดระวัง เพราะถ้ากล่าวผิดกาละเทศะไปก็จะทำความเสียหายเดือดร้อนให้ได้ วาจาที่กล่าวนั้นก็ต้องมีสัจจะความเป็นจริง อย่ากล่าวคำเท็จ กล่าวแต่สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ เช่นพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นต้น อย่ากล่าวคำหยาบ คำส่อเสียด หรือพูดเพ้อเจ้อ กล่าวด้วยวาจาสุภาพ อ่อนหวาน ไพเราะ ฟังแล้วเสนาะหู และการกล่าววาจาต่าง ๆ นั้น ก็ควรมีความเมตตาปรานีที่เกิดขึ้นจากจิตใจโดยแท้จริงประกอบด้วย ถ้าผู้ใดกล่าวกระทำได้ดังนี้แล้วก็จะเป็นที่ยกย่อง น่ารัก น่าเคารพนับถือแก่ชนทั่ว ๆ ไปเป็นยิ่งนัก

มงคลที่ ๑๑ อุปถัมภ์บิดามารดา มาตา ปิตุ อุปฏฺ ฐานํ

บิดามารดาที่ดีนั้น มีคุณสมบัติ ๔ ประการดังนี้คือ.–

๑. เป็นพรหมของบุตร มีพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

๒. เป็นเทพยดาของบุตร

๓. เป็นครูอาจารย์ของบุตร

๔. เป็นที่เคารพสักการะบูชาของบุตร

บุตรที่ดีนั้น นอกจากจะต้องรัก เคารพ บิดามารดาแล้ว ยังต้องช่วยเหลือเกื้อกูล อุปถัมภ์ท่านด้วย การอุปถัมภ์นั้นมีอยู่ ๒ ประการ คือ.–

(๑) ถ้าเห็นบิดามารดาเป็นมิจฉาทิฐิ ไม่นับถือพระพุทธศาสนา ก็ชักชวนแนะนำท่านให้เกิดศรัทธาเลื่อมใส ศึกษาในพระธรรมจนทำให้ท่านเป็นผู้ที่มีคุณธรรมดีตั้งตนอยู่ในที่ชอบที่ควร มีความรู้ความสามารถปฏิบัติธรรมได้ต่อไป นับว่าเป็นการอุปถัมภ์อย่างสูงได้รับบุญกุศลมาก

(๒) ช่วยเหลือเกื้อกูลบิดามารดาให้ท่านได้อยู่ดีกินดี มีความสุข คอยเอาใจใส่ดูแลท่านจนตลอดชีวิต เมื่อท่านมีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียน ก็หมั่นคอยดูแลรักษา ก็จะนับว่าเป็นบุญกุศลอย่างยิ่ง

มงคลที่ ๑๒ สงเคราะห์บุตร ปุตฺต สงฺ คโห

บุตรนั้นมีอยู่ ๓ ประเภทดังนี้ คือ.–

(๑) อภิชาติบุตร คือบุตรที่มีสติปัญญา ความรู้ ความประพฤติ ความสามารถทั้งทางโลกและทางธรรมดี ดีกว่าบิดามารดา

(๒) อนุชาติบุตร คือบุตรที่มีความรู้ ความสามารถ เท่าเทียมกับบิดามารดา

(๓) อวชาติบุตร คือบุตรที่ประพฤติตัวเป็นอันธพาล กระทำความชั่วต่าง ๆ เป็นที่เดือดร้อนแก่บิดามารดา

การสงเคราะห์ ที่บิดามารดาจะต้องให้ต่อบุตรนั้น มี ๕ ประการดังนี้ คือ.–

(๑) อบรมสั่งสอนอย่าให้ทำบาปทั้งปวง

(๒) สอนให้มีความรู้ทางพระพุทธศาสนา จนสามารถเป็นคนที่มีความประพฤติดี

(๓) ให้การศึกษาในวิทยาการทางโลก เพื่อประกอบสัมมาอาชีพได้ผลดี มีความเจริญรุ่งเรืองมั่นคง

(๔) เมื่อมีวัยอันสมควรก็ช่วยหาคู่ครองให้

(๕) มอบทรัพย์สินให้เป็นทุนในกาละอันควร

มงคลที่ ๑๓ สามีและภริยามีการสงเคราะห์ ซึ่งกันและกัน ทารสฺส สงฺคโห

สามี ภริยา มีอยู่ด้วยกัน ๗ ประเภท เช่นเดียวกันกับภริยาดังนี้ คือ.–

(๑) วธกาภริยา คือภรรยาที่เป็นเพชฌฆาต เป็นศัตรูคอยมุ่งทำร้ายสามีอยู่เสมอ

(๒) โจรีภริยา คือภรรยาที่คอยลักขโมยทรัพย์สินของสามี

(๓) อัยยาภริยา คือภรรยาที่ทำตนเป็นนายของสามี คอยกดขี่บังคับขู่เข็ญให้สามีอยู่ใต้อำนาจตนเสมอ

(๔) มาตาภริยา คือภรรยาที่ปฏิบัติตนเหมือนแม่ คือมีความรู้สึกรักสามีอย่างบุตร

(๕) ภคินีภริยา คือภรรยาเปรียบเสมือนน้องสาว

(๖) ทาสีภริยา คือภรรยาที่เปรียบเสมือนทาส ปฏิบัติตนเหมือนทาส คือมีความรัก เคารพยำเกรงสามีมาก

(๗) สขีภริยา คือภรรยาที่เปรียบเหมือนเพื่อนตายของสามี มีความรักใคร่สามีสม่ำเสมอเหมือนตัวเอง

สามีภรรยาประเภทที่หนึ่งถึงประเภทที่สามนั้นไม่ควรคบหา และนำเอามาเป็นคู่ครอง นอกนั้นนับว่าดีทั้งนั้น

สามีควรให้การสงเคราะห์ภรรยา ๕ ประการดังนี้ **คือ.–**

(๑) ยกย่องภรรยาโดยเปิดเผย มีความรักใคร่นับถือด้วยจิตใจสะอาด บริสุทธิ์ อยู่กันด้วยความสุภาพอ่อนโยน ไม่ดูถูกดูหมิ่น คอยดูแลเอาใจใส่เลี้ยงดูให้อยู่ดี กินดี มีความสุข

(๒) ไม่ข่มเหงประทุษร้ายด้วยพละกำลังกาย หรือกล่าววาจาถ้อยคำหยาบคาย

(๓) ไม่คิดนอกใจภรรยา ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

(๔) ให้ภรรยาเป็นใหญ่ในเคหะสถาน ปกครองทรัพย์สินที่มีอยู่ตลอดจนบริวารที่อยู่อาศัย ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นสุขทั่วหน้ากัน

(๕) ให้เครื่องประดับกายสมกับฐานะ รวมทั้งมอบทรัพย์ไว้ให้จับจ่ายใช้สอยเพียงพอ ตามสมควรแก่สถานะของตน

ภรรยาที่ดีจะต้องมีการสงเคราะห์สามี ๕ ประการดังนี้ คือ.–

(๑) เอาใจใส่ในการบ้านเรือน การครัว ดูแลความทุกข์สุขของสามีให้ได้รับความสะดวกสบายด้วยความเฉลียวฉลาดรอบคอบ

(๒) นับถือญาติพี่น้องทั้งสองฝ่ายเท่าเทียมกัน

(๓) มีความซื่อตรงต่อสามี ไม่นอกใจ ไม่ว่ากรณีใด ๆ

(๔) มีความเคารพรักใคร่สนิทสนมกลมเกลียวกันให้ราบรื่น ครองชีวิตอยู่กันด้วยความสุขสดชื่น ตามแบบฉบับแห่งประเพณีนิยม

(๕) รักษาทรัพย์ที่สามีมอบให้มิให้เป็นอันตรายสูญหายไปด้วย อบายมุขหรือด้วยความประมาท

มงคลที่ ๑๔ ไม่เกียจคร้านในการงาน อนากุลา จ กมฺมนฺตา

ผู้ที่ขยันหมั่นเพียรไม่เกียจคร้านในการงาน ไม่ทอดทิ้งงานให้เกิดความเสียหาย มีความอดทนต่อการทำงานนั้นทุก ๆ อย่าง เพื่อให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี กระทำไปด้วยความเฉลียวฉลาด ละเอียดรอบคอบ ผลที่ได้รับนั้นก็จะเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง สมดังความมุ่งหมายทุกประการ

มงคลที่ ๑๕ บริจาคทาน ทานญฺ จ

การบริจาคทาน คือการให้นั้น เป็นรากฐานเริ่มแรกที่สำคัญของชาวพุทธ เพราะการให้นั้น เป็นเรื่องที่จะทำให้เรามีจิตใจสะอาด ตัดกิเลสแห่งความโลภ ให้เบาบางลงไป รวมทั้งความตระหนี่เหนียวแน่น ซึ่งเรียกว่ามัชชวิรัตนั้นด้วย มัชชวิรัชนี้เป็น ตัวกิเลสสำคัญ ที่คอยกั้นไม่ให้เราเข้าไป บำเพ็ญกุศล ซึ่งเป็นบารมี อย่างหนึ่ง นั้นได้โดยสะดวก ทำให้เกิดความไม่สะอาดแห่งจิตใจ เข้าถึงธรรมได้ยาก จึงจำต้องชำระล้างให้สะอาดด้วยการบริจาคทานสะสมไว้เป็นบารมีต่อไป การให้ทานนั้นแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้คือ.-

(๑) จาคะเจตนาทาน ได้แก่ผู้มีจิตศรัทธาจะบริจาคทาน

(๒) วิรติทาน ได้แก่ผู้มีหิริโอตัปปะ ไม่ยอมทำบาป กลัวบาป มีความละอายต่อบาป ไม่ลักทรัพย์ ไม่ฆ่าสัตว์ ปล่อยให้เป็นทานไป

(๓) เทยยทาน หรือที่เราเรียกกันทั่วไปว่าไทยทาน ได้แก่ผู้มีศรัทธาให้ข้าว น้ำ เครื่องอุปโภค บริโภค ให้ของที่ควรให้

สิ่งของที่นำมาบริจาคทานนี้ จะต้องเป็นของที่บริสุทธิ์ไม่ฆ่า ไม่ลักขโมยหรือฉ้อฉลเขามา รวมทั้งเจตนาในการบริจาคนั้น จะต้องมีอยู่ ๓ ประการ ดังต่อไปนี้ด้วยจึงจะมีผลได้บุญกุศลสมบูรณ์ดังนี้ คือ.-

(๑) ปุพพเจตนา มีจิตเลื่อมใสคิดจะให้ทานมี ข้าว น้ำ เป็นต้น

(๒) มุญจนเจตนา มีความเลื่อมใสขณะเมื่อให้ทาน

(๓) อปราปรเจตนา มีความอิ่มเอิบใจเมื่อให้ทานแล้ว

การถวายทานแก่สมณะ พระภิกษุและสามเณรนั้น มีอยู่ ๓ อย่าง คือ

(๑) อามิสทาน คือการถวายโดยเจาะจง มีอานิสงส์น้อย

(๒) สังฆทาน คือการถวายสงฆ์โดยไม่เจาะจงได้อานิสงส์มาก และถ้าถวายตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป ก็จะได้อานิสงส์มากยิ่งขึ้นอีก

ทานที่ให้กันโดยทั่วไปนั้น แบ่งออกเป็น ๓ ชนิด ดังนี้ คือ.-

(๑) ทาสทาน ให้ของที่ไม่ดี

(๒) สหายทาน ให้ของที่ดีพอสมควร ปานกลาง

(๓) สามีทาน ให้ของที่ดี ที่ประณีต

ทานทั้ง ๓ ชนิดนี้มีอานิสงส์แตกต่างกันตามชนิดสิ่งของที่บริจาคให้นั้น

คำว่า ทาน ควรจะเข้าใจ ให้ถูกต้อง ว่ามิได้ มีความหมาย ไปใน ทางที่ ต่ำต้อย แต่ประการใด เป็นคำธรรมดาคำหนึ่งที่เกี่ยวกับการให้และการรับตามปกติเท่านั้น การให้ทานจะบริสุทธิ์และได้บุญกุศลมากน้อยเพียงไรก็ขึ้นอยู่กับการที่ผู้ให้มีความตั้งใจและเต็มใจมากน้อยแค่ไหน มีความบริสุทธิ์ใจต่อการให้นั้นหรือไม่ และจะต้องตัดความหวงแหน ตระหนี่เหนียวแน่นออกไปเสียให้เด็ดขาด ข้อสำคัญอีกอย่างหนึ่งสำหรับการให้ทานนั้น ผู้ให้จะต้องให้ด้วยความเมตตาปรานี ไม่แอบแฝงไว้ด้วยเล่ห์เพทุบาย เพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทนแต่อย่างใด เราต้องทำให้ผู้ที่ได้รับทานของเรามีความชื่นใจปีติยินดีและพอใจในของสิ่งนั้นด้วย ซึ่งเป็นหลักการของผู้ที่มีใจบุญ ใจกุศล ทั้งหลายทั่วกัน เมื่อเราทำได้เช่นนี้แล้ว ทานที่เราบริจาคไปนั้น ก็จะเกิดกุศลผลบุญเต็มที่ มีอานิสงส์ส่งหนุนชีวิตให้เรามีความสุขกายสบายใจ ทั้งในชาตินี้และชาติหน้าต่อเนื่องกันไปตลอดเวลา

อานิสงส์ ของการ บริจาค ทานนั้น มีอยู่ มากมาย หลาย อย่าง แตกต่าง กันไป เช่นเราให้แก่ผู้ยากจนประพฤติชั่วก็ต่างกันกับการให้แก่ผู้ที่มีความประพฤติดี ให้ผู้มีศีลดีกว่าผู้ไม่มีศีล แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าเราจะต้องไปเลือกผู้ให้ เพื่อต้องการ

ให้ดี ดี ดี ขึ้นนั้น ไม่ใช่ ถ้าเราคอยจะเลือกผู้ให้ก็แสดงว่าเราไม่มีความบริสุทธิ์ใจเพียงพอต่อการบริจาคทาน ผลบุญที่ควรจะได้รับก็จะน้อยลงไปมาก ที่เขียนเทียบให้เห็นนี้ก็เพื่อที่จะชี้แจงและอธิบายประเภทต่าง ๆ ของอานิสงส์เท่านั้น และนอกจากนี้ก็ยังมีต่อไปอีก เช่นการถวายสงฆ์ ก็ดีกว่าถวายเณร และถ้าเราถวายแก่พระอริยสงฆ์ก็ดีกว่าสงฆ์ทั่ว ๆ ไป และการถวายพระอริยสงฆ์ ก็ยังมีลดหลั่นกันตามลำดับชั้นต่อไปอีกถึง ๔ ชั้น คือพระโสดา พระสกิฑาคา พระอนาคา และพระอรหันต์ และถ้าเราจะสามารถถวายได้ถึงพระพุทธเจ้า เราก็จะได้อานิสงส์สูงกว่าพระอรหันต์ขึ้นไปอีก ดังนี้เป็นต้น การให้ทานนั้นไม่ว่าจะให้กับผู้ใด ก็นับว่าเป็นการกระทำที่ประเสริฐทั้งนั้น ข้อสำคัญให้ทำใจปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่กล่าวมาแล้วก็เป็นอันใช้ได้ และนอกจากนี้ก็ยังมีทานที่สำคัญยิ่งอีกทานหนึ่ง คือ "ธรรมทาน" หมายถึงการให้ธัมมะเป็นทาน ซึ่งมีอานิสงส์เหนือกว่าทานอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว

การให้ทานที่ควรกระทำเป็นกิจวัตรอีกอย่างหนึ่งก็คือ การใส่บาตรแก่พระภิกษุและสามเณรทุก ๆ เช้าเป็นประจำ เพราะนอกจากจะเป็นการต่อชีวิตให้ท่านแล้ว ก็ยังเป็นการสร้างเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองยืนยงยิ่ง ๆ ขึ้นเป็นประโยชน์แก่เราท่านทั้งหลายสืบต่อ ๆ กันไปโดยทั่วกัน ทั้งนี้เพราะบรรดาท่านพระภิกษุสงฆ์เหล่านี้เป็นผู้ที่ได้รับมรดกตกทอดมาจากพระพุทธองค์เกี่ยวกับเรื่องของการที่จะช่วยโปรดสัตวโลกให้พ้นทุกข์ ท่านมีหน้าที่ที่จะต้องศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติธรรมต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่มากมายเหลือเกินนั้นให้รอบรู้แตกฉาน เพื่อที่จะได้นำมาชี้แจงสั่งสอนแก่พวกเราชาวบ้านที่ยังไม่มีโอกาสเข้าวัด เพราะยังมีห่วงทางโลกอยู่นั้นให้พวกเราได้มีแนวทางดำรงชีวิตตามวิถีทางแห่งความสุขที่แท้จริง ด้วยการเจริญรอยตามเบื้องบาทของพระพุทธองค์ผู้ทรงเป็นยอดมหาอัจฉริยะ พระผู้ทรงค้นพบแก่นแท้ความจริงของชีวิต แห่งโลกสาม คือ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต พระผู้ทรงตรัสรู้ได้ด้วยยอดอัจฉริยะปรีชาญาณของพระองค์ซึ่งถึงแม้เสด็จสู่พระปรินิพพานแล้วก็ตามธัมมะของพระองค์ก็ยังยืนยงคงอยู่ และก็จะต้องดำรงอยู่คู่โลกเป็นยอดปรัชญาของชีวิตติดต่อไปอีกชั่วกาลนาน.........สาธุ ธัมมะของพระองค์จะไม่มีวันดับสูญ

เรื่องของท่านนี้ยังมีแบ่งออกไปอีกมาก ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ แต่ถ้าหากจะนำมากล่าวโดยละเอียดไว้ในที่นี้แล้วก็จะยืดยาวเกินไป ท่านผู้ใดสนใจก็จะได้ไปค้นคว้าหาอ่านได้จากคัมภีร์ "มงคลทีปนี" นั้นได้

มงคลที่ ๑๖ มีความสุจริตในธรรม ธมฺม จริยา จ

ธัมมะที่เป็นมงคลข้อนี้ก็ได้แก่การศึกษากรรมบท ๑๐ ซึ่งเป็นเครื่องกำกับศีลห้ามิให้ขาดด่างพร้อยนั่นเอง เป็นการกระทำด้วยกาย ๓ คือไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักขะโมย ไม่ประพฤติผิดประเวณี กระทำด้วยวาจา คือไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดหยาบคาย ไม่พูดเพ้อเจ้อ กระทำด้วยใจ ๓ คือ ไม่มีความโลภเพ่งเล็งในทรัพย์ของคนอื่น ไม่มีความโกรธอาฆาตมาดร้ายเบียดเบียนข่มเหงเขา ไม่หลงไหลมัวเมา มีจิตใจตั้งมั่นประพฤติปฏิบัติอยู่ในทำนองครองธรรม ไม่ยอมกระทำบาป กระทำแต่การบุญการกุศลเท่านั้น และต้องหมั่นศึกษาเล่าเรียนให้รู้ธัมมะโดยกว้างขวาง แล้วพยายามทำใจให้สะอาด ค่อย ๆ ตัดกิเลสให้ขาดเบาบางหมดสิ้นไปอยู่เสมอก็จะเป็นสิ่งประเสริฐสำหรับตนเองได้ตลอดไป

มงคลที่ ๑๗ สงเคราะห์ญาติ ญาต กานญฺ จ สงฺ คโห

การสงเคราะห์แก่ญาตินั้น กำหนดให้สงเคราะห์ไว้ ๗ ชั่วคนทั้งสองฝ่ายสม่ำเสมอเท่าเทียมกัน โดยให้ช่วยเหลือเจือจุนด้วยปัจจัย ๔ คือ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค อาหาร นอกจากนี้ก็ช่วยเหลือกันในด้านอื่น ๆ อีก เช่นการศึกษาเล่าเรียน การอาชีพ ตลอดจนแนะนำให้วิชาความรู้ทั้งทางโลก ทางธรรม ให้มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยดูแลป้องกันรักษามิให้มีภัยอันตรายใด ๆ ดังนี้แล้วก็จะได้รับความสุขซึ่งกันและกันตลอดไป

มงคลที่ ๑๘ กระทำกรรมที่ไม่เกิดโทษ อนวชฺช กมฺ มานิ

กรรมนั้น คือการกระทำที่มีทั้งดีและชั่ว เราควรปฏิบัติแต่กรรมดีที่มีประโยชน์ เช่นการสร้างถนน โรงเรียนวัดวาอาราม โรงพยาบาล และสิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นต้น และนอกจากนี้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการถือศีล ฟังธรรมตลอดจนการเผยแพร่ แนะนำสั่งสอนวิทยาการต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรมนั้น ก็นับว่าเป็นคุณประโยชน์ที่ประเสริฐทั้งสิ้น เราทำกรรมดี ก็จะได้รับผลตอบแทนจากกรรมดีของเรานั้นเสมอไป

มงคลที่ ๑๙ ไม่ยินดีในบาป อารตี วิรตี ปาปา

การไม่ยินดีและไม่เต็มใจต่อการกระทำบาป เพราะเป็นโทษในการกระทำบาป ซึ่งหมายถึงการกระทำด้วยกาย วาจา อันเป็นทางให้เกิดทุกข์ต่าง ๆ นั้น ทั้งที่จะกระทำด้วยตนเองหรือเห็นผู้อื่นกระทำก็ตาม ย่อมเป็นบุญกุศลทั้งชาตินี้และชาติหน้าติดต่อกันไปทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะเรามิได้สร้างเวรสร้างกรรมให้แก่ผู้ใด เรื่องนี้เราอาจคิดเปรียบเทียบง่าย ๆ ได้จากตัวเราเอง ที่ไม่ชอบมีความทุกข์ยาก เดือดเนื้อ ร้อนใจอะไร ผู้อื่นเขาก็ฉันนั้น ฉะนั้นถ้าเราละอายต่อบาป ไม่ยอมทำบาป ก็จะไม่เป็นการก่อกรรมทำเข็ญให้ผู้ใด ก็จะไม่เกิดพยาบาท จองเวร แก้แค้นกันขึ้น ชีวิตก็จะมีความปกติสุขสังคมของชีวิตนั้น ๆ ก็จะราบรื่นร่มเย็นมีสันติสุขปกคลุมทั่วทั้งหมู่บ้าน ทั้งประเทศ และก็จะแผ่กว้างคลุมไกลไปถึงทั่วทั้งโลก

มงคลที่ ๒๐ ไม่เสพสุราเมรัย มชฺชปานา จ สญฺญโม

การเสพสุรายาเมาเป็นเหตุให้เกิดโทษ เพราะสุรานั้นเป็นต้นเหตุของการเสียสติ และทำให้เกิดโรคทางประสาททางกายได้อีกหลายแห่ง เป็นการบั่นทอนสุขภาพและร่างกาย ทำให้ไม่สามารถครองสติสัมปชัญญะได้ มักจะทำอะไรลงไปโดยไม่มีการยั้งคิด ขาดสติไตร่ตรอง ทำไปตามความต้องการแห่งสัญชาตญาณเดิมของสัตวโลก มิได้ผิดแผกแตกต่างกันไปจากสัตว์อื่นทั้งหลายเลย ทั้ง ๆ ที่คนเรานั้นเป็นมนุษย์ที่มีความคิด สติปัญญาเฉลียวฉลาด จัดอยู่ในชั้นที่ประเสริฐสุดดีกว่าสัตวโลก

อื่น ๆ มากมายนัก ทั้งนี้ก็เพราะพิษสุราพาไปนั่นเอง ฉะนั้นการงดเสพสุรายาเมาจึงเป็นคุณความดีของมนุษยโลกอย่างหนึ่ง ที่จะทำให้มวลมนุษย์อยู่กันด้วยความสันติสุขทั้งในครอบครัวและสังคมส่วนรวม โดยไม่มีเรื่องราวทะเลาะวิวาทกัน และนอกจากนี้ในเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพของตัวเองนั้นก็จะทำให้มีพลานามัยสมบูรณ์ ไม่เจ็บไข้ได้ป่วยเป็นบุคคลที่ไม่มีโรคได้ ซึ่งเป็นลาภอันประเสริฐที่เราท่านทั้งหลายต้องการกันอยู่แล้วโรคของพิษสุรานั้นมีมากมายหลายอย่างนัก มักจะทำให้เกิดการเจ็บป่วยอย่างแสนสาหัสและอาจถึงกับทุพพลภาพ ได้รับความทุกข์ทรมานจนตลอดชีวิตได้ ฉะนั้น การงดเว้นเสียได้จึงเป็นคุณประโยชน์แก่ตัวเองและส่วนรวมดังกล่าว

มงคลที่ ๒๑ ไม่ประมาท อปฺปมาโท จ

เรารู้กันอยู่ทั่วไปแล้วว่า ความประมาทนั้นเป็นทางแห่งความตาย การกระทำกิจการใด ๆ ที่ขาดการพินิจพิจารณาโดยละเอียด ถี่ถ้วนรอบคอบ หรือแม้เมื่อขณะที่กำลังกระทำอยู่นั้นมิได้คอยสังเกตการณ์สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเราว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง เพื่อจะได้แก้ไขให้ถูกต้องทันท่วงทีนั้น เรียกได้ว่าเป็นความประมาททั้งสิ้นเป็นการหลับตาทำงาน ซึ่งจะทำให้มืดมัวและมืดมน มองไม่เห็นทางที่จะไปบรรลุจุดหมายปลายทางที่เราตั้งความประสงค์ไว้นั้นได้ ซ้ำร้ายอาจทำให้เกิดอันตรายหรือประสบความยุ่งยากลำบากต่าง ๆ ขึ้นในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่นั้นด้วย เปรียบเทียบกันให้เห็นกันง่าย ๆ ก็ได้แก่การขับรถยนต์เป็นต้น ถ้าไม่มีความระมัดระวังคือมีความประมาทแล้ว ก็แน่นอนเหลือเกินว่าจะต้องประสบอุบัติเหตุมีอันตรายเกิดขึ้น ฉะนั้นเราต้องสำรวมจิตให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท เพื่อที่จะสามารถดำเนินการใด ๆ ให้สำเร็จลุล่วงสู่เป้าหมายได้อย่างดี สมดังที่เราได้ตั้งความปรารถนาไว้นั้นไม่ว่าทั้งทางโลกทางธรรม

การที่คนเราจะไม่ประมาทได้ก็ต้องอาศัยการมีสติซึ่งเรียกว่า โสภณเจตสิกสำหรับเป็นพี่เลี้ยงคอยควบคุมจิตมิให้เกิดความฟุ้งซ่านหันเหไปในทางที่ไม่ดี คอย

ควบคุมบังคับให้จิตมีความระมัดระวังตัวไว้อยู่เสมอ โดยไม่เปิดช่อง ให้ความรู้สึกที่ถือได้ว่าเป็นพวกก่อการร้ายมีโอกาสแทรกซึมเข้าไปบ่อนทำลายจิตใจของเราได้ พวกก่อการร้ายนี้ในทางธรรมแล้วก็หมายถึงพวกมาร คือกิเลสตัณหาต่าง ๆ นั่นเอง ฉะนั้น ถ้าเราไม่ประมาทและหมั่นปฏิบัติตนให้อยู่ในทางที่ชอบที่ควรเสมอแล้ว พวกมารเหล่านี้ก็จะไม่สามารถแทรกเข้าไปอยู่ในความรู้สึกนึกคิดแห่งจิตใจเราได้ ก็จะทำให้เรามีหนทางไปสู่ธรรมเกิดความสุขได้ยิ่งขึ้น

การฝึกฝนจิตให้ดีให้เป็นไปตามหลักธรรมนั้น ได้มีกล่าวไว้โดยละเอียดในคัมภีร์มหานุสสติปัฏฐานสูตร คือ สติปัฏฐาน ๔ ซึ่งหมายถึงเอาสติหมั่นเฝ้าดู ทาน-ภาวนา-ศีล-ธรรม ให้รู้ว่าควรจะทำอะไร อย่างใด เป็นการเตือนสติอยู่เสมอไม่ให้ประมาท กระทำการผิดพลาดขึ้นได้ ท่านที่สนใจจะไปค้นหาอ่านดูได้ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านได้ตรัสพระธรรมคำสุดท้ายของพระองค์ท่านไว้ก่อนจะเสด็จดับขันธ์สู่พระปรินิพพาน ด้วยคำว่า "อย่าประมาท" ซึ่งเป็นพระธรรมที่มีความหมายลึกซึ้งเป็นเสมือนหนึ่งคำเตือนให้พระพุทธสาวกทั้งหลายที่จะได้รับมรดกพระธรรมทั้งหมดของพระองค์ทั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์นั้น ให้พึงระลึกถึงความไม่ประมาทไว้ จะได้ช่วยกันดูแลรักษาพระธรรมขันธ์ ๘๔,๐๐๐ นั้นให้อยู่ยั่งยืนยง มั่นคงต่อไป พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสเตือนใจไว้อย่าประมาทได้เป็นอันดับแรกก่อน เมื่อเราไม่ประมาทแล้วสิ่งที่จะบังเกิดขึ้นต่อ ๆ ไปนั้นก็จะเป็นผลแห่งความดีงามตามมาทั้งสิ้น

ฉะนั้น ความไม่ประมาทนี้จึงเป็นพระธรรมที่สำคัญที่สุดที่เราชาวพุทธทั้งหลายควรสนใจด้วยการปฏิบัติให้ได้ผลดังนี้ คือ.

(๑) ให้ระลึกนึกถึงการที่จะกระทำบุญทำกุศลทั้งปวง

(๒) ให้นึกถึงความสุจริตทั้ง ๓ อย่าง คือ กาย วาจา ใจ ให้พร้อมอยู่เสมอในอิริยาบททั้ง ๔ คือ นั่ง นอน ยืน เดิน นั้น

(๓) ให้ละเว้นนึกถึงโทษของการกระทำที่ไม่ดี ที่สุจริตทั้ง ๓ อย่างคือ กาย วาจา ใจ อยู่เสมอเป็นต้น

(๔) ให้นึกถึงสภาวะธรรม ๔ คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยความเวทนาอยู่ตลอดเวลา

(๕) ให้ระลึกนึกถึงการที่จะละเว้น ราคะ โทสะ โมหะ อยู่เสมอ

เมื่อพวกเราชาวพุทธได้นึกถึงและปฏิบัติธรรม มีศีลสมาธิ ปัญญา ได้เช่นนี้แล้ว ความสุข ความเจริญรุ่งเรืองก็จะพึงมีบังเกิดขึ้น และพระพุทธศาสนาก็จะยืนยงคงอยู่ตลอดไปไม่มีวันเสื่อมลง

มงคลที่ ๒๒ มีความเคารพ บูชา คารโว จ

คารวะ หมายถึงความนอบน้อม ผู้ที่มีสัมมาคารวะนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นผู้ที่น่ารัก ถ้าเป็นผู้ใหญ่ก็เป็นผู้ที่น่านับถือ จะติดต่อคบค้าสมาคมกับผู้ใดก็ราบรื่น เรียบร้อย ไม่มีผู้ใดรังเกียจ เพราะเป็นผู้ที่มีความประพฤติเรียบร้อย กิริยามารยาทดี มีความสุภาพอ่อนโยน

ที่ควรเคารพ กราบไหว้ บูชา และระลึกถึงอยู่เสมอนั้น มีอยู่ ๗ ท่านด้วยกันคือ.

(๑) พระพุทธเจ้า

(๒) พระธรรม

(๓) พระสงฆ์

(๔) ศีล

(๕) สมาธิภาวนา

(๖) ความไม่ประมาท

(๗) การต้อนรับปฏิสันฐาน

และนอกจากนี้ก็เป็น การเคารพเฉพาะชีวิตภายในส่วนตัวของตนเอง เช่น เคารพบิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย ญาติพี่น้อง ครูบาอาจารย์ เป็นต้น และบุคคลที่ควรเคารพนั้นก็มีอยู่ ๓ จำพวกคือ วัยวุฒิ คุณวุฒิ และชาติวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ที่ควรเคารพนบนอบทั้งสิ้น การเคารพนี้เป็นบ่อเกิดแห่งความสามัคคี ทำให้รักใคร่กลมเกลียว ไม่แตกร้าวกัน เป็นประโยชน์ดีอยู่ทั่วไป

มงคลที่ ๒๓ รู้จักประมาณตัว นิวาโต จ

การรู้จักประมาณตัว รู้จักตัวของตัวเองนี้ เป็นมงคลอันประเสริฐอีกมงคลหนึ่ง เป็นธัมมะที่สำคัญอีกธัมมะหนึ่ง ที่ทำให้มีความเข้าใจตัวของตัวเองดีพอ ไม่ถือตัวว่าตนเองนั้นวิเศษกว่าผู้อื่นเขา การถือตัวนี้มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากตัวกิเลสที่ร้ายแรงยิ่งตัวหนึ่งที่เรียกว่า "มานะทิฐิ" กิเลสนี้สามารถทำลายได้ทุกสิ่งทุกอย่างแม้จนกระทั่งโลก ดังที่เคยมีตัวอย่างมาแล้วในประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับสงครามล้างโลกในแบบต่าง ๆ กัน ที่มาของ "มานะทิฐิ" ตัวกิเลสร้ายนี้ มาจากความลืมตัว ลืมตนหลงเข้าใจผิดว่าตนเป็นผู้วิเศษกว่าผู้อื่นเขา เป็นคนใหญ่คนโตกว่าผู้อื่นเขา เป็นคนที่ฉลาดกว่าเขา ผู้ใดจะมาเสมอเหมือนมิได้ ทั้ง ๆ ที่ความจริงนั้นไม่จริงถึงเพียงนั้น เป็นผู้ที่ไม่รู้จักตัวของตัวเองดีพอ หลงระเริงในอำนาจวาสนา ยศศักดิ์ ทรัพย์สินเงินทองซึ่งเป็นของนอกกาย และไม่ใช่แก่นสารของชีวิตจริง ผู้ใดมีกิเลสตัวนี้เข้าไว้ในสายเลือดก็จะทำให้เกิดอุปนิสัยเลวทราม ต่ำช้าไม่น่าคบหาสมาคมด้วย เช่นชอบวางท่าทางหยิ่งผยอง จองหอง อวดดี ชอบวางอำนาจเหยียบย่ำ ขมเหงผู้อื่นอยู่เสมอ กิเลสตัวนี้เป็นกิเลสที่ลึกซึ้งและสลับซับซ้อนแยกแยะออกไปได้หลายประเภทและหลายสาขา ยากต่อการที่จะทำลายให้หมดลงไปได้โดยสิ้นเชิง แต่ถ้าเราสามารถที่จะตัดขาดออกไปให้ได้ยิ่งมากเท่าใด ก็จะยิ่งเป็นมงคลแก่ตัวเรามากยิ่งขึ้นเท่านั้น ผู้ที่สามารถทำลายได้หมดสิ้นจริง ๆ ก็ต้องถึงขั้นพระผู้เป็นอรหันต์ สำหรับเราท่านทั้งหลายที่ยังไม่ถึงขั้นนั้น แต่ถ้าได้พยายามขจัดมันออกไปอยู่เสมอ ๆ ก็จะสังเกตเห็นได้ว่าชีวิตของเราจะพบแต่ความสุขใจขึ้นเรื่อย ๆ จะไปไหนก็ไม่มีเรื่องกับใคร จะคบหาสมาคมกับผู้ใดไม่ว่าผู้ใหญ่หรือผู้น้อยทั้งหลายก็จะได้รับความรักใคร่ยกย่องนับถือทั่วไป เพราะเราไม่วางอำนาจ เราไม่อวดดี อวดเด่นอะไร เราเข้าใจชีวิตของเราดีพอ เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในด้านของการปกครอง คือถ้าหากผู้บังคับบัญชามีกิเลสแห่ง "มานะทิฐิ" นี้มาก การปกครองก็จะไม่ได้ผลดี ไม่มีความเจริญก้าวหน้าในการงาน เพราะผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นอะไร และจะต้อง

คอยระมัดระวังตัวในเรื่องต่าง ๆ มากเกินควรอยู่เสมอ ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อทั้งตัวเองและการงานนั้นด้วย จึงควรที่เราจะได้พยายามละทิฐิต่าง ๆ เหล่านี้ออกเสียเพื่อความเป็นมงคลของตัวเอง

มงคลที่ ๒๔ มีสันโดษ สนฺตุฏฺฐิ

ความสันโดษหรือความมักน้อยนี้ หมายถึงความรู้สึกที่พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ พอใจในสิ่งที่ตนสามารถจะมีได้ภายในขอบเขตชีวิตตนของตนเอง ไม่มีความกระวนกระวายหรือดิ้นรนอยากจะได้ในสิ่งต่าง ๆ ที่ตนไม่สามารถจะมีได้จนกระทั่งเกินฐานะ เกินกำลังของตนเอง จนเกิดเป็นความทะเยอทะยาน มีความโลภ และเกิดการริษยาผู้อื่นขึ้นได้ ซึ่งเป็นทางนำมาแห่งความทุกข์ ให้โทษแก่ตัวเองทั้งสิ้น เพราะจะไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบเพ้อฝัน สร้างวิมานในอากาศ และเมื่อฐานะของตนเองไม่สามารถที่จะหาสิ่งที่ตนต้องการมาได้ ก็อาจทำให้พ่ายแพ้แก่อำนาจฝ่ายต่ำถึงกับไปลักขโมย ฉ้อโกงเขาขึ้นก็ได้ ทำให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวายแก่ชีวิตของตนเอง ซึ่งจะโยงไปถึงครอบครัวอีกด้วย ฉะนั้นถ้าเราได้ถือสันโดษและเว้นโทษเหล่านี้เสียได้ ชีวิตก็จะเป็นสุข

มงคลที่ ๒๕ การรู้คุณ กตญฺญุตา

การรู้คุณและตอบแทนคุณต่อผู้มีคุณนั้น เป็นสิ่งประเสริฐ เป็นมงคลอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ยึดมั่นปฏิบัติ ผู้มีพระคุณต่อเรานั้นนับได้ตั้งแต่ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ครู อาจารย์ เพื่อน พี่น้องทั้งหลายตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ผู้อุปถัมภ์ค้ำจุนสงเคราะห์ช่วยเหลือเราไม่ว่ามากหรือน้อย ไม่ว่าจะเป็นวัตถุสิ่งของตามปัจจัย ๔ หรือเกี่ยวกับอาชีพของเราก็ดี นับว่าเป็นผู้มีพระคุณต่อเราทั้งสิ้น ปัจจัย ๔ นั้นคือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เราต้องรู้คุณท่าน ตอบแทนบุญคุณท่านเท่าที่กำลังความสามารถของเราจะทำให้ได้ เช่นนี้แล้วเราก็คงจะมีมงคลเกิดขึ้นได้กับตัว

ของเราเอง เป็นมงคลที่เกิดจากความกตัญญู คือรู้คุณ และกตเวที คือตอบแทนคุณ จะทำให้เราได้บุญกุศล ได้รับความสรรเสริญ มีผู้เคารพยกย่องนับถือ ซึ่งเป็นผลบุญที่มองเห็นได้ทันทีในปัจจุบัน

สำหรับในด้านทางธรรมนั้น เราก็ต้องมีความรู้สึกนึกถึงพระคุณของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า และพระสงฆ์เจ้า ซึ่งเป็นดวงประทีปที่ส่องแสงสว่างนำชีวิตเราให้สู่ความเจริญรุ่งเรืองที่ถูกต้อง จึงเป็นหน้าที่ของพวกเราทั้งหลายจะต้องตอบแทนพระคุณท่านด้วยการถวายความเคารพ สักการบูชาอย่างสูงสุด พร้อมทั้งต้องเพียรพยายามหาทางสนับสนุนเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงสถาพรตลอดไป เพื่อความสันติสุขของโลกมนุษย์ที่เราอาศัยกันอยู่ทุกวันนี้

มงคลที่ ๒๖ การฟังธรรม กาเลน ธมฺม สวนํ

ธัมมะ คือคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพวกเราเชื่อถือและยอมรับด้วยความเคารพยกย่องบูชาอย่างสูงสุดอยู่แล้ว เพราะเป็นแนวทางที่จะนำพวกเราคือสัตวโลกทั้งหลายให้พ้นทุกข์ ประสบความสันติสุขของชีวิต ฉะนั้น การฟังธรรมของพระองค์ท่านตามกาลสมัย เช่นในวันธรรมสวนะ หรือวันอื่น ๆ ตามควรแก่ชีวิตประจำวันของเรานั้น จึงถือว่าเป็นมงคลอันประเสริฐอีกประการหนึ่ง

การฟังธรรมนั้นย่อมเป็นคุณประโยชน์ ๕ ประการ คือ.-

๑. เมื่อไม่รู้ก็จะได้รู้

๒. เมื่อรู้แล้วก็เกิดปัญญา

๓. มีแนวความคิดเห็นเจริญรอยไปตามแนวทางของพระพุทธองค์

๔. รู้แจ้งเห็นจริง สิ้นข้อสงสัย จากปัญหาความจริงของชีวิต ซึ่งมีธรรถาธิบายไว้อย่างชัดแจ้งในพระธรรม คือ พุทธปรัชญานั้นแล้ว

๕. เกิดความนิยมเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา

การฟังธรรมในพระพุทธศาสนานี้ จะเป็นทางที่นำมาให้เรา รู้จักและเข้าใจถึง เหตุผล บาป บุญ คุณ โทษ แห่งการกระทำต่าง ๆ ของเรา ทำให้เรามีสติ และรู้ถึงแก่นแท้ของความวิตก ซึ่งมีอยู่ ๓ ประการ เรียกว่า วิตก ๓ ซึ่งเป็นตัวการทำให้ใจไม่สงบและมีทุกข์กังวลอยู่ตลอดเวลาดังนี้ คือ.-

๑. กามวิตกมี ๒ อย่างคือ ความใคร่ในกาม ซึ่งเกี่ยวแก่ความใคร่ใน รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส คือ ขันธ์ ๕ นั้นประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็คือความใคร่ในวัสดุสิ่งของ สมบัติพัสถานต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น

๒. วิหิงสาวิตก คือความครุ่นคิด มีจิตกังวลที่คอยจะเบียดเบียน ข่มเหง รังแกผู้อื่นอยู่เสมอ

๓. พยาบาทวิตก คือความมีใจขุ่นเคือง อาฆาต พยาบาทจองเวรผู้อื่นไม่มีที่สิ้นสุด

ความวิตก ๓ ประการนี้ ทำให้จิตใจทุรนทุราย กระวนกระวาย ไม่สามารถบังคับให้อยู่ในปกติสุขได้ แต่ถ้าเราได้ฟังธรรมแล้ว ก็มีทางที่จะเข้าใจในวิถีทางแห่งความสุข และสามารถที่จะขัดเกลากิเลสต่าง ๆ ตัดความวิตกกังวลเหล่านี้ออกไปจากจิตใจเราได้ ซึ่งเป็นมงคลแก่ชีวิตเราอย่างยิ่ง

การฟังธรรมนี้จะทำให้เราได้รับอานิสงส์ คือผลบุญจากการกระทำของเรา ๔ ประการ คือ.-

๑. เมื่อเรารู้ธรรมมากยิ่งขึ้นเท่าใด ก็จะช่วยให้พระพุทธศาสนายั่งยืนมากยิ่งขึ้น ไม่สูญหายไปจากโลก

๒. เมื่อรู้ธรรมใจก็สงบ และก็จะประกอบแต่กรรมดีเท่านั้น ซึ่งจะเป็นผลให้เราอยู่ในโลกด้วยความสุข และเมื่อถึงคราวชีวิตเราต้องแตกดับไปตามธรรมดาของโลกแล้ว ตัวเราซึ่งจะต้อง เวียนว่าย ตายเกิด กันอยู่เสมอ ตามกฎแห่งกรรมนั้นก็จะได้ไปสู่สุคติภพ และผลกรรมดีของเราก็จะส่งให้เรา เกิดดี ตายดี และอยู่ดีขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าในโลกมนุษย์ หรือในสวรรค์ชั้นเทวดาใด ๆ ก็ตาม

๓. จะเป็นทางที่จะนำเราไปให้ถึงขั้นตรัสรู้ ซึ่งมรรคและผลได้ประการหนึ่ง

๔. เมื่อเรารู้และเข้าใจในธรรมแล้ว การกระทำต่าง ๆ ของเราไม่ว่าจะเกิดจากกายวาจาหรือใจก็ตาม ก็จะเป็นการกระทำที่ถึงพร้อมแล้วด้วยเหตุผลอันดีงามทุกประการ ซึ่งจะทำให้เกิดศรัทธาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์เทวดา หรือสัตว์ทั้งปวง ซึ่งจะเป็นความสุขที่อบอุ่นแก่ตัวเราเองและสังคมรอบตัวเรานั้นด้วย

มงคลที่ ๒๗ ความอดใจ ขนฺตี จ

การอดกลั้นใจไม่กระทำลงไปในสิ่งที่เลวร้าย นับว่าเป็นมงคลอันประเสริฐอีกข้อหนึ่ง เช่นเราอดกลั้นใจไว้ได้จากการมีโทสะคือเมื่อถูกดุ ถูกด่า ท้าทาย ข่มเหงเหล่านี้ ถ้าเราอดทนไว้ได้ไม่โต้ตอบไปในทางชั่วร้าย ขาดสติเหนี่ยวรั้งแล้ว เรื่องที่อาจเป็นชนวนก่อเหตุทะเลาะวิวาทลุกลามกันต่อไปได้ใหญ่โตในวันข้างหน้านั้น ก็จะยุติลงได้ ผลเสียหายต่าง ๆ ก็จะไม่ยังเกิดขึ้น ซึ่งเรื่องนี้เราท่านทั้งหลาย ก็ได้เคยเห็นตัวอย่างกันมาแล้วทุกคนมากบ้าง น้อยบ้าง แล้วแต่กรณี คือผู้ที่ขาดความอดทนจนกระทั่งทำให้เกิดเป็นเรื่องราวขึ้นมานั้น ในที่สุดก็จะเห็นว่าต่างคนต่างก็ไม่ได้ประโยชน์อะไรขึ้นมาเลย มีแต่เสียทั้งนั้น อย่างน้อยก็เสียเวลา เสียสมอง เสียการทำมาหากินและถ้ามากขึ้น ๆ ไปก็จะถึงขั้นติดคุกติดตะรางกันขึ้นได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ดีเลย

นอกจากนี้ถ้าเรามีความอดใจ อดทน ต่อการปฏิบัติ กิจการงานต่าง ๆ เราก็จะสามารถบากบั่น บรรลุถึงความสำเร็จ ที่เราตั้งปรารถนา นั้นได้ ซึ่งทั้งนี้รวมถึงความอดทนต่อการปฏิบัติธรรมนั้นด้วย ผู้ที่มีความอดทน อดกลั้นใจได้ดีนั้นก็จะเรียกได้ว่าเป็นผู้มี ขันติธรรม คือผู้ที่สามารถบังคับจิตใจตัวเองได้ ซึ่งจะทำให้ผู้นั้นมีความสุขุมรอบคอบ เป็นตัวของตัวเองได้ดี ไม่มีใครที่จะมาจูงใจเราได้ เมื่อเรามีความอดทนดีมีความประพฤติดี มีแนวทางการกระทำที่มุ่งไปในสิ่งที่ดีงามแล้วเช่นนี้ ก็จะเป็นทางที่จะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองบรรลุผลสำเร็จตามความปรารถนาได้ทุกประการ

ขันติธรรมที่จะก่อให้เกิดความสุขความเจริญรุ่งเรืองได้นี้ ต้องประกอบด้วยธรรม ๒ ประการสนับสนุน คือ หิริ และโอตตัปปะ (ความอายบาปและกลัวบาป) ซึ่งเป็นธัมมะที่จะทำให้สังคมทั้งหลายเกิดความสันติสุข จึงควรที่เราท่านทั้งหลายจะได้ยึดมั่นไว้เป็นมงคลแก่ตัวเองและหมู่คณะต่อไป

มงคลที่ ๒๘ เป็นผู้ว่านอนสอนง่าย โสว จสฺสตา

การเป็นผู้ที่ว่านอนสอนง่ายคือ เชื่อฟังบิดามารดา เชื่อฟังผู้ใหญ่ ผู้รู้ ผู้บังคับบัญชา ครูบาอาจารย์เหล่านี้ เป็นมงคลที่ทำให้ตัวของตัวเองเป็นบุคคลที่น่ารัก น่าเคารพ น่าคบหาสมาคมด้วย เพราะเป็นการแสดงให้เห็นว่าเราไม่เป็นคนที่ถือตนเองเป็นใหญ่ เป็นผู้ที่ถูกต้องหรือดีกว่าผู้อื่น ไม่มีมานะทิฐิ ดังนั้น เมื่อเราเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเป็นผู้ที่ว่านอนสอนง่ายไม่ดื้อดึงดัน ข้าง ๆ คู ๆ ไปในทางที่ผิด ก็จะเป็นที่เมตตารักใคร่ของบุคคลทั่วไป จะทำอะไรก็จะมีผู้เต็มใจ สนับสนุนให้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือกิจการงานต่าง ๆ ของเราก็จะเจริญรุดหน้าอยู่เสมอ นับว่าเป็นมงคลแห่งความเจริญก้าวหน้าของชีวิตตนเองอีกประการหนึ่ง

มงคลที่ ๒๙ เลื่อมใสศรัทธาต่อผู้ทรงศีล สมณา นญฺจ ทสฺสนํ

บุคคลใดที่มีความรู้สึกยินดี เลื่อมใสศรัทธา (ความเชื่อมั่น) บังเกิดขึ้นเมื่อได้พบปะผู้ทรงศีล ทั้งสมณะ คือภิกษุสงฆ์ สามเณร แม่ชี และฆราวาสผู้ประพฤติธรรม เช่นผู้ถืออุโบสถเหล่านั้น ถือได้ว่าบุคคลผู้นั้นมีความรู้สึกที่เป็นมงคลแก่ตนเองได้ประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะท่านผู้ทรงศีลเหล่านั้นเรายกย่องนับถือกันแล้วว่าท่านเป็นผู้รู้ เป็นปราชญ์หรืออย่างน้อยก็ต้องเป็นผู้ที่ฝักใฝ่ในธัมมะ เป็นผู้ที่บังคับใจตนเองได้ และพร้อมที่ฝึกใจของท่านให้สะอาด เป็นคุณประโยชน์แก่ส่วนรวมทั่วไป เมื่อเรายกย่องเลื่อมใสในตัวท่าน ก็หมายความว่าจิตใจ และความรู้สึกนึกคิดของเรา เจริญรอยคล้อยตามฝักใฝ่ไปในแนวทางเดินแห่งชีวิตเช่นเดียวกันกับท่านเหล่านั้น คือ แนวทางแห่งธัมมะอันประเสริฐ เราโมทนาสาธุในการประกอบกิจการบุญ การกุศลต่าง ๆ ของท่าน

และถือประพฤติตนตามแนวทางที่เป็นตัวอย่างของท่านเหล่านั้น ความรู้สึกเหล่านี้แหละที่จะนำมงคลให้เกิดขึ้น และคงอยู่กับชีวิตเราตลอดไป จึงควรที่เราจะได้ฝึกจิตใจให้ความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริงต่อไป

มงคลที่ ๓๐ การสนทนาธรรม กาเล น ธมฺม สา กจฺฉา

ผู้ที่ศึกษาธรรม ผู้ที่มีความรู้ทางธรรม ถ้าได้มีการพบปะสนทนาธรรมพร้อมทั้งได้ไต่ถามแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดซึ่งกันและกันอยู่เสมอแล้ว ก็จะเป็นประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าของตนเอง ทำให้ได้รับความรู้สึกซึ้งรวดเร็วยิ่งขึ้น สิ่งใดที่ตนเองยังไม่รู้หรือยังยกพร่องเข้าใจผิดอยู่ ก็จะรู้และเข้าใจถูกต้องขึ้นมาได้ทำให้ไม่ต้องรู้อย่างผิด ๆ เช่นนั้นอยู่ตลอดไป ทั้งนี้เพราะในการสนทนาธรรมนั้น ผู้สนทนาก็จะใช้ปัญญาแห่งความรู้สึกนึกคิดของตนพร้อมทั้งประสบการณ์ ความชำนาญแห่งชีวิตที่ตนได้พบเห็นมาชี้แจงตอบโต้ในปัญหาต่าง ๆ ที่หยิบยกขึ้นมาถกเถียงกันนั้น เป็นการช่วยกันให้มองทะลุลงไปถึงแก่นแท้แห่งความจริงต่าง ๆ ได้ เป็นผลดีแก่ตนเองผู้สนทนาธรรม และกับผู้ที่ได้สดับตรับฟังรอบ ๆ ตัวเรานั้นด้วย จึงควรที่จะได้ถือปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำไว้เสมอตามกาละอันควรแก่การปฏิบัตินั้น

มงคลที่ ๓๑ มีความสำรวม ต โป จ

ความสำรวม คือความระมัดระวังตนให้อยู่ในขอบเขตของตนเอง คนที่มีความสำรวมนั้นก็หมายถึงผู้ที่มีความพากเพียรพยายามระมัดระวังเหนี่ยวรั้งจิตใจไม่ให้ทำบาป ประพฤติผิด มิจิตอกุศลขึ้นได้ ซึ่งเรื่องนี้จะปฏิบัติได้ก็ต้องระมัดระวังปกป้องอินทรีย์แห่ง อายตนะ (เครื่องสืบต่อ) ของตน ทั้งภายในและภายนอก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ไม่ให้ชักจูงนำเอาเรื่องอกุศลและสิ่งที่เป็นบาปต่าง ๆ ผ่านทางกายเข้าไปสู่จิตใจทำให้เกิดอารมณ์หวั่นไหวไปในทาง แห่งความชั่วร้าย เลวทรามไม่ดีนั้นได้ การปฏิบัติเช่นนี้เรียกว่าอินทรีย์สังวรณ์ เป็นเรื่องของพรหมจรรย์ในการศึกษาปรมัตถ์ธรรม ซึ่งหมายถึงการศึกษาธัมมะที่เกี่ยวกับความจริงอันเป็นที่สุดนั้น

พรหมจรรย์ในการศึกษาปรมัตถ์ธรรมนั้นมีดังนี้ คือ

(๑) มีอินทรีย์สังวรณ์ คือมีความเพียรสำรวมระมัดระวังป้องกันรักษาอินทรีย์ให้บริสุทธิ์

(๒) เว้นจากการส้องเสพเมถุนกาม

(๓) มองเห็นมรรคผลด้วยปัญญา

(๔) รู้แจ้งเห็นจริงในอินทรีย์ ๔

(๕) รู้แจ้งเห็นทางไปสู่พระนิพพาน

(๖) อดใจไม่ให้มีความโกรธ ความพยาบาท เคียดแค้น จองเวร

(๗) รักษาศีลโดยเคร่งครัด

เมื่อเรามีความสำรวม ตนเองโดยมีความเพียรพยายามที่จะปฏิบัติได้ตามนี้แล้ว ก็นับได้ว่าเป็นมงคลอย่างยิ่ง

มงคลที่ ๓๒ ประพฤติพรหมจรรย์ พฺรหฺม จริยญฺ จ

พรหมจรรย์ในที่นี้หมายถึงการถือพรตบางอย่าง การประพฤติพรหมจรรย์ก็หมายถึงการประพฤติตนให้บริสุทธิ์สะอาดหมดจดทั้งจิตใจและร่างกาย เป็นความประพฤติอันประเสริฐ มีบัญญัติไว้ ๑๐ ประการคือ

๑. ให้ความช่วยเหลือทั้งมนุษย์และสัตว์ทั่วไป เช่นการให้อาหารเป็นต้น

๒. ช่วยทำบุญ ทำกุศล ให้แก่ผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ

๓. ละเว้นการกระทำบาปตามที่บัญญัติไว้ในศีลห้า

๔. ทำความเจริญทางจิตใจให้อยู่ในพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

๕. ไม่ส้องเสพเมถุนกาม

๖. ถือสันโดษ คือพอใจในสิ่งที่ตนสามารถจะมีได้ตามกำลัง พอควรของตนเอง

๗. มีความเพียรประกอบการกุศล

๘. รักษาอุโบสถศีลเป็นประจำ

๙. มีสติปัญญาที่จะพิจารณา มองเห็นทาง แห่งอริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

๑๐. ปฏิบัติ ประพฤติตน เป็นประจำในธัมมะ ที่เรียกว่าไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

การประพฤติพรหมจรรย์ทั้ง ๑๐ ประการนี้ ถ้าผู้ใดปฏิบัติได้ก็นับว่าเป็นมงคลอย่างยิ่ง

มงคลที่ ๓๓ รู้แท้ในอริยสัจ ๔ อริยสจฺ จาน ทสฺสนํ

อริยสัจ ๔ นี้เป็นเรื่องของความจริงที่เป็นความจริงแท้และแน่นอน เป็นความจริงที่เกิดขึ้นตามปกติวิสัยธรรมดาของธรรมชาติ ซึ่งมีและเกิดขึ้นเป็นประจำวันทุกยุคทุกสมัยนั่นเอง ความจริงที่มีและเกิดขึ้นนี้ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดจะสามารถมีอำนาจยับยั้งหรือผ่าผันไม่ให้เกิดขึ้นได้ จึงเป็นความจริงที่แท้แน่นอนอยู่เสมอที่ทุกคน ทุกชีวิต จะต้องประสบพบเห็นและไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้

เหตุการณ์ที่เป็นความจริงดังกล่าวนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ เหตุการณ์ภายในและภายนอกตัวเราเอง เหตุการณ์ภายนอกนั้นเราเห็นได้ง่ายเช่น พวกปรากฏการณ์ตามธรรมชาติต่าง ๆ ซึ่งเรียกกันว่าทางโลก คือเรื่องของดิน น้ำ ลม ไฟ เหล่านี้เป็นต้น แต่สำหรับเหตุการณ์ภายในตัวเรานั้นเป็นเรื่องที่เห็นได้ยากมาก เพราะเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดและจิตใจอันเป็นสิ่งละเอียดอ่อนที่ไม่สามารถมองเห็นได้ เหตุการณ์ทั้ง ๒ อย่างนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา เพราะจะต้องถ่ายเทและถ่ายทอดความเป็นไปของฝ่ายหนึ่งไปสู่อีกฝ่ายหนึ่งอยู่เสมอ โลกเรานั้นโดยธรรมชาติ แล้วเมื่อมีสิ่งหนึ่ง สิ่งใดเกิดขึ้นไม่ว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม

เมื่อเกิดมาแล้วก็จะต้องพบกับการเปลี่ยนแปลงตัวเองอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันจนกว่าจะพบจุดดับ จะไม่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่จะเปลี่ยนแปลงไปในทางดี ทางเลว หรือในทางทุกข์ ทางสุข นั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งเราจะต้องศึกษาให้เข้าใจกันต่อไป

สิ่งที่เป็นความจริงตามธรรมชาติเหล่านี้มีผลครอบงำโลกและชีวิตเราไว้ได้ทั้งหมด เพราะเป็นสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องพัวพันกับชีวิตเราตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงตาย สามารถบันดาลให้เรามีสุขหรือทุกข์ก็ได้ทั้งสิ้น สุดแล้วแต่การกระทำที่ก่อให้เกิดขึ้นนั้น ความจริงแห่งโลกและชีวิตนี่แหละที่ทำให้มนุษย์เราเกิดความทุกข์ขึ้น เกิดความวิตกกังวลใจ เกิดความเกรงกลัวไปเสียทั้งนั้น เช่น กลัวแก่ กลัวเจ็บ กลัวตาย กลัวอะไรต่อมิอะไรไปเสียทุกอย่าง ฉะนั้นถ้าเราต้องการให้พ้นทุกข์ พ้นจากความกลัวต่าง ๆ เหล่านี้ เราก็จะต้องคิดค้นหาสาเหตุแห่งความทุกข์ต่าง ๆ เหล่านี้ให้ได้ว่าคืออะไร มีความเป็นมาอย่างไร จะได้นำมาวินิฉัยหาทางป้องกันหลีกพ้น หรือหลุดพ้นออกไปให้ได้ ชีวิตเราก็จะได้ปลอดภัยมีความสงบและสันติสุขสืบไป

การคิดค้นหาสาเหตุแห่งความจริงที่ทำให้เกิดทุกข์เหล่านี้นั้น ในด้านความจริงภายนอกตัวเราคือทางโลกนั้น มนุษย์เราปัจจุบันฉลาด มีความสามารถเรียนรู้และเข้าใจความจริงตามธรรมชาติในด้านของวัตถุได้มากมายหลายอย่าง จนสามารถนำมาสร้างสรรสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สุขแก่มนุษยชาติได้เหลือคณานับ แต่ทว่าก็เป็นแต่เพียงวิชาการทางด้านวัตถุ ที่เรียกกันว่าวิทยาศาสตร์ ซึ่งมนุษย์สามารถเอาชนะธรรมชาติประเภท ดิน น้ำ ลม ไฟ ได้เท่านั้น แต่ยังไม่สามารถเอาชนะจิตใจของตนเองอีกทางหนึ่งได้ จึงทำให้มนุษยโลกยังคงมีทุกข์กันอยู่ทั่วไปแทบทุกแห่งทั้งนี้เพราะ แทนที่จะนำเอาผลงานแห่งการคิดค้นทางด้านวิทยาศาสตร์ไปใช้สร้างสรรค์ในสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์แก่มนุษยชาติแต่เพียงด้านเดียว ก็ยังมีการนำเอาไปใช้สร้างอาวุธชนิดร้ายแรงต่าง ๆ ไว้คอยประหัตประหารกันอีกด้วย ซึ่งเป็นเรื่องของทุกข์ทั้งสิ้น

เรื่องการเอาชนะใจตนเองนี้เป็นเรื่องภายในกายตัวของเราเอง ซึ่งเราจะต้องศึกษาค้นคว้าหาความจริงเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดและจิตใจให้เป็นที่เข้าใจกันได้ก่อน ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากมาก จะต้องใช้ความพากเพียรพยายามอย่างยิ่ง จึงจะเข้าใจถึงแก่นแท้และแน่นอนได้ ทั้งนี้เพราะความรู้สึกนึกคิดและจิตใจนี้เป็นสิ่งละเอียดอ่อนสลับซับซ้อนและยุ่งยากมากมายหลายประการนัก แต่ก็เป็นบุญวาสนาของพวกเราชาวโลกทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือบรรดาเราผู้เป็นชาวพุทธที่ได้มีองค์สมเด็จพระบรมมหาศาสดาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของพวกเรา ท่านได้ทรงตรัสรู้ถึงแก่นแท้ความจริงต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว และได้ทรงบัญญัติไว้เป็นพระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์ท่าน ซึ่งเปรียบเสมือนหนึ่งคือวิทยาศาสตร์ทางใจ ที่จะชักนำเราให้รู้จักและเข้าใจชีวิตและตัวเราได้ดีและถูกต้องยิ่งขึ้นว่าคืออะไร มีความเป็นมาอย่างไร และจะทำอย่างใดชีวิตถึงจะเป็นสุข พวกเรามีดวงประทีปซึ่งเป็นแสงสว่างที่จะนำทางให้ชีวิตเราหลุดพ้นจากความมืดได้แล้ว เป็นดวงประทีปที่ปราชญ์ทั่วโลกเคารพยกย่องกันไว้ว่าเป็นดวงประทีปแห่งเอเชีย เป็นสิ่งที่พวกเราควรภาคภูมิใจและพยายามยึดมั่นหมั่นศึกษาและปฏิบัติเจริญรอยตามแนวของพระพุทธองค์ จะได้เป็นสิริมงคลแก่ตัวเองและแก่ประเทศชาติวงศ์ตระกูลสืบต่อไป

ได้อธิบายเรื่องของความจริงซึ่งเป็นพื้นฐานของอริยสัจ ๔ ให้เป็นที่เข้าใจมาพอสมควรแล้ว ต่อจากนี้ก็จะได้กล่าวถึงตัวบทแห่งธัมมะของอริยสัจ ๔ ต่อไป กล่าวคือความจริงต่าง ๆ ของชีวิตที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านทรงแสวงหาและตรัสรู้แล้วนี่แหละเรียกว่า อริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นหลักธัมมะที่เกี่ยวกับความเป็นจริงที่แท้และแน่นอนของชีวิตที่ต้องประสบพบเห็นเป็นปกติตามธรรมดาของธรรมชาติโดยกำหนดขั้นไว้ให้พิจารณาตามลำดับดังนี้ คือ.-

(๑) ทุกข์ เรื่องของทุกข์ เรื่องของชีวิต

(๒) สมุทัย สาเหตุแห่งการเกิดทุกข์

(๓) นิโรธ รู้เหตุแห่งการดับทุกข์

(๔) มรรค รู้แนวทางแห่งการพ้นทุกข์

อริยสัจ ๔ นี้ เป็นธัมมะที่สำคัญอย่างที่สุดของพระพุทธศาสนา นับได้ว่าเป็นแก่นหลักของธัมมะทั้งหมดกล่าวคือ จากพื้นฐานแห่งความเป็นจริงที่ได้กำหนดไว้เป็นธัมมะในอริยสัจ ๔ นี้ พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าก็ได้แบ่งแยก แตกแขนง ออกไปเป็นพระไตรปิฎก ซึ่งประมวลพระธรรมคำสั่งสอนต่าง ๆ ไว้ได้ถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นพระธรรมที่แจ่มแจ้ง กระจ่างหมดจดจากขั้นธรรมดาจนถึงขั้นสูงสุดยอด ฉะนั้นถ้าผู้ใดจะได้พยายามศึกษาให้รู้แท้และเข้าใจให้ถูกต้องแท้จริงจนถึงแก่นได้ชีวิตก็จะเป็นสุขที่สุด

มงคลที่ ๓๔ รู้แจ้งทางนิพพาน นิพฺพาน สจฺฉิ กิริยา จ

นิพพาน เป็นธัมมะชั้นสูงวิเศษสุดของพระพุทธศาสนา เป็นธัมมะขั้นสุดท้ายที่จะทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติได้สำเร็จธรรม หลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวงซึ่งเป็นทางนำมาแห่งทุกข์ ทำให้ได้พบสุขอันยิ่งใหญ่ประเสริฐเลิศกว่าความสุขทั้งปวง วิเศษยิ่งกว่าความสุขในสรวงสวรรค์ชั้นมนุษย์และชั้นพรหมโลก พระนิพพานนี้เป็นธัมมะที่สามารถตัดหรือละกิเลสทุกชนิด ทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างสิ้นเชิง เป็นธรรมที่สืบเนื่องมาจากอริยสัจ ๔ ในขั้นสุดท้ายคือ มรรค โดยมีพระปรมัตถธรรมที่เกี่ยวข้องสำหรับประกอบการศึกษา เพื่อแนะและนำแนวทางให้อีกหลายร้อยพระธรรมขันธ์ เป็นธัมมะที่ระงับทุกข์และความเศร้าโศกต่าง ๆ ของหมู่สัตว์ทั้งหลายให้หมดสิ้นไป กล่าวคือสามารถทำให้ทุกคนและทุกชีวิตหลุดพ้นออกไปจากไตรวัฏทั้งสามได้คือ กรรมวัฏ กิเลสวัฏ และวิบากวัฏ กรรมวัฏได้แก่กุศลและอกุศลทั้งหลาย กิเลสวัฏได้แก่โลภะ โทสะ และโมหะ วิบากวัฏได้แก่ผลแห่งบุญและบาป

พระนิพพานนี้เป็น อสังขตธรรม คือธรรมเกี่ยวกับการที่จะไม่มีสิ่งใดทั้งสิ้นที่จะนำมาปรุงแต่งประกอบกันให้บังเกิดอะไรต่อมิอะไรขึ้นอีกได้ เป็นอสังขตธาตุ คือ

จะไม่มีธาตุทั้งหลายมาประชุมรวมตัวร่วมกันให้เป็นรูปขึ้นได้อีก การประชุมรวมตัวกันขึ้นนี้เรียกว่า ปฏิจจ สมุปบาท หรือ ๑๒ ปัจจัยการ และทางของพระนิพพานนั้นเป็นอสังขตปัจจัยคือ ปัจจัยการต่าง ๆ เหล่านี้จะไม่สามารถมาประชุมร่วมกันขึ้นได้เลย

ปัจจัย ๑๒ ประการนี้มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องเกิดขึ้นติดต่อกันไปตามลำดับตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสุดท้ายดังนี้คือ.–

(๑) อวิชา คือความไม่รู้เท่าทันถึงสังขาร จึงทำให้เกิดสังขารขึ้น แล้วก็เกิดปัจจัยอื่น ๆ ตามมาตามลำดับ

(๒) สังขาร คือเครื่องปรุงแต่ง ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

(๓) วิญญาณ คือจิตใจ

(๔) รูปนาม คือที่รวมของขันธ ๕ (รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ)

(๕) อายตนะ คือสิ่งที่เป็นเครื่องสืบต่อในการรับรู้ของร่างกายจิตใจทำให้เกิดความรู้สึก

(๖) ผัสสะ คือการสัมผัสหรือแตะต้อง

(๗) ตัณหา คือความอยาก ความใคร่

(๘) อุปาทาน คือความยึดมั่น

(๙) ภพ คือที่เกิดของสัตวโลก

(๑๐) ชาติ คือการเกิด

(๑๑) ความแก่ ความเจ็บ

(๑๒) ความตาย ความทุกข์ เศร้าโศก อาลัย อาวรณ์

๑๒ ปัจจัยการนี้ เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเวียนว่ายตายเกิดขึ้นอยู่เสมอ เป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์สืบเนื่องต่อกันไปไม่รู้จักหมดสิ้น จึงเป็นธัมมะที่สำคัญมากของพระนิพพาน ซึ่งถ้าผู้ใดต้องการหลุดพ้นจากความทุกข์จากกิเลสโดยสิ้นเชิง ไม่

กลับมาเวียนว่ายตายเกิดกันอีก ก็จะต้องมีความเพียรพยายามศึกษาให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ก็มีทางที่จะประสบผลสำเร็จ เป็นอริยบุคคลตามลำดับขึ้นไปจนถึงขั้นพระอรหันต์ได้

ในธัมมะแห่งพระนิพพาน ซึ่งเป็นผลที่สุดแห่งการประพฤติธรรมนี้ มีสาระซึ่งเรียกว่าอรรถ ๕ ประการดังนี้ คือ

(๑) อชาติ คือไม่มีการเกิด

(๒) อรูป คือการไม่มีรูปกายต่าง ๆ ไม่มีขันธ์ ๕ ขันธ์ ๔ และขันธ์ ๑

(๓) อชรา ไม่มีการแก่ ไม่มีการชำรุดทรุดโทรม

(๔) อพยาธิ ไม่มีการเจ็บ

(๕) อมต ไม่มีการตาย ไม่มีการแตกดับ

ฉะนั้น ผู้ที่ถึงพระนิพพานแล้ว ก็จะเป็นผู้ที่พ้นทุกข์แล้วทุกประการ และเป็นผู้ที่มีความสุขถาวร เพราะสามารถดับทุกข์ต่าง ๆ ได้ทั้งสิ้น

มงคลที่ ๓๕ รู้แจ้งในโลกธรรม ผุฏฺฐสฺส โลกธมฺ เมหิ

โลกธรรม ๘ นั้นได้แก่ ลาภ ยศ สรรเสริญ ความสุข ความเสื่อมลาภ ความเสื่อมยศ ความนินทา และความทุกข์

ลาภ ยศ สรรเสริญ และสุขทั้งปวงนี้ เป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน เป็นเรื่องที่ไม่คงที่แน่นอน เมื่อมีขึ้นมา ได้ขึ้นมาก็จะต้องมีวันเสื่อมสลาย สูญหายไปได้ในวันข้างหน้า เป็นเรื่องของความไม่เที่ยงแท้แน่นอน เป็นอนิจจังคือความไม่เที่ยงอยู่เสมอ กล่าวคือเมื่อมีลาภก็ต้องมีการหมดลาภ เมื่อมียศก็ต้องมีการหมดยศ เมื่อมีสรรเสริญก็ต้องมีนินทา เมื่อมีสุขก็ต้องมีทุกข์ เป็นเรื่องควบคู่กันไปเห็นได้ชัดอยู่แล้วในชีวิตประจำวันนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ เป็นไปในรูปของไตรลักษณ์ คือเป็นเรื่องของความทุกข์ ความไม่เที่ยงแท้แน่นอน และความสูญเสียหมดสิ้นไป ฉะนั้นถ้าเราไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรม ๘ พร้อมทั้งมีขันติ อดทน ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังที่แจ้งไว้นั้น เราก็จะไม่มีความกระวนกระวายใจ เราก็จะไม่มีทุกข์ เราก็จะได้รับความสุขที่เป็นมงคลอีกประการหนึ่ง

มงคลที่ ๓๖ หักห้ามใจได้ ไม่โศกเศร้า อโสกํ

ความเศร้าโศกนั้นเกิดขึ้นจากความระทมทุกข์ ซึ่งส่วนมากเป็นความทุกข์ที่สืบเนื่องมาจากความรัก มีทั้งความรักตัวของตนเอง และรักคนที่เรารัก เช่นบิดามารดา บุตร ธิดา สามี ภรรยา ตลอดจนคนรัก เพื่อนฝูง มิตรสหายต่าง ๆ นั้นด้วย ดังนั้น เมื่อถึงคราวต้องพลัดพรากจากกัน ก็ทำให้เกิดการอาลัยอาวรณ์ เป็นทุกข์ขึ้นได้ ฉะนั้นถ้าเราจะพยายามศึกษา และเข้าใจในสาเหตุที่เกิดขึ้น ศึกษาธัมมะที่เกี่ยวกับความจริงของเรื่องนี้ แล้วพยายามหักใจให้คลายลงจนถึงตัดขาดได้ ก็จะเป็นมงคลแก่ชีวิตตนได้อีกทางหนึ่ง เพราะการเศร้าโศกนั้นไม่เป็นประโยชน์อะไรแก่ชีวิตตนเลย มีแต่จะทำให้เกิดความทุกข์ทับถมตนเองมากยิ่งขึ้น

มงคลที่ ๓๗ มีจิตเป็นอริยบุคคล วิรชํ

บุคคลผู้เป็นอริย เช่นพระอรหันต์ จิตท่านจะสะอาด ปราศจากธุลีไปเกาะกวนให้สกปรกเศร้าหมอง ซึ่งหมายถึงธุลีทั้งภายนอก และธุลีภายใน ธุลีภายในนั้นหมายถึงกิเลสคือ ราคะ โทสะ และโมหะ ระคะ หมายถึงความยินดีในกามคุณทั้ง ๕ คือ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส โทสะ คือความโกรธ ความอาฆาตมาดร้ายความพยาบาท โมหะ คือความหลงงมงายและโง่เขลา ธุลีภายนอกนั้นเปรียบเสมือนหนึ่งคือฝุ่นละอองที่ลอยตามลมมาถูกต้องกายทำให้เศร้าหมอง ซึ่งหมายถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบนอกตัวเรานั่นเอง

โดยปกติธรรมดานั้นมนุษย์เราเมื่อใกล้จะตาย คือตอนที่จิตจะดับลงนั้นจิตจะมีความรู้สึกนึกคิดที่เป็นนิมิตบังเกิดขึ้น ซึ่งมีทั้งกุศลนิมิตและอกุศลนิมิต คือนิมิตทางบุญและนิมิตทางบาป สุดแล้วแต่ว่าผู้ใดทำกรรมไว้ทางใด ก็จะนิมิตถึงทางนั้นอันจะเป็นทางที่จะนำวิญญาณไปสู่สุคติ หรือทุคติ แล้วแต่กรณี

นิมิตนี้มีอยู่ ๓ ประการคือ กรรม ๑ กัมมนิมิต ๑ และคตินิมิต ๑ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้คือ.–

กรรม คือการกระทำที่ตนเองได้สร้างสะสมขึ้นไว้ทำให้ระลึกถึงได้เมื่อใกล้ชีวิตจะดับว่ากรรมที่ตนสร้างไว้นั้น เป็นทางบุญกุศล หรือทางบาป

กัมมนิมิต ผลแห่งกรรมที่ตนได้กระทำมานั้น จะมีอานุภาพอันแรงกล้ามาดลบันดาลให้มองเห็นผลที่ตนได้กระทำไว้แล้วนั้นอีกครั้งหนึ่งในนิมิตตอนนี้ กล่าวคือถ้าเราทำกุศลกรรมก็จะทำให้เรามองเห็นแต่สิ่งที่ดีงามเจริญจิตเจริญใจ ชักจูงวิญญาณเราไปสู่ทางแห่งความดีงามคือ สุคติ เช่นมองเห็นพระพุทธรูป พระเจดีย์ พระภิกษุสามเณร พระอุปัชฌาย์ เหล่านี้เป็นต้น แต่ถ้าทำบาปไว้ก็จะเห็นในสิ่งที่ตรงกันข้าม เช่นเห็นผู้ที่ตนเคยทำร้ายมาแล้ว เห็นสัตว์ต่าง ๆ ที่ตนเคยฆ่าเป็นต้น ซึ่งจะให้ดวงวิญญาณไปสู่ทางทุคติ

คตินิมิต คตินิมิตนี้สืบเนื่องมาจากผลแห่งกรรมที่กระทำมาแล้วนั้นเช่นกัน คือจากภายหลังที่ได้เห็นในกัมมนิมิตแล้วนั้น ก็จะทำให้มองเห็นผลที่จะได้รับสืบเนื่องต่อกันไปจากกรรมนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นการนำทางแห่งการปฏิสนธิขึ้นใหม่ให้กับวิญญาณของตน เช่นถ้าเราทำกรรมดีได้บุญกุศล ก็จะทำให้นิมิตเห็นเป็นสวรรค์ชั้นฟ้าปราสาทราชวัง วิมานทอง อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ อันเป็นสถานที่ที่ดวงวิญญาณจะไปเกิดใหม่เป็นสุคติ แต่ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้ามคือการสร้างกรรมชั่วไว้มาก ก็จะทำให้มองเห็นเป็นเปลวไฟในนรก เห็นนายยมบาล เหล่านี้เป็นต้น เป็นทางแห่งทุคติ

ดังนั้นเมื่อเรารู้นิมิตที่เกี่ยวกับทางไปสู่สุคติและทุคติ อันเป็นผลมาจากกรรมที่เรากระทำขึ้นดังกล่าวนี้แล้ว จึงเห็นได้ว่าถ้าเราได้มีจิตเป็นอริยบุคคลที่ปราศจากธุลีทั้งภายนอกภายในแล้ว ชีวิตเราก็จะได้ไปสู่สุคติ เป็นมงคลต่อไป

มงคลที่ ๓๘ ทำจิตให้พ้นจากเรื่องของโยคะ เขมํ

โยคะ คือเครื่องประกอบในจิตทั้ง ๔ ที่ทำให้สัตวโลกทั้งหลายยินดีคลุกเคล้ามัวเมาหลงใหลอยู่คือกามโยคะ ภวะโยคะ ทิฏฐิโยคะ และอวิชาโยคะ

กามโยคะ คือรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส

ภวะโยคะ คือรูปภพ

ทิฏฐิโยคะ คือความทิฏฐิ เห็นผิดเป็นชอบ ไม่เป็นไปตามทำนองครองธรรม

อวิชาโยคะ คือความหลงใหลในสังขาร

โยคะทั้ง ๔ นี้ จะทำให้จิตมนุษย์ไม่สามารถหลุดพ้นออกมาจากกิเลสต่าง ๆ ได้ ทำให้จิตหมกมุ่นครุ่นคิดถึงแต่เรื่องอยากมี อยากได้ อยากใหญ่โต อยากสวย อยากงามต่าง ๆ เหล่านี้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นเรื่องอนิจจังไม่เที่ยง เมื่ออยากได้แล้วไม่ได้หรือได้มาแล้วหมดไป เสื่อมไป ก็ทำให้เกิดความกระวนกระวาย โกรธเคือง เคียดแค้น กลัดกลุ้มใจ อันเป็นบ่อเกิดแห่งทุกข์ ซึ่งถ้าไม่สามารถทำจิตให้หลุดพ้นสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ออกมาได้ จิตก็จะวนเวียนหลงใหลยืนคืออยู่แต่ภายในวงขอบของทุกข์เหล่านี้ตลอดเวลา เพราะยังมองไม่เห็นถึงแก่นแท้แห่งความไม่เที่ยงจากความอยากได้อยากดีอะไรต่าง ๆ เหล่านั้น ยังไม่รู้ว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มันผันผวนปรวนแปรหมุนเวียนเปลี่ยนไปได้ทุกขณะ อันเป็นพฤติการณ์ธรรมดาของโลก ที่ทางธัมมะเรียกว่า วัฏสงสาร คือการเวียนว่ายตายเกิดนั่น ฉะนั้นถ้าผู้ใดสามารถฝึกจิตให้บริสุทธิ์ห่างไกลจากเรื่องของโยคะได้ ก็จะมีทางหลุดพ้นจากทุกข์ ชีวิตก็จะอยู่ในวิถีทางแห่งความสุขความเจริญรุ่งเรือง เป็นมงคลประจำชีวิตเราสืบไป

มงคลรวม

ท้ายที่สุดของมงคลนี้ ขอสรุปหัวข้อมงคล ๓๘ ประการไว้เพื่อประโยชน์แห่งการจดจำ ดังนี้คือ.–

๑. ไม่คบพาล อเสวนา จ พาลานํ
๒. คบแต่บัณฑิต ปณฺฑิตานญฺ จ เสวนา
๓. บูชาผู้ที่ควรบูชา ปูชา จ ปูชนียานํ
๔. เกิดในพุทธศาสนประเทศ ปฏิรูปเทสวาโส จ
๕. ได้รับผลบุญที่สร้างไว้ในชาติก่อน ปุพฺเพ จ กตปุญฺญตา
๖. ปฏิบัติชอบ อตฺต สมฺมา ปณิธิ
๗. รู้แตกฉานในธรรม พาหุ สจฺจญฺ จ
๘. รอบรู้ในการงาน สิปฺปญฺ จ
๙. มีระเบียบวินัยดี วินโย
๑๐. มีวาจาไพเราะ เชื่อถือได้ สุภาสิตา จ ยา วาจา
๑๑. อุปถัมภ์บิดามารดา มาตาปิตุ อุปฏฺฐานํ
๑๒. สงเคราะห์บุตร ปุตฺต สงฺคโห
๑๓. สามีและภริยามีการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ทารสฺส สงฺคโห
๑๔. ไม่เกียจคร้านในการงาน อนากุลา จ กมฺมนฺตา
๑๕. บริจาคทาน ทานญฺ จ
๑๖. มีความสุจริตในธรรม ธมฺม จริยา จ
๑๗. สงเคราะห์ญาติ ญาต กานญฺ จ สงฺคโห
๑๘. กระทำกรรมที่ไม่เกิดโทษ อนวชฺช กมฺ มานิ
๑๙. ไม่ยินดีในบาป อารตี วิรตี ปาปา
๒๐. ไม่เสพสุราเมรัย มชฺชปานา จ สญฺญโม

๒๑. ไม่ประมาท อปฺปมาโท จ
๒๒. มีความเคารพบูชา คารโว จ
๒๓. รู้จักประมาณตัว นิวาโต จ
๒๔. มีสันโดษ สนฺ ตุฏฺ ฐี
๒๕. การรู้คุณ กตญฺญุตา
๒๖. การฟังธรรม กาเลน ธมฺมสวนํ
๒๗. ความอดใจ ขนฺตี จ
๒๘. เป็นผู้ว่านอนสอนง่าย โสว จสฺสตา
๒๙. เลื่อมใสศรัทธาต่อผู้ทรงศีล สมณานญฺจ ทสฺสนํ
๓๐. การสนทนาธรรม กาเลน ธมฺมสากจฺ ฉา
๓๑. มีความสำรวม ต โป จ
๓๒. ประพฤติพรหมจรรย์ พฺรหฺม จริยญฺ จ
๓๓. รู้แท้ในอริยสัส ๔ อริยสจฺ จาน ทสฺสนํ
๓๔. รู้แจ้งทางนิพพาน นิพฺพาน สจฺฉิ กิริยา จ
๓๕. รู้แจ้งในโลกธรรม ๘ ผุฏฺฐสฺส โลกธมฺ เมหิ
๓๖. หักห้ามใจได้ไม่โศกเศร้า อโสกํ
๓๗. มีจิตเป็นอริยบุคคล วิรชํ
๓๘. ทำจิตให้พ้นจากเรื่องของโยคะ เขมํ

พ.ศ. ๒๕๐๒ อุปสมบท ณ วัดราชบพิธสถิตย์สีมาราม

เรื่องความแก้กระทู้ธรรม ครั้งที่ ๓

ธมฺเม ฐิตํ น วิชหาติ กิตฺติ

เกียรติ ย่อมไม่ละผู้ตั้งอยู่ในธรรม

โดย ญาณวํโส ภิกฺขุ

ประยูร พิณสวัสดิ์

บัดนี้จะได้อรรถาธิบายเนื้อความพระพุทธภาษิต ที่ยกไว้ ณ เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

กิตฺติ หรือ เกียรติ แปลว่า คำเล่าลือ, คำสรรเสริญ

ธมฺม, ธรฺม, ธรรม แปลว่า สภาวะที่ทรงตัวอยู่, คุณความดี, ความชอบ, คำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา

เพียงแต่คำเล่าลือสรรเสริญคุณความดีเท่านั้น หาเป็นการเพียงพอสำหรับการได้เกียรติไม่ จะต้องประกอบคุณความดีนั้น ให้เลื่องลือสรรเสริญแผ่กว้างไปครอบงำจิตใจประชาชน ต้องได้รับคำสดุดีทั่วไปทุกแห่ง จึงจะเป็นเกียรติ เกียรติจะมีขึ้นกับผู้ใด ผู้นั้นต้องเป็นคนมีธัมมะ ประพฤติดี ประพฤติชอบ บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นทั่วไป มีตัวอย่างของผู้ที่ได้รับเกียรติ อย่างสูงหลายท่านซึ่งนอกไปจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ตรัสรู้แล้วพระองค์เดียว เป็นผู้ที่มีเกียรติอย่างสูงสุดประเสริฐที่สุดในโลกนี้ อาทิ เช่นสมเด็จพระปิยมหาราช รัชกาลที่ ๕ พระองค์ท่านได้รับเกียรติอย่างสูง เกียรติคุณความดีของพระองค์ท่านขจรเฟื่องฟุ้งไปครอบงำ

จิตใจและจารึกอยู่ในจิตใจของประชาชนชาวไทยทั่วไป ได้รับคำสดุดียอพระเกียรติทั่วทุกแห่งทุกหน ทุกกาลทุกสมัย พศกนิกรชาวไทย จึงได้พร้อมใจกันอุทิศกำลังกายกำลังทรัพย์น้อมเกล้าถวายสร้างพระบรมรูปทรงม้า เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งเกียรติของพระองค์ท่านขึ้นไว้เป็นที่ระลึกในพระมหากรุณาธิคุณ ทางราชการได้กำหนดวันที่ ๒๓ ตุลาคม ทุกปี เป็นวันหยุดราชการ ราษฎร์ทั่วไป พากันไปถวายบังคมพระบรมรูปทรงม้า เรียกว่าวันปิยมหาราช, ปิยะ แปลว่า ที่รัก ปิยมหาราช คือ พระมหากษัตริย์เจ้า ที่ราษฎร์ทุกคนเคารพรักนั่นเอง เพราะพระองค์ทรงเคารพในทศพิธราชธรรม ทรงบริหารราชภาระจรรโลงประเทศไทยให้จำเริญ ทรงรักษาประชาราษฎร์เหมือนมารดารักษาซึ่งบุตรเกิดจากตนไม่ขาดสายเลย นอกจากรัชกาลที่ ๕ นี้ ก็มีสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า รัชกาลที่ ๖ ธีระ แปล ว่า นักปราชญ์, ฉลาด, มีปัญญา ทรงได้รับเกียรติยกย่องจากประชาชนทั่วไปราษฎร์ได้ยอพระเกียรติขนานนามพระองค์ท่านว่า "จอมปราชญ์ – จอมกษัตริย์" ทางราชการ ได้กำหนด เอาวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ทุกปีเป็นวันที่ระลึกวชิราวุธานุสรณ์ ประชาราษฎร์ ได้พากันไปถวายบังคมบรมรูป ที่ประดิษฐานอยู่ที่หน้าสวนลุมพินีเป็นประจำทุกปี สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าพระองค์นี้ ทรงนิยมยกย่องผู้มีเกียรติ จึงได้พระราชทานพระบรมราโชวาทไว้เป็นสุภาษิต ว่า มโนมอบพระผู้ เสวยสวรรค์, คือจงเป็นคนดี มีศีลมีธรรมเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แขนมอบถวาย ทรงธรรม์ เทอดหล้า, คือจงมีความจงรักภักดี ต่อพระมหากษัตริย์, ดวงใจมอบเมียขวัญ และแม่, คือ จงมีความกตัญญูกตเวที รู้คุณครูบาอาจารย์และพ่อแม่, และรักเอ็นดูกรุณา ซื่อตรงต่อภรรยา เกียรติศักดิ์รักของข้ามอบไว้แก่ตัว, คือตายเสียดีกว่าเสียเกียรติ พึงแสวงหาเกียรติให้กับตน

บุคคลที่มีอยู่ในโลกนี้ จำแนกออกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ คนดีและคนชั่ว แล้วแต่เหตุของการกระทำของผู้นั้น ถ้าบุคคลนั้นทำเหตุชั่ว ความชั่วก็เป็นของผู้นั้น แม้ผู้ทำชั่วจะพยายามปิดบังผู้อื่น แต่ก็ปิดบังตัวเองไม่ได้ จิตใจของผู้ทำชั่วย่อมเศร้าหมอง ผู้ปฏิบัติชั่ว ปฏิบัติคดโกง ปฏิบัติล้วนแต่อธรรมในทางอาญา

จักร ก็ต้องได้รับโทษทัณฑ์ คือถูกจำจองติดคุกติดตะราง หรือถูกประหารชีวิต ตามโทษานุโทษที่คนชั่วนั้นได้ประกอบอาชญากรรมขึ้น, ทางดำเนินก็เป็นทุคติ ชีวิตความเป็นอยู่ ก็เป็นชีวิตชั่ว ดังพระพุทธภาษิตว่า อธมฺโม นิรยํ เนติ อธรรม ย่อมนำคนไปสู่นรก คนประพฤติอธรรม ท่านห้ามสวรรค์ ห้ามนิพพานคือไปสู่นรก

ส่วนบุคคลผู้ทำความดี ความดีย่อมเป็นของผู้นั้นเอง ไม่ต้องมีใครแต่งตั้งมอบให้ เมื่อผู้ประพฤติดี ระลึกถึงความดีของตน จิตก็ผ่องใสเบิกบาน ไม่เศร้าหมอง ทางดำเนินก็เป็นสุคติชีวิตความเป็นอยู่ของผู้นั้น ก็เป็นสุชีวิต มูลเหตุอันสำคัญที่ทำให้บุคคลดี ถึงมีชีวิตเป็นสุข และมีเกียรติคือต้องเป็นคนมีเบญจศีล คือเว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย และต้องมี ธัมมะ คือเว้นจากความโลภความอยากได้ มุ่งได้ไม่เลือกดีชั่วผิดถูก ตลอดถึงการยินดีรับสักการะอันผู้อื่นให้ด้วยเหตุไม่ชอบธรรม พึงเว้นจากโทสะ คือความโกรธที่ประทุษร้ายใจตัว จนถึงพยาบาท แสดงออกไปประทุษร้ายผู้อื่น พึงเว้นจากโมหะ คือความหลง ไม่รู้จักทางดีทางชั่วผิดถูก เพราะไม่ใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผล โลภะ โทสะ โมหะ สามประการนี้ ท่านว่าพึงเว้นจากเสีย ผู้ประกอบเหตุดีนั้น ชื่อว่าได้บำเพ็ญบุญ เพราะว่าบุญแปลว่าชำระล้างความชั่วให้หมั่นพิจารณาตนเองเป็นเนืองนิจ ไม่ควรลืมตน เพราะความดีความชั่วที่มีอยู่ในบุคคลนั้น เมื่อได้พิจารณาด้วยตนเองแล้ว ก็อาจทราบได้ว่าตนเองเป็นอย่างไร เมื่อพิจารณารู้ว่าตนยังเป็นคนชั่วอยู่ ก็พึงรีบละเสียด้วยการทำดีก็ได้ชื่อว่าไม่ฝังตนอยู่ในความชั่ว บุคคลผู้ทำความดี ต้องเป็นผู้มีความเพียร ผู้มีสติ ผู้มีการงานที่ทำสะอาดผู้ใคร่ครวญแล้วจึงทำ ผู้สำรวมระวังความชั่ว ผู้ไม่ประมาทเลินเล่อ ให้ทานแก่ผู้ที่สมควรได้รับทาน มีปิยะวาจาอ่อนหวานบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น มีความเป็นคนมีตนเสมอตัว ประกอบด้วย ธรรมอันทำให้งาม

คือขันติ ความอดทน คืออาการที่ใจไม่กำเริบ และโสรัจจะ ความสงบเสงี่ยมด้วยความมีสติควบคุมตน ให้เป็นสุจริต สุภาพเรียบร้อยละมุนละม่อม ผู้ประกอบเหตุดี พึงเว้นจาก อธรรม ดังได้อรรถาธิบายมาแล้วนั้น ผู้ตั้งอยู่ในธรรม ย่อมเป็นผู้มีเกียรติ สมด้วยพระพุทธภาษิต ที่ยกขึ้นเป็นนิเขปบท ณ เบื้องต้นว่า

ธมฺเม ฐิตํ น วิชหาติ กิตฺติ
เกียรติ ย่อมไม่ละผู้ตั้งอยู่ในธรรม ดังนี้

อ่าน ๒๘ ส.ค. ๐๒

๖๙ ซอยศาลาแดง ๒

สีลม พระนคร ๕ โทร. ๓๓๔๑๙

๒๐ มกราคม ๒๕๑๒

เรียน คุณชัชวาลย์ ที่รัก

เรื่องสำหรับนาวิกศาสตร์ที่แนบมานี้ เรียบเรียงจากเรื่อง The Day "Big Bertha" Hit Paris ใน Reader's Digest, January 1969 พวกเราใครที่มีอายุยังไม่ครบ ๕๐ ขวบดี คงไม่ค่อยจะได้ทราบเรื่องราวของบิกเบอร์ธา นอกจากจะได้อ่านพบในหนังสือ เมื่อทราบเรื่องราวแล้ว ทำให้เรามองเห็นยุทธวิธีในสมัยหนึ่ง คือในสงครามโลกครั้งที่ ๑ นั้น ปืนใหญ่เป็นอาวุธหลักสำคัญในการยุทธ์ ดังที่ ฟอน เฮนดินเบิร์ก แม่ทัพเยอรมันยิงรุสเซียเสียกระจายไปที่เนียนเรมเบิร์กหรืออะไรทำนองนั้น มันนานแล้ว หลงลืมจำไม่ค่อยแม่น ในสมัยนั้นปืนใหญ่บนบกขนาด ๘ นิ้วยังไม่เกิด พวกบิกเบอร์ธานี่แหละเป็นชุดแรก ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ปืนใหญ่ไม่ค่อยจะมีความสำคัญ เพราะรบกันด้วยรถถังและยานเกราะและใครครองฟ้าได้ ฝ่ายนั้นก็ได้เปรียบ ต่อไปในยกที่ ๓ นี้ อะไรจะสำคัญก็ไม่แน่ แต่คิดว่าใครครองอวกาศได้ดูเหมือนจะได้เปรียบแน่นอน

เรื่องนี้ถ้าอ่านผ่าน ๆ ไปก็ไม่สนุก แต่ถ้าอ่านแล้วพินิจพิจารณาดู คือถอยหลังไปพิจารณาเหตุการณ์ในสงครามเมื่อ ๕๐ กว่าปีที่แล้วมา ก็สนุกดีเหมือนกัน แล้วก็ได้ข้อคิดอะไรหลายประการ

คราวนี้ให้คนไปส่งต้นฉบับไม่สะดวก จึงต้องใช้ไปรษณีย์ ได้รับแล้ว เพื่อจะได้หายกังวลโทรศัพท์มาส่งข่าวด้วย

รักและนับถือ

ประยูร พิณสวัสดิ์

วันที่ปืนใหญ่ "บิกเบอร์ธา" ระดมยิงนครปารีส

ป. พิณสวัสดิ์

เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ ชาวนครปารีสได้พบกับสิ่งปาฏิหาริย์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งใคร ๆ ทุกคนรวมทั้งนักวิทยาศาสตร์ชั้นหัวกะทิ ต่างพากันไม่เชื่อว่าจะเป็นเรื่องที่ปรากฏขึ้นได้ นั่นคือได้มีห่ากระสุนปืนใหญ่โคจรมาจากวิถีที่ลึกลับตกระเบิดลงในใจกลางนครปารีส การที่จะเชื่อเอาว่ากระสุนปืนใหญ่เหล่านั้นได้ยิงมาจากแนวรบของฝ่ายเยอรมัน ซึ่งอยู่ห่างจากนครปารีสถึง ๗๐ กว่าไมล์นั้น เป็นเรื่องที่มหัศจรรย์เท่า ๆ กับว่ากระสุนปืนใหญ่นั้นได้โคจรมาจากดวงจันทร์ แต่ทว่าสิ่งปาฏิหาริย์อัศจรรย์ที่เหลือเชื่อนั้นต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องจริงที่ได้ปรากฏขึ้นแล้ว

สิ่งที่น่าพิศวงอัศจรรย์ใจไปยิ่งกว่าเรื่องที่นครปารีสถูกระดมยิงด้วยปืนใหญ่ที่กระสุนโคจรมาด้วยวิถีที่ลึกลับนั้น คือการที่เจ้าหน้าที่ทางการของฝรั่งเศสสามารถตรวจค้นพบแหล่งที่มาของวิถีกระสุนได้อย่างแน่นอนในเวลาที่รวดเร็วเมื่อกระสุนปืนใหญ่นัดแรกที่ระดมยิงเข้ามาระเบิดแล้วไม่ถึงเวลา ๒๔ ชั่วโมง กองบัญชาการทหารสูงสุดของฝรั่งเศส ก็ทราบทิศทางโดยประมาณได้ว่าปืนใหญ่ที่พ่นห่ากระสุนเหล่านั้นตั้งยิงอยู่ ณ แห่งใด(*ปืนใหญ่ที่ระดมยิงนครปารีสนั้น มีอยู่ ๓ กระบอกด้วยกัน*) ทันทีที่ได้ทราบตำบลที่ตั้งปืนใหญ่ที่ระดมยิงนครปารีส ปืนใหญ่ฝ่ายฝรั่งเศสก็แก้เผ็ดยิงตอบแทนเอาอย่างทันควันทันใดด้วยความแม่นยำ ทำเอาปืนใหญ่หมายเลขหนึ่ง ที่พ่นกระสุนนัดแรกตกระเบิดในนครปารีส ต้องละทิ้งฐานที่ตั้งนั้นไป

กระสุนปืนใหญ่นัดแรกที่ได้ระดมยิงเข้ามา ตกระเบิดใกล้ท่าเทียบเรือที่ริมแม่น้ำแซน Quai di Seine นั้น ไม่ได้ก่อให้เกิดอันตรายแต่ประการใด คือไม่มีใครได้รับบาดเจ็บ แต่ ๑๐ นาทีหลังจากที่กระสุนนัดแรกระเบิดแล้ว นัดที่สองต่อไปตกระเบิดตรงปากทางเข้าสถานีรถใต้ดิน ซึ่งเป็นย่านที่จอแจผู้คนนิดหน่อย และเป็นระยะทางห่างจากที่นัดแรกระเบิดราว ๑ ไมล์ครึ่ง นัดที่สองนี้ทำให้ผู้คนตายไป ๘ คน และบาดเจ็บรวม ๑๓ คน

ข่าวร้ายนี้ย่อมแพร่สพัดกระจายออกไปทั่วนครปารีสอย่างรวดเร็ว แล้วก็มีข่าวโจษจรรย์กันไปนานาประการ ด้วยทฤษฎีอย่างสามัญที่สุด ก็ต้องลงความเห็นกันว่า ลูกระเบิดนั้นต้องทิ้งลงมาจากเครื่องบินแบบใหม่ล่าที่สุด ที่บินอยู่เหนือเมฆสูงลิบจนไม่อาจตรวจให้พบได้ บ้างก็มีความเห็นว่า พวกจารบุรุษของเยอรมันคงจะยึดหมู่ปืนใหญ่ของฝ่ายฝรั่งเศสได้ในแนวรบของฝรั่งเศสเอง แล้วก็เลยใช้ปืนใหญ่เหล่านั้นเองยิงกลับเข้าไปในนครปารีส

การระดมยิงนครปารีสคงดำเนินไปตลอดวันนั้น จังหวะระยะเวลายิงห่างกันนัดละ ๑๕ นาที ฝูงบินที่มีหน้าที่ป้องกันนครปารีสก็ทะยานขึ้นฟ้า ตรวจค้นหาเครื่องบินที่ลอบเข้ามาทิ้งระเบิด ชั่วครู่เดียว ผู้ชำนาญการทางทหารฝ่ายฝรั่งเศสก็เลิกล้มความคิดที่คาดว่านครปารีสถูกโจมตีทิ้งลูกระเบิดทางอากาศ เพราะว่าลูกระเบิดที่กระทบเป้าที่เป็นอาคารเรือนโรงพังทลายลงไปนั้น มักจะเป็นในย่านแถบตะวันออกเฉียงเหนือเพียงกลุ่มเดียว ไม่กระจายไปยังตำบลอื่น ๆ จึงแน่ใจกันว่า การระเบิดนี้เป็นไปในรูปของการระดมยิงด้วยปืนใหญ่และเพราะว่าลูกกระสุนที่กระทบกับอาคารนั้น ได้เจาะทะลุกำแพงอาคารเข้าไปก่อน และเจาะลงที่พื้นอาคารจนเป็นรูใหญ่แล้วจึงระเบิดขึ้นรูสองรูที่กระสุนเจาะเข้าไปในอาคาร บอกทิศทางที่มาของกระสุนนั้นอย่างชัดเจน ทั้งยังแสดงมุมลาดของวิถีกระสุนได้อย่างแน่นอนอีกด้วย ฉะนั้นนักคณิตศาสตร์จึงสามารถคำนวณวิถีทางที่มาของกระสุนปืนใหญ่และตำบลที่ตั้งยิงได้ ผลของการคำนวณแสดงผลว่าที่ตั้งยิงของปืนใหญ่ที่พ่นกระสุนเหล่านั้น อยู่ในบริเวณมุมหนึ่งในแนวรบของฝ่ายเยอรมัน ที่ตั้งอยู่ห่างจากนครปารีสออกไปราว ๗๕ ไมล์ในแถบเมืองลาออง City of Laon และเครื่องจับเสียงก็ชี้แสดงตำบลที่ต้นเสียงมา อยู่ในตำบลเดียวกับที่ได้ผลจากการคำนวณเช่นเดียวกัน

การตรวจค้นหาตำบลที่ตั้งยิง ขั้นต่อไปจึงต้องใช้แผนที่ประกอบการพิจารณา โดยเฉพาะได้นำแผนที่ ซึ่งถ่ายจากทางอากาศในอาณาบริเวณลาออง ที่ได้ถ่ายทำไว้เป็นอย่างประณีตเมื่อก่อนหน้าที่จะถูกระดมยิงไม่นานนักฝรั่งเศสจึง ทราบได้

อย่างแน่นอนว่าปืนใหญ่ที่ตนกำลังสืบหาที่ตั้งยิงนั้น เป็นปืนใหญ่ที่เคลื่อนย้ายไปมาอยู่บนรางเหล็กที่มีความมั่นใจเช่นนี้ เพราะภาพถ่ายจากอากาศนั้นแสดงให้เห็นแนวที่วางรางเหล็กนั้นยื่นแยกออกมาจากรางรถไฟของท้องถิ่นตรงป่าทึบ ใกล้บริเวณในตำบลที่ตามที่ได้คำนวณไว้ว่า ณ จุดนั้นแหละอันเป็นจุดที่ตั้งยิงของปืนใหญ่ที่ระดมยิงนครปารีส

ฝรั่งเศสมีความมั่นใจว่าตนพร้อมแล้วที่จะลงมือตีโต้ จึงสั่งการให้ลำเลียงปืนใหญ่ขนาดหนัก ๒ กระบอกบรรทุกรถไฟจูงยังไปเมืองเวลลี่ Vailly ลงมือระดมยิงไปยังจุดที่ตั้งยิงของปืนใหญ่ขนาดมหึมา อันเป็นอาวุธใหม่เอี่ยมที่มีฉายาว่า "บิกเบอร์ธา" ซึ่งใหญ่โตมโหฬารสมฉายา แม้ว่าปืนใหญ่ฝรั่งเศสนั้นได้ยิงไม่ถูกเป้าหมายอย่างจัง แต่กลุ่มกระสุนได้คร่อมเป้าและกระทบกับต้นไม้ใหญ่ ๆ ในบริเวณใกล้ฐานที่ตั้งปืนขนาดยักษ์หมายเลขหนึ่ง กระสุนปืนระเบิดขึ้น ทำให้นายทหารประจำปืนบิกเบอร์ธานั้นตายไปคนหนึ่ง และพลประจำปืนบาดเจ็บสาหัสไปอีก ๖ คน

ถ้าหากว่าจารบุรุษหรือกองสอดแนมฝรั่งเศส เผอิญจะได้เดินเข้าไปในป่าทึบในตำบลที่กล่าวข้างบนก็สามารถจะแลเห็นปืนใหญ่ขนาดมหึมา ซึ่งมีลำกล้องใหญ่และยาวขนาดเท่ากับความสูงของตึก ๑๐ ชั้น ติดตั้งวางอยู่บนฐานแท่นเหล็กกล้าสูงถึง ๒๕ ฟุต ปืนขนาดยักษ์ ๓ กระบอกนี้ สร้างเสร็จแล้วขนเอามาประกอบติดตั้งในป่าทึบแห่งนี้ และดำเนินการกระทำด้วยความลับอย่างสุดยอด อันเป็นผลของงานขั้นสุดยอดของน้ำพักน้ำแรงที่ได้ความสำเร็จเพียงในระยะเวลาถึง ๒ ปี

กล่าวคือเมื่อราวต้นปี พ.ศ. ๒๔๕๙ Dr. von Eberhardt นักฟิสิกส์ชั้นนำของเยอรมัน ได้แนะนำแก่ Sausenberge ผู้อำนวยการโรงงาน Krupp works ว่ายังสามารถที่จะสร้างปืนใหญ่ขนาดที่ยิงกระสุนขนาด ๘ นิ้วออกไปได้ไกลถึง ๖๐ ไมล์ จึงได้ลงมือสร้างปืนใหญ่ขนาดยักษ์ตามความคิดจนสำเร็จและสามารถยิงกระสุนปืนออกไปได้ไกลถึง ๘๐ ไมล์ แม้ว่าปืนกระบอกหนึ่ง ๆ จะมีน้ำหนักเป็นจำนวนร้อย ๆ ตันก็ตาม ก็ได้พยายามสร้างอย่างประณีตละเอียดลออพิถีพิถันเป็นที่สุด

การคำนวณออกแบบและพิธีสร้างปืนนี้ ได้พยายามปกปิดเป็นความลับสุดยอดอย่างกวดขัน สร้างเสร็จแล้วนำไปประกอบในป่า St. Gobain Wood ซึ่งเป็นป่าทึบหนาที่สุดในอาณาบริเวณนั้น ปืนทั้ง ๓ กระบอกแยกกันเป็นอิสระแต่ละกระบอกตั้งแท่นวางอยู่บนรางเหล็ก เพื่อให้เคลื่อนย้ายไปมาได้ด้วยการฉุดลาก เพื่อเป็นการพลางตาในการตรวจการณ์ทางอากาศ ได้สร้างทางหลวงไว้หลอกตาอีกต่างหากอีกแนวหนึ่งซึ่งเรียงหมอนรองรางให้เห็นได้ชัดเจน ทางลวงตาที่มีแนวเรียงหมอนเห็นได้จากทางอากาศนี้เอง ติดเป็นภาพชัดในแผนที่ทางอากาศที่ฝรั่งเศสถ่ายเอาไป และก็ลวงตาได้จริงๆ เพราะปืนใหญ่ของฝรั่งเศสที่ระดมยิงดังห่าฝน กระสุนปืนใหญ่จึงมิได้ถูกเป้าหมายอย่างจังสักนัดเดียว ส่วนรางจริงที่วางฐานปืนใหญ่อยู่นั้น ได้ซ่อนเร้นแนวรางไว้อย่างแนบเนียนได้ตัดต้นไม้ที่ขวางรางจริง ๆ ออกไปเท่านั้น และเอาลวดขนาดใหญ่โน้มยอดต้นไม้ขนาดสูงใหญ่ ตามริมทาง ปืนให้ รวบยอด เข้า มา คลุม ราง จน มิดระหว่างแนวหมอนรองราง ก็ปลูกหญ้าและพุ่มไม้คลุมจนมิด ตามริมรางเหล็กยังปลูกหญ้าและไม้ล้มลุกคลุมรางไว้อีก เหนือที่ตั้งปืน ก็เอาลวดตาข่ายขึงครอบแล้วเอาผ้าสีเขียวมาคลุมบนตาข่ายทับลงไปเป็นการพลางตาอีกชั้นหนึ่ง

ในการยิงปืนใหญ่ขนาดมหึมาเช่นนี้ จึงมีความยุ่งยากสลับซับซ้อนมากหลายชั้น การคำนวณตามแบบวิธีการปืนใหญ่ธรรมดาที่ใช้การกันในยุคนั้น ยังไม่มีความละเอียดเพียงพอสำหรับปืนขนาดยักษ์เช่นนี้ นายช่างแสงผู้สร้างปืนขนาดนี้จึงต้องประสบกับความลำบากยากเข็ญนานาปประการที่ไม่เคยพบเห็นมาแต่ก่อน ต้องเชิญนักดาราศาสตร์ที่เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยในการคำนวณ ต้องคำนวณเผื่อแก้อัตราผิดตามความเร็วที่โลกหมุนรอบตัวไป เพราะว่าเมื่อลูกกระสุนปืนพ้นออกจากลำกล้องปืนไปจนกว่าจะวิ่งไปถึง เป้าที่หมายก็เคลื่อนที่เปลี่ยนไปตามโลกที่หมุนรอบตัวเองไปในทางทิศตะวันออก นอกจากนี้ ความโค้งของผิวโลก ตามเส้นทางจากปืนถึงเป้าหมายก็ต้องนำมาคำนวณให้เป็นระยะทางที่ถูกต้องสำหรับตั้งศูนย์ ต้องมีการคำนวณอย่างประณีตที่เผื่อไว้สำหรับความแน่นของบรรยากาศและอุณหภูมิ ทั้งต้องเผื่อไว้สำหรับทิศ

ทางและอัตราความเร็วของกระแสลมที่พัดไปมาต้องคำนวณอย่างละเอียดควบคุมไปถึงอุณหภูมิที่สูงมากสำหรับดินขับด้วย ปืนขนาดยักษ์ใหญ่เช่นนี้ ส่วนประกอบที่สำคัญเช่นลำกล้องปืนเสื่อมคุณภาพลงอย่างรวดเร็ว เพราะต้องกระทบกับความร้อนอย่างสูงมากมาย ทั้งลำกล้องก็ได้รับการเสียดสีอย่างรุนแรงเหลือประมาณ ลำกล้องปืนยักษ์ทุกกระบอกเมื่อยิงไปแล้วราว ๕๐ หรือ ๖๐ นัด ก็ต้องยกกลับเข้าโรงงานกรุปป์เพื่อปรับปรุงลำกล้องกันใหม่

กระสุนปืนขนาดหนัก ๒๖๕ ปอนด์ หลุดออกไปจากปากกระบอกปืนด้วยกำลังดินขับที่มีกำลังแรงเกินกว่าล้านปอนด์/ตารางนิ้ว วิ่งแหวกอากาศไปด้วยอัตราความเร็วราว ๑ ไมล์ต่อวินาที พุ่งขึ้นไปสูงในบรรยากาศที่บางก็มีความต้านทานน้อยลงแล้วความเร็วของลูกกระสุนก็ลดลงเพราะความดึงดูดของโลกจนกว่าวิถีกระสุนจะโคจรขึ้นไปสูงถึง ๒๔ ไมล์จากผิวโลกแล้ว ความดึงดูดของโลกจึงลดน้อยลงไป แล้วกระสุนปืนก็วิ่งต่อไปในอัตราความเร็วราวครึ่งไมล์ต่อวินาที ครั้นแล้วกระสุนปืนก็ปักหัวพุ่งลง เมื่อใกล้ผิวโลกเข้ามา บรรยากาศก็ยิ่งหนาขึ้น ความเร็วของกระสุนปืนก็ลดลงตามลำดับจนตกลงยังพื้นดินระเบิดขึ้น

เมื่อเวลาจะลงมือระดมยิงปารีสนัดแรกของปืนหมายเลขหนึ่งเป็นปฐมฤกษ์ นายช่างคำนวณออกแบบทั้งหลาย นายช่างแสงปืน พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าไกเซอร์เอมเปอเรอแห่งเยอรมนี ได้เสด็จไปดูการยิงปืนนั้นในฐานะผู้สังเกตการณ์ หากสมเด็จพระเจ้าไกเซอร์ได้เสด็จไปสังเกตการยิงปืนนัดปฐมฤกษ์ในวันถัดต่อจากวันนั้นไปคือเสด็จไปสังเกตการยิงนัดปฐมฤกษ์ของปืนหมายเลขสามแล้ว บางทีประวัติศาสตร์แห่งยุคอาจแปรโฉมไปอีกรูปหนึ่งก็เป็นไปได้ เพราะว่าพอลั่นไกยิงปืนนัดปฐมฤกษ์ของปืนกระบอกนั้น ปืนก็ระเบิดขึ้นทั้งกระบอก และเจ้าหน้าที่คนงานของโรงงานกรุปป์ที่ควบคุมการยิงปืนนั้นจำนวน ๑๗ คนตายหมดไม่มีเหลือชีวิตเลย

เยอรมันมีความประสงค์ที่จะใช้ปืนใหญ่ขนาดยักษ์เป็นอาวุธที่มีอิทธิฤทธิ์มากเผด็จศึกให้ได้ชัยชนะอย่างรวดเร็วซึ่งก็เป็นความจริงที่ควรจะเป็นเช่นนั้น หากแต่ใน

เวลาสองสามเดือนต่อมา สัมพันธมิตรได้ตีเยอรมันร่นถอยลึกเข้าไปไกล จนเกินระยะที่ปืนใหญ่ยักษ์นี้จะระดมยิงเข้าไปถึงปารีสได้อีก

นอกจากผู้คน เสียชีวิตไป ๒๕๖ คน และบาดเจ็บไปอีก ๖๑๒ คน กับเรือนโรงอาคาร พังไปสองสามหลัง เพราะ อำนาจอิทธิฤทธิ์ ของการ ยิง ของปืนใหญ่ ยักษ์ ๓ กระบอกนี้แล้ว ก็ไม่มีสิ่งใดที่ได้ประโยชน์และผลคุ้มค่ากับทุนราคาที่สร้างปืน ชุดนี้ขึ้นมา ซึ่งต้องใช้จ่ายเงินไปถึง ๑๗ ล้านเหรียญอเมริกัน นอกจากนี้ เยอรมันยังได้ประเมินคุณสมบัติของชาวฝรั่งเศสในเรื่องขวัญและกำลังใจผิดต่ำไปอย่างเกินคาด การระดมยิงนครปารีส ด้วยปืนยักษ์ นั้นแทนที่ ชาวฝรั่งเศส จะระส่ำระสายกลัวภัยแล้วยอมแพ้สงคราม กลับมีมานะฮึดสู้ สู้อย่างถวายชีวิตที่เรียกว่าสู้แค่ตาย

เกิดอะไรขึ้นกับปืนใหญ่ยักษ์ชุดนี้บ้าง เยอรมันพยายามขนปืนใหญ่ชุดนี้กลับคืนประเทศของตนในยามที่ต้องถอยกองทัพขนานใหญ่ ไม่เคยมีนายทหารฝ่ายสัมพันธมิตรหรือทหารคนไหนได้เคยเห็นปืนชุดนี้เลยสักคนเดียว และแม้ว่าฝ่ายสัมพันธมิตรจะได้ยึดแท่นปืนชนิดนี้บนรางเหล็กมาได้ชุดหนึ่งก็ตาม และในสัญญาแวร์ซายก็ได้มีบทบัญญัติระบุบังคับให้เยอรมันต้องเปิดเผยความลับในการสร้างอาวุธยุทโธปกรณ์ทั้งปวงให้ฝ่ายสัมพันธมิตรทราบอย่างสิ้นไส้สิ้นพุงก็ตาม แต่กว่าจะลงนามใน สัญญาให้มีผลบังคับใช้กับเยอรมันได้ เยอรมันก็ขนลำกล้องปืนและชิ้นส่วนของปืนที่สำคัญกลับเข้าเตาหลอมเหล็กในโรงงานกรุปป์เผาจนละลายเป็นเหล็กแท่งไปหมดแล้ว ทั้งรัฐบาลเยอรมันในยุคนั้นยังได้ตรากฎหมายออกมาบังคับพลเมืองของตัวด้วยว่า ใครผู้คนชาวเยอรมันคนใดก็ตาม บังอาจเปิดเผยเรื่องราวเกี่ยวกับรายการละเอียดของการ สร้างปืนชุดนั้น ต้องระวางโทษในฐานเป็นผู้ขบถทรยศต่อชาติ คืออย่างต่ำก็ต้องประหารชีวิตมันเสียให้ตาย

จนกระทั่งสงครามสงบไปแล้วถึง ๒ ปี ด้วยวิธีจารกรรมอย่างแยบยลแนบเนียน รายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างปืนชุดนี้จึงได้ตกเข้าไปอยู่ในฝ่าย non-German รวบรวมรายการละเอียดได้ครบชุด ตลอดจนรายการคำนวณออกแบบ รายละเอียดใน

เรื่องหมายเหตุประจำวันที่เกี่ยวกับพลประจำปืน แผนผังการติดตั้งปืนตลอดจนภาพถ่ายที่เกี่ยวกับปืนนี้โดยละเอียด

แต่ยังมีความลับสุดยอดประการหนึ่งที่มิได้คลี่คลายออกมา นั่นคือดินขับที่ใช้ในการยิงกระสุนปืนชุดนั้น ซึ่งมีพลังแรงสูงเหลือหลายที่ทำให้เกิดแรงระเบิดมหาศาลมากมายกว่ากำลังระเบิดใด ๆ ที่ใช้การกันอยู่ในชุดนั้น กล่าวคือสูตรเคมีผสมส่วนทำดินระเบิดใช้กับปืนนั้น ซึ่งไม่มีใครได้พบหรือทราบระแคะระคายพร้อมด้วยรายการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับดินระเบิดนี้เลย สูตรเคมีผสมทำดินขับนี้ยังคงเป็นความลึกลับที่นักการทหารในอีกหลายประเทศ ต้องการจะทราบกันอยู่อีก

---

๖๙ ศาลาแดง ซอย ๒ สีลม พระนคร

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๗

เรียน คุณชัชชัย ไทยกล้า

ขอบคุณที่ได้ค้นเอาประวัติย่อของผม ลงให้ในนาวิกศาสตร์เล่ม พิเศษ ที่แล้ว ผมเองจำไม่ได้ว่าตนเองได้ประจำในตำแหน่งอะไรมาบ้าง เป็นการช่วยเตือนความทรงจำได้ดีประการหนึ่ง จึงขอขอบคุณมา

เวลานี้อากาศกำลังอบอ้าว เพราะเข้าฤดูร้อน ผมจึงได้ทำเรื่อง "ภาษาอังกฤษของบ๋อยจีน" ในนามของ ป. พิณสวัสดิ์ ผมเบื่อนามแบบเต็มยศ จึงใช้นามย่อเสียบ้าง นามย่อนี้ก็ได้ใช้มาในนาวิกศาสตร์แล้วหลายครั้ง เป็นเรื่องเบา ๆ แกมตลก ปนด้วยสารคดี เพื่อจะได้ให้สมาชิกผู้อ่านได้คลายเส้นสายเสียบ้าง เช่นว่า ฮูออร์เดอร์ ฮู คัม ซัม ใครสั่งใครมาบ้าง ยังมีตกค้างไปจนถึงสมัยคุณบ้างหรือเปล่าแล้วก็ภาษาที่ชาวปาปัวใช้ในแบบ บิ๊คยิน อ่านแล้วก็ขำ อะไร ก็ บีลอง ทั้งนั้น ข้อศอกก็ว่า สกรู บีลอง อาร์ม หนวดคน ก็ กราสส บีลอง เฟส อะไรเทือกนี้ บางตอนผมก็เอามาจาก PIDGIN

The Language That "Can Do" (Reader's Digest October 1963)

นอกจากนี้ คำว่า แสตน ฟอร์, แสตน บาย, ในสมัยหนึ่ง ไม่มีใครเข้าใจความหมาย เอ็นยิน แสตน บาย แทนที่จะระวังเครื่องเตรียมเดินหน้าหรือถอยหลัง กลับเข้าไปยืนชิดเครื่อง เสียดังนี้เป็นต้น แสตน ฟอร์ แปลว่าให้มีน้ำอดน้ำทน กลับไปเข้าใจว่า ให้ยืนตรง นี่แหละ คือความขบขันของภาษาในเรื่องนี้

ประการสำคัญคือ ผมพิมพ์ แล้วท่านเอง ท่านทั้งหลายเทียว คงมีที่ผิดตก หลุดตาไปบ้าง ช่วยกล่อมเกลาให้ด้วย บางทีอาจมีคำหาย คำขาดความ กรุณาเติมให้ด้วย และเวลาพิมพ์ มือเร็วกว่าใจ บางครั้งเผลอไปยกแคร่เข้า ก็ได้ตัวหนังสือเป็นอีกตัวหนึ่ง รวมความว่ายังเป็นเสมียนที่เลวนั่นเอง ในหน้า ๒ บรรทัดแรก นั่นหมายถึงเลข ๔๐ ปีกว่า ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ผมก็พิมพ์เช่นนี้มาทุกคราว คุณก็ช่วยเป็นอย่างดีทุกคราว ผมไม่น่าจะต้องกำชับมาอีกเลย ไม่มีอะไรดีไปกว่าว่า ขอขอบคุณเป็นอันมากทีเดียว

โดยความรักและนับถือ

ประยูร พิณสวัสดิ์

ภาษาอังกฤษของบ๋อยจีน

โดย ป. พิณสวัสดิ์

—— :o: ——

ท่านที่ได้เคยผ่านเข้าในสิงคโปร์ มลายู หรือในฮ่องกง หรือในต่างประเทศแห่งอื่น ๆ ที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นส่วนมากสำหรับการติดต่อซื้อขาย ตลอดจนในกิจการเบ็ดเตล็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ ท่านคงจะได้เคยฟังคนจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกบ๋อยจีนซักรีด หรือพวกเรือสำปั้น ใช้ภาษาอังกฤษ เช่นว่า วัน ตี้ (สิบ) ทู ตี้ (ยี่สิบ) ทรี ตี้ (สามสิบ) ไปจน ไฟตี้ ไฟ้ (คือ ห้าสิบห้า) หรือเช่นว่า โน ทิคคี่ โน เชิดตี้ คือว่า ไม่มีตั๋วมา ก็จ่ายเสื้อผ้าที่ซักไว้ให้ไปไม่ได้ หรือเช่นว่า จีนที่แจวเรือสำปั้นรับส่งคนจากเรือใหญ่ขึ้นฝั่ง เรียกค่าโดยสารว่า "คัม อชอร์ มันนี่" ซึ่งหมายความว่า ถึงฝั่งแล้ว โปรดจ่ายค่าโดยสาร ภาษาอังกฤษแบบนี้มีกำเนิดเกิดขึ้นใช้มาเมื่อราว ๓๐๐ ปีที่แล้ว โดยที่ฝรั่งจากแถบตะวันตก เดินเรือเข้าไปทำการค้าขายตามแถบชายฝั่งทะเลจีน ซึ่งมีฝรั่งพวกอังกฤษและโปรตุเกสเป็นส่วนมาก พวกฝรั่งชาวเรือค้าขายเหล่านั้น ไม่มีความสนใจที่จะเข้าใจภาษาจีน แต่คนจีนมองเห็นการณ์ไกลที่คิดจะใช้ภาษาของฝรั่งเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองสำหรับในการค้าขาย จึงจดจำคำฝรั่งเหล่านั้นทีละคำ แล้วเอามาผูกเป็นประโยคสำหรับพูด การผูกประโยคก็ใช้วากยสัมพันธ์ในภาษาจีนของตนเป็นหลัก และใช้แพร่หลายขึ้นในวงการค้าขายระหว่างชาวจีนพื้นเมืองกับฝรั่งชาวเรือสินค้าที่เข้ามาทำการค้าด้วย ฝรั่งได้สรุปเอาว่าภาษาอังกฤษแบบนี้ เป็นภาษาค้าขาย ที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า "business" language ซึ่งลิ้นของชาวจีนจะพูดคำว่า บิวซิเนส ได้อย่างชัดเจนก็เพียงว่า บิซิน เพราะลิ้นคับปากหรืออย่างดีก็ได้เพียง บิจิ้น ซึ่งในที่สุดฝรั่งก็ฟังได้เสียงว่า ปิ๊ดยิน "pidgin" ซึ่งได้รู้จักกันในทุกวันนี้ว่า picgin English หรือบางทีก็เรียกว่า pigeon English แต่นั่นก็เป็นเรื่องเพี้ยนของลิ้นฝรั่งซึ่งคำว่า พิเยียน ไม่มีความหมายว่ากระไร

ในภาษานี้ และ ปิดยิน อิงลิส นี้ ผู้เขียนจะเรียกต่อไปในเรื่องนี้ว่า ภาษาอังกฤษของบ๋อยจีน หรือภาษา ปิดยิน เพื่อความสะดวกในการที่จะได้เล่าเรื่องให้ฟังเล่นเพลิน ๆ ดังต่อไปนี้

ชาวอังกฤษ ซึ่งเป็นต้นตระกูล หรือเป็นเจ้าของภาษาอังกฤษ ได้ตำหนิว่าภาษาปิดยินนี้เหลวไหลเป็นภาษาของฝรั่งพเนจร ฝรั่งที่ไม่มีเชื้อชาติไม่มีหลักแหล่งทำมาหากิน เป็นภาษาที่ไม่มีวัฒนธรรม แต่หนังสือดิกชั่นนารีอังกฤษบางเล่มก็ยอมรับคำว่า "cumshaw" ซึ่งเป็นภาษา ปิดยิน คำหนึ่งที่ใช้กันแพร่หลายในแถบเมืองจีนนี้ไว้ในดิกชั่นนารีของตน ซึ่งคำนี้ผู้เขียนเข้าใจว่ามาจากคำจีนที่ว่า โต่ล้ง คือการขอสินจ้างรางวัล หรือการให้สินบน หรือการขอความกรุณาปรานี ซึ่งในดิกชั่นนารีฝรั่งก็ให้คำแปลของ คัมชอร์ นี้มีความนัยเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว ฝรั่งที่ได้ตำหนิภาษาปิดยินว่าเป็นภาษาขัดซบ คงจะมองข้ามความจริงที่สำคัญประการแรก สำหรับมนุษย์ทั้งหลายที่จะมีความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ ด้วยการเจรจาให้รู้เรื่อง ให้มีความเข้าใจกันโดยใช้ภาษาเป็นสื่อทำความเข้าใจ ผู้เขียนเองก็เห็นว่าภาษาอังกฤษแบบของบ๋อยจีนนี้ มีความจำเป็นอยู่ไม่น้อยและใช้ได้ทุกโอกาสทุกสมัย ดังจะเล่าให้ฟังดังต่อไปนี้

เมื่อราวสัก ๔๐ ปีกว่า ๆ มานี้ คือหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๑ สงบลงแล้ว สยามประเทศก็ได้มีกองเรือพาณิชย์เกิดขึ้น มีเรือสินค้าหลายลำ ที่เดินทำการค้าขายบรรทุกสินค้าเดินทะเล เรือเหล่านั้นมีชื่อว่า "สมุทร" ลงท้ายทุกลำ เช่น เดินสมุทร เด่นสมุทร แก้วสมุทร ฯลฯ ในเรือสินค้าเหล่านี้ เจ้าหน้าที่สัญญาบัตรทุกตำแหน่งนอกจากกัปตันเรือเท่านั้นที่ยังต้องใช้ฝรั่งอยู่ ต้นเรือ ต้นหน ต้นกล ฯลฯ ใช้นายทหารเรือแห่งราชนาวีไทยยืมตัวไปให้กองเรือพาณิชย์นั้นใช้ราชการเป็นการชั่วคราว การพูดภาษาฝรั่งระหว่างกัปตันกับนายทหารไทย ส่วนมากก็ภาษาปิดยินนี่แหละ และก็รู้เรื่องเข้าใจความหมายกันได้ดีเรียบร้อย ซึ่งจะขอพูดให้ฟังเป็นตัวอย่างเท่าที่ยังจำได้ คือ วันหนึ่งเรือจำพวก "สมุทร" นั้นเข้าถึงกรุงเทพ ฯ แล้ว เอเยนต์ยังหาสินค้าลงระวางไม่ได้ เรือก็จอดคอยเวลาอยู่เปล่า ๆ เกือบอาทิตย์ ซึ่งเอเยนต์เขา

แจ้งให้ทางเรือทราบว่า อีกหลายวันจึงจะมีสินค้ามาลงเรือ ต้นกลมือชั้นครูของผู้เขียน ซึ่งท่านได้ไปเป็นต้นกลของเรือลำนั้น เข้าไปหากัปตัน แล้วพูดภาษาอังกฤษว่า

เอนยิน น๊อต เวิร์ค ไอ สต๊อป ทรี เดย์ แซทเตอร์เดย์ มอร์นิ่ง แอนด์ มันเดย์ ตูม ชิบ แคน โก

ซึ่งแปลได้ความหมายดังนี้ เรือไม่ได้ใช้เครื่อง ผมขอพักสัก ๓ วัน คือจะขึ้นบกไปบ้าน วันเสาร์ตอนเช้าจะกลับเรือ แล้ววันจันทร์ตอนเที่ยง เรือก็พร้อมที่จะใช้เครื่องจักรใหญ่ออกแล่นไปได้

แล้วกัปตันฝรั่งก็เข้าใจ อนุญาตให้ต้นกลขึ้นบกพักได้ ๓ วัน ในสมัยนั้นเที่ยงวัน ยังยิงปืนใหญ่บอกสัญญาณเวลาเที่ยงวันให้เรือทั้งหลายได้เทียบเวลากันทั่วไป ฉะนั้นคำว่า ตูม ฝรั่งก็เข้าใจว่าเที่ยงวันนั่นแล

ในสมัยที่ผู้เขียนยังเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยวัดแจ้ง ภาษาชนิดนี้ก็ใช้กันมากอยู่ เพื่อจะหลบมุมคุณครูทั้งหลายในเวลาเข้าแถวในตอนเช้ามืด เพื่อไปหัดการเรือ หรือเข้าห้องเรียน และจะได้ให้หัวหน้าตอนนักเรียนได้ส่งจำนวนนักเรียนในแถว เป็นยอดบัญชีพลได้ถูกต้อง ยังมีเสียงซุบซิบถามกันว่า "ฮู ออร์เดอร์ ฮู คัมซัม" ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันในหมู่นักเรียนว่ามีความหมายดังนี้ ใครไปทางไหน และสั่งใครมาบ้าง คือมีนักเรียนขาดแถวไปหลายคนด้วยกัน นี่เป็นภาษาตลกอย่างหนึ่ง ที่เอาภาษาอังกฤษเป็นคำ คำ มาเรียงเป็นความในภาษาไทยตามแบบวากย์สัมพันธ์ในไวยากรณ์ไทยนั่นเอง คือว่ากันเรียงคำไปเลย

ภาษาแบบ ปิดยิน นี้บางเวลาก็มีความจำเป็นมาก เพราะถ้าจะไปอุตริว่าฉันต้องใช้ภาษาอังกฤษแบบ บีบีซี จึงจะโก้และเป็นการถูกต้องเป็นผู้ดีอังกฤษ ผู้ฟังอาจไม่เข้าใจ ผู้เขียนได้ประสบมากับตนเอง เมื่อเร็ว ๆ นี้เองผู้เขียนอยู่ในญี่ปุ่น เข้าไปในโฮเตลใหญ่แห่งหนึ่งเพื่อการเลี้ยงรับรอง ฝากเสื้อไว้ที่ห้องฝากเสื้อและหมวก ขากลับออกจากโฮเตลนั้น รับเสื้อแล้วก็จะเดินออกไป หัวหน้าบ๋อยผู้อารี ได้เข้ามาโค้งคำนับแล้วพูดขึ้นว่า ยู บริง โน แฮท ซึ่งก็ได้ตอบไปว่า เยส ไอ บริง โน แฮท แล้วก็เข้าใจกัน ทีนี้มาตอนสำคัญ พรรคพวกในคณะผู้หนึ่งที่ไปทัศนาจรญี่ปุ่นด้วยกัน ไปพัก

ในโฮเตลที่เขาเหมาเอาค่าที่พักไว้รวมกับค่าอาหารเช้าของเขาด้วย พอเข้าโต๊ะอาหารเช้า เกิดปากเปรี้ยวอยากรับประทานไข่ทอดหมูสับผสมตังฉ่าย ซึ่งไปได้มาจากไหนก็ไม่ทราบ ความเสียดายตังฉ่ายของดีมีราคาในยามที่อยากรับประทานอาหารรสไทยๆ พยายามอธิบายกับหัวหน้าบ๋อยว่าให้ทำไข่เจียวปนหมูสับ แล้วผสมตังฉ่ายนี้ลงไปด้วย ท่านผู้นั้นอธิบายด้วยภาษาอังกฤษแบบ บี๊ซี่นั่นแหละ บ๋อยซังแกก็ได้แต่ร้อง เอ โต๊ะโซ เดส ก๊ะ คือไม่เข้าใจนั่นแหละ ทบทวนอธิบายกันอยู่นาน บ๋อยซังก็ยังไม่รู้เรื่อง ภรรยาของผู้เขียนนั่งอยู่ข้างๆ ซึ่งเธอเชี่ยวชาญในภาษา ปี๊ดยิ้น แบบญี่ปุ่นอยู่ไม่น้อย จึงได้หันไปพูดกับบ๋อยซังนั้นว่า ออมเล็ท แอนด์ มิกซ์ วิต กรายด์ โพค แอนด์พุทดิส ซท์ห่อตั้งฉ่าย เท่านั้นเอง บ๋อยซังก็ร้องว่า โอ !เค่ สักครู่หนึ่งก็ได้ไข่เจียวหมูสับที่มีตังฉ่ายปนมาด้วย เป็นที่เอร็ดอร่อยนักสำหรับท่านที่อยากรับประทานไข่ทอดหมูสับ ครั้นแล้ว บ๋อยก็ส่งบิล ปรากฏว่าไข่ทอดหมูสับจานนั้นมีราคากว่าหนึ่งพันเยน คือราว ๖๐ กว่าบาท สบายใจไปแฮ นี่เป็นนิทานสอนให้เรารู้ไว้ว่า ในโฮเตลใด ถ้าเขาคิดค่าอาหารเช้ารวมกับค่าห้องไว้แล้ว อย่าได้ไปบังอาจเรียกอาหารพิเศษนอกเหนือไปจากที่เขามีไว้ในรายการอาหารเป็นอันขาด เจ็บแสบเหลือกำลัง นอกจากนี้ ยังมีดีไปกว่าที่ได้เล่ามานี้อีก คือในเที่ยวเดียวกันนั่นแหละ ผู้เขียนพาคณะพรรคไปรับประทานอาหารเย็นที่ร้าน โกรันเต้ ในซอย ๒ ของถนน กินซ่า เป็นร้านอาหารจีนที่นักเรียนไทยในญี่ปุ่นไปเขียนรายการอาหารเป็นภาษาไทยไว้ในสมุด มีนู เพราะร้านนี้มี หมูแดงเป็ดย่าง และขาเป็ดขาไก่ต้มพะโล้แบบ ไต้เตี๋ย แล้วก็มีพริกเผ็ดๆ ถึงใจไว้รับรองอีกด้วย สำหรับผู้เขียนเอง ภาษาญี่ปุ่นก็นับได้ว่าจะเป็นเอกในตองอูเหมือนกัน พูดญี่ปุ่นกับเน๊ซังได้สบาย แต่พอพรรคพวกบอกว่าขอปลาเค็มสักชิ้น ก็หันไปบอกกับเน๊ะซังว่า โซ้ สกาน่า กูดา ไซ เน๊ะซังไม่เข้าใจ จึงบอกไปเป็นภาษาอังกฤษว่า ซ้อลเต็ด พิชก็ไม่เข้าใจอีก ชักจะหน้าแต้มเสียแล้วซิเรา จึงต้องใช้ภาษากลาง คือเอามือไม้ทำท่าประกอบ ครั้นแล้ว เน๊ะซังก็ร้องออกมาว่า ปล่าเค้ม มันน่าทุบเสียจริงๆ นักเรียนไทยไปสอนไว้จนเน๊ะซังลืมภาษาของตัวเอง แล้วเราก็ได้ปลาเค็มสมใจ

ปัจจุบันนี้ โลกเราแคบเข้า จะไปประเทศไหน ลัดนิ้วมือเดียวก็ถึงแล้ว และในการที่ฝรั่งจะทำความเข้าใจกับคนพื้นเมืองได้ ก็ต้องใช้ภาษาหนึ่งภาษาใดเป็นสื่อ ยิ่งในแถบที่ด้อยพัฒนาเอามาก ๆ เช่นในอัฟริกา ในเขตนิวกินี หรือในแถบคนป่าสมัยหิน ก็ใช้ภาษาแบบ ปิดยิน นี่แหละทำความเข้าใจ ภาษา ปิดยินนี้ แตกต่างกันไปแล้วแต่ละท้องที่ในการเรียงวากย์สัมพันธ์ของแต่ละชาติ ซึ่งจะขอรวบรัดเล่าให้ฟังสักสองสามแห่ง

ในเกาหลีใต้ มะริกัน ได้ไปแพร่วัฒนธรรมของมะริกันไว้มากมาย ภาษาปิ๊ดยิน จึงปนเปกันไปถึง ๓ สำเนียง เพราะเกาหลีเคยอยู่กับญี่ปุ่นมานาน ภาษาญี่ปุ่นจึงปนเปกับเกาหลีไปด้วยในเวลานี้ ทหารมะริกันคนหนึ่งที่เคยประจำการในเกาหลีใต้ ได้เล่าให้ฟังดังเรื่องต่อไปนี้ คือแฟนสาวสวยของเขา ขอให้เขาซื้อของฝากด้วยภาษามะริกัน ว่าดังนี้

"Hey, you PX go more s'kosh', catch me Grennecks"

ทหารมะริกันงง อะไรคือ เกรนเนคส์ ไม่เคยเห็นว่ารูปร่างมันเป็นยังไง ถามไปถามมา เพื่อนสาวจึงเข้าไปในบ้าน คว้าเอากล่อง Kleenex ออกมาให้ดู จึงถึงบางอ้อ ภาษาปิ๊ดยินในวรรคนี้มีภาษาญี่ปุ่นอยู่ด้วยคำหนึ่ง คือ สะโกซี่ หรือ สุโกซี่ (sukoshi) ซึ่งในที่นี้หมายถึงในภาษามะริกันว่า sooner, or soonest ซึ่งเมื่อถอดภาษาปิ๊ดยินนี้ออกเป็นภาษามะริกัน คงได้ความว่าดังนี้

"Hey, if you're going to the Post Exchange any time soon, how about bringing me a box of Kleenex?"

เขาอธิบายว่าชาวเกาหลี ตัว ล ไม่มีในสำเนียงของเขา มีแต่ ร ลิ้นจึงรัวไปหมด ผิดกับคนไทยในสมัยนี้ ซึ่งไม่มีทั้งสำเนียง ล และ ร หรือบางทีมีแต่ รรรรร ตลอดวรรคไปเลย เหมือนแขกพาหุรัด

ในปัจจุบันนี้ ฝรั่งเจ้าของภาษาอังกฤษยอมรับแล้วว่า ภาษา ปิดยิน นี้ เป็นภาษาใหม่ที่ใช้กันได้ทั่วโลกทุกหนทุกแห่ง เหมือนหนึ่งเป็นภาษาชวเลขอังกฤษแบบหนึ่งทีเดียว มีประโยชน์ในการที่จะได้ช่วยพัฒนาประเทศในดงดิบให้มีความเจริญขึ้น

มาทันความต้องการ เป็นการช่วยต่อต้านลัทธิมหาประลัย คือ คอมมิวนิสต์ได้เป็นอย่างดี เพราะว่าถ้าจะให้ชาวพื้นเมือง เช่น ชาวนิวกินี ของออสเตรเลีย หรือชาวปาปัว เข้าใจในภาษาอังกฤษ แบบ บีบีซี หรือแบบที่เราเห็นใน ที วี เช่นในช่อง ๗ ทุกวันนี้ ต้องใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๖ ปี จึงจะเข้าใจภาษาอังกฤษแบบดังกล่าวได้ แต่ถ้าสอนตามแบบ ปิดยิน แล้ว ในเวลาเพียง ๖ เดือนเท่านั้น ก็สามารถให้ชาวปาปัวเป็นลูกมือผู้ช่วยนายแพทย์ชาวฝรั่งได้ดี และตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๓๕ มาแล้ว หมอสอนศาสนาในนิกาย โรมันคาทอลิก ในแคว้น นิวกินี ของออสเตรเลีย ได้เรียบเรียงพระคัมภีร์ ไบเบิล เป็นอักขระในแบบ ปิดยิน ทั้งสิ้น ตลอดจนหนังสือที่เกี่ยวกับนิยายบุรมบุราของชาวพื้นเมือง บทความการบ้านการเมือง หนังสือตลกชวนขัน บทเพลง ตลอดจนปริศนาอักษรไขว้ ก็ใช้หนังสือแบบ ปิดยิน นี้ทั้งสิ้น ซึ่งจะขอให้เห็นดังต่อไปนี้

Frend Belong Me = My Friends

Jesus Is Our Leader = Yesus em i forman belong yomi or
Jesus him the formam belong you - me.

หรือเรียกชื่อส่วนของร่างกาย เช่น ข้อศอก ก็เรียกว่า screw belong arm
หนวดคน ,, grass belong face
เราเป็นพี่น้องกัน ก็ว่า him brother belong me
เมื่อจะอธิบายถึงเปียโน เขาก็ว่าดังนี้ Him fella big box, you fight him
แม่หมูตกคลอกออกลูก ก็ว่าดังนี้ Him cow pig have kittens.

นี่เป็นตัวอย่างของการใช้ภาษา ปิดยิน ของชาวพื้นเมืองในแบบ นิวกินี ของออสเตรเลีย ฝรั่งขนาดศาสตราจารย์จึงยอมรับว่า ภาษาในแบบ ปิดยิน นี้จะช่วยให้ชาวเอเชียในตะวันออกไกลนี้ ได้ต่อต้านกับสงครามเย็น หรือสงครามจิตวิทยา หรืออะไรก็แล้วแต่ ที่เป็นภัยแก่ระบบเสรีประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี เพราะภาษาแบบ ปิดยิน นี้ย่อมมีอิทธิพลในตัวของมันเอง ที่จะช่วยการโฆษณาในการเผยแพร่วัฒนธรรมประจำชาติ การเผยแพร่ในทางศาสนา และตลอดไปถึงการอนามัย และการอยู่ดี

กันดีอีกด้วย เพื่อเร่งการพัฒนาที่ฝรั่งได้เป็นเจ้ามือลงทุนลงรอนไปแล้วอย่างมากมาย เพื่อต่อต้านกับลัทธิคอมมิวนิสม์ ซึ่งกำลังระบาดอยู่ทั่วไปในเอเชียอาคเนย์นี้

เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๓๕ มนตรีแห่งองค์การรักษาความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ได้มีมติให้เลิกใช้ภาษาแบบ ปิดยิน นี้โดยเด็ดขาด แล้วค่อยสอนภาษาอังกฤษที่ถูกต้องให้แก่ชาวนิวกินี แต่ก็ไม่มีทางที่จะเลิกภาษาแบบนี้ไปจากเขตนี้ได้เด็ดขาด แทนที่ภาษานี้จะหดหายไป กลับขยายตัวไพศาลนี้ ดังเช่นในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ทั้ง ๆ ที่มีการห้ามใช้ภาษา ปิดยิน ในองค์การสหประชาชาติกันมาแล้วก็ตาม แต่เมื่อสหประชาชาติได้เชิญให้ชาวปาปัวพื้นเมือง ในเขตคุ้มครองของสหประชาชาติมาอธิบายในเรื่องการปลูกมะพร้าว ผู้ซึ่งมีนามกระเดื่องและชำนาญในการปลูกมะพร้าวมากล่าวแสดงปาฐกถาว่าด้วยเรื่องมะพร้าวนี้ ชาวพื้นเมืองผู้มีนามกระเดื่องแห่งท้องที่ก็ได้กล่าวคำปราศรัยในการสัมนานั้นด้วยภาษา ปิดยิน เสียด้วยในที่ประชุมของมวลสมาชิกในที่ประชุมในองค์การสหประชาชาติในนคร นิวยอร์ก เสียด้วย

เป็นความดีประการสำคัญที่ปวงมนุษย์เรามีความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ ก็ด้วยการใช้ภาษาพูด สำคัญผิดไปในความหมายคำพูด ก็เป็นเครื่องบั่นทอนความมีไมตรีจิต หรือที่เรียกว่า สัมพันธภาพระหว่างเชื้อชาติ อาจกินแถวไปถึงประเทศชาติก็อาจเป็นได้ ดังได้มีตัวอย่างที่เป็นประสบการณ์ของผู้เขียนเอง เมื่อครั้งที่ไปเรียนศิลปศาสตร์เป็นสินสมุทรในญี่ปุ่น พวกเราได้เข้าไปพักเพื่อการฝึกดำใต้น้ำที่ฐานทัพเรือ ไมซุรุ แห่งราชนาวีญี่ปุ่นในสมัยนั้น ทางการได้แบ่งเวลาการอาบน้ำโดยให้เกียรตินายทหารไทย ให้อาบก่อน คืออาบตั้งแต่เวลา ๑๘๐๐ ถึง ๒๐๐๐ เพราะไทยเราอาบน้ำแบบตักอาบ ไม่ได้เอาตัวลงไปแช่ในอ่างน้ำร้อน หลังจาก ๒๐๐๐ ไปแล้วครูนายทหารญี่ปุ่นเขาจึงเข้าอาบน้ำ เพราะธรรมเนียมของเขาต้องลงไปแช่น้ำร้อนในอ่างจึงจะผาสุกสบายตัว ไทยเราคนหนึ่ง อาบน้ำไม่ทันในเวลาที่เขากำหนดไว้ จึงขอร้องให้เขาอนุญาตให้อาบน้ำได้เมื่อราว ๒๑๐๐ ครูซึ่งเป็นนายทหารญี่ปุ่น และก็เป็นที่ทราบกันดีว่า ทหารญี่ปุ่นนั้นถือเถรตรงชนิดตกต้นตาลตายนั่นแลทุกคน การติดต่อใช้โทรศัพท์ พูดภาษาฝรั่งกัน จะไปยังไงมายังไงไม่ทราบ ครูญี่ปุ่นท่านตอบมา

เป็นภาษาอังกฤษว่า "You must stand for sleep" ผู้เขียนเข้าใจว่าครูท่านก็เป็ดคิกชั่นนารี่ เอาภาษาอังกฤษแบบลอนดอนมาใช้กับนายทหารเรือไทยที่ท่านสอนวิชาการเรือค่ำน้ำให้ในขณะนั้น และเราก็ทราบกันดีว่า ทหารญี่ปุ่นไม่มีคำว่า "ขอได้โปรด" อยู่ในคำสั่งของเขาทุกคำใน ทุกคำสั่งต้องเน้นและบังคับด้วยคำในภาษาอังกฤษ คือ "Must" ทุกคำสั่ง ฝ่ายไทยเราไปเข้าใจคำว่า แสตน ฟอร์ สลิป นั้น ว่าต้องยืนให้หลับไปเลย เรื่องจะเกิดตีกันตาย และเป็นไม้เบื่อไม้เมา ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่านายทหารญี่ปุ่นดูหมิ่นนายทหารไทย ขออาบน้ำดี ๆ กลับสั่งให้ยืนหลับ ดังนี้แหละ

อีกเรื่องหนึ่ง เมื่อคราวที่ไปทัศนาจรญี่ปุ่นกันเป็นกลุ่มดังเล่ามาแล้วข้างต้น การไปทัศนาจรคราวนี้ มีไกด์คือผู้นำเที่ยว ซึ่งเป็นสุภาพบุรุษหนุ่มอายุราว ๒๕ ผู้คงแก่เรียนในภาษาอังกฤษทุกคน เพราะเป็นผู้นำเที่ยวขององค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวของญี่ปุ่นเขา ที่ได้ผ่านและสอบไล่ในเรื่องภาษาอังกฤษมาแล้วเป็นอย่างดี บางคนรู้หลายภาษา จึงจะเข้ามายึดอาชีพเป็นผู้นำเที่ยวขององค์การได้ ไกด์นำเที่ยวผ่านไปถึงที่แห่งหนึ่ง มีทหารผ่านศึกในสงครามคราวนี้ที่พิการหลายคน ยืนบอกบุญขอความเมตตาให้บริจาคทาน ด้วยการแขวนป้ายไว้ให้อ่านได้ชัดเจน บางคนขาขาด แขนด้วน ตาบอดทั้งสองข้าง ภรรยาของผู้เขียนไปด้วย เกิดความสงสารอันเป็นนิสัยของชาวพุทธ จึงหย่อนธนบัตรใบละ ๑๐๐ เยนลงไปในกระป๋องที่ทหารผ่านศึกผู้พิการเหล่านั้นวางไว้สำหรับการบริจาค หลายกระป๋องด้วยกัน ฝ่ายไกด์ก็ร้องห้ามว่าอย่าบริจาคเลย เพราะทหารพวกนี้แหละ คือพวกบ้าสงครามกระหายเลือด บ้านเมืองญี่ปุ่นจึงเป็นดังที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ คือค่าครองชีพแพงเหลือกำลัง ภรรยาผู้เขียนจึงยิ้มค้าที่ ทางการทหาร มะริกัน จารึกไว้ที่สุสาน อาริงตัน อันเป็นสุสานอันใหญ่ยิ่งสำหรับทหารหาญที่พลีชีพในสงครามคราวนี้ สุสานนี้ใครไปนิวยอร์ก ก็ต้องแวะชม ถ้าไปเป็นแขกเมืองก็ถึงต้องไปวางพวกมาลาเป็นการให้เกียรติแก่ทหารหาญที่แล้วเหล่านั้น ภรรยา

ผู้เขียนตอบไปว่า "They die that we may live" ไกด์ตัวดีผู้นั้นเงียบกริบลงทันที แล้วก็พึมพำเรียนคำพูดของประโยคนั้นไปสองสามเที่ยว

เมื่อมนุษย์เรามีความเข้าใจกันได้ด้วยภาษาคำพูด และการเข้าใจกันด้วยภาษา ปิดยิน เช่นที่เคยได้เล่ามาแล้ว ถึงกับยอมรับพึ่งกันในสหประชาชาติได้ จึงเห็นได้ว่าภาษานี้ ง่ายสะดวก สำหรับผู้ที่ด้อยพัฒนา และก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีอย่างนี้ ฉะนั้นภาษา ปิดยิน คือภาษาอังกฤษพื้นเมืองเช่นนี้ จึงหวังได้ว่า จะตายหายสูญไปจากโลกนี้ได้ด้วยความยากเย็นเต็มทน.

เมื่อตำรวจรับจ้างเป็นฆาตกร

แปลและเรียบเรียงโดย

ป.พ.ส. (พล. ร.จ. ประยูร พิณสวัสดิ์)

ข้าพเจ้าได้ถูกจ้างให้เป็นมือปืน ในแผนการฆาตกรรมรายหนึ่ง นี่เป็นคำบอกเล่าอันน่าประหลาดของนายตำรวจผู้หนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่พิทักษ์และนำความสงบสันติสุขแก่ประชาชน แน่นอน หน้าที่นี้เป็นหน้าที่ของตำรวจและเจ้าพนักงานที่ต้องรับใช้ประชาชน เรื่องมีว่า ในเดือนสิงหาคม ๑๙๕๘ เมื่อข้าพเจ้าต้องแสดงเป็นมือปืนอาชีพในการรับจ้างฆ่าคน ซึ่งเป็นงานที่แปลกประหลาดที่สุดของงานอาชีพตำรวจที่ได้ประจำการมาแล้ว ถึง ๙ ปี ในวอชิงตัน, เพลซิลเวเนีย (ข้าพเจ้าในเรื่องนี้ หมายถึงตัวนายตำรวจ ผู้เล่าเรื่องนี้)

การเกี่ยวข้องในคดีประหลาดของข้าพเจ้านี้ เริ่มเมื่อเวลาเย็นในฤดูร้อนวันหนึ่ง หลังจากที่ได้เลิกงานกลับบ้าน ได้พบเพื่อนหนุ่มคนหนึ่งนั่งคอยพบอยู่ที่บ้าน นามกรของเพื่อนผู้นี้ ไม่อาจเปิดเผยนามจริงได้ในหนังสือนี้ เราจะขอสมมติเรียกเพื่อนผู้นี้ว่า รอย โจนส์. รอย เป็นชายหนุ่มอายุ ๑๙ ปี รูปร่างสะอาดเกลี้ยงเกลา ทำงานหนัก ข้าพเจ้ารู้จักครอบครัวของรอยมาแล้วหลายปี

"เอ้! รอย สบายดีหรือ คุณแม่เป็นยังไงบ้าง" ข้าพเจ้าทัก

"คุณแม่สบายดี" รอยตอบ แต่ "..........."

รอยพูดค้างไว้แค่นั้น ข้าพเจ้าจ้องดูเขม็ง เพราะเป็นครั้งแรกที่เห็นหน้าของรอย มีริ้วรอยของความกระวนกระวายคล้ายมีความหนักใจกังวล "แต่ อะไร?" ข้าพเจ้าถามด้วยคำหนัก ๆ "แกทุกข์ร้อนเรื่องอะไรรึ"

รอยสั่นหัว "ไม่แน่ มิสเตอร์ คาร์เปนเตอร์ แต่ผมมีเรื่องยุ่งยาก คุณแม่และผมได้ปรึกษาตกลงกันว่า ควรต้องมาหารือคุณ คือมีหญิงคนหนึ่งโทรศัพท์ถึงผม

ผมคิดไม่ตกว่า หล่อนจะเป็นคนเรียบร้อยดีหรืออย่างไร หรือหล่อนจะมาหลอกไถผมก็ไม่ทราบ หรือว่าหล่อนตั้งใจที่จะพูดกับผมเช่นนั้น คือหล่อนพูดมาว่าหล่อนต้องการจ้างผมให้เป็นฆาตกร และ แน่ละ ผมต้องตกใจมาก"

"พูดไป ต่อไป" ข้าพเจ้าเร่งเร้า "หล่อนต้องการอะไร อย่างไร?"

รอยหายใจลึก "หล่อนให้ผมขึ้นปล้นบ้านหล่อน เป็นการปล้นหลอก ๆ คือให้ผมย่องเข้าไปในบ้าน รื้อเข้าของต่าง ๆ ให้กระจุยกระจาย ดังเช่นผู้ร้าย ค้นเข้าของจริง ๆ ทำเสียงโครมคราม ถ้าผมทำอย่างหล่อนว่า หล่อนจะให้เงินผม หล่อนว่ายังงั้น"

"หญิงคนนี้คือใคร?" ข้าพเจ้าถาม "เราพบมันได้ยังไงกัน"

"หญิงผู้นี้บอกผมว่า ชื่อ มิลเลอร์ นาง มิลเลอร์" รอย บอกข้าพเจ้า "เรื่องการพบปะกัน ผมยังไม่เคยได้พบ ผมพึ่งจะได้พูดกันโดยทางโทรศัพท์คราวนี้เท่านั้น"

ข้าพเจ้าจ้องหน้ารอยเขม็ง "แกหมายความว่าแกไม่รู้จัก เขาเรียกแกมาทางโทรศัพท์ แล้วก็ยื่นข้อเสนอตามที่แกเล่ามาแล้ว ยังงั้นใช่ไหม"

รอย ถอนหายใจลึก "ผมรู้เหมือนกันว่า มันเป็นเรื่องเหลวไหลบ้า ๆ มิสเตอร์ คาร์เปนเตอร์ แต่หล่อนว่ามายังงั้นจริง ๆ แน่นอน หล่อนมิได้พูดออกมาอย่างโจ่งขรึมตรง ๆ ถึงเรื่องบ้า ๆ อย่างนี้ คล้าย ๆ กับว่า หล่อนได้พยายามจะทำดังนี้ตลอดเวลา ๒ เดือนที่ผ่านไปแล้ว"

"ดีมาก รอย" ข้าพเจ้าว่า "เริ่มเล่าตั้งแต่ต้นใหม่ทีเดียว เราต้องทราบเรื่องราวต่าง ๆ โดยละเอียด"

เมื่อเรื่องราวของรอยที่รู้มาได้ตีแผ่ออกจนหมดสิ้น ก็ดูยิ่งวิตถารมหัศจรรย์ยิ่งขึ้น ย้อนหลังไปในเย็นวันหนึ่งเมื่อเดือน มิถุนายน เมื่อรอยได้รับโทรศัพท์ที่บ้านและเหมือนกับว่า หญิงที่พูดมานั้นต่อผิดหมายเลข แทนที่จะวางหูโทรศัพท์เสีย ก็ยัง

คงพูดกับรอยต่อไป ต่างก็สัพยอกหลอกล้อกัน จนถึงกับนัดกันออกไปพบนอกบ้าน หญิงคนนี้ยังได้โทรศัพท์ติดต่อกับรอยหลายครั้งหลายหน และการพูดทางโทรศัพท์ก็เป็นเรื่องตลกมีลวดลายเหมือนเดิมนั่นเอง จนกระทั่งโทรศัพท์ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ทำให้รอยเกิดการวิตกกังวลหวาดหวั่น รอยจึงได้ตาลีตาเหลือกมาหาข้าพเจ้าถึงที่บ้าน

การพูดโทรศัพท์ครั้งสุดท้ายนี่เอง ที่หญิงคนนั้นได้พูดตรงเป้าหมายที่มีความประสงค์ เขาได้ถามรอยว่า ถ้าอยากได้เงินใช้คล่อง ๆ ก็ขึ้นปล้นบ้านเขาซี (ปล้อนหลอก ๆ) รอยต้องทำทีเหมือนขึ้นค้นทรัพย์สิน เยี่ยงงานโจรกรรมทั้งหลาย ยืนยันต่อไปว่า คืนนั้นจะมีคนอยู่ในบ้านเพียงสองคนเท่านั้น

"เธอก็เป็นคนหนึ่งในสองคนนั่นใช่ไหม?" รอยถามไปในโทรศัพท์

"อย่าวิตกไปเลยน่า" หล่อนเลี่ยงตอบ

รอย, ผู้แสนทึบ ถามไปว่า "ผมจะทราบได้อย่างไรว่า จะไม่เกิดการฆาตกรรมขึ้น หลังจากที่ผมออกจากบ้านคุณไปแล้ว"

คำตอบของหล่อน ทำให้รอยเย็นวาบถึงสันหลัง "กลัวอะไร เธอไม่ต้องวิตกกังวลอะไรเลย"

"แล้วนี่แหละครับ เป็นเรื่องราวทั้งหมด" รอยบอกข้าพเจ้า แล้วหยิบผ้าเช็ดหน้าปาดเหงื่อที่หน้าผาก "หล่อนบอกให้ผมตรึกตรองเอาเอง แล้วหล่อนจะโทรศัพท์มาอีก นี่แหละครับ จะให้ผมทำอย่างไงดีเล่า มิสเตอร์ คาร์เปนเตอร์"

แก่นของความจริง ที่ รอยโจนส์ ได้บรรยายมานั้น ไม่อาจประเมินหรือเดาความหมายของสภาพการณ์ได้อย่างถูกต้องตามควร อาจเป็นไปได้ ที่หล่อนจะตลกหลอกล้อชายหนุ่มเล่น หรือว่าหล่อนปรารถนาเช่นนั้นจริง ๆ ไม่ก็ได้เกิดวิกลจริตไปเสียเท่านั้น

ในฐานะที่เป็นตำรวจ ที่แต่งตั้งโดยศาลยุติธรรม เมื่อได้ทราบเรื่องเช่นนี้ก็เป็นหน้าที่อันหนึ่งที่จักต้องดำเนินการไปในรูปใดรูปหนึ่ง หน้าที่โดยตรงของข้าพเจ้า

นั้น คือการปกครองพิทักษ์สภามณฑลวอชิงตัน ที่ตั้งอยู่นอกตัวเมืองออกไป เช่นนี้จึงทำให้ข้าพเจ้าได้รู้จักนิสัยใจคอของบุคคลบางประเภทที่มีแต่ความยุ่งเหยิงต่าง ๆ ในชีวิตและจิตใจของเขาเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี เมื่อพิจารณาเรื่องราวของรอยทุกแง่ทุกมุมแล้ว ข้าพเจ้าก็ควรที่จะต้องจัดการขัดเข่า ให้รอยคลายความวิตกกังวลในเรื่องร้ายแรงนั้นไปเสีย และหากจะดำเนินการแล้ว ข้าพเจ้าควรต้องรับหน้าที่ (ปล้น) แทนรอยเสียเอง

"ดีแล้ว, รอย" ข้าพเจ้าว่า "เอายังงี้ แกทำตามที่ฉันสั่งก็แล้วกัน เมื่อหญิงผู้นั้นติดต่อมาทางโทรศัพท์อีกละก็ติดต่อตามเรื่องไปอย่างเคย และพยายามให้หล่อนบอกกับเธอถึงตำบลที่อยู่ หรือไม่ก็หมายเลขโทรศัพท์ก็ได้ แล้วบอกไปว่า แกไม่สนใจในงานชิ้นนั้น เพราะแกไม่สันทัดในงานโจรกรรมตามที่หล่อนต้องการ แต่แกมีเพื่อนสนิทคนหนึ่ง ที่มีความสามารถจะจัดการในเรื่องโจรกรรมแบบนั้นได้ดี บอกหล่อนไปว่า เพื่อนของแกชื่อ โจ เคลลี่ นักเลงหัวไม้มือหนึ่งของดีทรอยต์ กำลังมามองหาเหยื่อในเมืองนี้

"โจ เคลลี่ รึครับ ?" รอยถาม "ใครคือ โจ เคลลี่ ?"

ข้าพเจ้ายิ้ม "ฉันคือ โจ เคลลี่ เอาหมายเลขโทรศัพท์ของฉันไปบอกกับผู้หญิงนั่น"

ต่อมาอีกสองวัน รอยบอกกับข้าพเจ้าว่า ได้ติดต่อกับหญิงคนนั้นแล้วโดยทางโทรศัพท์ที่เรียกเข้ามาที่บ้าน และ รอย ก็ได้แนะนำ โจ เคลลี่ แห่ง ดีทรอยต์ ให้กับนางมิลเลอร์ และก็ได้แจ้งหมายเลขโทรศัพท์ของข้าพเจ้าให้กับหล่อนด้วย และหล่อนก็ได้รับปากกับรอยว่า จะโทรศัพท์มา ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าคอยข่าวอยู่ด้วยความกระวนกระวายใจ

ราวบ่าย ๒ โมงวันเสาร์ที่ ๙ เดือนสิงหาคม "นั่น มิสเตอร์ เคลลี่ ใช่ไหมคะ" เป็นเสียงนุ่มนวลของหญิงมาตามสายโทรศัพท์

"ครับ กำลังพูดอยู่นี่"

"โจ เคลลี่ จาก ดีทรอยต์ ใช่ไหมคะ"

"ถูกแล้ว" ข้าพเจ้าตอบ

"ดิฉัน นางมิลเลอร์ ฟรานเซส มิลเลอร์ เพื่อนสนิทได้แนะนำท่านให้กับดิฉัน เพื่อกิจการอย่างหนึ่งที่ดิฉันต้องการทำ ท่านสนใจในงานที่ได้เงินอย่างคล่อง ๆ ง่าย ๆ ไหมคะ ?"

"ถ้ามันสะดวกและได้เงินคล่อง ๆ ง่าย ๆ ละก็อย่างว่า ใครจะไม่ต้องการก็งั้นเต็มที" ข้าพเจ้าว่าไป เห็นได้ชัดทีเดียว นางมิลเลอร์มิได้เล่นตลกหลอกข้าพเจ้าแน่นอน

"มันยังงี้" หล่อนตอบเรียบ ๆ "ดิฉันต้องการให้สามีของดิฉันพ้นออกไปเสียจากสำมโนครัว"

คำตอบของนาง ทำให้ข้าพเจ้าตะลึงงัน ถ้าหากมิใช่คนวิตถารมหัศจรรย์แล้ว นางต้องเป็นคนเลือดเย็นที่สุด ไม่ว่าหญิงหรือชายก็ตาม ที่ข้าพเจ้าได้เคยติดต่อและประสบมา "นั่นมันง่าย ๆ ครับ คุณนายมิลเลอร์" ข้าพเจ้าตอบไป ด้วยน้ำเสียงของนักเลงฆาตกรรมอาชีพ "เงินง่าย ๆ นั่นนะ เท่าไหร่"

"๕๐๐ ดอลลาร์" เสียงตอบมา "เป็นค่าจ้างตอบแทนที่จะให้ท่านทำงานชิ้นนี้ ความคิดของดิฉัน คิดว่า.........."

"ช้าก่อน คุณนาย" ข้าพเจ้าสอด "ดูเหมือนเราจะด่วนเร็วเกินไปสักหน่อยแล้ว ในธุรกิจของผม เราไม่ควรหารือกันโดยทางโทรศัพท์ ผมคิดว่าเราควรพบกัน ณ ที่ใดที่หนึ่ง ที่เราจะได้พูดจาหารือกันได้จริง ๆ เพราะว่ามีรายละเอียดหลายอย่างในงานนี้ ที่เราต้องรีดเสียให้เรียบร้อยออกมา นอกจากนั้นก็ควรต้องมีการตกลงมัดจำเงินสดกันก่อนที่จะลงมือต่อไป"

"ถูกของคุณ" หล่อนคล้อยตาม "เราจะพบกันที่ไหนละคะ"

"ที่ไหนก็ได้ คุณนายกำหนดมาก็แล้วกัน"

"คุณรู้จักสุสาน วอชิงตัน บนถนน ปาร์คอเวนิวไหมคะ"

"ผมไม่รู้จัก แต่คงไปถูก" ข้าพเจ้าตอบ โดยตระหนักใจเสมอว่า อาตมาคือ โจ เคลลี่ "ผู้กว้างขวาง" แปลกหน้าในเมืองนี้

"เราควรพบกันที่ประตูใหญ่ทางเข้า"

นั่นเป็นงานเรียบร้อยแล้วสำหรับ โจ เคลลี่ เราตกลงนัดพบกันในวันจันทร์ตอนเช้า เวลา ๑๑๐๐ หญิงนั่นบอกสันฐานลักษณะรถยนต์ของหล่อนกับข้าพเจ้าเป็นรถ ๒ ประตู ยี่ห้อสตูดเบเกอร์ ตัวถังสีแดง หลังคาสีขาว ข้าพเจ้าบอกว่าข้าพเจ้าจะไปด้วยรถ คาดิแลค เก๋ง

งานขั้นต่อไป ข้าพเจ้าจำเป็นต้องหารือกับตำรวจนครบาลแห่งเพนซิลเวเนีย เมื่อข้าพเจ้าได้แถลงความจริงให้ตำรวจเหล่านั้นฟังจนจบ ข้าพเจ้าต้องยอมรับว่า มันเป็นเรื่องอันมหัศจรรย์ที่ไม่หน้าเชื่อเลย พวกตำรวจเหล่านั้นคิดว่า มันเป็นเรื่องตลกอย่างสิ้นท่า ข้าพเจ้ากล้า ๆ จะคล้อยตามไปกับเขาด้วย มันเป็นเรื่องยากที่เราจะปลงใจ หรือปักใจว่า นางมิลเลอร์ มีความประสงค์อย่างรุนแรง ที่จะจ้างใครคนใดคนหนึ่งให้ไปฆ่าสามีของหล่อนเสีย โดยจ้างคน แม้แต่รู้จักกันก็ยังไม่เคย เช่นนี้อาจเป็นเหตุการณ์บังเอิญก็ได้ ร้ายยิ่งกว่านั้น จะเชื่อแน่กันได้หรือว่าหญิงผู้นี้จะเอ่ยปากจ้างฆาตกรก่อนที่นางจะได้พบผู้รับจ้าง

แต่, เราควรผ่านเรื่องความสงสัยของเราออกไปเสียนอกทางก่อน เราควรต้องยอมรับว่า เราจะดำเนินรอยไปตามบทบาทของหญิงคนหนึ่ง อาจเป็นที่ไหนสักแห่ง ที่มีตัว มิสเตอร์ มิลเลอร์ สามีที่มิได้ระแวงสงสัยว่าตัวเองอยู่ในเงื้อมมือของมฤตยู เราควรต้องลองเสี่ยง เราตกลงใจว่า ข้าพเจ้าจำเป็นต้อง ติดตามแผนการณ์อันประหลาดนั้นตลอดไป ในขณะที่ตำรวจนครบาลแห่งรัฐคอยระวัง เฝ้าดูผลของการคืบหน้าในแผนการณ์นี้อย่างใกล้ชิด

ขณะที่ข้าพเจ้าขับรถมุ่งไปยังสุสาน วอชิงตัน เมื่อเช้าวันจันทร์ ข้าพเจ้าครุ่นคิดด้วยความสงสัยว่านางมิลเลอร์จะมาตามนัดจริงหรือไม่หนอ, อ้าว! อยู่นั่นแน่คอยอยู่ที่ตรงประตู ข้าพเจ้าหยุดรถลงเดินตรงไปยังรถสตูดเบเกอร์ หญิงที่นั่งจับพวงมาลัยอยู่นั้น หน้าพิศวง หล่อนมีวัยสาวอ่อนอายุน้อยกว่าที่ข้าพเจ้าคาดไว้ หล่อนอยู่ในวัย ๓๐ เป็นหญิงสาวที่มีความงามสวยสดทีเดียว ผมดำเงางาม ตาดำขลับมีแววหวานซึ้ง แต่งกายเรียบ ๆ ด้วยผ้าดอก เมื่อหล่อนเปิดประตูรถอีกทางด้านหนึ่งออกกว้าง ข้าพเจ้าเห็นว่าหล่อนสวมรองเท้าขาว และมีสมุดโนตสีขาววางอยู่ที่เบาะข้าง ๆ ตัว

ข้าพเจ้าเคยเห็นผู้หญิงเหมือนหล่อน ในภาพแจ้งความในหนังสือนิตยสารที่พิมพ์สีเงางามเป็นภาพของแม่บ้านธรรมดา มีความงดงามสะดุดตาสะดุดใจชวนให้ชมยืนเป็นภาพเด่น ในห้องครัวที่สะอาดเรียบร้อยหรือเป็นภาพแม่บ้าน พาเด็ก ๆ ออกขับรถสเตชั่นแว็กกอนที่สะอาดขัดสีมันวาว แม่บ้านสาว ๆ ธรรมดาก็ออกซื้อของ และจ่ายตลาดตามตลาดรโหฐาน ถ้าเรามั่นใจว่า นางมิลเลอร์ ก็ต้องออกตระเวนซื้อของและจ่ายตลาดเหมือนกันแล้วหล่อนก็ออกตระเวนตลาด เพื่อเสาะหาซื้อฆาตกร!

ข้าพเจ้าก้าวเข้าในรถลงนั่งเคียงข้าง ๆ และหล่อนก็ปราศรัยทักทาย "ออกรถขับไปนะคะ" หล่อนเอ่ยปากชวน "เราจะได้คุยกันได้สะดวก"

"ดีเหมือนกัน" ข้าพเจ้าสนองตอบ "ตามใจคุณนาย"

วันนเป็นวันสดใสชื่นบานอย่างอบอุ่น ข้าพเจ้าควรจะมีความสุขอย่างอบอุ่นในการขับรถเที่ยวอย่างนี้ไปกับหญิงสาวที่สวยงาม หากว่า นางมิลเลอร์ไม่มีโครงการฆาตกรรมอยู่ในใจ หล่อนไม่ยอมให้ข้าพเจ้ามีเวลาลืมเรื่องนี้เลย หล่อนตั้งต้นพูดทันทีถึงจุดมุ่งหมาย ข้าพเจ้าพยายามค้นหาว่าอะไรซ่อนอยู่เบื้องหลังหญิงงามหยดย้อยใจร้ายคนนี้ ไม่มีอะไรส่อแสดงในทีท่าออกมาเกลื่อนรอยนิสัยอันแท้จริงของหล่อนเลย

"อะไรทำให้คุณนายติดต่อกับ รอย โจนส์" ข้าพเจ้าถาม

"จากน้ำเสียง และ การสนทนากัน ทำให้รู้ดีว่า เขาเป็นเด็กหนุ่มสมองใส" หล่อนตอบ "สำหรับดิฉัน คิดว่าเด็กหนุ่ม ๆ เช่นเขา ย่อมโจนเข้าใส่โอกาสที่จะได้เงินเร็ว ๆ ง่าย ๆ ถึง ๕๐๐ ดอลลาร์"

"สิ่งที่คุณนายพึงประสงค์ต้องการนั้น เป็นงานไม่เหมาะสำหรับเด็ก ๆ วัยขนาด สิบ" ข้าพเจ้าโม้ "งานอย่างนี้ ต้องใช้คนที่ช่ำชองมีความชำนิชำนาญอย่างผม" ข้าพเจ้าสำทับต่อไป "ทำไมคุณนายคิดจะฆ่าหมอนั่น ?"

"ดิฉันมีบุตรชาย อายุ ๗ ขวบ" หล่อนตอบ "ลูก กับ ดิฉัน จะมีความผาสุกดีขึ้น ก็ด้วยการจากไปอย่างไม่มีวันกลับของเขาเท่านั้น" หล่อนหันมามองข้าพเจ้าเขม็ง "ดิฉันต้องการให้ลงมือเสียในคืนนี้"

ตั้งแต่ได้พบกับนาง มิลเลอร์แล้ว ข้าพเจ้าได้ไปปรับปรุงความคิดเห็นในสภาพการณ์เช่นนี้ บัดนี้ข้าพเจ้าสำนึกได้ว่า หล่อนนั่นมิได้วิกลจริตหรือตลกล้อเล่นเสียแล้ว หล่อนเป็นคนอันตรายอย่างหน้าสพึงกลัว และคิดฆ่าผัวจริง ๆ ถ้ามีทางหล่อนตั้งใจกำจัดสามีแน่นอน เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่ต้องรวบรวมหลักฐานเอาความผิดกับหล่อนให้ได้ และกันท่าให้หล่อนออกไปนอกทาง เพื่อมิให้สามารถก่อกรรมขึ้นได้ การรวบรวมหาหลักฐานของเรื่องนี้และการขุดหลุมพลางวางกับดักไว้ ข้าพเจ้าต้องต่อสู้แข่งกับเวลา

"งานอย่างนี้ ด่วนใจเร็วไม่ได้" ข้าพเจ้าพูดเนิบ ๆ เป็นทีประหนึ่งว่าข้าพเจ้าคำนึงคิดถึงเรื่องนี้อย่างลึกซึ้ง "ผมต้องการเวลาอีกสักหน่อย"

ขณะนี้ เราแล่นรถไปถึงโรงงาน ซีตเซ้น วอเตอร์ กัมปนี ใน นอร์ธ แฟรงคลิน เทาว์ชิบ แล้วนาง มิลเลอร์ ก็เข้าจอดรถบนถนน เรดด๊อก ใกล้เขื่อนกั้นน้ำหมายเลข ๔ "คุณเคยทำงานยังงี้มาก่อนไหม ?" หล่อนถามโพล่งออกมาทันที

"ผมเคยทำงานมาแล้ว ๒ ครั้ง" ข้าพเจ้าตอบเบี่ยงบ่าย

"แล้วเป็นผลสำเร็จไหม" หล่อนจ้องหน้าถาม

"ผมคงไม่อาจมาที่นี่ได้เรียบร้อย ถ้ามันไม่สำเร็จ จริงไหม?" ข้าพเจ้ายกไหล่ "ผมทราบงานของผมดี"

หล่อนนิ่งคิดอยู่ครู่หนึ่ง แล้วพูดว่า "เด็กน้อยนั่นสมาร์ทจัง อย่างไรก็ตามที่ได้ส่งต่องานนี้มาให้กับคุณ"

"มันไม่ใช่งานสำหรับเด็ก ๆ นี่นา" ข้าพเจ้าย้ำอีก "ผมยินดีรับใช้คุณนาย"

เรานั่งอยู่ที่นั่นราวชั่วโมง หารือถึงแผนการณ์ที่จะประหารสามี และตกลงกำหนดเวลาในคืนพรุ่งนี้ วันอังคาร, สำหรับงานที่ต้องทำ ต้องลงมือเมื่อเวลา ๕ ทุ่ม ในบ้านของ มิลเลอร์ หมู่ที่ ๔ ถนนโอ๊คสปริง ในแถบเหนือของ วอชิงตัน ภายหลังเมื่อได้ปรึกษาหารือในรายการละเอียดต่าง ๆ ทุกแง่ทุกมุมแล้ว หล่อนก็พาข้าพเจ้าไปบ้านของหล่อน เพื่อแสดงผังของบ้านให้ข้าพเจ้าเห็น

ผัวเมียคู่นี้ อาศัยอยู่ในบ้านชั้นครึ่ง สะอาดเรียบร้อยงามตา สามี, วิลเลียม, เป็นพนักงานทำเครื่องก่อสร้างขนาดหนัก กำลังไปทำงานอยู่หล่อนว่ายังงั้น ดังนั้น เราจึงไม่ต้องวิตกว่าจะต้องถูกรบกวน เราเข้าไปในห้องนั่งเล่น ที่ตกแต่งไว้อย่างงดงามตามรสนิยม เครื่องเฟอร์นิเจอร์อย่างหรู ๆ ประดับประดาไว้อย่างงดงามสะดุดตา จะอะไรก็ตาม ที่หล่อนมีความยุ่งยากลำบากใจกับ วิลเลียม มิลเลอร์, ความจริงปรากฏชัดอย่างหนึ่งว่า เขาเป็น สามีที่เลี้ยงบุตรและภรรยาเป็นอย่างดีมาก

ขณะที่กำลังสนทนา ประตูหลังครัวเปิดออก ลูกชายวิ่งเข้ามาหาแม่ นางมิลเลอร์ วิ่งสวนเข้าในครัว กันเด็กไว้ไม่ให้ออกมา เด็กจึงไม่เห็นข้าพเจ้า และได้ยินเสียงหล่อนพูดกับเด็ก เป็นเวลาเลยเที่ยงวันแล้วเด็กจึงหิว เด็กได้เห็นรถของแม่แล่นเข้ามาในบ้าน แกจึงถลันเข้ามาเพื่อขออาหารมื้อกลางวัน หล่อนผลักแกไว้ และบอกให้ออกไปเล่นข้างนอกอีก

หล่อนหันมาทางข้าพเจ้า แสดงแผนผังของบ้าน ทีแรกหล่อนนำข้าพเจ้าเข้าไปในครัว "ดิฉันจะปิดประตูหลังครัวนี้ไว้โดยมิได้ลงกลอนและลั่นกุญแจ" หล่อนบอก "คุณเข้ามาทางนั้นแหละ"

ครัวติดต่อกับห้องนั่งเล่น และมีเก้าอี้นวมใหญ่อยู่ในห้องนั่งเล่น พนักเก้าอี้หันไปทางครัวและหันหน้าไปทางเครื่องรับวิทยุ

"สามีดิฉันชอบนั่งเก้าอี้ตัวนั้นเมื่อเวลาฟังวิทยุ" หล่อนบอก "ที่ดิฉันต้องการให้ลงมือในคืนพรุ่งนี้ เพราะว่าเขาจะนั่งฟังวิทยุในรายการกีฬา เบสบอล ของสถานี พิทท์สเบิก ไพเรท ซึ่งเป็นรายการที่โปรดปรานมาก แล้วคุณสามารถที่จะเข้ามาจากครัว แล้วก็ตีหัวเขาทางหลัง"

"หากมีใครเข้ามาเยี่ยม หรือเพื่อนบ้านเข้ามาฟังวิทยุด้วย" ข้าพเจ้าถาม "แล้วจะเป็นยังไงกัน"

"ไม่มีแขกแน่" หล่อนตอบเรียบ ๆ "เมื่อเขากลับบ้านเมื่อเลิกงานแล้วดิฉันจะชวนเขาไปตกปลา แล้วเราจะกลับบ้านราว ๓ ทุ่มครึ่ง เตรียมจัด ซัปเปอร์ พาลูกเข้านอนในห้องชั้นบนเสีย แกจะไม่มีโอกาสได้ยินเสียงอะไรเลย และถ้าเรากลับบ้านเลยเวลา ๓ ทุ่มครึ่งไปแล้ว ไม่มีใครแวะเยี่ยมเราหรอก"

ข้าพเจ้าอัศจรรย์ใจที่ว่าหล่อนช่างรอบคอบ และฉลาดวางแผนการณ์ เมื่อลงมือฆาตกรรมสามีแล้วหล่อนก็จะเปิดฉากการปล้นจอมปลอมขึ้น รื้อข้าวของในตู้และตามลิ้นชัก ออกให้กระจุยกระจายทั่วห้องอันเป็นเรื่องของหล่อนทำเอาเองทั้งสิ้น หล่อนบอก เมื่อ โจเคลลี่ กระหน่ำกระบาน นายมิลเลอร์แล้วก็ลอยนวลหายตัวออกจากบ้านไป "เราต้องทำให้แนบเนียนเหมือนการโจรกรรมจริง ๆ หน่อย" ข้าพเจ้าแนะนำ "ฉันจะเอาซองธนบัตรของสามีคุณนายเสียด้วย จะดีไหม?"

"ถ้ายังงั้น" หล่อนกล่าวแล้วหยุดนิ่งคิดครู่หนึ่ง "คุณก็โยนซองธนบัตรทิ้งไปในที่ที่ดิฉันอาจค้นพบได้ง่าย เพราะในซองนั้นมีบัตรซึ่งมีความสำคัญแก่ดิฉันมาก คุณเอาแต่เงินในซองนั้นไปก็แล้วกัน ดิฉันต้องการเพียงบัตรต่าง ๆ ในซองนั้น"

ข้าพเจ้าทายว่า บัตรต่าง ๆ ที่หล่อนต้องการ คงเป็นตั๋วเงินหลักทรัพย์สัญญาประกันชีวิต หรืออะไร ๆ ทำนองนี้

เมื่อได้กำหนดเวลา "ลงมือฆ่า" ตอน ๕ ทุ่มคืนวันอังคาร เรานัดพบกันอีกในวันอังคารนั้นเพื่อหารือวางแผนขั้นสุดท้าย และข้าพเจ้าจะได้รับเงินมัดจำล่วงหน้า ๑๕๐ ดอลลาร์

ข้าพเจ้าออกจากบ้านหล่อน เวลาราวบ่ายโมง นางมิลเลอร์ ขับรถกลับไปส่งข้าพเจ้าที่สุสานวอชิงตัน ข้าพเจ้าก็ขับรถของข้าพเจ้าไปเอง แวะลงที่สถานีตำรวจนครบาลของมลรัฐ ข้าพเจ้าบรรยายแผนการณ์ของนางมิลเลอร์โดยละเอียด เบื้องหลังของแม่คนสวยแต่ใจเสือ ที่มีแผนการณ์อุบาทอันหน้าขนลุกขนพอง มีกำลังใจแข็งแรงเหนียวแน่นไม่มีอะไรจะหยุดยั้งหล่อนได้ ในใจอันแปลกพิศวงของหญิงนั้น วันตายของมิสเตอร์ มิลเลอร์ จึงได้กำหนดเวลาขึ้น กาลเวลามาถึงจุดเหมาะ ที่เราจะดำเนินการวางกับขุดหลุมพลางกำจัด แม่หน้ามลใจเสือ ออกไปนอกโคจร มิให้หล่อนมีโอกาสก่อกรรมได้

นักสืบตำรวจของมลรัฐ เตรียมตัวไปพบกับข้าพเจ้า ณ ที่ว่าการมณฑล ซึ่งเป็นสำนักงานของข้าพเจ้าในบ่ายวันนั้น แล้วอธิบายแผนการณ์ของข้าพเจ้าโดยละเอียดที่จะเล่นงานแม่หน้าเนื้อใจเสือ

"อุบาทจริง!" นักสืบร้องลั่น "ผมไม่เคยประสบเหตุการณ์อย่างนี้มาแต่ก่อนเลย"

"จริงของคุณ" ข้าพเจ้าบอกเขาต่อไป "เราควรต้องจับหลักฐานให้มั่นเมื่อหญิงผู้นั้นจ่ายเงินมัดจำล่วงหน้าให้ในวันพรุ่งนี้

นักสืบเห็นพ้องด้วย "เราต้องการหลักฐานทั้งสิ้นที่เราจะมัดตัวหญิงคนร้ายมิให้ดิ้นหลุดได้ ถ้าผมจะให้เสียงคุณไปด้วยจะเป็นยังไง" นักสืบถามยิ้ม ๆ

"คุณหมายความถึงอะไร?" ข้าพเจ้าถาม

"เรามีเครื่องบันทึกเสียงอยู่ที่สถานี" เขาบอก "เป็นเครื่องเล็กขนาดลงกระเป๋าเสื้อได้แต่มีกำลังสูงมากทีเดียว เราจะมอบเครื่องนี้ให้ติดตัวไป และก็จะได้บันทึกเสียงของการสนทนา ในเมื่อกำลังจะจ่าย–รับเงินกัน

"วิเศษจริง" ข้าพเจ้าว่า "เอาเครื่องบันทึกเสียงให้ผมติดตัวไปด้วยแล้วก็อัยการจังหวัดล่ะ ผมคิดว่าเราควรต้องเอาเข้ามาร่วมมือด้วย รวมทั้งตำรวจประจำจังหวัด ก็ควรต้องเข้าร่วมมือในงานนี้ด้วยเหมือนกัน"

"เราจะต้องพบเขา เป็นคนแรก ในตอนเช้า" ตำรวจแห่งมลรัฐพูดขึ้น "ผมจะมาหาคุณก่อนในตอนเช้าแล้วจึงพากันไปยังที่ทำงานของเขา"

เขามารับข้าพเจ้าในตอนเช้าวันอังคาร แล้วเรานั่งรถยนต์ของตำรวจมลรัฐไปยังสำนักงานอัยการประจำจังหวัด ชื่อ มิเชล เอ. ฮันนา เราเล่าความจริงทั้งสิ้นซึ่งอัยการฟังด้วยความสนใจ

"ท่านได้พบปะพูดจากับหญิงคนนั้นแล้ว" เขาพูดกับข้าพเจ้า "จริงหรือที่หญิงนั่นตั้งใจจะทำการฆาตกรรม?"

"ผมรับรอง หล่อนคิดฆ่าผัวจริง ๆ" ข้าพเจ้าพูด "ตามมาตรฐานทั่วไป หล่อนไม่ตลกหรอก หญิงนั้นเป็นสตรีมีสภาพเป็นคนมีไหวพริบฉลาด เป็นตัวของตัวเอง และเอาจริงเอาจังอย่างวายร้าย ถ้าเราหยุดไว้ไม่ได้ละก็ สามีต้องเป็นผีตายโหงแน่ทีเดียว"

"เช่นนั้น เราควรต้องหาวิธีการที่จะไม่ให้เรื่องก้าวยาวไปจนเกิดฆาตกรรมขึ้นได้" เขาพูดอย่างเด็ดขาด แล้วเรียกนักสืบ เอลเมอร์ โอบิทโค ฮานา จอนส์ และตำรวจมลรัฐ พร้อมกันเข้ามาเพื่อร่วมมือกับพวกเราทำการวางกับและขุดหลุมพลางไว้ล่อนางให้ตกหลุม

ตำรวจมลรัฐ แจ้งกับอัยการเรื่องการบันทึกเสียงว่า "เครื่องบันทึกเสียงเกิดชำรุด เราส่งออกไปซ่อมแซมและคิดว่าจะเสร็จในวันนี้ แต่มันก็ยังไม่เสร็จจนกว่าพรุ่งนี้"

"พวกเราต่างมีความเห็นพ้องกันว่า ในงานนี้ จำเป็นต้องใช้เครื่องบันทึกเสียง เพื่อบันทึกการสนทนาระหว่างข้าพเจ้ากับนาง มิลเลอร์ เรามีความมุ่งหมายจะต้อนนางมิลเลอร์ให้เข้าคอกจนมุมตัวเองในที่สุด

ข้าพเจ้าโทรศัพท์ไปบอกนางมิลเลอร์ว่า จะต้องเลื่อนเวลาทำงานออกไปอีกวันหนึ่ง

"ทำไมหรือคะ?" หล่อนถามอย่างสงสัย

"มิเหตุบังจบัน" ข้าพเจ้าตอบไป "ผมมีความจำเป็นด่วนที่ต้องออกไปจากเมืองนี้ และกลับในวันพรุ่งนี้"

"ดิฉันคิดว่า คุณคงไม่กลับมาหรอก" เสียงพ้อ

"ผมต้องกลับมาแน่นอน" ข้าพเจ้าบอกไป "ผมไม่ปรารถนาที่จะสูญเงิน ๕๐๐ ดอลลาร์นั้นหรอก"

"คุณไม่ใช่ตำรวจของมลรัฐแน่นะ?" ถามกึ่งสงสัย

คำถามทันทีด้วยน้ำเสียงเย็นชา ทำให้ข้าพเจ้าตะลึงไปครู่หนึ่ง พอได้สติจึงถามว่า "หมายความว่าอย่างไรครับ?"

"ดิฉันเห็นคุณนั่งรถตำรวจไปเมื่อเช้านี้" หล่อนพูดเรียบ ๆ

เส้นประสาทของข้าพเจ้าชา เย็นวาบถึงสันหลัง ที่ท่าดังกับว่า แผนการณ์ขุดหลุมพลางวางกับจับหญิงคนนี้ ใกล้ปากเหวแห่งการพังทลายเต็มที่ "คุณนายไม่ได้เห็นผมนั่งรถตำรวจคันหนึ่งคันใดเลยน่ะ" ข้าพเจ้านั่งพูดแกมหัวเราะอย่างเย้ย ๆ "มีทางเดียวเท่านั้น ที่ผมต้องนั่งไปในรถตำรวจ ก็คือว่าถูกตำรวจจับ และผมก็ไม่เคยถูกตำรวจจับสักที"

ดูเหมือนว่าหล่อนจะโล่งอก ฟังตามน้ำเสียงที่หล่อนตอบออกมา ด้วยความตายใจ "อ้อ ดีแล้วละค่ะ" หล่อนว่า "เลื่อนไปวันพรุ่งนี้ก็ได้ เงินพร้อมอยู่ในมือแล้วที่จะจ่ายให้ท่าน ดิฉันถอนเงิน ๕๐๐ ดอลลาร์ ออกจากธนาคารวันนี้เอง"

ถึงวันพุธ เครื่องบันทึกเสียงก็ยังซ่อมไม่เสร็จ เพราะหาชิ้นอะไหล่เข้าประกอบไม่ได้ "คุณลงมือทำงานต่อไปได้โดยไม่ต้องมีเครื่องบันทึกเสียง" ตำรวจมลรัฐบอก "เราไม่ต้องการให้นางมิลเลอร์เกิดสงสัย"

ข้าพเจ้าโทรศัพท์ถึงนางมิลเลอร์ นัดตำบลที่จะพบกัน เวลาบ่าย ๒ โมง ที่เขื่อนกั้นน้ำหมายเลข ๔ นักสืบ เอลเมอร์ โอบิโค และ ฮันนา จอนส์ กับ ตำรวจมลรัฐ ๔ นาย ได้สมทบข้าพเจ้า ไปยังจุดนัดหมาย

รถตำรวจ ๓ คันแล่นตามข้าพเจ้าไปยังเขื่อนกั้นน้ำ รถตำรวจคันหนึ่งแยกทางไป เมื่อผ่านเนินแกยบี้ ไฮ้ นางมิลเลอร์ อาจผ่านทางนั้น ที่จะไปยังเขื่อนกั้นน้ำ รถตำรวจคันนั้น เข้าจอดในตำบลที่ที่มองเห็นถนนได้ดี ตำรวจในรถคันนั้นให้สัญญาว่า เมื่อรถของนางมิลเลอร์มา จะส่งสัญญาวิทยุ

รถนอกนั้น ขับตรงไปยังเขื่อนกั้นน้ำ และรถอีก ๒ คัน แยกเข้าจอดซ่อนตัวซุ่มอยู่ เมื่อข้าพเจ้าให้สัญญาณ ด้วยการถอดหมวกออก ตำรวจในรถ ๒ คันนั้นก็จะออกมาทำการจับกุม

ข้าพเจ้ายืนใจเย็น คอยอยู่บนถนน เรด ด๊อก ราวก่อนบ่าย ๒ โมง สองสามนาที นักสืบ โอบิทโค ส่งสัญญาณวิทยุมาว่า นางมิลเลอร์กำลังจะผ่านเนิน แกยบี้ไฮ้ ครู่หนึ่ง ก็แลเห็นรถสตูดเบเกอร์ แดง – ขาว ในสายตา และวาดรถเข้ามาจอดต่อรถข้าพเจ้าบนถนน

ข้าพเจ้าเดินไปที่รถสตูด นั่งลงบนเบาะข้างนาง "อ้อ, คุณนาย" ข้าพเจ้าเริ่ม "คืนนี้ เป็นคืนนัด"

"ดิฉันตรองโดยรอบคอบแล้ว" หล่อน "ถ้าเราจะทำเหมือนว่า มันเป็นอุบัติเหตุ ดีไหม?"

"มีอะไรเกิดขึ้นในใจรึ?"

"หลังจากที่ได้ลงมือตีหัวเขา" กล่าวเอื่อย ๆ เหมือนดังกับการต่อรองราคาตกลงซื้อของยังงั้น "คุณอาจลากเขาเข้าไปในห้องน้ำ แล้วกดน้ำให้ตายไปเสียในอ่างอาบน้ำ"

"ยังงั้นไม่สำเร็จหรอก คุณนายครับ" ข้าพเจ้าบอกด้วยสำเนียงหยิ่ง ๆ แกมเย้ย ตามแบบฉบับของ โจ เคลลี่ 'ผู้กว้างขวาง' แห่ง ดีทรอยต์ "โอ้ย มันเก่าคร่ำครึยังกะภูเขาที่อยู่ในโลกมาแล้ว"

ด้วยการตกลงใจอย่างรวดเร็ว "ยังงั้น ก็ยิงทิ้ง แต่มือต้องแม่นนะ" อารมณ์ที่แสดงในใบหน้า เหมือนกับว่า ไปจ่ายของชำในตลาด

เราตกลงกันในแผนการณ์ชิ้นหลังสุดท้าย ข้าพเจ้าถือท้ายการสนทนา เพื่อซักซ้อมแผนการณ์ในรายการละเอียดต่าง ๆ นางได้เปลี่ยนแผนบางอย่าง ผิดไปจากแผนเดิม หล่อนจะลงไปอยู่ในห้องใต้ถุน รีดผ้า ข้าพเจ้าย่องเข้ามาทางประตูหลังที่ไม่ได้ลงกลอนและลั่นกุญแจ ตรงไปยังห้องนั่งเล่น แล้วยิง วิลเลียม มิลเลอร์ แล้วข้าพเจ้าต้องออกไปจากห้องทันที เมื่อหล่อนได้ยินเสียงปืน จะโผล่จากห้องใต้ดินขึ้นมาข้างบน ลากลิ้นชักต่าง ๆ ออกกระจุยกระจายหมด ผลักเครื่องเฟอร์นิเจอร์หกล้มระเนระนาด แล้วก็ทิ้งเวลาไว้สักครึ่งชั่วโมง พอให้ข้าพเจ้ามีเวลาหนีไปได้ไกล แล้วถึงจะโทรศัพท์แจ้งเหตุกับตำรวจ และแจ้งรูปพรรณสันฐานของผู้ร้ายผิดเพี้ยนไปจากรูปร่างจริง ๆ ทั้งสิ้น

"หลังจากยิงแล้ว และยกศพออกมา" พูดด้วยสีหน้าอย่างไม่แยแสกับอะไรทั้งสิ้น "บางทีดิฉันอาจอยู่ในสภาพที่ตกใจจนเป็นลมตลอดคืนก็ได้"

"มีอะไรจะช่วยได้อีก" ข้าพเจ้าถามด้วยความประหลาดพิศวง หล่อนจ้องมองข้าพเจ้าด้วยแววตา ถ้าเป็นเหล้าค๊อคเทล ก็เย็นโดยไม่ต้องใส่น้ำแข็ง "ดิฉันมีตลุมพุกไม้อยู่ในห้องใต้ถุน ถ้าจำเป็น ดิฉันช่วยตัวเองได้" หล่อนบอก

ข้าพเจ้าไม่พะวงสงกาอันใด ขณะที่หล่อนพูด ดูเหมือนว่า ข้าพเจ้าเกือบได้ยินเสียงไม้กระทบกับกระดูก ข้าพเจ้ากล่าวต่อไป เพื่อเปลี่ยนเรื่อง "ทราบไหม" ข้าพเจ้าถาม "เหตุการณ์จะมีอันตรายน้อยมาก ถ้าจะทำการฆาตกรรมนี้ ให้ห่างจากบ้านออกไปไกล ๆ"

สั่นหัวปฏิเสธ "ไม่ค่ะ" พูดอย่างเย็นชา "ดิฉันต้องการให้เขาถูกฆ่าตายในบ้านนี้"

แล้วเราหารือกันถึงเรื่อง การจ่ายเงินค่าจ้าง หล่อนบอกข้าพเจ้าว่า ได้เตรียมเงินไว้ ๑๕๐ ดอลลาร์ พร้อมที่จะจ่ายให้ทันที เป็นเงินมัดจำล่วงหน้า และที่เหลืออยู่อีก ๓๕๐ ดอลลาร์นั้นจะจ่ายให้เมื่อข้าพเจ้าทำงานเสร็จ นอกจากนี้ ยังมีรางวัลพิเศษ คล้ายเงินโบนัสแถมพกให้อีกด้วย หล่อนบอก ปกติสามีมักจะพกเงิน

สดจำนวนมาก ๆ ในซองธนบัตร ข้าพเจ้ามีสิทธิที่จะได้เงินนั้น เหมือนกับจำนวนเงิน ๕๐๐ ดอลลาร์เช่นกัน แล้วก็โยนซองธนาบัตรนั้นทิ้งไปในที่ที่อาจเก็บได้ง่าย หล่อนต้องการเพียงแต่บัตรในซองนั้น

เราพร้อมที่จะจ่ายและรับเงิน แล้วก็ล้วงเอาซองออกมาจากกระเป๋าถือ หยิบธนบัตร ฉบับละ ๕๐ ดอลลาร์ออกมา ๓ ฉบับ ยื่นส่งให้ข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าได้รับเงินแล้ว ก็เหลืองานอยู่อีกสิ่งเดียวเท่านั้นที่จะปฏิบัติ ข้าพเจ้าถอดหมวกออกครู่เดียว ตำรวจและนักสืบก็ตรูกันออกมาล้อมรอบรถสตูดเบเกอร์

"ท่านถูกจับโดยกฎหมาย คุณนายมิลเลอร์" นักสืบ โอบิทโค ลำทับ

หน้าของหล่อนยังคงขรึม ไม่แสดงอารมณ์อะไร ออกมา เหมือนกับหน้าของรูปปั้น สวย แต่เย็นชืดและแข็งเหมือนหินอ่อน "จับเรื่องอะไรคะ" ถามเสียงแข็ง

"ในฐานวางแผนฆ่าสามี" ข้าพเจ้าส่งเงิน ๑๕๐ ดอลลาร์ให้กับ โอบิทโค แล้วพูด "ข้าพเจ้าไม่ใช่ โจ เคลลี่ แห่ง ดีทรอยต์ ข้าพเจ้าคือ นายตำรวจ ชื่อ ชาลส์ คาร์เปนเตอร์"

"ถูกแล้ว มิสซิส มิลเลอร์" นักสืบ จอนส์ พูดขึ้น "ท่านควรสารภาพความจริงเสีย มิสเตอร์ คาร์เปนเตอร์ ก็ทราบเรื่องราวทั้งสิ้นหมดแล้ว เขาอาจให้การยืนยันกับศาลได้ว่า ท่านได้จ่ายเงินให้กับเขา ๑๕๐ ดอลลาร์เป็นเงินล่วงหน้าในแผนการณ์ฆาตกรรมสามี"

"ดิฉันไม่เคยจ่ายอะไรให้เขาเลย" เถียงเสียงแข็ง

"แล้วก็เรื่องราวทั้งมวล ที่ท่านบอกกับนายตำรวจ คาร์เปนเตอร์เล่า?"

จ้องข้าพเจ้าด้วยสายตาเย็นเชียบ "ดิฉันไม่เคยพบเห็นหน้าเขาเลยในชีวิต" หล่อนตอบ

เรานำหญิงหน้าไม่ซื่อผู้นี้ไปสถานีตำรวจ นำเอาสำนวนเรื่องราวการเจรจาเมื่อก่อนหน้ากับข้าพเจ้านั้นออกมายืนยัน เราได้บอกว่าเราทราบดีว่า หล่อนได้ถอนเงินจำนวน ๕๐๐ ดอลลาร์ออกมาจากบัญชีในธนาคาร ในเงินจำนวนนั้น ให้ข้าพเจ้าเสีย ๑๕๐ ที่เหลืออีก ๓๕๐ นั้น ไม่ต้องสงสัยว่าในขณะนี้เงินยังคงอยู่ในกระเป๋าถือนั้น หรืออยู่ในบ้าน

เป็นครั้งแรกที่หล่อนไม่อาจควบคุมสติได้ทันใด ก็ซบก้มหน้าลง แล้วร้องไห้ ต่อจากนั้น หล่อนก็สารภาพโดยชื่นตาว่า วางแผนการณ์คิดฆ่าสามีจริง คำสารภาพที่ตำรวจจดไว้ "ดิฉันได้ตกลงพบกับเขา" แล้วชี้มือตรงมายังข้าพเจ้า "เพื่อหารือที่จะกำจัดสามี เพราะว่าเหตุการณ์ภายในบ้าน มีภาวะสุดที่จะทนทานไหว

นอกเหนือจากนี้ มิได้ให้เหตุผลในการคิดฆ่าสามี นอกจากกล่าวว่า "ลูกชายและดิฉันจะดีขึ้นโดยปราศจากเขาเสีย"

เมื่อได้จับกุมแล้ว นักสืบได้ไปบ้านของมิลเลอร์ ค้นได้ ๓๕๐ ดอลลาร์ ที่จะต้องจ่ายให้กับข้าพเจ้าและใบรับประกันชีวิตของ มิสเตอร์ มิลเลอร์ อีก ๓ ฉบับด้วยกัน เขาลงนามภรรยาของเขาเป็นผู้รับเงินมรดก ใบประกันชีวิตฉบับหนึ่งประกันไว้ ๕,๐๐๐ ดอลลาร์ และจะได้รับเงินค่าประกันเป็นสองเท่า กับใบประกันชีวิตอีก ๒ ฉบับ ๆ ละ ๒,๐๐๐ ดอลลาร์

วิลเลียม มิลเลอร์ ตกใจเกือบสิ้นสติ เมื่อได้รับคำบอกเล่าว่า ภรรยาของเขาได้วางแผนการณ์เพื่อทำการฆาตกรรมเขา เขางุนงง หาเหตุผลไม่ได้ว่า เหตุใดภรรยาจึงต้องการให้เขาตายเสีย "เรามีปากเสียงกันบ้างเล็กน้อย" เขาบอกกับตำรวจ "แต่ก็ไม่รุนแรงผิดธรรมดาเกินไปกว่าคู่ผัวเมียทั้งหลายที่ได้เคยมีปากเสียงกันเหมือนลิ้นกับฟันกระทบกัน"

วันพุธ ที่ ๑๓ สิงหาคม วันที่ได้จับกุมนั้น นางฟรานเซส มาจอรี่ มิลเลอร์ ได้ถูกนำตัวขึ้นฟ้องศาลแขวง ในข้อหา กระทำความผิดฐานว่าจ้าง หรือวาน ให้ทำการฆาตกรรม แล้วคดีได้ส่งไปยังศาลสูงวอชิงตัน ศาลนี้ได้พิจารณาคดีโดยคณะลูกขุนใหญ่ และนางมิลเลอร์ ก็ได้ประกันตัวออกมา ด้วยหลักประกัน ด้วยเงินสด ๕๐๐ ดอลลาร์

บรรดาเพื่อนฝูงของคู่ผัวเมีย มิลเลอร์ ต่างตกใจ เมื่อได้เรื่องราวการจับกุม ในระหว่างเวลาที่นางมิลเลอร์กำลังวางอุบายที่จะฆ่าผัวอยู่นั้น นางมิลเลอร์มีความจำเป็นอยู่อย่างปกติสมบูรณ์เหมือนธรรมดา ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง ทำงานบ้านประจำวันเป็น

ปกติจ่ายตลาด ซื้อของ เยี่ยมเพื่อนฝูง และไปโบสถ์เป็นกิจวัตรเหมือนปกติไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง

ตั้งแต่ได้ประกันตัวออกมา นางมิลเลอร์ สาวงาม อายุ ๓๑ ปี ได้อยู่ในปีทท์สเบิก ไม่กล้าเข้าไปเผชิญหน้ากับสามีที่บ้าน หรือว่า อาจเนื่องด้วยสามีไม่ยอมให้ย่างกรายเข้ามาในบ้าน ก็เป็นได้

วิลเลี่ยม มิลเลอร์พูดว่า “ฉันได้สูญเสียภรรยาไปแล้ว เหมือนตายจากกัน”

รวบรวมจดหมาย

ของ

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์

พ.ศ. ๒๔๖๙ ถึงคนรัก

ท่ากลาง เลขที่ ๙๓๑-๙๓๓

วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๙

คุณปรุง!

ต้องขอประทานโทษที่ต้องรบกวนคุณเล็กน้อย คือเมื่อวันอาทิตย์ตอนบ่าย ได้นำจดหมายฉบับหนึ่งสอดลงตู้ไปรษณีย์ โดยจ่าหน้าซองถึงคุณที่โรงเรียน และพึ่งมารู้ตัวในเดี๋ยวนี้เองว่าโรงเรียนของคุณปิด และเกรงว่าจดหมายฉบับนั้นจะมีผู้อื่นพบเห็น แต่ถ้อยคำในจดหมายฉบับนั้นไม่มีเนื้อความผิดแผกไปจากฉบับก่อน ฉะนั้นขอคุณโปรดเมตตาสละเวลาสักเล็กน้อยไปโรงเรียนถามถึงจดหมายนั้น เพราะที่โรงเรียน มีแม่บ้านหรือภารโรงเฝ้าอยู่มิใช่หรือ และถ้าไม่พบ โปรดกรุณาตอบด้วย เพื่อจะได้ค้นทางออฟฟีศไปรษณีย์ต้นขั้วทั้งไป

ทั้งนี้ต้องขอความกรุณาโปรดอย่าตำหนิ เป็นเพราะความกลัดกลุ้มเหลือประมาณนั่นเอง การจึงเป็นไปโดยอย่างเผลอเรอและสับเพล่า บุคคลใดที่ตกในฐานะเช่นนี้ มักขาดความยั้งคิดโดยมาก และคุณจะพิพากษาในเรื่องนี้ด้วยประการใด ๆ ขอยอมรับโทษานุโทษด้วยความเต็มใจ และถ้าเป็นเด็กจะยอมถูกเฆี่ยนให้เนื้อเขียวโดยมิปริปากร้องอุทธรณ์เป็นอันขาด ฉะนั้นขอคุณจงเมตตาไปที่โรงเรียนตามที่ร้องขอมานี้ด้วย

โดยความรัก

ประยูร พิศนาคะ

ป.ล.

ชั้นแรกตั้งใจว่าจะไปที่โรงเรียนด้วยตนเอง เพื่อค้นหาจดหมายนั้น แต่รู้สึกเกรงว่าจะเป็นการน่าเกลียดในการที่ต้องเอ่ยนามของคุณขึ้นที่นั่น

ป.

ท่ากลาง

๒๐ ตุลาคม ๖๙

คุณปรุง !

ก่อนที่จะอ่านจดหมาย ขอบอกเสียก่อนว่า บางทีลายมือต่อไปนี้ค่อนข้างจะยุ่งผิดธรรมดา เป็นด้วยนิ้วชี้และนิ้วแม่มือข้างขวาแตก โดยถูกสปริงขึ้นสั้นยิงเมื่อวันอาทิตย์ที่แล้ว และในขณะที่ได้รับจดหมายเล่าถึงอาการป่วยของคุณพ่อของเธอ ดูเหมือนในขณะนั้นความเจ็บปวดไม่มีเลย ด้วยความดีใจนั่นเอง เวลานี้มือยังใช้ไม่ได้ดีเหมือนเดิม ก่อนที่จะดำเนินคำตอบคำถามของเธอ ต้องขอขอบคุณในการที่มิได้รังเกียจ ในการตอบจดหมายฉบับก่อนนั้นด้วย นับว่าเธอเป็นสตรีคนหนึ่งซึ่งควรที่ฉันจะให้เกียรติอย่างสูงสุด รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาวบรรเทาความทุกข์ความวิตกของฉันบ้างตามส่วนในบางโอกาส

คำถามของเธอไม่ทราบว่าจะขึ้นต้นอย่างไร แท้จริงถ้าจะพูดกันตามลายลักษณ์อักษรที่เธอเขียนมาแล้ว ก็ไม่สู้เป็นของยากเย็นที่จะตอบเลยแต่เป็นอย่างไรฉันนึกไม่ถึงและไม่ทราบว่าคำตอบของฉันจะยังประโยชน์ให้เธอในทางใดและสถานไหนบ้าง เพราะข้อใหญ่ใจความในจดหมายของเธอคือเธอไม่รู้จักฉันจริง เธอไม่รู้จักฉันพร้อมทั้งฐานะและความเป็นอยู่ ตลอดจนอุปนิสัยใจคอ แต่อย่างไรก็ตามขอยกให้เป็นหน้าที่ของเธอจะวินิจฉัย

การสำเร็จจากการศึกษานั้น เธอหมายถึงสำนักไหน เอาเถอะขอบอกแต่ดั้งเดิม ชั้นแรกฉันเรียนอยู่ในวังสวนกุหลาบ ตั้งแต่ พ.ศ. ๕๗ เรียนอยู่ ๓ ปีเศษ........ จึงได้ทูลลาออกมาเรียนอยู่โรงเรียนสวนกุหลาบ เรียนชั้นม. ๔ เรียนอยู่ ๑ ปี พอกลาง พ.ศ. ๖๒ จึงเข้าสอบวิชาชั้นต้นในโรงเรียนนายเรือ แผนกช่างกล ดูเหมือนจะเข้ารุ่นเดียวกับคุณสนิท มหาคีตะ และดูเหมือนจะเป็นญาติของเธอ สำเร็จจากโรงเรียนเป็นนักเรียนทำการ เมื่อต้น พ.ศ. ๖๘ เป็นนายเรือตรีเมื่อต้นพ.ศ. นี่เอง เวลานี้คงรับราชการในกรมยุทธโยธาทหารเรือ

หน้าที่การงานนั้น ถ้าบอกก็คงจะยืดยาวมาก เพราะตามบันทึกของกระทรวงทหารเรือ นายทหารที่ออกจากโรงเรียน ก่อนจะบรรจุตำแหน่ง จะต้องดูงานเสีย ๒ ปี คือในปีแรกในระหว่างเป็นนักเรียนทำการ ต้องประจำอยู่ในกองทัพเรือซึ่งต้องให้เจนในทะเลคือเอาทะเลเป็นสนามหญ้านั่นเอง ในปีที่ ๒ ต้องเรียนงานบนบกซึ่งในเวลานี้ฉันกำลังทำอยู่ คือต้องอยู่ทุกแผนกในกรมยุทธโยธา ในแผนกที่เกี่ยวกับการช่างกล ฉะนั้นถ้าจะบอกว่าอยู่ในที่ทำการใดนั้นยังบอกไม่ถูก เพราะเดี๋ยวก็ทำหน้าที่นั้น เดี๋ยวก็ทำหน้าที่นี้ เดี๋ยวก็ลงเรือ งานยังไม่ประจำ คืออยู่ในเกณฑ์ศึกษาวิชาทางใช้การอีก

ฉันรู้จักเธอแต่ครั้งใดหรือ แหม. ต้องเกณฑ์ให้บอกด้วย คำว่ารู้จัก กินความถึงรู้จักเพียงไหน ฉันขอบอกว่าเธอคือ "คุณปรุง" เมื่อ ๓–๔ ปีก่อน เธอเป็นนักเรียนโรงเรียนเสาวภา[๑] ซึ่งเธอต้องเดินผ่านหน้าบ้านฉันไปโรงเรียนกับน้องเล็ก ๆ ๒ คนทุกวัน เวลานั้นฐานะในครอบครัวของฉันกำลังปั่นป่วน คุณพี่ตั้งร้านเย็บเสื้อกับเพื่อนอยู่ถนนบ้านหม้อ ฉันได้เห็นเธอก็ในโอกาสที่โรงเรียนนายเรือปิดเทอม ซึ่งมักไม่ตรงกับการหยุดของเธอ ตั้งแต่เธอถักหางเปีย ๒ เปีย จนถักเปียเดียวยาวลงมากลางหลัง ผูกโบว์โต ๆ น่ารักน่าดู ฉันเห็นหางเปียยาว ๆ ผมหยักโศกดำสลวยของเธอ จึงคิดว่าเด็กสาวคนนี้ ดูเหมือนจะอ่อนกว่าฉันสัก ๓–๔ ปี คมขำหน้าเครียดนัยน์ตาดุ แต่ผมยาวน่ารัก และน่าลูบคลำ คงนุ่มสลวยชวนใจ ต่อมาเธอเดินผ่านหน้าร้านซึ่งฉันนั่งเฝ้าคอยเธออยู่ในตอนเย็นโรงเรียนเลิก เธอเดินผ่านหน้าฉันพร้อมกับเพื่อน ๆ ฉันเหลือบมองดูเห็นเธอถือหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งหนังสือเรียนอื่น ๆ หอบใหญ่ แหม นักเรียนหญิงสมัยนี้เรียนภาษาอังกฤษเหมือนกันหรือ ถ้าฉันได้เด็กสาวผมยาวสลวยคนนี้มาเป็นคู่ชีวิต ฉันคงเป็นคนโชคดีและมีความสุขที่สุด โชคดี! เพราะวันหนึ่ง ฉันยังจำได้ติดหูติดตาจนทุกวันนี้ วันนั้นเป็นวันอาทิตย์ ฉันกลับจากดูหนังกลางวันลงรถรางตรงโค้งสี่กั๊กพระยาศรี พบเธอเดินกลับบ้านกับคุณพ่อ ฉันตกตะลึง

๑. แต่เดิมเป็นโรงเรียนชั้นมัธยม สอน ป. ๑ – ม. ๖ ภายหลังเปลี่ยนเป็นโรงเรียนการช่างสตรี

เกือบลืมทำความเคารพท่าน เพราะท่านแต่งเครื่องแบบนายพันโท[๒]ทหารบกอินทรธนูเหลืองอร่าม ท่านรับความเคารพของฉันและยิ้มขริ้ม ๆ โอ! ตายแล้ว เธอเป็นธิดานายพันโท คงสุดเอื้อมสำหรับนักเรียนนายเรือห้อง ๒ – ๓ จน ๆ อย่างฉัน วันนั้นเธอสวมผ้าซิ่น และดูเหมือนเป็นผ้าซิ่นริ้วดำ – ขาวสลับกัน เสื้อที่สวมเป็นเสื้อผ้าป่านดอกขาวดำ ที่คอและแขนติดแพรซีฟองขาว เครื่องแต่งกายชุดนี้เธอเคยมีไหม๗จะฉันสวนทางกับเธอห่างไม่ถึงศอก ภาพของเธอประทับในความจำของฉันซึ่งมีแต่เดิมมากยิ่งขึ้น บาดลึกเข้าไปในหัวใจและเป็นแผลรักอย่างลึกที่สุด แต่ในขณะนั้นฉันจำเป็นต้องให้ภาพของเธอผ่านฉันไปชั่วขณะ พยายามลืมสิ่งต่าง ๆ ของเธอซึ่งฉันเห็นว่าน่ารักนั่นเสีย เพราะเวลานั้น "ฉันเป็นใคร" ฉันไม่ทราบ ฉะนั้นภาพของเธอจึงเหมือนภาพในกระจกเงา ซึ่งฉันได้แต่มองจ้องดูอยู่เฉย ๆ โดยคุยฉันยภาพเท่านั้น

การรู้จักเธอของฉันเดี๋ยวนี้กับเมื่อก่อนนี้ไม่ผิดกันเลย เพราะฉันมิได้สืบสวนอย่างใด ๆ เมื่อฉันพอใจใบหน้าท่าทางน้ำเสียงและอุปนิสัยใจคอที่สังเกตเอาเอง ก็เป็นการเพียงพอสำหรับฉันเสียแล้ว อนาคตนั้นขอยกให้เป็นเรื่องของวาสนา สุดแต่ดวงชะตาและบุพเพจะบันดาล **เพราะทางเดินในอนาคตเราไม่รู้ และถึงไม่รู้เราก็จะ**ต้องมุ่งเดินไป จึงบอกได้เพียงว่าสิ่งอื่น ๆ นอกจากตัว **เธอ** แล้ว ไม่ได้อยู่ในเกณฑ์เลือกของฉันเลย

เมื่อพูดมาถึงเพียงนี้แล้ว ควรจะบอกให้สิ้นเรื่องจะดีกระมัง ฉันเป็นคนคนเดียวในโลก นอกจากคุณพี่ ซึ่งทำหน้าที่แม่ยังเกิดเกล้า พ่อแม่ของฉัน ๆ จำหน้าท่านไม่ได้ ฉันมีเพียง ๒ คนพี่น้องเท่านั้น พี่น้องอื่น ๆ ถึงจะมีฉันไม่รู้จัก และเรื่องระหว่างเธอกับฉัน ๆ ทำลงไปครั้งนี้ ทางผู้ใหญ่มิได้เต้นแร้งเต้นกากับฉันเลย ฉันคนเดียวเริ่มก่อ ท่านผู้ใหญ่เห็นดีด้วยจึงรวบหางขึ้นรูปให้เป็นโครงแห่งชีวิตของฉันซึ่งต้องมีเธอร่วมด้วย เรื่องจะลงเอยในทางใดนั้น สุดแต่วาสนา

---

๒. ทหารและตำรวจ สมัยนั้นต้องแต่งเครื่องแบบตามยศเมื่อเวลาออกนอกบ้าน

ฉันเองได้มุ่งอยู่เสมอที่จะให้เธอเรียนอุปนิสัยใจคอของฉัน แต่โชคไม่อำนวย ฉันต้องไปทำงานก่อน ๒ โมงเช้า เลิก ๕ โมงเย็น มีว่างในวันเสาร์จึงพยายามมาพบเธอที่ตรงหลีกรถรางหน้าตลาดน้อย แต่ ๒ เสาร์แล้วโชคร้ายมิได้พบเธอ

เธอกับฉันเกิดมามีความเห็นพ้องกันว่า ก่อนจะยอมเซ็นสัญญาแห่งชีวิต จำเป็นที่เราทั้งสองฝ่ายจะต้องเรียนรู้ถึงอุปนิสัยใจคอ และอะไรบางอย่างในชีวิตให้เป็นที่พอใจเสียก่อน และการที่จะรู้กันได้ก็คือการได้สมาคมกันอย่างใกล้ชิด แต่ความเห็นอันนี้เป็นความเห็นของฝ่ายเรา (เด็ก) ซึ่งเจริญวัยในยุคที่สมัยกำลังแปรปรวนจากโบราณ และเป็นความเห็นที่ขัดกับความนิยมของผู้ใหญ่ ฉะนั้นฉันจึงได้บากบั่นเขียนจดหมายอย่างยืดยาวมายังเธอ ซึ่งมิได้รับความปรานีจากเธอเลย หรือเท่าที่เธอตอบมานั้นนับว่าเป็นความปรานีตามความเห็นฝ่ายเธอ แต่ฉันเห็นว่ายังไม่เพียงพอกับความตั้งใจของฉัน

ฉันมีความรักเธอ นึกเห็นหน้าเธอทุก ๆ ลมหายใจอย่างไรนั้น ไม่อยากพูดถึง ทำให้ฉันหมดความสุข เพราะความรักของฉันยังไม่มีทางราบรื่นและผาสุกอย่างใดเลย และเธอมิได้นึกเมตตาฉันแม้แต่น้อยและทั้งโอกาสอย่างใด ๆ ก็มิได้เผยให้ฉันปลูกความรักขึ้นในตัวเธอเลยเพียงโดยคำพูดทางจดหมายก็เหมือนคนบ้า เพราะฉันพูดไปคนเดียว ยิ่งได้รับจดหมายของเธอฉบับนี้เข้าแล้ว ยิ่งเพิ่มความหนักใจมากขึ้น เพราะเธอบอกว่าเธอไม่รู้จักฉัน แต่อย่างไรก็ตามขอความเมตตาแห่งความรักและความซื่อตรงของฉัน ที่บากหน้ามาหาเธอด้วยบริสุทธิ์และสุจริตจงบันดาลให้เธอนึกเมตตาฉันบ้าง

เธอบอกว่า การเช่นนี้เป็นของยากสำหรับเธอถูกแล้ว ที่รัก แต่มิใช่เป็นของง่ายสำหรับฉัน เพราะชีวิตของฉันจะเป็นสุขก็ต้องเป็นด้วยความรักของเธอ ชีวิตของฉันจักสว่างได้ด้วยเธอ

ก่อนจบ ขอกวนใจอีกเล็กน้อย จดหมายที่ส่งไปที่โรงเรียนสองฉบับนั้น ได้ไว้หรือเปล่า ฉันไม่มีความสุขใจเลยตั้งแต่วันนั้น และจดหมายฉบับนี้ขอตอบด้วย และก็เป็นคำถามในการที่เธอจะต้องตอบในตัวแล้ว ว่าเธอเมตตาฉันบ้างหรือไม่ และเพื่อแน่ใจว่าจดหมายซึ่งฉันส่งมานั้นเธอได้แล้ว

ถ้ามีสิ่งใดในจดหมายนี้ พลั้งพลาดบ้างแล้ว โปรดอภัยให้กับผู้ที่รักเธอโดยความสุจริต

โดยความรัก

[signature]

ถึงคู่หมั้น

๑๔–น. วันศุกร์ ธ.ค. ๖๙

น้องปรุง

จดหมายฉบับนี้ไม่มีวันที่ เพราะกำหนดในใจไม่ถูกแน่ว่าจะมีโอกาสส่งให้กับเธอได้ในโอกาสไหน ทั้งสถานที่เขียน ก็ต้องแอบเขียนแต่เป็นเวลาว่างมือ และทั้งใจก็กำลัง "make castles" อย่างเพลิดเพลินด้วย และถ้า "castles" หรือปราสาทแห่งความผาสุกที่ได้นึกวาดนี้ เป็น "castles" จริง ๆ แล้ว ในภพนี้คงเต็มไปด้วย "castles" ที่นึกวาดไว้อย่างไม่มีที่ว่างเหลืออยู่เลย เธอคงยิ้มเมื่อพูดถึง "castles" และคงนึกว่าสมองของฉันเต็มไปด้วยของ "แปลก ๆ ใหม่ ๆ" แต่ถ้าเธอเล็งเห็นถึงในใจอันแท้จริงของฉันแล้ว เธอคงจะพอเดาได้และไม่ตำหนิว่า "castles in the air" ซึ่งฉันได้กำลังนึก "Make" ขึ้นนั้น เป็นความคิดที่เชื่อในทางสมบัติอมรินทร์ หรืออีกนัยหนึ่งคือ "สมบัติบ้า" ถ้าเธอจะตำหนิและโทษเช่นนี้ ฉันขอแย้งว่าไม่จริง เพราะปราสาทแห่งความสุขที่นึกวาดขึ้นภายในความรู้สึกนี้ ฉันไม่ประสงค์จะให้เป็นความรู้สึกในทำนองความฝัน "Dreaming" เพราะปราสาทที่นึกวาดนี้ ต้องการให้เป็น "Reality" ในภายหน้า ไม่ใช่นึกเรื่อย ๆ ไปโดยความใจลอยของเธอค่อย ๆ พยายามนึก เพราะสิ่งที่จะเขียนต่อไปนี้ เป็นสิ่งที่รวมอยู่ใน "Castles" ที่นึกวาดไว้แล้วด้วย เธอได้ให้อภัยและอนุญาตในการเขียนจดหมายตามความจริงและความรู้สึก จะมากน้อยเท่าใดก็ได้ ฉะนั้นวันนี้จึงลงมือเขียน

เวลานี้ฉันกำลังอบอวลด้วยความผาสุก สุขที่สุดในชีวิตที่เคยเห็นมา เป็นครั้งแรกที่รู้จักค่าของความรัก ความรักทำให้มนุษย์มีความสุข "Love can be kind. Love can be cruel!" เป็นคำสารภาพของสตรีผู้มีนามอุโฆษผู้หนึ่ง แต่สำหรับฉัน "Love can be kind" นี้แหละ น้องปรุง ฉันจึงกล่าวได้อย่างเต็มปากว่าฉันมีความสุขที่สุด เพราะความรักที่ฉันได้พยายามปลูกขึ้นนั้น มิได้ทรมานอย่างทารุณเลย

เพราะได้บรรลุไปโดยความราบรื่น ปราศจากอุปสรรคทั้งปวงมากีดขวาง ทำให้ฉันรู้สึกภูมิใจว่า ฉันเกิดมาแล้วไม่รกโลกเปล่า เพราะได้ประสบความรักอันแท้จริง คือน้องปรุง พูดเช่นนี้ผิดหรือ น้องรัก

วันใดที่เราได้บำเพ็ญชีวิต "วิวาห์" ด้วยกันแล้ว วันนั้นเธอจะได้พบสักขีพยานหลายอย่าง ที่แสดงให้เธอเห็นว่า เธอเป็นสตรีที่ฉันได้จ้องมองและนึกหวังมาอย่างนมนานแล้ว สมุดตำราทุก ๆ เล่มที่ฉันโนตด้วยมือเอง และท่องบ่นพลิกดูทุก ๆ วันในเมื่อเล่าเรียนนั้น มีเครื่องหมายชนิดหนึ่ง สิ่งนั้นคือคำอุทิศ Dedicated! ซึ่งเขียนลงโดยความตั้งใจทุก ๆ หน้าต้นของสมุดเรียน ใจของฉันในยุคนั้น ต้องการให้ความรักเป็นความกรุณาจึงไม่พยายามเร่งเร้าใจของตนเอง พยายามหักห้ามใจไว้ มิฉะนั้นความรักจะกลายเป็นทารุณอย่างโหดร้ายแก่ตัวของฉันเองในยุคนี้

เมื่อโลกได้ยิ้มรับฉันแล้ว จึงพยายามค้นคว้าหาตัว "รัก" จากเธอเมื่อพบแล้วจึงพยายามผูกเธอเสียด้วยอีกเปราะหนึ่ง สังเกตดูคำพูดในจดหมายของเธอมีคำพูดบางตอนมีคำพูดหวาน ๆ ขม ๆ ปนกันอยู่ ซึ่งเป็นธรรมดาที่เธอไม่แน่ใจว่า ฉันรักเธอจริงหรือ จึงพยายามหาหนทางทำให้เธอเห็นใจเอาเอง ดังเท่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ ฉะนั้นฉันจะไม่ลิงโลดและภูมิใจอย่างล้นเหลืออย่างไรได้

เวลานี้ฉันจะทำอะไรเที่ยวเตร่ที่ไหนไม่มีความพอใจเลย ต้องการอย่างเดียวเท่านั้น คือต้องการอยู่ใกล้ ๆ เธอ ได้เห็นหน้าเธอได้ฟังน้ำเสียงของเธอ รู้สึกว่าสิ่งเหล่านี้เป็นความบันเทิงอย่างบรมสุข อันแท้จริงของฉันแต่วันคืนก็นวยนาดไปอย่างแสนบรมขี้เกียจ ไม่ใช่ต้องการเร่งวันเร่งคืน ต้องการให้สิ้นวัน เพื่อถึงเวลาเย็นเร็ว ๆ และจะได้หาโอกาสพบหน้าเธอมาฟังน้ำเสียงเธอหรือมาเยี่ยมเยือนเธอที่บ้าน เช่นนี้แหละ น้องปรุง ฉันจึงรู้สึกว่าวันคืนล่วงไปอย่างยืดยาดที่สุด

บางวันทำให้ใจนึกทะเยอทะยานอยากมั่งมี จะได้พากันนั่งรถยนต์ไปเที่ยวไปหาบ๊กใส่เงิน อะไรเท่าที่จะหาความสุขได้ แต่สิ่งเหล่านี้ยังเป็นของเกินวาสนา และทั้งเชื่อว่าเธอยังไม่ประสงค์อีกด้วยจึงได้แต่นั่งนึก–นึก แล้วก็ยิ้ม – ยิ้มโดยความแน่ใจว่า

ความสุขอันนี้ – ในวันข้างหน้าคงหนีไม่พ้นเป็นแน่นอน เพราะเชื่อแน่ว่าเธอเป็นสตรีที่ฉลาด – หวาน พร้อมโดยประการทั้งปวง เธอคงจูงมือ จูงใจ จูงชีวิตของฉันไปให้สามารถประสบความสุขอย่างที่หวังต่าง ๆ ในเวลานี้ได้อย่างแน่นอน และรู้สึกว่าเป็นกุศลอย่างยิ่งที่วาสนาได้นำฉันมาให้เธอ หรือนำเธอมาให้ฉัน พูดเช่นนี้ถูกไหมยอดรัก

วันนี้พูดเรื่อยเฉื่อยมากเกินไปเสียแล้วกระมัง เดี๋ยวจะเหมาว่า "เพ้อ" จึงขอระงับไว้เท่านี้ก่อน จดหมายที่ส่งมายังเธอต้องการตอบทุกฉบับ แต่ไม่อยากจะบังคับเธอจนเกินส่วน จึงไม่พยายามร้องขอ สุดแต่ความ "เวทนา" ของเธอเป็นใหญ่ แต่นึกว่าอย่างไรคงได้รับตอบแน่ ๆ อย่ายิ้มนะจ๊ะ

รักเสมอชีพ

ประยูร

พ.ศ. ๒๔๗๐ ถึงภรรยา

ร.ล. วิเทศกิจการ
ในอ่าวสัตหีบ

๔ ตุลาคม ๒๔๗๐

น้องรัก

เรือถึงสัตหีบเมื่อวานนี้เวลาย่ำค่ำ เมื่อคืนวันออกเรือมานอนค้างที่บางนา ได้เอาเลือดทำบุญให้กับยุงหลายร้อยหยด เล่นเสียคันเกือบทั้งตัว ที่สัตหีบก็ไม่ใช่เล่น เป็นยุงที่อุดมด้วยเชื้อมาลาเรียเสียด้วย

เมื่อวานนี้ เรือแล่นยังไม่พ้นปากอ่าว พวกปากเรือไม่รู้ทำอย่างไรกัน เชือกมนิลาโตเท่าต้นแขนของพี่ ได้หลุดเข้าพันใบจักร เครื่องจักรกำลังเดินเต็มตัว หยุดทันที ชั้นแรกพี่ไม่ทราบว่าเชือกเข้าพันใบจักร ตกใจ กำลังยืนอยู่บนประตูห้องเครื่อง พอเห็นเครื่องหยุดเผ่นสองทีลงถึงพื้นห้องข้างล่างเลย เข้าใจว่าเครื่องจักรคงขัดข้องเพราะพี่ปรับไว้ใหม่ด้วย เล่นเอาปอดลอยคลำอยู่เกือบ ๕ นาที ก็ยังหาเหตุผลไม่ได้ จึงใช้คนขนไปบอกต้นกล ที่ไหนได้เขาบอกว่าเชือกเข้าใบจักร พี่เลยร้องว่าเออ ซี้ สิ้นเคราะห์ เขาดำน้ำตัดเชือกกันอยู่เกือบสองชั่วโมง เรือจึงเดินได้

พี่ยังไม่ได้ขึ้นบกเลย ยังอยู่ในเรือเรื่อย ๆ เนื่องจากหมอยังไม่ได้ตรวจภูมิประเทศว่ามีความไข้อะไรบ้าง เรือคงจะจอดอยู่ที่นี่ราว ๑๐ วัน ที่นี่ไม่มีความสนุกอะไรเลย เท่าที่เคยมาเวลาร้อน ๆ แทบเป็นบ้า เวลาหนาวมันหนาวเข้ากระดูกดำ เพราะเป็นทำเลที่ซับซ้อนด้วยหมู่เกาะและทิวเขารอบทั้ง ๔ ด้าน ทั้งอาหารและน้ำกันดารมาก

จดหมายหากจะเขียนตอบ จงส่งให้เหมาะกับเที่ยวเมล์ เมล์ตะวันออกโดยมีเรือ วันอังคาร พฤหัสบดี และเสาร์ ออกจากกรุงเทพฯ ถึงนี่คงวัน พุธ ศุกร์ อาทิตย์ ตอนกลางคืน

ที่บ้านทั้งสองบ้านคงสบายดี น้องปรุงหมั่นไปทางท่ากลางบ่อย ๆ หน่อย เพราะคุณพี่ดูท่าทางไม่ค่อยสบาย เที่ยวนี้พี่ไม่ค่อยโปร่งอก โปร่งใจ เลย คิดถึงบ้านเป็นกำลัง ขอจบที่

แต่พี่ที่รัก

ประยูร

พ.ศ. ๒๔๗๑

สรรพาวุธ บางนา

๑๖ ตุลาคม ๒๔๗๑

น้องรัก

เสาร์นี้จะมาแน่หรือ เพราะวันอังคารเป็นวันพระบรมรูปทรงม้า พี่นะไม่ค่อยอยากเที่ยวนักหรอก แต่ถ้ามีคนชวนก็คงอดไม่ได้แต่คิดถึงงบประมาณออกจะเต็มที่ แร็กเก็ตของพี่มาแล้วหรือยัง อยากได้เต็มทน อันที่เล่นทุกวันนี้เต็มทน เหมือนไม้ของคนแก่มีแต่หนังกำพร้ายานเทิบทาบ วันเสาร์ถ้าจะมา ข้าวกลางวันและเย็นของน้อง จะรับประทานที่ไหน หรือจะซื้อของสดมาทำรับประทาน พี่เองเต็มทนซังกะตายกินพอยังชีพไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น วันจัดของเมื่อวันอาทิตย์ ถ้าไม่ได้ทหารเห็นจะอกโครง พวกทหารช่วยจัดจึงเรียบร้อยดี ตลอดจนครัวและการฐบ้าน

เวลามาอย่าลืมกำปั่น เพราะพี่ต้องเป็นเหรัญญิกของสโมสร ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการเก็บเงินของสโมสร ซึ่งเก็บเงินไว้เสมอมีจำนวนร่วมเรือน ๑,๐๐๐ การที่เขาโวตให้เป็นก็เนื่องจากเครดิตและออนเนอร์ของเรา ซึ่งมีคนไว้ใจ น่าจะมีส่วนภูมิใจอยู่บ้าง สต๊อกและเงินหมุนเวียนของสโมสรไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท คำว่าเหรัญญิกน้องก็ทราบแล้ว ซึ่งแปลว่าหน้าที่การเงินโดยตรงออกรู้สึกวิตกเหมือนกัน เวลาเอามาเอาที่ติดกันกำปั่น และตะปูเกลียวเอามาให้พร้อม กับค้อนไข (ไขควง) ด้วย ไฟฟ้าแขวนพร้อมด้วยโป๊ะชมพู และโป๊ะสีเหลืองอีก ๑ ใบถอดเอามาด้วย เพราะจะได้ไม่ต้องซื้อไฟฟ้าตั้งใช้

หมึกหมดต้องหวัด ๆ ด้วยดินสอ และยุงก็คอยสูบเลือด จึงต้องเขีย ๆ พอเป็นตัวเท่านั้น นอกจากนั้นก็ไม่มีอะไรอีก นอกจากคิดถึงน้องแทบใจขาดเท่านั้น

แด่พี่ที่รัก

ประยูร

ป.ล. เวลาเดินทางขึ้นลงรถโปรดระวังตัว และลูกของพี่ในท้องด้วย อย่าให้หกล้มเป็นอันขาด น้องชอบเดินเร็ว ๆ ทำอะไรเร็ว ๆ จงระวังตัวให้มากสักหน่อย

รัก

ป.

พ.ศ. ๒๔๗๒

เรือทดลองตอร์ปิโดฯ อ่าวสัตหีบ

วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๒

น้องรัก

พี่ได้ส่งจดหมายมาเมื่อก่อนเฉลิม ๑ ฉบับ เข้าใจว่าคงถึงน้องแล้ว แต่จนบ้านนี้ยังมิได้รับตอบ หรือบางทีจดหมายช้าเสียกลางทางก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามพี่จากบ้านมาตั้ง ๑๕ วัน อย่างน้อยควรได้รับข่าวคราวบ้างสักนิดหน่อย เป็นอย่างนี้เลยทำให้นอนตาไม่ค่อยหลับ ทำให้คิดและห่วงไปต่าง ๆ ตามประสาของผู้ที่ไกลบ้าน พี่ไปข้างไหนก็ตาม เคยส่งจดหมายมาบ้านเสมอ และเคยได้รับข่าวคราวทางบ้านด้วยเสมอ ในเที่ยวนี้ออกล่าช้ากว่าเคย

อากาศทะเลเที่ยวนี้หนาวเย็นเหลือกำลัง มิหนำซ้ำผ้าห่มนอนก็บางเสียด้วย เสื้อคลุมอีก ๑ ตัวก็ยังไม่สู้บรรเทา ถ้าพูดถึงความสุขเอาความหนักใจในเรื่องภาระที่ต้องรับผิดชอบออกเสีย ก็มีความสุขดี เพราะงานมิต้องลงมือทำเอง นอกจากใช้ปากกับนิ้วเท่านั้น เรื่องอาหารการกิน ในคราวนี้ออกจะดีมาก ไม่สู้แร้นแค้นเหมือนเมื่อก่อน ๆ แต่ราคาไม่ต้องพูดถึง แพงเหลือใจ แต่ก็ยังดีกว่าไม่มีกิน และมีสตางค์เหมือนมีก้อนหิน แพงก็ยังดีกว่าอดแห้งอดแล้ง

วันที่ ๒๖ นี้เป็นวันออกเรือจากที่นี่ ถึงกรุงเทพฯ ในวันรุ่งขึ้น แต่พี่คงไปบ้านได้ในวันเสาร์ตามเคย เพราะต้องทำรายงานแถลงการณ์ทะเลให้หมดเรื่องเสียก่อน ตั้งใจว่าวันที่ ๒ ธันวา จึงจะมาบ้าน เลยหยุด ๕ วัน ตามคำสั่งที่อนุญาตให้หยุด ๕ วันโดยไม่ต้องลา

นอกจากนี้ก็หมดเรื่องเขียนแล้ว แลเข้าใจว่าทางบ้านทุก ๆ คนตลอดจนลูกคงสบายดี คุณพี่เวกกับคุณอบเชย เห็นจะสบายดี ส่วนพี่เองอะไร ๆ ก็สุขดี ถ้าเอาเรื่องคิดถึงบ้าน เมียลูกออกเสีย

รักและคิดถึง

ประยูร

พ.ศ. ๒๔๗๓

เรือทดลองตอร์ปิโด สัตหีบ

วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๓

น้องรัก

ได้รับจดหมายแล้ว ทุก ๆ วันพฤหัสบดี พี่ต้องส่งคนขึ้นไปคอยรับจดหมายที่ที่ทำการไปรษณีย์ และก็ดีใจที่รับจดหมายทางบ้านเหมือนกับยาขนานหนึ่ง ที่กล่อมเกลาความว้าเหว่ และความเงียบเหงาที่ยังเกิดขึ้นในความรู้สึกไปได้ชั่วขณะ และเป็นยาสมานหัวใจให้เบิกบานอย่างวิเศษ

เมื่อเมล์ก่อนสัญญาว่า จะเล่าเรื่องการเที่ยวเกาะครามให้ฟัง แต่ไม่มีอะไรที่เป็นแก่นสานสนุกสนานน่าเล่า นอกจากว่า เกาะครามเป็นเกาะใหญ่เกาะหนึ่ง ซึ่งอุดมไปด้วยไข่จาระเม็ด แล่นเรือยนต์ชนิดเดินทะเล จากเรือไปยังเกาะ กินเวลาราว ๑½ ช.ม. ระยะทางราว ๑๔–๑๕ ไมล์ บนเกาะไม่มีบ้านช่องอะไรเลย นอกจากบ้านของเจ้าภาษีไข่หลังเดียวเท่านั้น เมื่อถึงแล้วก็ยกพวกขึ้นบก แบ่งออกเป็น ๒ กอง ไปยิงนกแต่ไม่มีนกจะยิง ตกลงเท่ากับไปยืดแข้งยืดขาเท่านั้น เมื่อกินข้าวกลางวันแล้วก็กลับ ตอนเย็น เจ้าคุณฯ ชวนไปขี่ม้าอีก เคราะห์ของพี่ดีมากที่ได้ม้าวิ่งอย่างเรียบ เลยทำให้การขี่ม้าสนุกขึ้นอีก กลับถึงเรือเกือบ ๓ ทุ่ม เลยนอนสบายในคืนนั้น

อดคิดถึงนิสัยของคนที่เห็นเงินเป็นพระเจ้าไม่ได้ ในชีวิตของท่านเหล่านั้นไม่มีอะไรนอกจากเงิน – เงินอยากได้เงิน แต่ไม่ต้องการลงแรงหาเงิน ต้องการได้เงินโดยเอาเหยื่อเข้าล่อ อยากได้เมียมั่งมีเงินทอง คนที่มีความคิดละโมบอย่างนี้ ในไม่ช้าคงได้แร่แน่นอน จริงหรอกเงินเป็นพระเจ้าอันประเสริฐของคน แต่พวกคนนั้นหารู้ค่าของความรักไม่ ความรักเป็นอย่างไร ก็ทราบอยู่กับอกของน้องและพี่ดีแล้ว และหากจะพูดไปก็เท่ากับในเวลานี้ ความหนุ่มสาวกลับมาหาเราอีกครั้งหนึ่ง ในวันนี้น้องและพี่ต่างเสียสละชีวิตให้ไว้ซึ่งกันและกันก็เพราะความรักนั้น และหากจะต้อง

พรรณนากันอีก ก็ต้องตั้งต้นกันใหม่เท่านั้น อย่างไรก็ตามน้องและพี่ก็ได้พบแล้วซึ่งความรัก และขอให้มั่นใจเถิด น้องรัก ว่าในชีวิตของเราต่อไปนี้ ไม่มีอะไรอีกแล้วนอกจากความหวานและความสุขราบรื่นเท่านั้น ทางใดที่เป็นความสุขแก่น้อง เป็นศรีแก่ลูก เป็นทางเจริญแห่งครอบครัว ทางนั้นเป็นทางปรารถนาของพี่ด้วย

อากาศร้อนทางกรุงเทพ ฯ พี่ยังนึกวิตกอยู่เหมือนกัน ยังคิดไม่ตกว่าจะหลบความร้อนอบอ้าวของกรุงเทพ ฯ อยู่ที่มุมไหนดี เวลาพี่กลับเราจึงพูดกันใหม่ พูดถึงการกลับยังหาฤกษ์ยามแน่นอนไม่ได้.........................แต่พี่คาดว่าคงไม่เกินวันที่ ๗ มีนาแน่นอน (แต่อาจไม่แน่ก็ได้)

พี่เขียนจดหมายอย่างนี้ ก็เหมือนกับได้คุยกับน้องเพียงใกล้ ๆ อย่างสุดเอื้อมเท่านั้น น้องรัก อย่าค้อนพี่มากนัก เวลาพี่กลับบ้านจะถูกลงโทษ ระวังหน่อย

ขอจูบ และขอความสุขสวัสดิ์จงมีแต่ปรุง น้องรักของพี่และลูกด้วย

แด่พี่ของน้องคนเดียว

ประยูร

พ.ศ. ๒๔๗๓ ขัดใจกันเป็นครั้งแรก

สัตหีบ

๒๗ ส.ค. ๗๓

คุณปรุง พิณสวัสดิ์

จดหมายฉบับนี้ ความจริงไม่น่าต้องเขียน แต่เป็นเพราะคุณพ่อท่านห่วงเรื่องไข้มาลาเรีย ซึ่งความจริงมีอย่างนี้ที่สัตหีบแต่ก่อนเป็นป่าสูง เมื่อ ๔ – ๕ ปีก่อนทหารมาคราวไรย่อมได้รับการไข้เจ็บ เป็นเพราะการอนามัยอ่อนแอ ทหารขาดการบำรุงในทางความสะอาด การออกกำลังกาย และความเบิกบาน กอปรกับสถานที่เป็นหล่ม มีน้ำขัง จึงเกิดยุง อันเป็นต้นรากแห่งมาลาเรียร่างกายของใครไม่มีแรงภายในพอต่อต้านแล้ว มักเป็นมาลาเรียเสมอแต่มาใน ๒ – ๓ พ.ศ. นี้ ทางการรู้จักอนามัยและค่าของทหาร เป็นๆ บังคับให้ทหารขึ้นอาบน้ำ และออกกำลังกายตามควรกับกินควินินวันละ ๑๕ เกรน ทุกๆ ๒ วันเว้น ๓ วัน และทุกๆ ฤดูฝน กรมแพทย์ต้องส่งเจ้าหน้าที่ออกจัดการปราบยุง การปราบยุงคือเอาน้ำมัน Crude oil (เชื้อเพลิงอย่างหนัก) ไปราดไว้ตามบึง หนอง หรือตามที่ที่มีน้ำ และตามที่ที่สงสัยว่าจะเกิดยุง ในเวลานี้สถิติแห่งโรคมาลาเรียของสัตหีบนับว่าไม่มีแล้ว ในคราวนี้ ที่พยาบาลออกมาทำการปราบ ก็เป็นของทำตามเคยทุกๆ ปี และมาทำการปราบเพียงวันเดียวเท่านั้น ก็หมดที่แล้ว เพราะแล้งฝน ตามบึงและหนองไม่มีน้ำ ยุงจึงไม่มี

แต่ก่อนร่อนชะไร จดหมายมักได้รับตอบทันใจเสมอทิ้งมาวันอาทิตย์ คงได้รับตอบในเมล์ต่อมา คือเมล์เข้าสัตหีบวันพุธ แต่ในเที่ยวนี้ได้รับตอบถึงเมล์วันอาทิตย์ ซึ่งชนรอบขวบพอดี การขึ้นต้นจดหมาย ก็ขาดห้วนๆ การลงท้ายก็ห้วนๆ เช่นเดียวกัน ความรักทั้งหลายแหล่ หายไปเสียหมดแล้วกระมัง? ในเวลานี้ในดวงใจ และความรู้สึกของคุณ ซึ่งมีในตัว "พี่ยู" คงเหลืออยู่แต่เศษหรือกากของความปรานีเท่านั้น สิ่งนี้เป็นของต้นและต้นอกที่สุด คนเราทุกคนย่อมมีสิ่งดีและชั่ว

ปะปนอยู่ด้วยเสมอ เว้นไว้แต่ใครจะมีคุณดีมาก หรือคุณชั่วมากเท่านั้น และเมื่อผู้ใดไม่เคยทำผิด เมื่อผิดแล้ว ยอมรับโทษตามควรแก่โทษานุโทษ และยอมเลิกสิ่งที่ผิดไปแล้ว ก็ควรที่น่าจะได้รับความปรานีต่อไป

ความรู้สึกของคุณ ซึ่งมีต่อตัว "พี่ยูร" ในเวลานี้ หากทายไม่ผิด ก็คงมีแต่ความเคียดแค้น ความชังน้ำหน้า ความไม่ยอมยกโทษ ฯลฯ ซึ่งเป็นของหวานที่สุดของ "พี่ยูร" ในยามอยู่ไกลบ้านเช่นนี้

จดหมายที่ตอบมา รู้สึกว่าเป็นกฎธรรมดาดอก จึงพยายามเขียนกระแสเรียงน้ำคำ ดูเย็นจืด ๆ มีอะไรแสบ ๆ และเผ็ด ๆ เจืออยู่บ้าง ขาดความอ่อนหวานและประโลมใจอย่างเคย คิดว่า ถ้าไม่เขียนตอบมาเสียเลยบางทีจะเป็นทางสวรรค์มากกว่าอย่างที่เขียนมานี้ คุณคงแก้ตัว หาว่า "พี่ยูร" ใส่ไคล้ หากเรื่องนี้ไม่มีความจริงเจืออยู่แล้ว โปรดอภัยให้แก่พี่ ผู้ซึ่งเขลาความคิด ขาดความยั้งคิดด้วย และทุก ๆ สิ่งหากพูดกันด้วยความรู้สึกรักและหวังดี ตรงไปตรงมา ก็ย่อมเป็นของพึ่งง่าย ถึงจะมีพิษสงแสลงใจบ้าง ก็เป็นของน่าอภัย หากพูดเหน็บแนมโดยหาเหตุผลอะไรเป็นแก่นสารไม่ได้แล้ว ก็เป็นของน่าน้อยใจที่สุด

ขอสารภาพตามตรงว่า วันที่ได้รับจดหมาย เป็นวันที่จุดแห่งความคิดถึงบ้านถึงยอดแล้ว และสู้สะกดใจไปทำงานจนสายเพื่อรอคอยเที่ยวเมล์ และคอยถามบุรุษว่า "ของฉันมีไหม" เมื่อรับแล้ว แล ! อ่านก็ต้องทำใจเย็นข้ามไปที่เกาะ ไปทำงานตามหน้าที่และความรู้สึกอย่างไรภายในใจนั้น เขียนบอกไม่ถูกให้ตรงกับความรู้สึกจริงได้ กำหนดที่จะกลับเมื่อใดนั้น หาศูนย์หมายแน่นอนไม่ได้เสียแล้ว แท้จริงงานเป็นรูปเสร็จแล้วเมื่อวันจันทร์ ยังเหลือแต่การทดลองเครื่องเท่านั้น ที่บอกมาว่าไม่แน่นอนในการกลับ เพราะงานอาจยืดออกไปอีกก็ได้ แท้จริงงานที่ยืดออก อาจเก็บไว้ทำเมื่อคราวมาคราวหน้าก็ได้ แต่ถ้าสบายใจก็จะไม่ทำ ถ้าไม่โปร่งใจ ก็จะลงมือทำเสียวันนี้ และคงยืดยาวออกไปอีกตั้ง ๒ – ๓ อาทิตย์

รู้สึกว่าแม้อยู่ในที่ทุกันดาร อดมื้อกินมื้ออย่างนี้ ถ้าการกลับบ้านไม่เป็นสุขกว่าแล้ว ก็ทนอดไปอย่างนี้ มิเป็นของสุขและสบายกว่าหรือ

คำว่า "ทาสกรรม" เป็นคำกินความหมายกว้างขวางมากแปลจุดของทาสกรรมที่คุณมุ่งหมายมานั้นไม่ออก แต่เมื่อคุณมีความเห็นว่า ในเวลานี้ "พี่ยุร" ทำงานไปชั่วเป็น "ทาสกรรม" แล้วก็เป็นความคิดที่หน้าตำหนิโทษอย่างหนักหนา การมีครอบครัว การประคับประคองความรัก และความปรองดองในครอบครัว เป็นของทำได้ยาก และเป็นของที่มิใช่ฝืนทำ หรือจำใจทำ ต้องทำโดยสวามิภักดิ์ จงรักและอ่อนน้อม จึงจะเต็มไปด้วยความหวาน ความราบรื่นชื่นใจแห่งชีวิตของครอบครัว ที่พูดมาอย่างนี้คงเข้ารอย "ยอกสังฆราช" หรือมองตนเองด้วยตาหลัง

หน้าที่ของภริยา ก็เหมือนกับน้ำเย็นคอยดับความร้อนของผู้กระหาย เป็นผู้คอยกล่อมเกลา และโอ้โลมในยามเหนื่อยยากและเท่ากับน้ำมันที่คอยหล่อเลี้ยงให้ตะเกียงมีแสงสว่างได้ ฉันใดก็ดีภริยาก็คือผู้คอยตักเตือนและหนุนให้ ผู้เป็นสามีมานะอดทน กล้าหาญต่อความเหนื่อยยาก ความลำบากในการงาน อุส่าห์ต่อสู้อุปสรรคของการงานทุกลมหายใจ ด้วยความอดทน และความอ่อนหวานของหญิงซึ่งเป็นภริยาอย่างนี้ สามียอมตายด้วยความลำบากเป็นแน่แท้

นี่เป็นครั้งแรก แห่งชีวิตของครอบครัวที่พี่มีความโทรมนัส และรู้สึกตนว่าหมดเกียรติยศที่ควรจะเป็นที่รักของคุณต่อไป และอย่าเข้าใจว่า เขียนมานี้ด้วยความโทสะจริตเข้าครอบงำ พี่ยังรัก และซื่อตรงอยู่เสมอ และคงทำตัวให้เป็นศรีแก่ครอบครัวเสมอไปตลอดชีวิตที่เหลือนี้

หากคุณจะตอบมาว่า เท่าที่เขียนตอบมานั้น เป็นของตรงไปตรงมา พี่คงตอบว่า ขอขอบพระคุณอย่างสูงสุดด้วยความเคารพอ่อนน้อม และถ้าตอบว่า "ผิดแล้วขออภัย" พี่ก็คงอภัยเสมอไม่เคยโกรธเกลียด หรือถือโทษคุณเลยตั้งแต่ต้นจนปลาย

พี่มีความยินดีทุกอย่าง ที่จะเสียสละเพื่อความรัก และความปรองดองแห่งครอบครัวในวันข้างหน้า หากมีความปรารถนาอย่างไรแล้ว ขอได้โปรดบัญชามาเถิด ยินดียอมตามใจทุกสถานเพื่อความสุข แลความราบรื่นของชีวิตที่เหลือจะดำรงต่อไปข้างหน้า

ขอบอกตามตรง อย่าตำหนิว่าโม้ หรืออวดความรักความปรานี รูปของคุณ รูปลูก และรูปของคุณพี่บังเกิดเกล้า ซึ่งทุก ๆ เที่ยวไม่เคยมิติดตัวมาเลย ในเที่ยวนี้อยู่ใต้หมอนบนที่นอนเสมอ

ที่สุดขอคุณจงมีความเมตตาและปรานี ขออย่าให้ต้องทรมานใจและทรมานกาย เพราะความผิดซึ่งร้องขอโทษด้วยความอ่อนน้อมแล้วอีกเลย จงเห็นแก่คนที่ ๔ แห่งครอบครัว ซึ่งจะกำเนิดมาในวันข้างหน้าในไม่ช้านี้

รักเสมอ

แต่ผู้อยู่ไกลบ้าน

ประยูร

พ.ศ. ๒๔๗๔ ขัดใจกัน

(ไม่มีสถานที่)

(ไม่มีวัน เดือน พ.ศ. แต่จำได้ว่า พ.ศ. ๗๔)

น้องรัก

เมื่อใช้สรรพนามว่า "พี่ยุรที่รัก" ควรจะมาพบพี่สักครั้ง แต่เมื่อ ไม่ปรารถนาในตัวพี่แล้ว โปรดตอบ ชีวิตพี่เหลืออยู่เดี๋ยวนี้ เป็นชีวิตที่ปราศจากประโยชน์ กรรมทั้งหลายที่พี่ก่อขึ้นนั้น น้องก็ยกโทษให้พี่แล้ว และเราก็เข้าใจกันดีแล้ว แล้วด้วยเรื่องอะไรน้องจึงทำกับพี่ดังนี้ เมื่อน้องเล็งเห็นว่า ชีวิตข้างหน้าของน้องจะร่วมกับพี่ต่อไปไม่มีประโยชน์ โปรดตอบด้วย น้องรังเกียจความรักและการสัมผัสของพี่มากนักหรือ แต่อย่าลืมเรารักกันมากทั้งก่อนและหลังจากที่เราแต่งงานกัน และเราต่างสัญญาแก่กันในวันบรมสุขของเราว่า เราจะอภัยแก่กันทุกเรื่องในความผิดของกันและกัน และน้องก็อภัยแก่พี่แล้วในเมื่อพี่ทำตามที่น้องต้องการ และพี่ก็มิได้ผิดสัญญาแต่อย่างใด พร้อมทั้งน้องก็ยอมสารภาพว่าเป็นความผิดของน้องด้วย

เรื่องจะตกลงกันนั้น เป็นของง่าย ถ้าความรักของเรายังบริบูรณ์อยู่ พี่รู้สึกเสียใจเป็นอันมาก ที่ถูกทรมานทรกรรม อย่างนี้ นึกว่า ไม่สามารถจะทนได้อีกต่อไป ทางที่สุดก็คือตายดีกว่าอยู่

โปรดตอบอีกครั้งว่า ถ้าไม่ต้องการพบพี่ในวันนี้ ถ้าต้องการและยังรักกันอยู่ เพราะน้องเองก็สารภาพว่าโกรธพี่มากก็จริง แต่เมื่อรักแล้วก็ยังคงรักอยู่เสมอ ย่ำค่ำโปรดมาคอยที่สักกพระยาศรี การพบครั้งนี้สุดแต่กรรมถ้าเป็นวาสนาของลูก ๆ ต่อไป พี่ก็จะยิ้มกับโลก ถ้าเป็นเคราะห์ก็แล้วแต่เรื่องเกิด อะไร ๆ ทุกคราว มันเต็มไปด้วยกรรมทั้งสิ้น ไม่ทราบจะเขียนอะไรดี คิดถึงลูกและน้องเป็นกำลัง ถ้าเรื่องร้ายนั้นน้องไม่ให้อภัยพี่แล้ว พี่จะไม่โอดครวญเลย

เมื่อหมดเยื่อใยแล้ว ตามใจพี่บังคับน้องไม่ได้

แด่พี่ซึ่งรักน้องคนเดียว

ประยูร

พ.ศ. ๒๔๗๕ จวนแยกทางกัน

(ไม่มีคำบลบ้าน)

๑๑ ธ.ค. ๗๕

น้องปรุง

ความผิดแห่งชีวิตเท่าที่เป็นแล้วนั้น รู้สึกว่าเต็มไปด้วยบาป ทั้งนี้เนื่องจากเคราะห์และกรรมของชีวิต และความโฉดเขลาของพี่เป็นเหตุนับตั้งแต่มีเรื่อง............ พี่เองหมดความสุขความสำราญ เห็นชีวิตเป็นของขื่นขมหน้าเบื่อหน่าย

บัดนี้..................ความขุ่นมัวของชีวิตเบาบางลงแล้ว ความสันโดษเท่าที่ทรมานและทนทุกข์ใน ๒ – ๓ เดือนนี้ เหมือนตกอยู่ในขุมนรกสักร้อยกัลป์ บ้านซึ่งไม่มีแม่บ้าน คือ เมียรัก – ลูกรัก มันก็คือป่าช้าเราดี ๆ นี่เอง อายุของพี่ล่วงเข้ามาครึ่งคนแล้ว ฐานะทางราชการก็ไม่รุ่งโรจน์เพียงพอ มิหนำยังมาเกิดบ้านแตกอีก ข้อร้ายที่สุดคือลูกเล็กก็ยังแดง ๆ นี้เป็นภูตและปีศาจที่หลอนพี่ทุกขณะ ลูกเกษมเป็นลูกซึ่งเราฝันและปรารถนาให้แกเกิด และแกก็เกิดมาเป็นชายสมใจรักและความปรารถนาของพี่ ลูกหญิงก็เกิดมาสมใจรักของปรารถนาของน้อง แปลว่าลูกชายหญิงเราปรารถนาให้แกเกิด – เกิดตามใจรักของเรา และมาบัดนี้น้องจะปักใจลงโทษพี่

พี่ยอมรับว่าพี่เป็นผู้นำทางแห่งครอบครัวไม่ดี จึงมีเรื่องร้ายแรงอย่างนี้เกิดขึ้น และตั้งแต่นี้เป็นต้นไปประยูรผู้นำความร้อนใจมาสู่น้องได้ตายไปแล้วเหลือแต่ประยูรของน้องปรุงเหมือนเมื่อ ๑๓ พ.ค. ๗๐ พี่ขอสร้างสวนรักใหม่ สวนรักซึ่งไม่มีอุปสรรคและเหตุร้ายใด ๆ อีกแน่นอน และฉากนี้เป็นฉากสุดท้ายแห่งละครของชีวิตของพี่ ขอเข็ดจนตายไม่ขอทำเรื่องอย่างที่แล้ว ๆ มา พี่ยังหวังทางดีข้างหน้า ไหนน้องได้รักพี่มามากแล้ว โปรดกรุณารักพี่อีกต่อไปจนวันตายเถิด ขอเราจงตายจากกันด้วยความรักอยู่ร่วมกันจนตราบสุดของลมปราณ เพื่อความรุ่งเรืองและถาวรของชีวิตลูก ๆ.

เราจะช่วยกันปรับปรุงบ้านและชีวิตของเราใหม่ ให้บ้านเป็น Home sweet home ขอน้องจงมีส่วนให้ความสุขแก่พี่ด้วย และพี่ก็มีส่วนให้ความสุขแก่น้องและลูก ๆ ของเรา

วาสนาของพี่อาภัพเป็นกำพร้าพ่อแม่แต่เยาว์วัย ต้องเผชิญโชคและโลกมาอย่างยากเข็ญ จึงรู้รสของชีวิตลูกกำพร้าได้เป็นอย่างดี น้องเองซิ บริบูรณ์พูนสุขด้วยพ่อแม่ มิตรมิตรสหายก็ดี พี่น้องมากมาย จึงคิดไม่ถึงว่า ชีวิตของลูกกำพร้าเป็นอย่างไร พี่ขอภาวนาว่าอย่าให้ลูกเรามีกรรมและอาภัพตามพ่อของแกด้วยเลย

ยิ่งพี่ทราบข่าว (อย่าทราบเลยว่าจากใคร) ว่าคนที่รักน้องมาตั้งแต่น้องยังเรียนหนังสืออยู่ และเป็นเพื่อนเล่นกันมาแต่เด็ก ๆ คอยสืบสวนว่าพี่กับน้องจะเลิกกันจริงหรือเปล่า น้องรักถ้าเขารักน้องปรุงของพี่จริง เขาคงจะขอแต่งงานกับน้องก่อนพี่ อย่าลืมว่าพี่เคยบอกว่าไม่มีใครรักน้องเท่าพี่ น้องแค้นพี่มากอาจแก้แค้นด้วยการประชดชีวิตและความรักของพี่ พี่ขอภาวนาโดยเอาความรักของพี่เป็นประกันว่า ขออย่าให้น้องแก้แค้นพี่โดยทางหาพ่อเลี้ยงให้ลูก ๆ เลย ของดเรื่องนี้เดียวจะขาดใจน้อง พี่ขอร้องด้วยรักเท่านั้นเอง

ลูก ๆ (พี่พูดตามหลัก) อยู่กับคุณพ่อ แกก็มีความสุขดีกว่าอยู่กับพี่ที่บ้านเพราะใคร ๆ ก็พากันรักแกมาก แต่ใครทราบคุณพ่อท่านจะมีชีวิตชมบุญหลานไปได้นานเท่าใด เวลานี้ลูกเกษมเกือบ ๕ ขวบแล้ว นับว่าเริ่มใช้เงินเพื่อการศึกษา น้องนะหรือจะกลับเข้าสมัครเป็นครูอีกจากที่ลาออกมาแล้วหลายปี ค่ายากับเงินเดือนคงพอดีกัน ไม่เหลือถึงค่าเล่าเรียนของลูก ลูก ๆ ของพี่พี่ไม่ทิ้งแกดอก ต้องให้แกทุก ๆ อย่างที่พี่มีในโลกนี้ ฉากสุดท้ายแห่งชีวิตพี่ต้องอุทิศให้กับแก

น้องไม่รู้ว่า พี่รักน้องเท่าไร แต่เป็นความบ้าของพี่เองที่ใช้แซ่ของความรักไม่ถูกทาง น้องจึงหาว่าพี่โหดร้าย..............อนิจจาสตางค์แดงทุก ๆ อันอยู่ในกำมือน้องหมด พี่เคยบอกน้องแต่ไหนแต่ไรว่าจะมาเป็นอารมณ์อะไรกับพี่ในเรื่องเงินทอง พี่หาได้เท่านี้ น้องจะใช้เท่าไรก็ตามใจ

ความผิดหนหลัง กรุณาอโหสิกรรมยกโทษให้พี่ และอย่าถือเอามาเป็นสาเหตุแห่งการบ้านแตกเลย ความชั่วร้ายของพี่มี แต่ความดีของพี่เล่าน้องรัก น้องเอาของพี่ไปทิ้งเสียที่ไหน พี่ขอปรับปรุงชีวิตครอบครัวใหม่ โปรดอย่าทำใจแข็งสงสารพี่และลูก ๆ บ้าง เราจะรักกันราวกับพี่น้องคลานตามกันออกมา บ้านของเราจะอบอุ่นด้วยความรักความสุขตามประสาคู่ผัวเมีย ขอจงวางใจอีกครั้ง น้องตกมาถึงมือพี่อย่างบริสุทธิ์ผุดผ่อง ช้ำเพราะมือพี่ ขอให้พี่มีโอกาสถนอมความรักอีกครั้ง

คราวนี้ธรรมชาติแห่งความโดดเดี่ยวความอ้างว้างและเปลี่ยวใจตราเป็นแผลแห่งความทุกข์แสนเข็ญอยู่ในอกสุดลึกล้ำ ไม่มีความเจ็บปวดความเศร้าสลดอย่างใด ๆ มาสอนให้พี่เจ็บปวดแสนสาหัสเท่าธรรมชาติลงโทษพี่ในครั้งนี้ น้องมิได้ลงโทษพี่หรอก ธรรมชาติ ต่างหากลงโทษพี่เฆี่ยนพี่ด้วยแซ่ชุบน้ำเกลือ แสบปวดทั่วทุกขุมขน ขอเข็ด ไม่ขอพบขอเห็นความทุกข์ทรมานอย่างนี้อีก กลับมาอยู่ร่วมกับพี่เถิดน้องจ๋า เราจะจัดบ้านของเราใหม่ให้เป็นสวนสวรรค์ของเรา

จดหมายฉบับนี้เมื่อน้องกลับมาอยู่ร่วมกับพี่ เราจะต้องใส่กรอบบรรจุไว้เป็นอนุสรณ์เตือนใจว่า ธรรมชาติลงโทษพี่อย่างทารุณและร้ายแรงอย่างนี้

น้องรักพี่มามากแล้ว จะรักต่อไปอีกสักนิดไม่ได้เจียวหรือ กรุณา – อีกนิดเดียวเท่านั้น........................ขอให้พี่แก้ตัวอีกครั้ง ถ้าต่อไปมีความผิดอย่างนี้อีก เชิญเถิดน้องรัก เชิญลงโทษพี่ตามความพอใจของน้อง คำมั่นสัญญานี้พี่เขียนจากขั้วหัวใจ

คืนวันนี้พี่นั่งอ่านจดหมายของเราเก่า ๆ แก่ ๆ แล้วที่สุดต้องร้องไห้ ต้องเขียนจดหมายฉบับนี้ขึ้น อย่าใจแข็งพยาบาทพี่มากนักเลย เวรย่อมระงับด้วยไม่จองเวร จดหมายเก่า ๆ มันเหมือนกับเหตุการณ์เมื่อ ๒ – ๓ วันมานี้เอง ไม่นานดอก น้องรัก

คิดถึงความเป็น ๆ ของพี่เมื่อคราวงานเทพศิรินทร์ คิดถึงวันฝนตกบนรถราง อีตานายตรวจตั๋วบ้านั้น กว่าจะรู้ว่าแกดูเวลาที่นาฬิกาข้อมือของพี่ ทำเอาน้องต้องยิ้มเมื่อเห็นพี่ทำเป็น ๆ ภาพเราพบพูดกันครั้งแรกหน้าศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เมื่อ

เรารักกัน ทำให้พี่ต้องยิ้ม – ยิ้มทั้งน้ำตา เรามีความหลังมากมายอย่างนี้ โปรดอย่าทิ้งพี่ไปเลย พี่จะไม่ละเลยน้องต่อไปอีกแล้ว จงกลับมาเป็นแสงสว่างจูงมือจูงใจนำทางพี่ไปสู่ความเจริญ ดังที่พี่หวังเมื่อพี่เริ่มรักน้องและหวังตั้งใจไว้ เราจะมีบ้าน บ้านแห่งความสุข น้องเคยท่องโคลงพระราชนิพนธ์ของล้นเกล้า ฯ ซึ่งน้องชอบให้พี่ฟังว่า

มโนมอบพระผู้ เสวยสวรรค์
แขนถวายทรงธรรม์ เทอดหล้า
ดวงใจมอบเมียขวัญ และแม่
เกียรติศักดิ์รักของข้า ฝากไว้แก่ตัว

จงกลับมาให้พี่มอบดวงใจไว้ในอุ้งมือของน้องต่อไป จนกว่าความตายจะมาพรากเราให้จำต้องจากกันเถิด

จำได้ไหมพี่ไม่ยอมแพ้ พี่จึงท่องโคลงพระราชนิพนธ์ของพระปิยะมหาราชว่า

พี่รักนุชนาถด้วย เห็นใจ จริงแฮ
ใช่รักรูปวิไล เลิศล้ำ
ชื่นจิตที่หล่อนใช ค่าซื้อ
อีกสิ่งปฏิบัติซ้ำ ส่งให้รักแรง

น้องมักจะย้อนถามพี่ว่า สำหรับพี่จริงหรือ แล้วเราก็หัวเราะสนุกสนาน พี่ยังจำเสียงหัวเราะของน้องได้ดี ยังก้องอยู่ในดวงใจตลอดเวลา

คืนนี้ทั้งคืน นอนไม่หลับ คิดถึงลูกเป็นกำลัง ไก่ขันแสงเงินแสงทองขึ้นอีการ้อง เวลาที่พี่เขียนจดหมายนี้ น้องและลูกกำลังหลับสนิทแต่พี่ต้องตื่นตาตื่นใจตื่นอยู่กับความอ้างว้างความวิเวกเหมือนอยู่ในป่าช้า อีก ๓ วันเท่านั้น ครบวันเกิดลูกเกยมครบ ๔ ขวบเต็มพอดี โปรดเห็นใจพี่บ้าง พี่ไม่ทราบจะอ้อนวอนน้องต่อไปอย่างไรอีกแล้ว นอกจากขอร้องว่าโปรดเห็นแก่ความรักของเรา

รักเสมอชีพ

ประยูร

พ.ศ. ๒๔๗๖

ร.ล. สุโขทัย สัตหีบ

๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๖

น้องรัก.

ของฝากมากับ ร.ล. วิเทศ ฯ ได้รับแล้วพร้อมทั้งความขอบใจแต่ไม่มีจดหมายและข่าวคราวทางบ้านมาเลย รอจน ๒ เที่ยวเมล์แล้ว หรือเหน็ดเหนื่อยมาก หรือไม่มีเวลาเขียน หรือมีเรื่องราวอะไร ไม่มีข่าวคราวเช่นนี้ ยิ่งทำให้รู้สึกเป็นทุกข์มากขึ้นเลยทำให้คิดไปต่าง ๆ นานา แต่นี้ไปไม่มีโอกาสได้รับจดหมายทางบ้านแล้ว เพราะเรือออกเดินทางไปปีนังได้ในวันนี้เวลา ๑๕๐๐ จึงได้เขียนจดหมายนี้ และเชื่อว่าคงถึงมือราววันที่ ๒๐ เมย.

งานราชการจะลำบากเท่าไรพอทนทานได้ แต่เรื่องที่ไม่มีข่าวทางบ้านนั้นทนไม่ไหวเมล์มาเที่ยวหนึ่ง ๆ ก็เที่ยวค้นหาจดหมายยุ่งไป ยิ่งไม่มีจดหมายมาเลยยิ่งกลุ้มหนักขึ้นเท่านั้น มีโทษผิดมาก ระวังตัวไว้เถิดหนา กลับมาจะต้องถูกรับโทษอย่างหนัก อภัยไม่ได้

เมื่อฝากของมากับ ร.ล. วิเทศ คิดว่าคงฝากจดหมายมาไม่ทัน เพราะทราบว่าเรือออกก่อนกำหนดที่บอกตั้ง ๒ วัน แต่ทำไมถึงไม่ทิ้งจดหมายตามมา

หรือคุณพ่อเจ็บหนักมาก หรือคุณพี่ทั้งสองบ้านเป็นอย่างไรไป หรืออะไรทางบ้านยุ่ง ๆ อีก ทำให้คิดไปต่าง ๆ นานา แม่บ้านอย่างนี้ยังอ่อนหนักหนา รู้ตัวหรือยังว่า ผิด

ที่สุดของจดหมายฉบับนี้ไม่มีอะไรแล้ว นอกจากอยากจะทุบเสียสัก ๒–๓ ที่ ที่ไม่ส่งข่าวมา คิดถึงลูกเป็นกำลัง ลูกสาวเป็นอย่างไรบ้าง ส่วนนายใหญ่คงตามเคยเรื่องคิดถึงพ่อของแก

รักและคิดถึง

ประยูร

พ.ศ. ๒๔๗๘ ไปอิตาลีเพื่อฝึกภาคและรับเรือ

ชื่อโฮเต็ล ภาษาอิตาลี

๒ ม.ค. ๗๘

น้องปรุง

ไม่มีเวลาเขียนอะไรเลย เพราะพอถึงอิตาลี ก็ต้องออกเดินทางไปเที่ยวตามโปรแกรมที่เขาจัดรับรอง ออกจาก Trieste ตั้งแต่วันที่ ๒๘ ธ.ค. แวะเวนิศ ค้างเวนิศคืนหนึ่ง ออกจากเวนิศ แวะทูริน ค้างทูริน ๒ คืน ได้สนุกในวันปีใหม่ของฝรั่งเขาที่ทูริน ออกจากทูรินมาแวะสบเซีย **คือที่นี้** ค้างที่นี่คืนหนึ่ง แล้วต่อไปแวะเมืองเล็กฮอร์น จากเล็กฮอร์นไปโรม ค้างโรม ๓ คืน แล้วกลับ Trieste เข้าของต่าง ๆ เท่าที่เห็นแพงมาก ไม้ขีดไฟกลักละ ๑๐ สต. บุหรี่ขนาดปานกลางซองละ (๑๐ มวน) ๕๐ สต. เห็นจะไม่มีของอะไรกลับบ้านเลย

คิดถึง

ประยูร

ร.ล. ภูเก็ต (ในเอเธนส์) กรีก

๓๐ ม.ค. ๗๘

น้องปรุง

กำหนดเรือถึงกรุงเทพ ฯ ไม่แน่นอน เท่าที่ออกเดินทางมาจาก Trieste โปรแกรมระยะทางต้องเปลี่ยนหมด เนื่องจากอากาศในทะเลแปรปรวนทั้งความหมดเปลืองของเชื้อเพลิงไม่แน่นอน ตามกำหนดว่าเรือสามารถแล่นได้ราว ๑,๘๐๐ ไมล์ โดยมิต้องหยุดเติมน้ำมันเชื้อเพลิง ครั้นเวลาต้องหยุดรับน้ำมันคราวหนึ่ง เช่นนี้การเดินทางก็ต้องอ้อมไปอีก เมืองที่ไม่แวะก็ต้องแวะ จึ่งทำให้กำหนดว่าจะถึงกรุงเทพ ฯ ในราวปลายเดือนกุมภ์ คงเลื่อนไปราวปลายเดือนมีน. บางทีอาจถึงต้นเดือนเมษ.

ใน Trieste ได้ส่งจดหมายทางอากาศมาฉบับหนึ่ง เชื่อว่าคงได้รับแล้ว เวลานี้กำลังอยู่ในกรีก ที่ไหนก็ไม่เหมือนบ้านเรา ภาษาอังกฤษในแถบนี้ก็เงินแดงใช้ได้ยาก แต่ในกรีกอากาศหนาวพอสบาย เท่า ๆ หน้าหนาวจัด ๆ ในบ้านเราเท่านั้น ไม่รุนแรงเหมือนในอิตาลี

เรื่องเงินเดือน ในเดือนเมษคิดว่าคงลำบาก เพราะใบมอบฉันทะที่ให้ไว้คงไม่พอ

ในกรีกไม่มีอะไรแปลกเหมือน ๆ บ้านเรา อยากให้ถึงบ้านเร็ว ๆ เพราะอยู่ต่างประเทศนานเท่าไร ก็ยิ่งเปลืองมากเท่านั้น ปอนด์หนึ่งประเดี๋ยวเดียวเท่านั้นก็หมด เขาไปเที่ยวกันเราจะนอนเรือคนเดียวอย่างไร ไปไหนก็ไปกัน จะพยายามใช้ให้พอเบี้ยเลี้ยงเท่านั้นตลอดทางตอนนี้ จะพยายามส่งข่าวให้เสมอ

คิดถึง หวังว่าลูก ๆ คงสบายดี

ประยูร

Singapore.

วันที่ ๑๒ มีน. ๗๘

น้องปรุง

เรือจะถึงกรุงเทพ ฯ ในวันที่ ๑๕ ตอนบ่าย กำหนดการเชื่อว่าได้ทราบจากหนังสือพิมพ์แล้ว พี่อยู่เรือหมายเลข ๑๒ ตั้งใจจะส่งจดหมายมาแต่บอมเบย์ แต่เขียนแล้วทิ้งไม่ทัน เลยต้องทิ้งทะเลไป

เรือถึงเชื่อว่าคงยุ่งมาก เพราะโปรแกรมต้องเปิดให้ประชาชนชมเรืออีก ทั้งยังมีพิธีเลี้ยงรับต่าง ๆ อีกหลายคืน การเดินทางเหนื่อยเหลือประมาณ บางคราวถูกคลื่นตั้ง ๓ วัน ๓ คืน ไม่ต้องหลับต้องนอน

คิดถึง

ประยูร

พ.ศ. ๒๔๗๙ ไปญี่ปุ่นเพื่อเรียนการใช้เรือดำน้ำ

Funabashi.

๑๔ มิ.ย. ๗๙

น้องรัก.

พี่ถึงญี่ปุ่นแล้ว ทุก ๆ อย่างขลุกขลักทั้งสิ้น เนื่องมาจากภาษาอังกฤษ คือเงินแดงทุก ๆ อย่างพูดกันไม่รู้เรื่องเลย พวกเราคล้าย ๆ กับถุงเมล์ ซึ่งปิดแสตมป์ส่งจากกรุงเทพ ฯ ดีแต่ทางบริษัทเรือ คือบริษัทมิตซุย และเจ้าหน้าที่ทหารเรือ เป็นผู้จัดแจงอะไรต่อมิอะไรให้จึงค่อยสะดวก พี่จะเล่าถึงการเดินทางให้ฟัง

เรือออกจากฮ่องกงเมื่อวันที่ ๗ ตอนเช้ามืด ตามทางตอนนี้ถูกคลื่นพอเบาะ ๆ เราถึง Moji เมื่อวันที่ ๑๑ ตอนสาย พอถึงก็มีผู้แทนของบริษัทมิตซุยบุเซนไกซาที่เป็นเจ้าของเรือเมล์กับบริษัทมิตซุยบิชิ และเจ้าหน้าที่ทหารเรือขึ้นมารับ พาไปเลี้ยงอาหารกลางวันบนบก แล้วกลับเรือ เรือออกจาก Moji ในวันนั้นตอนบ่ายเดินทางมายัง Kobe. เรือถึง Kobe เมื่อวันที่ ๑๒ ตอนบ่ายโมง ตอนนี้มีกงสุลและผู้แทนบริษัทมารับตามเคย พาขึ้นเที่ยวเมืองแล้วเลี้ยงอาหารเย็นเสร็จแล้วขึ้นรถไฟในวันนั้นเวลาทุ่ม ๕๐ นาที เดินทางมายังที่นี่ ขึ้นรถไฟตอนนี้ไม่ต้องทำอะไรนอนตลอดทาง มาถึงจังหวัด Funabashi ในวันรุ่งขึ้นตอนเช้า

จังหวัดที่อยู่นี้เป็นจังหวัด ๆ หนึ่งขึ้นกับโตเกียว ซึ่งอยู่ห่างจากโตเกียวโดยทางรถยนต์ ๕๕ นาที เป็นจังหวัดบ้านนอกไม่มีอะไรเลย ตามกำหนดการจะอยู่ที่นี่เพื่อเรียนภาษาญี่ปุ่นจนปลายเดือนตุลาคมแล้วจะย้ายไปที่ Kobe

วันแรกมาถึง Funabashi อัครราชทูตมาเยี่ยม เสร็จแล้วเรามาดูที่พักซึ่งทูตจัดแจงให้ ที่พักเป็นบ้าน ๒ หลัง พูดถึงที่พักเป็นของขันมาก บ้านญี่ปุ่น คือบ้านไม้ฉำฉา กับกระดาษตั้งอยู่บนดิน.................................ยังเอิญเจ้าหน้าที่ของทหารเรือ ซึ่งเป็นผู้อบรมมาเยี่ยม มาเห็นสภาพบ้านและความลำบากของพวกเรา รุ่งขึ้นจึงจัดที่พักให้ใหม่เป็นโฮเต็ล โฮเต็ลบ้านนอกของญี่ปุ่น ห้องหนึ่งกว้างราว ๓ × ๓ เมตร ที่นอนต้องซื้อเอง เรื่องที่นอนพึ่งเสร็จเดี๋ยวนี้เอง ที่โฮเต็ลนี้ค่อนข้างสะดวก ค่ากินนอนตกวันละ ๑ เยนเท่านั้น ถูกมาก

ที่นี่พี่ต้องกลับเป็นเด็ก คือต้องตั้งต้น ก.ข. ของญี่ปุ่น รู้สึกว่าตลอดชีวิต ต้องยุ่งอยู่กับการเรียนไม่มีสิ้นสุด

ยังไม่มีโอกาสไปทางไหน ถนนหนทางยังไม่คุ้น ข้อร้ายที่สุด คือภาษาเท่านั้นคิดว่าอีกราว ๆ ๑ เดือนเห็นจะพอไปได้เรื่องดอกไม้ของคุณหญิง ในวันที่ ๑๖ จะเข้าโตเกียวจะพยายามให้ได้เรื่องแล้วจะส่งข่าวมา

เมื่อวานนี้พวกนายทหารเรือที่มาดูงานต่อเรือ เขามารับไปเที่ยวในโตเกียว บ้านเมืองในกลางคืน เต็มไปด้วยไฟนีออนสวยงามมาก แต่ไม่รู้เรื่องว่าอะไรเป็นอะไร เพราะไปไหน ๆ ก็นั่งรถยนต์ทั้งนั้น ถ้าไปคนเดียวก็คงหลงทางแน่ ๆ

อาหารญี่ปุ่นเคยเล่ามาแล้วว่า ถ้ารับประทานได้ก็เห็นจะรวย แต่ต้องดูไปก่อนไม่ทราบว่าจะทนทานไปได้นานเท่าใด

ข้าวของในญี่ปุ่นนี้ถูกมากทุกอย่างเหมือนบ้านเรา เห็นจะค่อยยังชั่วตอนนี้ เงินทองบางทีจะไม่ต้องเดือดร้อนมากมายอะไร จะพยายามเป็นคนใช้น้อยที่สุด

อากาศตอนนี้เป็นตอนปลายของ Spring time ซึ่งติดต่อกับหน้าร้อน หน้าร้อนคนญี่ปุ่นบอกว่าร้อนมาก แต่เฉพาะเวลานี้หนาวพอสบาย คือเท่า ๆ กันหน้าหนาวอย่างแรงของบ้านเรา สเวตเตอร์ที่มีพอได้ประโยชน์มาก

กางเกงแพรมีมา ๓ ตัว ให้เพื่อนญี่ปุ่นไป ๑ ตัว เหลือ ๒ ตัว รู้สึกว่าน้อยเกินไป แต่ไม่ต้องเดือดร้อนเพราะจะต้องใช้เสื้อของญี่ปุ่นซึ่งมีราคาถูกดี

น้องช่วยซื้อยาที่เคยรับประทานจากห้างบี แอล ฮั้ว ให้สัก ๑๐ บาท พี่เคยซื้อได้ ๓ ขวด ๕ บาท แล้วบรรจุขวดเดียวรวมกัน ห่อให้เรียบร้อยส่งโดยทางวัตถุในนามของราชทูต เพื่อป้องกันความลำบาก จ่าหน้าห่อดังนี้

Mitister For Siam.

Siamese Legation.

Tokyo. Japan.

ส่วนจดหมายถึงพี่จ่าหน้าซองดังนี้

Sr. Lient. P. Pinsvasdi. (Siamese.)

Sakura Kawa Hotel.

Funabashi.

Japan

พี่เป็นสุขสบายดี ถ้ายกเรื่องคิดถึงบ้านและลูก ๆ แล้วก็สบายทุกอย่าง

เรื่อง ส่ง ของ ให้ เขียน ที่ มุม หีบ นิด หน่อย เป็น ภา ษา ไทย ว่า "ท หาร เรือ Funabashi" ในห่อควรจะมีจดหมายเรียนท่านอัครราชทูต ขอให้ท่านส่งของต่อให้พี่ด้วย ของก็จะถึงและบอกในจดหมายว่าเป็นยาบำรุงประสาท ส่วนฉลากยาสอดมาในจดหมายถึงพี่โดยตรง

คราวหน้าหวังว่าจะส่งข่าวมาใหม่ ขอฝากความรักอย่างเคยมาในจดหมายนี้ด้วย เก็บของพี่ไว้ให้ดี

รักเสมอชีพ

พี่ ต

พ.ศ. ๒๔๗๙ ย้ายจาก Funabashi ไปอยู่ Kobe

Kobe

๑๔ มี.ค. ๗๙

น้องรัก

จดหมายฉบับนี้ควรเขียนมานานแล้ว แต่ว่าเป็นระยะอยู่ในกำลังยุ่ง ตอนเช้ามืดต้องออกไปหัด กลับเย็นค่ำกลับถึงที่พักพอเห็นอาหารเหมือนเห็นยาดำ ต้องออกไปหาพี่จีนรับประทานพวกผัด ๆ ต้ม ๆ พอค่อยยังชั่ว ทำงานหนักแล้วรับประทานน้อยนอนได้น้อย ก็เห็นจะสิ้นอายุเร็ว เช่นนี้จึงต้องเอาเวลาไปพะวงกับการกินการนอน จดหมายจึงค้างไว้นาน หวังว่าคงไม่ถือโกรธ

นอกจากการหัดแล้ววันเสาร์เมื่อวานนี้ มีการสอบผลของการหัด พอเลิกรีบไปแบงก์เพราะเงินขาด แบงก์ปิดเพราะเป็นวันเสาร์ครึ่งวันตอนค่ำไปงานกินเลี้ยงบ้านนายพลเรือญี่ปุ่นเสร็จกลับดึก วันอาทิตย์ตื่นนอนกินกาแฟแล้ว ต้องมาส่งคุณจิตร์..............พอตอนค่ำมีโทรเลขของหมอผินส่งมาจากเกาหลี ว่ามาถึง kobe วันนี้ ต้องไปรับที่สถานีจัดแจงที่พักให้กว่าจะเสร็จเรื่องหมอผินเกือบ ๔ ทุ่ม กลับบ้านดึกเท่าดึกตั้งใจว่าต้องจบจดหมายนี้ก่อนจึงจะนอน

เมื่อคุณจิตร์กลับตั้งใจจะฝากของอะไรเข้ามาบ้าง แต่นึกอีกที..................... จึงคิดระงับไว้ก่อน ทั้งของที่จะคิดฝากมองดูไม่เห็นมีอะไรเหมาะเลย ผ้าแพรพรรณไม่ต่างกว่าพาหุรัด พวกผ้าที่ผู้หญิงญี่ปุ่นนิยมในสมัย ก็ไม่เหมาะกับคนไทยไปคนละแบบทีเดียว เครื่องหนังต่าง ๆ สู้บ้านเราไม่ได้ อย่าว่าใจดำ อนึ่งของใน kobe หรือในญี่ปุ่น ถ้าเป็นประเภทไม่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ หรือจำเป็นของชีวิต คือของประเภทฟุ่มเฟือยแล้ว แพงใจหายเหมือนกัน นอกจากนี้คิดว่าของฝากยังไม่จำเป็นสำหรับน้องนัก นอกจากความรักของพี่ พูดเช่นนี้ถูกไหม

ความอ่อนเพลียวันที่ ๑๔ จดหมายไม่จบ ต้องปลีกตัววางปากกาเข้าที่นอน รุ่งขึ้นวันจันทร์ตั้งใจจะจบ ก็คงไม่จบตามเคย อากาศในเรือดำน้ำ เต็มทน หัดกันวัน ๑ เต็ม ๆ เลิกแล้วเหมือนคนเมายาเบื่อ สมองมึนงงไปหมด พอจับปากกา เรื่องราวที่นึกว่าจะเขียนจะเล่าลืมหมด ขึ้นต้นลงท้ายไม่ถูก และจดหมายฉบับนี้มาจบเอาวันที่ ๒๑ มี.ค. ๑ อาทิตย์เต็ม ๆ เวลานี้เงินใน letter credit จวนหมดแล้ว เหลือเพียงตลอดเมษานี้เท่านั้น แต่ไม่เป็นไรพี่จะพยายามใช้ให้พอ เพราะได้กำไรซื้อกล้องถ่ายรูปไว้ ๑ กล้องกับเงินที่ซื้อของส่งมาให้น้อง

นิสัยพี่น้องก็รู้แล้ว ชอบเที่ยวมือไว (เรื่องใช้เงินไม่ใช่ เรื่องผู้หญิง อย่าตกใจ) ปีต่อไปคือปี ๘๐ คิดว่าจะพยายามเหลือเงินไว้บ้าง เพื่อซื้อของที่น้องอยากได้ (ถ้าเกิดไม่พอน้องเคยบอกแล้ว ว่าเงินเดือนที่รับทางกรุงเทพ ฯ จะส่งมาให้ พี่บ้างก็ได้) พวกเรือดำน้ำ โดยมากเงินได้จากกรุงเทพ ฯ อยู่ในฐานะพอดี ไม่เหมือนพวกกรรมการต่อเรือ บริษัท O.S.K. Line เห็นประกาศลดราคาค่าโดยสารจากกรุงเทพ ฯ – ญี่ปุ่น เพียง ๖๐ บาท ถูกใจหาย แต่คิดว่าคงเป็นชั้น ๓ ปีหน้าอย่างไร ลองพยายามมาดูบ้างก็จะดี พี่คิดถึงบ้าน คิดถึงน้อง บางเวลามือเท้าอ่อน คิดถึงจริง ๆ ยิ่งอากาศหนาวทำให้สมองเรียนอะไรไม่ค่อยดีนัก

วันนี้ ๓ ทุ่มพี่ออกเดินทางไปหัดดำอีก ราว ๓ วันกลับ การหัดไม่มีอะไรนอกจากไปตรากตรำ กินอาหารชนิดที่ยังไม่เคยกิน นั่งหลับ ยืนหลับ แต่ก็เพราะความคิดถึงบ้านเป็นเครื่องประโลมใจเพราะนึกว่าตัวของพี่ลำบากไว้ให้คนข้างหลัง วันนี้โดยสารรถไฟนอนในรถ ๑ คืน ไปที่ Shimonosaki ไปลงเรือดำน้ำที่นั่นแล้ว เดินทางด้วยเรือดำน้ำ ๒ คืน ไปสิ้นสุดเอา Maizuru แล้วขึ้นรถไฟกลับ

อาทิตย์หน้า ปีใหม่แล้วทางนี้ไม่มีอะไรนอกจากหยุดวันนั้น คุณหลวงกฤษ ฯ ชวนไปเที่ยวเมือง Nagoya ซึ่งเป็นเมืองที่แสดงพิพิธภัณฑ์ แต่พี่ไปไม่ได้ ๑. อรัฐน้อย ๒. เวลาไม่พอ เวลาไม่สำคัญอรัฐต่างหากที่บอกว่าเวลาน้อย

เรื่องผู้หญิงญี่ปุ่น พี่เคยเล่าฐานะมาให้ฟังแล้ว เป็นขนบธรรมเนียมของเขาญี่ปุ่นหญิงเกิดมาดูเหมือนเป็นทาสของสามีมากกว่า เพราะเลือดถูกอบรม เมียเคารพผัว ลูกเคารพพ่อแม่ พลเมืองเคารพกษัตริย์ นอกจากนี้ Standard ของหญิงยังไม่สูง พลโลกของญี่ปุ่นยังเหยียดผู้หญิง และทั้งผู้หญิงเองก็พอใจในฐานะเช่นนี้ด้วย นอกจากนั้นจำนวนหญิงดูเหมือนจะมากกว่าชาย เช่นนี้ฐานะการเลือกคู่ ชายจึงเป็นฝ่ายได้เปรียบ การศึกษาของหญิงไม่เลว ทุกคนเท่าที่พบผ่านมัธยมตอนกลางมาแล้วโดยมาก

เคยบอกมาแล้วว่าพวกทหาร เป็นพวกที่ญี่ปุ่นรักและบูชาเฉพาะทหารเรือ พลเมืองมีความรักและนับถือมาก คนเป็นทหาร (เฉพาะทหารเรือแล้ว) ไม่อดตาย ปลดกองหนุนแล้วรัฐบาลยังหางานให้ทำเพราะเป็นพวกมีความรู้สูง ตามอู่ตามโรงงานเต็มไปด้วยพวกนายทหารเรือกองหนุนทั้งนั้น ฉะนั้นจึงเป็นที่หมายตาของพวกที่มีลูกสาว

เรื่องกามารมณ์ บ้านเมืองกวดขันภาพยนตร์โป๊ เพียงจูบก็ถูกตัด โรงกาแฟ โรงเต้นรำ จะมาทำรุ่มร่ามไม่ได้ตำรวจจับหนุ่มทำเจ้าชู้ไก่แจ้เดินตามสาว ๆ เดี๋ยวตำรวจเล่นงาน แต่กระนั้นบางแห่งยังเต็มไปด้วย Romance การศึกษานี้เองทำให้คนรู้เรื่อง Sex และความเจริญแผนตะวันออกทำให้หญิงญี่ปุ่นเสื่อมไปมาก โรงแรมมีทั่วทุกหัวระแหง เครื่องคุมกำเนิดมีขายดาษดื่น ผู้หญิงจึงเป็นเหยื่อของผู้ชายทุจริตได้เสมอ แต่อย่างไร ข้อใหญ่ญี่ปุ่นมีเลือดแห่งความรักชาติ และมีความกตัญญูต่อพวกพ้องของตนอย่างสูง พี่ขอบอกตามตรงผู้หญิงญี่ปุ่นพี่ไม่อยากเข้าใกล้ เพราะกลัวความอ่อนหวาน (แต่พี่ชอบหวาน ๆ ขม ๆ มากกว่า) รู้จักกับพวกโตเกียวหลายคน ลงท้ายต้องตีตัวออกห่าง พวกนั้นที่ยอมให้ลูกสาวคุ้นกับพวกเราก็เพราะเขาเชื่อเรา ดังนั้นเพื่อรักษาความเค็มของเกลือไว้ พี่จึงพยายามปลีกตัวออกห่าง มีจดหมายมาไม่ตอบ (อย่างน้องเคยทำกับพี่) ลงท้ายก็เบื่อเราไปเอง พี่ยูรของน้อง ดีหรือยัง

ลืมประเดี๋ยวก็ขึ้น พ.ศ. ใหม่อีกแล้ว เราแก่ไปอีก ๑ ปี ลูกก็โตขึ้น หมายความว่า ลูกต้องใช้เงินเพิ่มขึ้น ถ้าทำลืม ๆ ไปอีกประเดี๋ยวก็อีกปี แล้วเราคงได้พบกัน

จดหมายพี่มีถึงคุณหญิง ไม่มีอะไรคุณหญิงท่านเป็นคนมีจรรยาดีเหมือนฝรั่ง รู้จักยอรู้จักหว่านล้อม จำแบบของท่านไว้บ้าง นิสัยของท่านไม่เหมือนแบบคุณแม่ของเรา ท่านไปอีกแบบหนึ่ง ทั้งหวานทั้งเย็นยิ่งกว่า Charming lady อีก ใครได้ท่านเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุขผู้นั้นมีความสุขที่สุด พี่ดีใจมากที่น้องปรุงเป็นที่รักและกรุณาของท่านผู้เฒ่า คือ อ.จ. ใหญ่ คุณหญิงและคุณครูมิ่ง จงรับฟังคำตักเตือนของท่าน อย่าเอาแต่ใจของตัวเหมือนทำกับพี่

คิดถึงเสมอ อีกหน่อยก็ถึงวันที่ ๑๓ พ.ค. แล้ว จำได้ไหม วันอะไร พี่รู้สึกว่าดูเหมือนเหตุการณ์เมื่อวานนี้เอง

ในจดหมายนี้มีอะไรฝากมามากมายทีเดียว เอียงหูมาจะบอกให้ รู้แล้วไม่ใช่หรือ อย่าให้เพื่อน ๆ เคาะเอาอีก เที่ยวนี้เป็นพัน ๆ อีกเหมือนกัน

มีคนเคาะหรือว่าแต่งงานมาตั้งเกือบ ๑๐ ปี ลูกก็โตแล้ว ยังเขียนจดหมายถึงกันเป็นปึก ๆ ขอให้บอกเขาว่า อารมณ์หนุ่มสาวยังไม่จางไปจากใจของเรา ความรักเพิ่มมากขึ้นตามความมากของปี เรายังพูดถึง ดวงจันทร์ แม่น้ำ ภูเขา ฯลฯ สู่กันฟังอีก ใครแต่งงานแล้วเอาอย่างเราจะมีความสุข

รักเสมอ

พี่ยุร

๒๑ มี.ค. ๗๙

พ.ศ. ๒๔๘๐ ตกแท่นจากต้นกลเรือลำ ๑ มาอยู่เรือลำ ๓

Kobe.

วันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๐

น้องรัก

จดหมายฉบับนี้ ครั้งแรกคิดว่าจะหาโอกาสเขียนไม่ได้ เพราะตั้งแต่วันที่ ๔ เป็นต้นมาหาเวลาว่างพักผ่อนไม่ได้ ต้องลงประจำเรือ ๑ งานหนักเหมือนภูเขาทับอยู่บนอก มิใช่ต้องแบกหามแต่เป็นการหนักอก ที่มีภาระรับผิดชอบในการงานขึ้น ต้องตื่นแต่เช้านอนดึก ๆ ๒ อาทิตย์เท่านั้น นาฬิกาข้อมือต้องร่นให้เล็กลงอีก ๒ ช่อง แต่ก็ภูมิใจที่ได้ทำงาน แต่เป็นที่ไว้วางใจของครูบาอาจารย์ เป็นที่นิยมชมชอบของผู้อบรมสั่งสอน นอกจากนี้ยังได้เผชิญโชค คือเมื่อวันที่ ๑๑–๑๒ เป็นวันที่ไต้ฝุ่นผ่านโกเบ บางจังหวัดได้รับความเสียหาย ต้องโต้คลื่นอยู่คืนยังรุ่ง คือพายุไต้ฝุ่นเริ่มตอนบ่ายวันเสาร์ที่ ๑๑ และพัดจัดในตอนใกล้รุ่งวันอาทิตย์ พายุยิ่งจัดยิ่งมีความกังวลหนักใจมากขึ้นตามลม ต้องทนโต้คลื่นโคลงเคลง เรือผูกทุ่นอยู่ที่สุดทนพายุไม่ไหว เรือขาดจากทุ่น แต่พี่ได้ปฏิบัติการงานในหน้าที่ได้เรียบร้อย ใช้เครื่องนำเรือเข้าเขตปลอดภัยได้ ความสามารถของคนก็ต้องแสดงกันในยามฉุกเฉินเช่นนี้ รู้สึกว่าตนเองมีภาษี............ แต่อย่าพูดให้คนอื่นฟังเขาจะหมั่นไส้

เมื่อวานนี้ได้รับตราที่ส่งมาจากกรุงเทพฯ เรียบร้อยแล้วกำลังปลื้มอกปลื้มใจ วันนี้ตอนบ่าย คำสั่งจากกระทรวงฯ มา สั่งให้พี่เป็นต้นกลเรือ ๓ ....บรรดาอาจารย์............เมื่อเสร็จการฝึกแล้ว เวลากลับ ก่อนออกจากญี่ปุ่นจะย้ายและบรรจุกันอย่างไรไม่เป็นปัญหา............การบรรจุคนตามสกีมของอาจารย์ฝ่ายอบรมทางนี้ เขาก็ได้ขออนุญาตและชี้แจงเข้ามา............ตกลงพี่เลยตกแท่น ได้เป็นต้นกลเรือลำ ๑ เพียง ๒ อาทิตย์เท่านั้นก็ต้องขึ้นบก นี่เป็นผลสะท้อนซึ่งได้คิดไว้แล้วว่าจะได้รับ

จดหมายของน้องลงวันที่ ๗ สิงห ว่า "ความจริงถ้าพี่อยู่เรือลำที่ ๓ อย่างประสงค์ได้จะดีกว่าอยู่เรือลำที่ ๑ พี่ฉลาดจริงแต่ขาดความรอบคอบ และคิดอะไรแต่

เฉพาะหน้า" กับฉบับลงวันที่ ๑๗ สิงห์ว่า "ถ้าพี่ได้เป็นต้นกลเรือลำ ๑ จริงอย่างที่ครูอาจารย์บอก ขอให้พี่ระวังผลสะท้อนให้ดี อย่าให้สะท้อนอย่างเจ็บหนัก แม้แต่รู้ตัวเองว่าช่วยอะไรไม่ได้ก็ยังอดเป็นห่วงไม่ได้" น้องปรุง ลาออกจากครูมาเรียนหมอดูคงมีคนขึ้นมาก ค่าบูชาครูคงรวยตาย หรือออกมาเป็นหมอดูประจำชีวิตของพี่ ยกคำพยากรณ์ของท่านหมอดูเอกจริงอย่างที่เขียนเตือนมา พี่ย้อนกลับมาอ่านอีก ครั้นเมื่อรู้ตัวว่าถูกผลสะท้อน ลางสังหรณ์มีกับน้องแม้แต่เราอยู่ห่างกันขนาดมีมหาสมุทรกั้น

พูดถึงทางงานแล้ว พี่ไม่มีส่วนเสียหายอะไรเลย ไม่ต้องทำงานในเวลานี้ก็สบายเท่านั้น ได้กินข้าวร้อนนอนสายไปอีกตั้ง ๕–๖ เดือนกว่าเรือลำ ๓ จะเสร็จ.........

ในวันที่ทำพิธีรับเรือ มีการดินเนอร์พี่ได้มีโอกาสเข้าโต๊ะสำคัญ คือ โต๊ะผู้มีเกียรติ มีคนชมเชยตามคำสรรเสริญของครู เพราะระหว่างรับเรือและประจำเรือก็ได้ติดต่อกับคนสำคัญชั้นหัวหน้าแผนกของโรงงานมิตซุย ในเรื่องการงาน เพราะตำแหน่งต้นกลและกับต้นเรืออย่างนี้ เขาถือว่าเป็นคนสำคัญ มาวันนี้หน้าเหลือ ๒ นิ้วเท่านั้น ฝันร้ายเหลือเกิน คนที่มีฐานะอย่างพี่โดนเข้า ๒ คน คือ พวกปากเรือ และพี่ผลสะท้อนของเรามาจาก.......... คิดแต่เผิน ๆ ก็ไม่น่าเสียใจในเหตุการณ์อย่างนี้ แต่คิดให้ลึกซึ้งแล้วมองเห็นทางข้างหน้าว่า...........

บรรดาอาจารย์เรียกพี่เข้าไป พูดความจริงใจให้ฟัง ซึ่งเราจะโทษอะไรเขาไม่ได้ ควรจะขอบใจเขาที่เขาเห็นว่าเราดีพอทำงานได้

คิดถึงฐานะของพวกอาจารย์แล้วน่าเห็นใจ เพราะเขาตั้งใจทำงานให้...........เขาพยายามสอนทุก ๆ อย่างเท่าที่เขาจะสอนได้.................. เมื่อมีข้อขัดกันในเรื่องบรรจุตำแหน่งอย่างนี้...........เวลาออกหัดเขาต้องออกหัด ออกดำน้ำกับเราด้วย..........ลูกศิษย์ที่นำเรือออกไปหัด ถ้าไม่ได้คนที่เขาไว้วางใจแล้ว เราลองหลับตาดูมองดู เหตุการณ์ถึงความขุ่นใจของพวกอาจารย์ก็แล้วกัน จะเป็นการหนักอกเพียงไร...........เรือดำน้ำผิดกับเรือบิน ผู้ขับเครื่องบิน ชีวิตของตนมอบไว้กับตนเอง ตนเองเป็นผู้รับผิดชอบ แต่เรือดำน้ำเวลาดำชีวิตของคนทุกคนต่างฝากไว้ซึ่งกัน และกัน team work จะบกพร่อง

ไม่ได้ คนหนึ่งคนใดทำอะไรผิดพลาดแก้ไม่ตก ผู้อื่นก็พลอยรับบาปและรับเคราะห์ไปด้วย นี้เป็นสิ่งที่น่าหนักใจของครู

ส่วนตัวของพี่ไม่น้อยใจอะไร กลับสบายใจเสียอีก แต่ก็ต้องทำหน้า ๒ นั้น ในเมื่อคนอื่นไม่รู้ความจริง พายุได้ผ่านพ้นสงบ และเป็นเรือลำเดียวที่ขาดลอยจากทุ่นแล้วแล่นเข้าหาที่ซ่อน พอ ๒–๓ วันต้นกลถูกย้ายขึ้น พวกคนงานของมิตซุยที่ต่อเรือให้ คงนึกว่าพี่มิไปพังเครื่องอะไรของเขาเข้าแล้วกระมัง จึงต้องเสด็จขึ้นบกไป แต่ดีใจอย่างหนึ่ง ที่ได้เผชิญโชคได้ทำงานยามคับขัน ทำให้มั่นใจในภูมิของตน และ ๒ อาทิตย์ที่ลงอยู่ในเรือ ก็ได้ความรู้มากเหมือนกัน เรียนมาแล้วนานทีเดียว เพราะเมื่อวันเรือขาดจากทุ่นต้องทำงานเอง ออกคำสั่งเอง และมือก็ต้องทำเอง เพราะทหารเมาคลื่นกันหลายหน้าที่ พอเป็นบทเรียนที่จะนำไปใช้ต่อไป และในเวลาลงเรือลำ ๓ คงไม่ต้องไปตั้งต้นคลำกันใหม่อีก ก็เป็นโชคดีไปอีกอย่างหนึ่ง

ผลของการสะท้อนอันนี้ ไม่น่าน้อยอกน้อยใจ เพราะมิได้เป็นผลซึ่งเกิดจากการกระทำของเรา ใครจะตำหนิพี่ไม่ได้ทั้งในส่วนตัวและในหน้าที่ พวกผู้ใหญ่คือพวกกรรมการคุมงานต่อเรือทุกท่าน พากันประหลาดใจในเหตุอันนี้ ขอยุติเรื่องนี้ไว้ที

คิดถึงบ้านและอยากกลับบ้านเป็นกำลัง เบื่อการงานเสียแล้วไม่นึกสนุกที่จะทำ..........การเที่ยวเตร่ของพี่ทางนี้ ไม่รู้จะไปทางไหน ญี่ปุ่นดูเหมือน ๆ กันไปหมดทุกหนทุกแห่ง และนี่ก็เริ่มเข้าฤดูหนาวแล้ว อีก ๒–๓ วันก็เหมือนอยู่ในตู้เย็น

สถานะการเมืองของญี่ปุ่นดูมืดมน ส่งทหารไปรบเจ๊กทุกวัน ยิ่งสังเกตการณ์ดูถ้าจะใกล้สงครามกับรุสเซียขึ้นทุกวันข้าวของต่าง ๆ แพงทุกอย่าง คิดว่าจะงดซื้ออะไรต่ออะไรทั้งหมด

ข่าวทางบ้านไม่เห็นมีอะไรมาบ้าง นอกจากคำตัดพ้อต่อว่า ของที่ฝากเรือรบไทยคงยังไม่ได้รับ เพราะเวลานี้ได้ข่าวว่าเรือไทยเพิ่งออกจากฮ่องกงเท่านั้นเอง

มีมนุษย์ปากมอมถามตามาว่า น้องคลอดบุตรแล้วหญิงหรือชาย เมื่อพี่จากบ้านเข้าปีที่ ๒ แล้ว น้องเล่ามาในจดหมายฉบับก่อน พี่ก็ตอบไปแล้วว่าให้ตอบเขา

ว่า พี่ยินดีถ้าน้องมีลูกให้พี่อุ้มโดยไม่ต้องสร้าง แต่ส่วนพี่สร้างลูกให้น้องอุ้มโดยน้องไม่ต้องอุ้มท้องและคลอดดีไหม น้องกลับโกรธ จนไม่ส่งข่าวคราวเรื่องลูกเรื่องญาติมิตรเลย มีแต่คำตัดพ้อต่อว่า ว่าพี่สัญญากับน้องแล้วเมื่อ พ.ศ. ๗๕ น้องจึงยอมกลับมาร่วมทางชีวิตกับพี่อีก ทางราชการส่งพี่มาเรียน ไม่ได้ส่งมาสร้างลูก อย่ากลัวเลยพี่เข็ดจนตาย จำเหตุการณ์นั้นได้อย่างดี แต่เพราะอยากยั่วเย้าเล่นบ้างตามวิสัยคนรักกัน

รักดอกจึงหยอกเย้าเล่น ด้วยเป็นประเวณีเสน่หา
ไฉนน้องจึงโกรธโกรธา รู้ฉะนี้พี่ยาจะหยอกไย

ใครแต่งจำไม่ได้ แต่ไม่ใช่พี่แน่ ๆ ขอยืมมาว่าพลาง ๆ ก่อน

เหรียญตราได้รับแล้ว มีเหรียญ ๒ ตรา ๑ แถบ ๑ บรรจุในหีบไม้เล็ก ๆ ต่อไปนี้ให้ลูกใหญ่อ่าน

คิดถึง

ประยูร

หนูใหญ่

พ.ศ. นี้หนูเป็นนักเรียนมัธยมแล้ว ต้องหมั่นเรียนพ่อไม่มีเงินทองมากมายและไม่มีของเล่นดี ๆ อะไรให้ ถ้าหนูเรียนไม่ตกเลยสอบได้ทุก ๆ ปี อีก ๒–๓ ปีพ่อคงมีเงินซื้อรถยนต์คันสวย ๆ เพรียวลมให้หนูขี่ไปโรงเรียนได้ ถ้าหนูสอบไล่ไม่ได้ เงินก็ไม่มีซื้อรถยนต์ น้องขี้เกียจมากนักหรือ บอกน้องด้วยว่า ลูกพ่อยูรน่ะ เขาไม่ขี้เกียจหรอก พ่อส่งปิงปองมาให้แล้ว ๑ ชุด นักเรียนมัธยมนะเขาไม่เล่นเป็นหนูแดงหรอก ตอนนี้เขาเล่นของที่ต้องออกกำลังกาย และใช้สมองในการเล่น ปืนและเรือพ่อจะงด แต่พ่อจะส่งรถไฟเดินด้วยไฟฟ้ามาให้ ๑ ชุด ต้องรอไปก่อน เวลามีเรือไทยกลับพ่อจะส่งมาให้

คิดถึงหนู

พ่อยู

พ.ศ. ๒๔๘๑ ป่วยเมื่อจวนกลับเมืองไทย

โกเบ ๑๔ พฤษภาคม ๘๑

น้องรัก

เรื่องอาการป่วยคงจะกระหายที่จะทราบเรื่องละเอียด ได้เขียนจดหมายส่งมาแล้ว ๒ ฉบับ โดยวานเด็กเขียนให้และเซ็นชื่อเอง หวังว่าคงได้รับแล้วและคงห่วงกังวลถึงพี่มาก เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน รู้สึกหนาวผิดปกติ และปรอทขึ้นสูง ตอนค่ำจึงจัดการกินยาถ่าย และกินควินินตามระยะเวลา รุ่งขึ้นวันที่ ๒๗ ก็ยังทรงอยู่ ในตอนบ่ายจึงได้จัดการออกไปหาหมอ พี่ไม่รู้จักหมอที่ไหน จึงต้องไปหาเลขานุการของอู่มิตซุย ซึ่งเป็นคนที่ชอบกัน นายคนนี้ในวันนี้ก็มีงานมากเสียด้วย แต่เขาก็ช่วยเหลือเป็นอย่างดี โทรศัพท์เรียกหมอผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะโรคหลายแห่ง หมอไม่อยู่บ้านสักแห่งเดียว ลงท้ายรายงานไปยังไดเรคเตอร์ทางอู่สั่งเรียกหมอของอู่ เพราะเวลานั้นเลิกงานแล้ว หมอมาลูบ ๆ คลำ ๆ ลงท้ายก็บอกว่าไม่เป็นไร ให้ยากินพี่ก็กลับที่พักมานอน รุ่งขึ้นมันก็คงจับไข้อยู่ตามเคย เรียกหมออีก เพราะปรอทขึ้นถึง ๓๙ หมอมาดูอีก พี่ถามว่ามันเป็นโรคอะไร หมอส่ายหน้าพูดว่าไม่รู้สมุฐาน ลงท้ายพี่ก็ต้องนอนแซ่วอีก เพื่อนฝูงก็ได้แต่ถามอาการ และไม่รู้ว่าจะช่วยพี่ได้อย่างไร อาหารการกินก็แสนลำบาก คิดถึงสังขารเป็นกำลัง จนกระทั่งวันที่ ๓ หมอเอาโลหิตไปตรวจ พวกอาจารย์ชักวิตก เพราะพี่ป่วยหลายวันแล้วไม่ทุเลาลง อาจารย์ก็เล่นงานหมอ หมอคงตอบส่งเดชว่าพี่เป็นไข้หวัดธรรมดา อีก ๑๐ วันหาย พี่ตกใจไข้หวัดอะไรไอก็ไม่ไอ หวัดก็ไม่มี สูบบุหรี่ได้ตลอดเวลา วันที่ ๖ เป็นวันที่ไข้เล่นงานใหญ่ ปรอทขึ้นสูงถึง ๔๐ และจับตลอดคืน คิดถึงความตายมารออยู่ข้างหน้า กลัวเป็นนิวมอเนียเป็นกำลัง เพราะมีอาการหอบเกิดขึ้นใหม่ รุ่งขึ้นจึงเชิญหัวหน้าลงมาบอกว่าถ้าขืนนอนอยู่อย่างนี้ ก็เห็นจะต้องห่อผ้าขาวกลับกรุงเทพ ฯ ให้จัดการหาหมอ

ผู้เชี่ยวชาญมาดูอาการเพราะทหารที่ตายไปแล้ว ๑ คน ก็เริ่มด้วยอาการเหมือนอย่างนี้ อาจารย์จึงจัดการส่งพี่ไปโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง เขาว่ามีชื่อเสียงดีนัก อยู่ห้องชั้นที่ ๑ จัดนางพยาบาลประจำตัวให้ พอไปถึงโรงพยาบาลก็จัดการเอ็กซเรย์หน้าอกก่อน เพื่อดูปอดและมีไข้ด้วย นางพยาบาลจัดการให้นอนบนห่อน้ำแข็งเอาผ้ามาห่อตัว วันเดียวเท่านั้นปรอทลดลง ไม่มีไข้ไข้หายราวกับปลิดทิ้ง พอไม่มีไข้เสียแล้วก็เป็นที่เบาใจ

โรงพยาบาลที่อยู่เป็นโรงพยาบาลประจำมณฑล ใหญ่โตมาก ระเบียบคล้ายศิริราชของเรา วันละ ๖ เยน นางพยาบาลอีกวันละ ๒.๕๐ เยน พอไข้ลดพี่ก็จัดการทิปนางพยาบาลเสีย ๕ เยน เพราะพี่เข้าใจไซโคโลยี่ของคนญี่ปุ่นว่าเงิน ๕ เยน อาจทำให้พี่เป็นเทวดาได้ และเราตัวคนเดียว ต้องเอาเงินเป็นพระเจ้า นางพยาบาลถามว่าทำไมถึงให้เงินแกมากนักเล่า พี่บอกว่าเอาเถิดไม่เป็นไร ขอให้ช่วยพี่ให้แข็งแรงหน่อยก็แล้วกัน เพราะเงินหรือเพราะนิสัยดีประจำตัวนางพยาบาลก็ไม่รู้ แกดีกับพี่ตลอดเวลาทีเดียว กลางคืนก็ไม่ยอมนอนในห้องที่เขาจัดไว้ แกมานอนข้าง ๆ ใกล้ ๆ พี่พลิกตัวทีไรแกตื่นถามอาการทุกครั้ง รุ่งขึ้นแกเปลื้องร่างพี่ออก เพราะร่างกายเต็มไปด้วยความโสโครก ไม่ได้ถูกน้ำมาตลอดเวลาที่เป็นไข้ แกจัดการเอาแอลกอฮอล์ผสมน้ำอุ่น ขัดสีฉวีวรรณให้ตลอดตัว รู้สึกตัวว่าเป็นคนอีกคน ๑ ขึ้นไม่ยอมให้ลุกจากที่นอนเลย อาหารก็ไม่ยอมให้อย่างอื่นนอกจากนมกับแยั้งนอนอยู่ ๓ วัน เห็นว่าไม่มีไข้แล้วจึงลุกขึ้นได้ แต่กระนั้นก็ไม่ยอมให้อยู่นอกที่นอนนาน พี่เป็นคนดื้อและชอบตามใจตนเอง ทนอ้อนวอนไม่ไหวเข้าใจพูดเข้าใจปลอบ พี่ดื้อทีไรแพ้แกทุกทีกลางวันพี่นอนไม่หลับ มานั่งข้าง ๆ ร้องเพลงให้ฟังเป็นเพลงกล่อมเด็ก แกทำคล้ายกับว่าพี่เป็นเด็ก แต่เราก็ได้รับความเพลินใจ ฟังร้องเพลงประเดี๋ยวก็หลับไป และฝันว่าเมื่อเราหมั้นกันแล้ว น้องไปร้องเพลงส่งเครื่องสายเมื่อเป็นครูอยู่ ร.ร. มหาพฤฒาราม ในงานเทพศิรินทร์ น้องร้องเพลงพี่จำไม่ได้ว่าชื่ออะไร พี่ไปยืนฟังอยู่นอกเต็นท์

ตรงหน้า ฟังเพลินจนเพลงเกือบจบเสียงเพลงตอนจบน้องร้องทอดเสียงเข้ากับเนื้อร้องว่า "อนาถน้อยร้อยลิ้นสิ้นสำนวน นางครวญป่วนใจอาลัยเอย" แล้วมองพี่ทำตาละห้อย พี่ใจหายวาบ ร้องเรียกน้องปรุงด้วยเสียงอันดัง นางพยาบาลแกตกใจเขย่าตัวพี่เบา ๆ ถามพี่ว่าเป็นอะไร พี่ตกใจตื่นและบอกแกว่าพี่ฝันถึงที่บ้าน ในภาพแห่งความฝันนั้นรู้สึกว่าเป็นความจริง เห็นจะเป็นเพราะตอนป่วยคิดมากเกินไป ฟังเพลงญี่ปุ่นเพลินจนหลับกลับฝันถึงเพลงไทย

โรงพยาบาลญี่ปุ่นมีห้องให้เปล่า ๆ กับเตียงและที่นอน ของใช้ทุกอย่างต้องจ่ายอัฐเอาเอง ตลอดจนแก้วน้ำ เป็นธรรมเนียมดังนี้ทุกแห่ง ระหว่างป่วยเพื่อนฝูงไปเยี่ยมเยียนตลอดเวลา ขอบบุญคุณท่านเหล่านั้นมาก อาจารย์โทรศัพท์ถามอาการกับนางพยาบาลทุกวันและสนทนาพาทีกันเป็นเวลานาน นางพยาบาลก็สอนคำพูดขอบคุณหมอในการรักษาพยาบาลให้ หมอเลยชมว่าพี่พูดภาษาได้ดี ถามว่าเรียนภาษาญี่ปุ่นมาจากกรุงเทพ ฯ หรือมาเรียนเอาที่ในญี่ปุ่น

นอนอยู่ในโรงพยาบาล ๗ วันก็แสนเบื่อ เรื่องอาหารเท่านั้น ถึงแม้ว่าเขาจะจัดอาหารอย่างชั้นที่ ๑ มีจำนวนอาหารมากสิ่งแต่รสไปกันไม่ไหว ลองให้นางพยาบาลกินดูมื้อหนึ่ง แกก็ร้องว่ารสชาติมันไม่ไหวเหมือนกัน เวลานี้ยังมีแต่อาการเหมือนที่รอจากไข้ ร่างกายและหน้ายังขาวซีด เอ็กซเรย์ได้ความว่าหลอดลมอักเสบและหมอสั่งให้ระวังตัวในเวลาลงเรือดำน้ำ คิดว่ากลับกรุงเทพ ฯ แล้วจะรายงานขอย้ายไม่ประจำกับเรือดำน้ำ ออกจากโรงพยาบาลเมื่อวาน ก่อนออกจากโรงพยาบาลก็เอ็กซเรย์อีกหนหนึ่ง หลอดลมที่อักเสบค่อยยังชั่วไปมาก หมอจึงยอมปล่อยตัวออกมา เวลานี้จะต้องหายาบำรุงกำลังกินเท่านั้น เวลาที่นอนเจ็บนั้น มีความคิดร้อยแปดพันประการ ห่วงหน้าห่วงหลัง คิดถึงลูกในวันข้างหน้า เวลานอนอยู่คนเดียวในที่พักคิดว่าจะเอาตัวไม่รอดทั้งที่กำลังจับไข้ หิวไส้แทบขาด ต้องลุกขึ้นต้มข้าวต้มกินเอง อาหารไม่มีกิน ทหารก็ไปอยู่เรือกันหมด ทั้งบ้านมียาม ๒ คน กับบ๋อยคนญี่ปุ่น ๒ คน

จะใช้ทำอะไรทีหนึ่งก็แสนเข็ญ จะไปซื้ออะไรทีหนึ่งก็ต้องไปรถยนต์ จ่ายแต่เงินร่ำไป ไปอยู่โรงพยาบาลก็เหมือนกัน แม้มีนางพยาบาลประจำตัวแล้ว ก็ต้องใช้เงินเป็นพระเจ้าจึงค่อยได้สุข เวลาหายจะออกจากโรงพยาบาล ต้องแจกอัฐแก่นางพยาบาลประจำตึกอีก ๗ คน เขาว่ามันเป็นธรรมเนียมป่วยอยู่ราว ๒๐ วัน เข้าไปเกือบ ๒๐๐ เยน ไม่เสียดายดอกขอให้หายก็แล้วกัน และบัดนี้ก็หายแล้ว กลับไปถึงบ้านแล้วจะต้องทำบุญใหญ่ เพราะเมื่อเวลานอนเจ็บก็นึกถึงคุณพระคุณเจ้า

เป็นเวลาเกือบ ๒๐ ปีแล้วที่ไม่เคยเจ็บป่วย มาเจ็บเข้าคราวนี้ รู้สึกว่าคราวนี้เห็นจะสิ้นเคราะห์แล้ว ต่อไปคงไม่มีอะไรอีก พระอะไรเสวยอายุลองตรวจค้นดูทีหรือ

เมื่อวานนี้วันที่ ๑๓ พ.ค. ยังจำได้ไหมว่าวันอะไร แต่จะเขียนจดหมายมาเป็นของขวัญก็อ่อนเพลียเหลือเกิน จึงเขียนในวันนี้ล่าไป ๑ วัน

วันที่ ๑๖ จะต้องเข้าโตเกียว ไปลาเสนาบดีทหารเรือญี่ปุ่น ไปโตเกียวก็ไปจ่ายเงินอีกเท่านั้น ทางการกำหนดตัวไว้ด้วยว่า ต้นกลและกัปตันเรือต้องไปโตเกียวเป็นรายการอันหนึ่ง

เวลานี้กำลังบรรจุของหีบห่อ ไม่มีเรือลำเลียงมารับของต้องบรรทุกเรือเมล์เข้ามามันคงยุ่งพิลึก

ฉบับนี้ขอจบแต่เพียงเท่านี้ เวียนหัวเป็นกำลัง ขอส่งดวงใจแห่งความรักมาในนี้ด้วย

รักเสมอ

พี่ยุร

พ.ศ. ๒๔๘๓ ไปญี่ปุ่นเพื่อควบคุมช่าง ๖ คนเรียนการประกอบแบตเตอรี่เรือดำน้ำ และซื้อเครื่องจักรประกอบการทำแบตเตอรี่

ในเรือโทย้า มารู

๑๘ ธ.ค. ๘๓

วันนี้เป็นวันที่คลื่นลมแรงที่สุด นับตั้งแต่วันที่ ๑๒ ซึ่งเป็นวันที่ออกเรือจากเกาะสีชังในเวลาที่พิมพ์นี้ เป็นเวลาที่เรือเดินอยู่ในระหว่างเกาะฟิลิปปินกับฝั่งจีน ตอนใต้ฮ่องกงลงมาเรือมุ่งตรงที่จะเข้าหาหัวเกาะซูลอน เวลาที่เรือกำลังโยนไปโยนมาจะออกไปยืนตากลมข้างนอกห้องไม่ได้ เปียกหมด หัวเรือที่เราเห็นสูงตระหง่านในเวลานี้กำลังมุดอยู่ใต้น้ำ คลื่นแต่ละลูกมันเป็นภูเขาเลากา เรือนี้นับว่าเป็นเรือขนาดใหญ่ ซึ่งมีระหว่างถึง ๖,๙๕๘ ตัน ใหญ่กว่าเรือพวงเงินที่มาส่งเราถึง ๒๐ เท่า เรือพวงเงินมาอยู่ที่นี่ ก็เป็นอันว่ามุดน้ำเล่นได้ แต่เคราะห์ดีที่ไม่ค่อยเมาคลื่นเท่าใดอาหารการกินได้ทุกมื้อ

วันที่เรือพวงเงินออกไปจากเทียบเรือนี้ แล้วแล่นไป หัวใจหายเหมือนกับตามเข้ามาด้วย ได้คอยดูเรือพวงเงินจนสุดสายตา ในคืนวันนั้นนอนไม่หลับคิดถึงคนรักทั้งหลาย เป็นต้นว่ายายเล็ก เมียรัก เพื่อนรัก เมื่อวันที่ ๑๕ เป็นวันอาทิตย์ คิดว่าถ้าเป็นเวลาที่อยู่บ้าน เราคงได้ไปเที่ยวในที่ต่าง ๆ ตามที่เราชอบ แต่นี่ ต้องนอนมองดูฟ้ากับน้ำ ส่วนใจให้วิเวกและว้าเหว่ เกาะฝั่งทั้งหลายมองไม่เห็น เห็นแต่ฟ้ากับน้ำเท่านั้น เรือเดินอยู่ในกลางทะเลจริง ๆ เช้าขึ้นก็เห็นแต่ลูกคลื่นวิ่งไล่ตามกันเป็นทิวลูกแล้วลูกเล่า

บางเวลานั่งคิดว่า เรานี้ มีสภาพต่าง ๆ เมื่อสองสามวันก่อน เราสนุกเฮฮา เที่ยวเริงร่น สนุกสนาน มาวันนี้ ต้องมานอนเหมือนกันกับนอนอยู่ในเปล โยน

ไปก็โยนมา เสียงน้ำทะเลและลูกคลื่นดังซู่ซ่าทางหัวเรือ เสียงลมดังวือ ๆ หามนุษย์ที่พูดกันได้ก็เพียง ๖ นายที่มาเท่านั้น ๖ นายนี้ข้างก็เมาคลื่นเสียข้าง นอนเสียข้างโดยมากต้องอยู่เอกา และไม่รู้ว่าจะทำอะไรให้เวลามันหมดไปชั่วโมงหนึ่ง ๆ จิตใจและอารมณ์มันอยู่เสียแต่ที่กรุงเทพ ๆ คิดไปต่าง ๆ นานา รวมความว่ามันอยากแปรสภาพเรือนี้ให้เป็นบ้านที่กรุงเทพ ฯ ให้ได้ แต่มันก็เป็นเพียงความนึกฝันเอา เพราะความจริงมันกำลังอยู่ในกลางทะเล

ในเรือ โทบ้า มารู

๑๙ ธ.ค. ๘๓

วันนี้เรือยังคงโยนไปโยนมา ความจริงคลื่นขนาดนี้ หาใช่คลื่นขนาดใหญ่ แต่ทว่าเรือเดินสวนคลื่น และทวนลม จึงทำให้เรือต้องโคลงไปมา ในบางคราวหัวเรือตักเอาน้ำเข้ามาในเรือ ในเวลาที่พิมพ์นี้เป็นเวลาราว ๒ ทุ่ม เรือกำลังผ่านเกาะฟิลิปปิน ตัดตรงไปยังเกาะฟอร์โมซา และยังทายไม่ถูกว่าเรือจะต้องโคลงไปดังนี้อีกสักกี่เวลา วันนี้นอนอ่านหนังสือ หนังสือที่อ่านนี้ เป็นต้นว่าแมกกาซีนของเรือเก่า ๆ เอามันออกมาอ่านฆ่าเวลา อ่านตำราก็แล้ว ลงท้ายดูเวลามันช่างล่วงไปเหมือนกับเต่าคลาน นอกห้องออกไปไม่ได้ เป็นเปียกหมด อุดอู้อยู่แต่ในห้อง หน้าเหม็นเบื่อเหมือนถูกเขาเอามาปล่อยเกาะ นอกจากเสียงคลื่นแล้ว ก็หาเสียงอื่นที่ไพเราะได้ยากมากที่สุด เมื่อหัวค่ำออกไปเล่นจานเสียง มันก็หนวกหูอีก เพราะว่ามันเป็นจานที่บ้านได้มีอยู่แล้ว ลงท้ายเข้ามาในห้อง เอาเสียงพิมพ์ดีดเป็นเพื่อนแก้เหงา

ถ้าจะไม่พูดกันถึงเรื่องคิดถึงบ้าน คิดถึงสิ่งที่รักทั้งหลาย ก็ดูเหมือนว่าเกือบจะไม่มีอะไรมาเขียน เวลานี้ ถ้าได้มีสิ่งที่รักทั้งปวงมาอยู่รอบข้าง จะเป็นเวลาที่มีความสุขมากที่สุดทีเดียว จะนอนก็ไม่รู้ว่าจะนอนไปทำไม เพราะยังไม่ง่วง ครั้นจะรำพันอย่างโอดครวญ ที่จะให้เข้าใจว่าในเวลานี้มีความคิดถึงคนที่รักทั้งหลายอย่างไร ก็ไม่ทราบว่าจะรำพันกันอย่างไรได้ถูก เอาแต่เพียงว่าคิดถึงอย่างมากมายก็แล้วกัน

กำลังพิมพ์อยู่ บางขณะเรือมันก็มุดดิ่งลงไป ใจหายวาบมึน ๆ เหมือนกับจะเมาคลื่น แต่ความคิดถึงมันมากกว่าความเมา นั่งคิด ๆ ว่าที่ได้พูดกันไว้ว่า ถ้าถูกลอตเตอรี่จะตามมา ขณะนี้ได้มีใครตามมาบ้างแล้วหรือยัง

อ้ายเรือนี้ ชื่อมันมิเป็นบ้า ๆ คือบ้าข้างโท ถ้าเป็นเอกเห็นจะแย่ ดูแต่กระดาษนี้ เป็นกระดาษอย่างบางที่หาได้ในเรือ มันไม่ใช่เรือโดยสาร มันเป็นเรือบรรทุกหมูเสียมากกว่า หาอะไรกล่อมใจไม่ได้เลย กินแล้วก็นอน นอนแล้วก็ลุกขึ้นมากินอีก พูดดังนี้ คิดว่าคงสบายเหมือนเทวดา ความจริงมันน้องเทวดา ถ้าได้เอาเรื่องคิดถึงบ้านโยนลงไปเสียในทะเล

ในเรือ โทบ้า มารู

๒๐ ธ.ค. ๘๓

วันนี้ค่อยยังชั่ว เพราะคลื่นน้อยลงไป และเป็นด้วยเข้าเขตทะเลญี่ปุ่น อากาศหนาวแล้วต้องแต่งดำ คือหมายถึงชุดหนาว วันนี้ค่อยคุ้นกับคนเรือมากเข้า ได้เจรจาไต่ถามเรื่องราวต่าง ๆ เพราะเขามีวิทยุ แต่ฟังไม่ออก เพราะเป็นภาษาญี่ปุ่น ได้ความว่าบ้านเรา ทางชายแดน กำลังยุ่งกันใหญ่ เขาว่าข่าวรอยเตอร์ว่า อังกฤษและอเมริกาเป็นคนหนุนไทย ให้เงินให้เครื่องยุทโธปกรณ์ เราแก้ตัวว่านั่นเป็นข่าวเท็จที่ว่าอังกฤษและอเมริกาให้อะไรต่ออะไรแก่เรา เพราะความจริง ซึ่งเป็นความจริงแท้ เราได้เรือบิน ได้รถแทงก์ ได้เครื่องรบจากญี่ปุ่นเป็นส่วนมาก แต่นี่เป็นเรื่องการเมืองพูดไม่ถูก

เมื่อคืนนี้ นอนฝันว่า น้องปรุงที่รักของพี่ ได้ตายเสียแล้ว ว่ายายเล็กแกร้องไห้มาก และพี่ก็วิตก เพราะไม่รู้ว่าจะหาแม่ที่ไหนได้เหมือนดังนี้อีก ในฝันว่าพี่ก็เสียใจเป็นอันมาก ว่าเราได้ไปตากอากาศด้วยกัน ไปเที่ยวสนุก ยังไงน้องมาตายได้ แต่นี้ก็เป็นความฝัน เพราะเรื่องมันคิดถึงบ้านมากนี่เอง อย่าเอาเป็นนิยาย เพราะเมื่อตอนหัวค่ำ คิดถึงบรรดาสิ่งที่รักทั้งหลายมากมายเหลือกำลัง บรรดาสิ่งที่รักคือหมายถึงลูกรัก เมียรัก เพื่อนรัก คิดถึงทุก ๆ คน ความจริงน้องยังไม่เคยจากบ้านไปทางไกลเหมือนพี่ และไปเอกอย่างนี้ เขาว่าร้อยชู้หรือจะเท่าเนื้อเมียตน นี่เป็นความจริงที่ใครเถียงไม่ได้ทีเดียว แต่ในเรือนี้ชู้หรืออะไรไม่มีทั้งนั้น เข้าใจ

ยิ่งหนาว มันยิ่งวังเวงใจ ได้ยินแต่เสียงลมผ่านสายระโยงระยาง ผ่านช่องเล็กช่องน้อย ดังเสียงหวีดวอ พึบพับ ถ้าเป็นนักประพันธ์ เขาคงว่าเสียงลมนี้ดังเหมือนเสียงดนตรีอันไพเราะ เห่กล่อม อะไร ๆ เทือกนี้ แต่พี่ว่านักประพันธ์พวกนั้นโกหก คือว่ายิ่งมีลม มันยิ่งหนาว หนาวแล้วก็ต้องอุดอู้อยู่แต่ในห้อง นั่งสร้างวิมานในอากาศอยู่คนเดียว เพราะถ้าไม่สร้างวิมานแล้วก็ไม่รู้ว่าจะนั่งทำอะไร อ่านหนังสือ ก็ไม่มีหนังสืออะไรจะอ่าน มีแต่ตำรา แต่ก็ได้อ่านเสียเมื่อกลางวันมากแล้ว อยากจะนอน แต่ก็นอนไม่หลับ จึงไม่มีอะไรดีกว่านั่งคิดว่า ป่านนี้คนรักทางบ้านได้กำลังทำอะไรกันอยู่ หรือกำลังนั่งนินทาความดีของพ่ออยู่กระมัง

ในเรือ โทย้า มารู

๒๓ ธ.ค. ๘๓

เมื่อคืนนี้ เป็นคืนที่สงบเงียบ อากาศสดใส จึงลงมือทำงานต่าง ๆ เป็นต้นว่าทำรายงานเขียนโทรเลข และนั่งปรึกษาการงานต่าง ๆ กับท่านขุนดำเนินจนดึก และตั้งใจว่าในตอนเช้าจะลงมือเขียนจดหมายนี้ และนั่งคิดถึงเรื่องราวต่าง ๆ ในการที่จะไปในญี่ปุ่น ว่าจะต้องทำอย่างไร ติดต่อกับบริษัทอย่างไรจึงจะได้รับความสะดวก บังเอิญในใจให้นึกสังหรณ์ชอบกล ว่าในห่อที่ฝากมานั้น ถ้ามันเกิดมีของเถื่อนขึ้น เราจะทำอย่างไร จึงได้ถามขุนดำเนินว่า อ้ายในห่อที่ฝากมานั้น ถ้ามันเกิดมีเงินเยนขึ้นแล้วเจ้าภาษีมันตรวจพบ เรามิแย่หรือ ตามกฎหมายของเขา ถ้าใครเอาเงินเถื่อนเข้ามาในญี่ปุ่น และพยายามซุกซ่อนเข้ามา ต้องระวางโทษจำคุก ๖ เดือน ปรับอีก ๕,๐๐๐ เยน ขุนดำเนินจึงบอกว่า เราหนักใจก็รื้อมันออก พี่จึงให้เด็กรื้อออก พบเงินเยนซ่อนมา ๑ ใบราคา ๑๐๐ เยน อารมณ์ที่เย็นมันก็เดือดดาลขึ้นมาทันที ทำไมแกทำกับพ่ออย่างนี้ ทางการในกรุงเทพฯเขาทราบเข้าพี่ไม่มีทางเถียงเลย ต้องออกจากราชการโดยไม่มีเบี้ยหวัดทันที และไม่ติดคุกทางญี่ปุ่นนี้ก็เป็นบุญแล้ว ทำไมถึงทำอะไรที่ไม่มีความคิดถึงความฉิบหายของคนอื่น เงินเยนราคาเท่านี้แกประหยัดเงินได้อย่างมากราว ๒๐ บาทเท่านั้น แต่ความฉิบหายของพี่นั้นมีค่ามากเหลือเกิน ถ้าเจ้าภาษีพบเข้าพี่จะทำอย่างไร นึกแล้วใจหายวาบ เสียวสันหลัง

เหนื่อย เลยไม่รู้ว่าจะเขียนเรื่องอะไรต่อไปอีก วันที่เขียนนี้เป็นวันที่ ๒๓ จวนถึงโยโกฮามา เมืองท่าที่จะต้องขึ้น เมืองนี้เป็นท่าเรือใหญ่ ใกล้โตเกียว ตามกำหนดว่าเรือจะถึงวันที่ ๒๖ เช้า ได้ส่งโทรเลขไปถึงเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เช่นทูตทหารให้มารับ และให้บริษัทมาติดต่อเรื่องการงานที่มาในคราวนี้ ในคราวนี้พี่ต้องทำงานเอง เพราะว่าไม่มีใครรู้เรื่อง ต้องตระเตรียมเรื่องการขนของสัมภาระต่าง ๆ เพราะจะต้องไปพักที่โตเกียวกันก่อน และประจวบกับเป็นเวลาขึ้นปีใหม่ บริษัทปิดตั้งหลายวัน

ขอรูปถ่ายหมู่ ๓ คน คือ น้อง หนูเล็ก นายใหญ่สัก ๑ รูป ถ่ายใหม่เห็นจะดี ถ่ายเล็ก ๆ ก็ได้ เอาไว้ดูในเวลาคิดถึง ขอรูปถ่ายคุณหญิง ๑ รูป เอาที่มีอยู่แล้ว ห้ามไปถ่ายใหม่ ถ้าถ่ายใหม่และส่งมา จะส่งคืนไป เพราะไม่จำเป็น เอาที่มีอยู่แล้ว ส่งมาดูต่างหน้าในยามที่คิดถึงบ้านเท่านั้น

ในเรือ ๒๔ ธ.ค. ๘๓

จดหมายนี้ ขอให้อ่านกันทั่ว ๆ เพราะเวลายังไม่มีที่จะเขียนถึงเป็นรายตัวไป เวลานะถ้าจะว่า มันก็ว่างตลอดวัน แต่บางเวลาก็มีมึนคลื่นบ้าง คุยบ้าง สอนพวกช่างบ้าง นอนเสียบ้าง แต่เวลาที่คุยถึงบ้านนั้นมันมากกว่าเวลาอื่น ๆ ดังนี้ จึงยังไม่มีเวลา และนอกจากนี้ถ้าเขียนเป็นรายตัว ก็ไม่ทราบว่าจะเอาเรื่องอะไรมาบอก เพราะภูมิประเทศที่ควรรำพันมาให้ฟัง ก็คือตื่นเช้าก็พบแต่น้ำกับฟ้า ดังประหนึ่งกระทะครอบอยู่บนเคียร เกาะฝั่งทั้งหลายมองจนสุดสายตาก็ยังหามองเห็นไม่ และอุดมไปด้วยคลื่นขนาดเท่าเขาหลวง บางเวลาก็มีปลาฉลามผุดว่ายแข่งไปกับเรือ อากาศหนาวราวอยู่ในตู้เย็น ยังงี้เป็นยังไง โวหาร ถามคุณเหลิมว่า เอาลงประมวญ (ตะกร้า) ได้หรือยัง เมื่อเข้าเมืองแล้วเถอะ เขียนแล้วใครไม่ตอบละ เป็นได้กลับไปทุบกันแย่ไปทีเดียว

เมื่อตอนหัวค่ำ ทะเลทำพิษเอาได้ จวนจะถึงแล้ว เห็นเกาะฝั่งของญี่ปุ่นเป็นทิวแถว คลื่นยังมากวน ลูกใหญ่ ๆ ที่ได้พบมาแล้ว เรือโคลงไปมาเกือบต้องเอาอาหารเย็นออกให้ปลามันเสียบ้าง แต่ก็ประเดี๋ยวเดียวแล้วสงบ เขาว่าวันที่ ๒๖ ตอนเช้า เรือก็ได้เข้าจอดในอ่าวโฮโกฮามา แปลว่าจวนถึงเต็มทีแล้ว เดินทางมา ๑๒ วัน แล้วที่ถึงวันนี้ กิน ๆ นอน ๆ ไม่ได้ออกกำลังกายเลย เมื่อยขบไปหมด ยังอีก ๒ วันจึงจะถึง

วันที่ ๒๖ เข้าโตเกียว ในเวลานี้พักในโตเกียว และวันที่ ๕ เดือนหน้าจะออกไปเกียวโต พักที่นั่น และติดต่อได้ดังนี้

P. PINSAVASDI (THAI NAVAL OFFICER)
C/O. NIPPON DENCHI
KYOTO
JAPAN

การติดต่อ ถ้าเป็นจดหมาย มีเมล์อากาศระหว่างไทย–ญี่ปุ่น ถ้าเป็นวัตถุและหนังสือพิมพ์ควรติดต่อกับ บริษัท มิซุบิชิ ให้เขาจัดการฝากเรือเมล์มา คงจะได้รับความสะดวกดี คนที่บริษัท มิซุบิชิ ชื่อนายสมพงษ์ เป็นคนไทยและเขารับปากไว้แล้ว

การทิ้งจดหมาย ควรให้ได้เวลาของเที่ยวเมล์อากาศ มิฉะนั้นจดหมายไปนอนค้างอยู่ที่ ป.ณ. โดยใช่เหตุ

คิดถึงมาก

ประยูร

Nippon Denchi Kabushiki Kaisha

Kyoto Japan

๒๐ ม.ค. ๘๔

น้องรัก

อาการป่วยเป็นอย่างไรบ้าง ถึงแม้ได้บอกมาว่า อาการไม่หนักหนา แต่ก็อดมีความวิตกไม่ได้ พี่รู้สึกเป็นห่วงมาก พอพี่ไม่อยู่ที่ไรดูเจ็บทุกครั้ง ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ความรักและความซื่อตรงของพี่ จงคุ้มครองน้องรักของพี่ไว้ด้วย ขอให้หายวันหายคืน

งานของพี่ทางนี้ พี่จะเร่งให้มันเร็วเข้า เพราะมาตรฐานการกินอยู่มันแพงเหลือที่จะทนทาน ผิดกว่าเมื่อคราวก่อนมาก ถ้าสามารถส่งข่าวอาการป่วยของน้องให้พี่ทราบได้ทุกเที่ยวเมล์จะเป็นความสบายใจแก่พี่มาก

น้องป่วยต้องนอนเสียที่โรงพยาบาลดังนี้ เรื่องเงินเดือนขลุกขลักหรือเปล่า ถ้าน้องไปรับไม่ได้ และใบมอบฉันทะในนามของน้องแล้ว จะให้สมุห์บัญชีมาจ่ายให้ที่โรงพยาบาล เชื่อว่าเขาคงไม่ขัดข้อง หรือจะให้ใครไปรับแทนก่อนก็ได้กระมัง ถ้าขัดข้องอย่างไร ไปขอความช่วยเหลือคุณหลวงอาจณรงค์ ซึ่งตามตำแหน่งในเวลาที่พี่ออกเดินทาง ท่านเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง และตามหน้าที่ท่านต้องเอื้อเฟื้อ

น้องเจ็บไปนอนเสียที่โรงพยาบาลอย่างนี้ รถก็ไม่มีใครดูแล ให้นายใหญ่ไปบอกบริษัท ทางแผนกอู่ คือนายนิกซ์ ขอให้เขามาเอาแบตเตอรี่ไปรักษาไว้ก่อนก็ได้ อย่าให้เขาเอาไปทั้งคัน เอาแต่แบตเตอรี่ไปเท่านั้น ถ้าทิ้งไว้นานเกินกว่าสมควร แบตเตอรี่เสียเลย และต้องซื้อใหม่

อย่าเป็นห่วงพี่เลย ตั้งใจรักษาตัวไว้คอยท่าพี่ เมืองนี้ไม่มีอะไรที่น่าจะเล่าให้ฟัง เพราะได้เล่าเมื่อมาคราวก่อนนี้หมดแล้ว เวลานี้ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปเท่าใด ถ้าน้องเขียนหนังสือเองไม่ได้ วานลูกชายลองเขียนดูบ้างเป็นไร ขอฝากความรักอย่างเคยมาในจดหมายนี้ด้วย

คิดว่าจะจบจดหมายแต่เพียงเท่านี้ แต่จดหมายของพี่เป็นยาแก้เหงาของน้องได้ดี จึงอยากคุยต่อเป็นการคุยกันใกล้ ๆ อย่างสุดเอื้อมเท่านั้น เอาไว้นอนอ่านแก้กลุ้มในระหว่างนอนป่วยอยู่ในโรงพยาบาล และช่วยพี่สร้าง "วิมานในอากาศ" ด้วย ไม่ใช่เรื่องของหนุ่มสาวเหมือนเมื่อเรารักกัน แต่เป็นเรื่องโครงการสร้างชื่อเสียงและความเจริญให้แก่ราชการ และสร้างความเจริญแก่ชีวิตของเราและลูกในอนาคตด้วย อย่าหาว่าพี่ฟุ้งเขียนเพ้อตามอารมณ์เลย น้องคงจำได้ก่อนทางราชการส่งตัวพี่ท่านขุนดำเนินฯ และช่าง ๖ คนมาเรียนและฝึกการประกอบแบตเตอรี่เรือดำน้ำ พี่เคยปรารภกับน้องว่า พี่นั่งฝันตื่น ๆ เรื่องประกอบแบตเตอรี่ในบ้านเราเอง เมื่อทางการขาดแคลนในระหว่างสงคราม เป็นการซ่อมของเก่าและสร้างของใหม่ บัดนี้ในระหว่างที่คุมเด็ก ๆ ฝึกและเรียนในห้องเรียนหรือในโรงงาน พี่จึงเกิด "ฝันตื่น ๆ" ขึ้นอีกว่าทุกอย่างไม่เกินความสามารถของเรา ทำไมประเทศเราเริ่มเจริญเป็นสมัยใหม่เมื่อสมัย ร. ๕ และของเขาแอมเปอเรอเมยิ ดูเหมือนน้องเองเป็นคนจำได้ดีกว่าพี่ เป็นเวลาที่ใกล้เคียงกันมาก เมื่อเขาสามารถทำอะไรได้ เราก็พอจะสามารถทำอย่างเขาได้เหมือนกัน แต่ต้องเอาอย่างเขาไปก่อน เพราะเราล้าหลังเขาในทุกทาง พี่มองเห็นว่าถ้าลงมือทำ เมื่อพี่ประกอบแบตเตอรี่เรือดำน้ำแล้ว คงพอทันแก่เหตุการณ์ พี่ดู ๆ แล้วนึกในใจว่า ถ้าเราทำได้เพียงครึ่งหนึ่งของเขาเท่านั้นก็คงไม่เกินความสามารถของเรา ยิ่งเห็นบริษัทเขารับผิดชอบในชีวิตของคนของเขา พี่ยิ่งพอใจแผนการณ์มากขึ้น เช่นมีโรงพยาบาล โรงเรียนให้คนทำงาน และครอบครัวของคนงานได้ใช้ประโยชน์ แต่แผนอันนี้ออกจะไกลมากไปหน่อย แต่ลองช่วยกันฝันมาก ๆ เข้ามันคงเป็นจริงขึ้นสักวันหนึ่งข้างหน้า

บอกลูกด้วยว่าพ่ออยู่รักและคิดถึงทุกคน

รักเสมอชีพ

พี่ยรร

Nippon Denchi Kabushiki Kaisha

Kyoto, Japan.

๒๔ ม.ค. ๘๔

น้องรัก.

ได้รับจดหมายที่ส่งข่าวเรื่องการเจ็บไข้แล้ว พอพึ่งจดหมายมาทางคุณเหลิมแล้วออกจากโฮเต็ลไปทำงาน ก็พอดีได้รับจดหมายทีเดียว เรื่องความเป็นไปในทางส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการงานนั้น เห็นจะไม่มีอะไรที่เป็นเรื่องสนุกทั้งในที่ลับและที่เปิดเผยที่จะควรได้เล่าในเวลานี้ เพราะตั้งแต่มา ยังไม่ได้ไปทางไหน อากาศมันหนาว และทั้งได้เคยพบปะความสวยงาม ความหอมหวานของเมืองนี้ไปมากพอแล้ว และหน้าที่ พร้อมทั้งร่างกายมันไม่อำนวยที่จะให้สนุกได้จนเกินควร ในวันว่างคือเย็นของวันพฤหัสบดี ซึ่งรุ่งขึ้นเป็นวันศุกร์ (โรงงานนหยุดงานในวันศุกร์แทนวันอาทิตย์) ที่เป็นวันพักงาน ๑ วัน มักจะมีคนของบริษัทมาเยี่ยมที่โฮเต็ล และพาไปเที่ยว แต่ท่านเหล่านั้นเป็นผู้ใหญ่ทั้งอายุ และทั้งหน้าที่ในตำแหน่ง การเที่ยวมักพาไปในที่ชั้นสูง ๆ ซึ่งบางวัน เราต้องทำการตอบแทนเขา แต่ตอบแทนเขาทีหนึ่งก็เหงื่อแตกไปหลายวัน คือมันแพง แต่ช่วยไม่ได้ งานคราวนี้นับว่าเป็นงานหนักไม่น้อย เปลืองทั้งความคิด เปลืองแรง เปลืองทรัพย์ ที่ว่าเปลืองความคิดนั้น เพราะต้องใช้ความคิดอย่างหนักที่จะเดินงานให้เป็นไปได้อย่างดี, เปลืองแรงก็เพราะว่าต้องไปตรากตรำคุมพวกช่างหัดงาน ต้องคอยเป็นสื่อสั่งสอน เพราะภาษานั้น ช่างฟังไม่ได้ไม่ค่อยรู้เรื่องกัน เปลืองทรัพย์ ก็เพราะว่า ตำแหน่งหน้าที่มันบังคับให้ต้องทำตนกว้างนิดหน่อย มิฉะนั้น การติดต่อกับบริษัทจะไม่ค่อยได้ผลดี ต้องทำให้คนที่เขามาติดต่อนั้น มีความเกรงใจอะไรอยู่บ้าง

บางวันฝนตก บางวันสะโนตก บางวันต้องอุดอู้อยู่ในโฮเต็ลวันยังค่ำก็มี เพราะว่าออกไปไม่ได้ ไม่กล้ากรำฝน หรือกรำสะโนออกไป ตั้งแต่มาได้ออกไปธุระเพียงหนเดียวเท่านั้น นอกจากนั้นไม่ได้ไปไหน วันหยุดในตอนกลางวัน และตอน

เป็น ต้องออกไปหาอาหารรับประทานนอกโฮเต็ล เพราะในโฮเต็ลรับประทานของมันไม่ได้ ราคามันเหมาะสำหรับพวกมั่งมี บางวันฝนตก แต่ท้องหิว ก็จำใจต้องออกไปนอกโฮเต็ล ไปหาข้าวรับประทาน อะไรไม่ร้ายเท่ากับที่โรงงานมันอยู่นอกเมือง ต้องขึ้นรถไฟไปทำงาน บางเวลาปรอทมันเกือบถึงสูญ หนาวมือ หนาวเท้า หนาวหู ปลายจมูก เพราะแถวนี้ หมดปัญญาที่จะหาอะไรไปป้องกัน หนาวจนชา ทางที่เดินไปโรงงาน ห่างจากสถานีราว ๒ ก.ม. คือราวจากบ้านไปยังท่าขุนนาง ปกคอเสื้อคลุมดึงเอาขึ้นมาจนปิดคอหมด มือใส่ถุงหนังแล้วยัดใส่กระเป๋า มันก็ยังทนแทบไม่ไหว ในเวลามาถึงห้องที่พัก บางเวลารู้สึกคล้ายเป็นลม เพราะว่าได้ความอบอุ่นในห้อง เลือดมันฉีดแรงเข้า ในเวลาที่ต้องเข้าโรงงาน ไปคุมช่างของเราฝึกหัด ตอนนี้มันหนาวเหลือเกินเพราะว่าจะเอาเสื้อคลุมเข้าไปด้วยนั้น เป็นการเหลือเกินไป ปีนี้มันหนาวเป็นพิเศษ ถึงคนญี่ปุ่นเองก็ร้อง ในโรงงาน เขามีเตาผิงเหมือนกัน แต่ถ้าพี่ไปผิงเข้าก็สงสารพวกช่าง เกรงพวกช่างจะเสียน้ำใจ พี่อยากให้พวกช่างอดทน เห็นแก่งานเป็นใหญ่ ถ้าช่างเกิดการท้อใจแล้วมันเป็นเรื่องยุ่งยาก และจะขัดใจกัน จึงต้องทนทำตัวอย่างให้ช่างมีมานะ การทนหนาวมันเป็นของไม่ดี แต่ก็จำทนเอาแต่พองาม หนาวจัด พี่ก็ไถลออกมาเข้าห้องพักเสียครู่หนึ่ง ความหนาวกว่าจะบรรเทาก็ราวปลายเดือน ก.พ. ซึ่งมันก็เป็นเวลาไม่นานอะไรนัก บางทีจะแปลกใจว่า ลงจากรถไฟแล้วทำไมไม่ไปรถอื่น ๆ มันไม่มี และทางเป็นทางที่รถเดินไม่ได้ และรถยนต์เมืองนี้ในเวลานี้ อย่าไปขี่มันเลยแพงหูดับทีเดียว ตามธรรมดาบริษัทมีรถยนต์หลายคัน แต่น้ำมันเขาไม่มีสำหรับเรา บางเวลาจะต้องไปธุระ โดยคนของเขาพาไป โทรศัพท์เรียกรถบริษัทตั้งชั่วโมงไม่ได้ลงท้ายต้องไปแท็กซี่ ซึ่งราคาธรรมดา ถ้าไปบัสหรือรถราง ก็ ๕ หรือ ๑๐ เซ็นต์เท่านั้น แต่ขี่แท็กซี่มันเล่นเอาเกือบ ๒ เยน บริษัทสบายไปรถรางหรือรถบัส ในตอนเช้าไปทำงาน (คือต้องขึ้นบัสหรือรถรางไปสถานี ขึ้รถไฟไปอีก) ตอนเย็นกลับ ตอนนี้มันเป็นตอนที่คนทุกคนไปทำงานและกลับจากงาน มันแน่นเหมือนยัดทะนาน รองเท้ามันเหยียบเอาป่นปี้ไปหมด ตอนแรกเราเกรงใจ เพราะ

เห็นมีพวกสาว ๆ หน้าขาว ๆ ไม่ค่อยอยากเบียด แต่รู้ท่าว่าถ้าไม่เบียดก็ไม่มีที่นั่ง และขึ้นลงจากรถไม่ได้ เมืองนี้เขาไม่ถือสากัน สาวแก่แม่หม้ายอย่างไรไม่ทราบ รุนได้เป็นต้องรุน ดันได้เป็นต้องดัน มิฉะนั้น ขึ้นและลงจากรถไม่ได้และไม่ทัน ตรงประตูสำคัญที่สุด ต้องรุนและดันเข้าไป มิฉะนั้นประตูหนีบเอา เพราะมันปิดด้วยอัตโนมัติ บางคราวมันแน่นจนถึงกับต้องยืนอัดเหมือนปลาในกระป๋อง แต่คนของเขาดี กลิ่นสาบไม่เคยได้ปรากฏเลย ว่าทางสกปรก คือใจสกปรก เราจะไม่มีความรู้สึกอย่างไร เพราะต่างสวมเสื้อกันคนละหลายสิบชั้น พี่เคยถูกสาว ๆ แกยืนกอด เพราะแกไม่มีที่เกาะ แต่พี่ต้องเบือนหน้า เพราะกลัวจะไปหายใจรดแกเข้า แต่ก็รู้สึกอุ่น ๆ ดี แกกอดเสื้อและมือแกสวมถุงมือด้วย จึงเหมือนกับว่าอิงหมอนข้างนุ่ม ๆ เท่านั้น นี่ว่าข้างทางสนุกนะ ในร้านอาหารบางมื้อแม่สาว ๆ แกมานั่งด้วย เพราะว่าเวลานี้อาหารมันต้องกินกันเป็นเวลา ตามร้านแน่นไปหมดมีที่ว่างที่ไหนไปเกรงใจกันไม่ได้ หมดเวลา อาหารหมด แกนั่งข้าง ๆ จานใครก็จานใคร ต่างคนต่างว่ากันไป อิ่มแล้วก็ลุกไป เวลาแกจะเข้ามานั่ง แกก็ก้มหัวเป็นเชิงขอโทษ อิ่มแล้วลุกไปก็ก้มหัวเป็นเชิงลา เราก็เหมือนกันที่ว่างที่ไหนเป็นแทรกได้ ที่ถ้าสาว ๆ แกนั่งอยู่พี่ไม่ค่อย อยากไป แซกให้แกมาแทรกเราดีกว่า ไม่มีใครมองและว่าเราได้ คนเมืองนี้โดยมากสวยจนได้ฉายาว่า เคียวบิยิน คือคนเมืองเกียวโตเป็นคนงามที่สุดในญี่ปุ่น หน้ามัน (คือสาว ๆ) คล้าย ๆ ลูกครึ่ง

ผู้หญิงงามจริง แต่ยังไม่เคยได้ไปชมความงามเลยตั้งแต่มาเมืองนี้จนถึงวันที่เขียนจดหมายนี้ จะเล่าถึงกิจวัตร เช้าตื่นราวโมงหนึ่ง กว่าจะออกจากโฮเต็ลก็ราว ๒ โมงครึ่งเป็นอย่างสาย ไปทำงานขึ้นรถรางและรถไฟ เดินไปอีก ถึงโรงงานราว ๓ โมงกว่านิดหน่อย เลิกงานราวบ่าย ๔ โมงครึ่ง กว่าจะถึงโฮเต็ลก็ราว ๕ โมงเศษ ย่ำค่ำต้องออกไปหาข้าวเย็น แล้วก็ไปดูทหารและช่างยังโฮเต็ลอีกแห่งหนึ่ง บางวันก็สอนและอบรมบางวันก็ไปคุย ราว ๓ ทุ่มต้องรีบกลับ เพราะรถหายากถ้าเลย ๓ ทุ่มไปแล้ว กลางคืนบางวันก็มีคนของบริษัทมาชวนไปเที่ยว แต่ไม่ได้ไปเที่ยวทาง

เกอิชา บริษัทเขาตั้งใจจะให้เราสนุกเหมือนกัน เขาบอกว่าจะค้างที่บ้านเกอิชาก็ได้ แต่พี่ยิ้ม ๆ เสียและไม่ค้าง คราวหลังเขาเลยพาไปเที่ยวในทางรื่นเริง คือไปนั่งจิบเหล้า มีนางงาม ๆ ซึ่งเรียกว่า พวก ไมโก๊ะ (ต้องอธิบายถึง ไมโก๊ะ สักหน่อย พวกนี้เป็นเด็กรุ่น ๆ สาว อายุราว ๑๖ เป็นอย่างสูง ทำอะไรไม่ได้ เข้ามาหัดร้องรำทำเพลง ซึ่งต่อไปอาจเป็นเกอิชาก็ได้) เขาเอาพวกนี้มาคุยและให้มาร้องเพลงให้ฟัง คือเอาความรื่นเริงในทางหูและทางตาที่ได้ยินได้ฟังเสียงเพราะ ๆ และได้ดูหน้างาม ๆ เท่านั้น อย่าไปจับต้องอะไรไม่ได้ เพราะว่า ไมโก๊ะ ก็คือเด็ก ๆ เรานี่เอง และการรับรองด้วยไมโก๊ะนี้ ค่อนข้างจะเปลืองอัฐมากสักหน่อย นี่เล่าเลยเพลินไป บางวันต้องนั่งเขียนหนังสือจนดึกก็มี เรื่องจดหมายนั้นมันมีหลายเรื่อง ถึงบ้าน, รายงานเข้ามากรุงเทพฯ ติดต่อทางสถานทูต, ตอบจดหมายคนที่ได้เคยรู้จัก เขาส่งมาเยี่ยม ทำหนังสือติดต่อกับบริษัทหนังสือเรื่องหลังนี้ บางเวลาฉบับเดียวเกือบครึ่งคืน เพราะต้องเขียนกันเป็นภาษาอังกฤษซึ่งพี่ไม่สันทัด จึงต้องตรวจและค้นกันแน่นอน ซึ่งเป็นเรื่องที่หนักสักหน่อย นอนบางคืนก็ไม่หลับสนิท เพราะใจมันมาอยู่ที่น้องรัก บางวันฝันว่าได้กอด พอตื่นขึ้นแล้วมันก็เลยไม่หลับต่อไปอีก บางวันคิดถึงอ้ายเล็ก แต่สิ่งเหล่านี้มันเป็นความสุขอย่างหนึ่ง ถ้าไม่มีเรื่องคิดถึงลูกคิดถึงเมียแล้ว อารมณ์มันคงปั่นป่วน แต่คิดเสียได้มันคสบายใจดีขึ้น อายุเข้ามาในปูนนี้แล้ว ความสุขในทางกายนั้นเกือบไม่มีความต้องการทีเดียว ต้องการในทางอารมณ์และทางเย็นตาเย็นหูเท่านั้น บางเวลามันหนาวต้องรีบเข้าโปง กลางคืนแล้วไม่ได้ออกไปไหนคนเดียว เพราะได้ว่ามาแล้ว ถ้าดึกกลับไม่ได้รถหายาก นอกจากนั้นไม่เห็นคนเขาเดินกันดึก ๆ ด้วย

จดหมายนี้เขียนกันเป็นพัก ๆ ตามแต่เวลาจะว่าง เมื่อวันที่ ๒๙ ไปทำงานตามปกติ รู้สึกหนาวสะท้านคล้ายเป็นไข้ต้องรีบกลับโฮเต็ล หมอของบริษัทมาเยี่ยมและตรวจ บอกว่าทอมซิลอักเสบนิดหน่อย รับประทานยาและถ่ายยา รุ่งขึ้นก็เป็นปกติ จึงได้รีบเขียนต่อไป เพราะพรุ่งนี้เป็นวันเที่ยวเมล์ออก (๓๑ ม.ค.) และในวันที่ ๓๐ ได้พักงานเสียวันหนึ่ง

ในเวลานี้ได้แก่เฒ่าลงไปแล้ว ต้องเข้าแว่นแล้ว ซื้อแว่นถึง ๒ อัน เมื่อวันซืนนี้ไปซื้อแว่นที่ไดมารู (เป็นร้านที่มีของดี ๆ ขาย) พบเอาดินเนอร์ชุดเข้าอีกแล้ว ราคาพอสมควร ชุด ๖ คนสวย ราคาราว ๔๐ บาทเท่านั้นเอง เนื้อของชามเป็นพวกเดียวกับที่ได้เคยสั่งให้คุณหญิง ส่วนพี่นะคิดว่า บางทีจะเอามาอีกสักชุดหนึ่ง เพราะอ้ายชุดที่มีอยู่มันเหมือนสังคโลก และถามคุณหญิงด้วย แต่เรื่องผ้าและแพรอย่าสั่งเลยจะดีกว่า เพราะว่ามันแพงไม่น่าซื้อ (เครื่องชามราคาที่นี่พอดูได้ แต่ค่าส่งและค่าภาษีต้องคิดบวกเข้าไปด้วยอย่าลืม)

เรื่องเงินเยน ที่ได้ติดต่อกับคนทางนี้ บางทีน้องอาจต้องจ่ายเงินราว ๘๐๐ บาท แต่จะสืบให้แน่ก่อนแล้วจะบอกเข้ามาในเที่ยวหลัง ทางบ้านเชื่อว่าคงเป็นสุขสบายดีทุกคน บ้านสาธรเป็นอย่างไรบ้าง ไม่ได้ข่าว ถ้าอยู่เป็นสุขก็แล้วไป ช่วยไปเยี่ยมแกดูบ้าง เรื่องการเมืองทางบ้าน บอกคุณเหลิมด้วยว่า อยากอ่านภาษาไทยบ้าง ทางนี้ต้องอ่านภาษาอังกฤษ บางวันมันปวดหัว แต่ก็พอได้ความละเอียดดี นอกจากนั้นพี่ได้คอยติดต่อกับทูตทหารเสมอ และทูตทหารแกก็ดีเหลือ มีอะไร ๆ แกก็ส่งข่าวให้ทราบ เป็นกันเอง และทั้งเป็นนายทหารที่เคยเห็นหลังกันในโรงเรียน และเคยพบและเที่ยวด้วยกันทั้งในกรุงเทพฯ และที่อิตาลี และทั้งแกเป็นคนใจคอกว้างขวางดี จึงทำให้การงานและการส่วนตัวสะดวกด้วย อนึ่งการมาคราวนี้ นับว่าเป็นกุศลนิดหน่อยที่พอมาเราก็กับญี่ปุ่นก็เซ็นสัญญาเป็นมิตรกัน เรียกว่าเป็นเพื่อนกัน ฐานะของพี่จึงดีขึ้น

จดหมายหมั่นเขียนนิดหน่อย หรือว่ามีงานมาก พี่เองได้ทิ้งมาหลายฉบับ แต่พึ่งได้รับของน้องที่ทิ้งมาทางเมล์อากาศเพียงฉบับเดียว บ้านนี้คงมีจดหมายกำลังเดินทางมาบ้างแล้วกระมัง บอกทุก ๆ ท่านว่า ไม่เห็นมีใครคิดถึงพี่เลย แต่พี่นั้นคิดถึงท่านเหล่านั้นเป็นนิจ และพยายามเขียนจดหมายมาถึงเสมอ ตั้งแต่นี้ ถ้าไม่ได้รับของใคร จะทำลืมท่านผู้นั้นเสียบ้างเป็นการแก้แค้น ของที่สั่งให้ซื้อได้จัดการแล้วหรือยัง พี่ลืมของอีกอย่างหนึ่ง คือเสื่อฝนตัวสีน้ำตาล รองเท้ายางทั้งตัว คือเป็นยางสีดำ เป็นของจำเป็นหน่อย ซื้อใหม่ไม่ไหวมันแพง ถ้าสามารถส่งมาทางคุณสมพงษ์ ช่วยจัดการด้วยอย่าลืม

เที่ยวนี้ พอที่ยังมีต่อไป ในจดหมายนี้มีรักซ่อนมามากมายโปรดค้นหาเอาเอง พบแล้วรักษาไว้ให้ด้วย อ้ายเล็กบ่นถึงพ่อบ้างหรือเปล่า แต่พ่อนั้นคิดถึงอ้ายเล็กทุกนาที.

รักและคิดถึง

พ่ยูร

ป.ล. ไปหัดรถหรือเปล่า หัดเสียให้เป็น แต่แล้วอย่าเอามันไปชนอะไรเข้า.

Nippon Denchi Kabushiki Kaisha, Nishisji works.

Kyoto, Japan.

๘ ก.พ. ๘๔

น้องรัก

วันนี้ไปถึงออฟฟิศ ได้รับจดหมายถึง ๒ ฉบับ คือลงวันที่ ๒๘ และ ๓๑ ม.ค. อ่านเพลินดี และขอบใจที่ได้จัดการในเรื่องราวทั้งหลายไปเป็นที่เรียบร้อย วันนี้ออกจะเหนื่อยมากสักหน่อย ทั้งนี้ เนื่องด้วยเมื่อวานนี้ไปเดินมาทั้งวัน คือไปดูงานยังโรงงานอีกแห่งหนึ่ง การไปดูงานมันก็ต้องเดินไป เดินไปเกือบทั้งวัน แล้วไปกินข้าวเย็นบริษัทเลี้ยง กลับถึงโฮเต็ลยังนอนคุยกับท่านขุนอีก เวลานี้สภาพเหมือนเป็นเด็ก คือว่าได้เช่าห้องคู่อยู่ห้องเดียว ต่างคนต่างอยู่ค่าเช่ามันแพง มารวมกันถูกลงไปหน่อย และนอกจากนี้ยังได้อยู่ใกล้ ๆ กัน ได้คุยกันแก้เหงา เตียงนอนตั้งเรียงกันพอซุกเข้าแล้วดับไฟ แต่ไม่ยักหาได้หลับ คุยกัน บางคืนเพลินกันถึง ๑๐ ทุ่มก็มี และเมื่อคืนนี้ว่าจะนอนกันแต่หัวค่ำ แต่ก็เกิดช่างพูดกันขึ้นมาทั้งคู่อีกเลยถึงตีหนึ่ง วันนี้ก็ไปเดินมาอีกทั้งวันเพลียมาก แต่ความคิดถึงบ้าน คิดถึงน้องรัก เพลียเท่าเพลีย แต่คิดว่าถ้าได้เขียนจดหมายเสียบ้าง ความเพลียคงอาจลดลงไปได้บ้าง หมู่นี้ปรอทมันช่างขี้เกียจเสียจริง มันลงไปอยู่ใต้ ๐ ํซ. แทบทุกวัน ถังน้ำแข็งเราดี ๆ นี่เอง ในห้องค่อยอุ่นหน่อย เรื่องโฮเต็ลแบบฝรั่งนี่มันเดือดร้อนมาก วันหยุดต้องคอยแต่งตัวหรั่งจ๋า เพราะต้องลงไปห้องอาหาร ๓ เวลา เรียกเข้าในห้องมันเอามื้อละ ๕๐ เซ็นต์ ตายมันแน่ บางเวลาต้องออกไปหากินนอกโฮเต็ล เพราะมันทนราคาไม่ไหว ตกลงว่าวันหยุดก็เหมือนไม่หยุด โฮเต็ลนี้มันมีหน้าที่เพียงเป็นที่นอนในเวลากลางคืนเท่านั้นเอง กลางวันต้องออกไปนอกโฮเต็ล ไม่ยังงั้นห้องรกเป็นรังหนู ต้องปล่อยเวลาให้บ๋อยมันเข้ามาทำความสะอาดเสียทุกวัน วันนี้พิมพ์ได้นิดเดียว อ่อนเพลียและง่วงนอนจึงได้เอาตัวไปซุกเสียใต้ที่นอน เมืองนี้เขาไม่ได้นอนกันบนที่นอนหรอก เขานอนกันใต้ที่นอน เวลาจะซุกเข้าใต้ที่นอน ต้องค่อย ๆ เข้าให้ดี มิฉะนั้น อากาศเย็นเข้าไปกวนในที่นอน

กว่าจะอุ่นกินเวลานาน วันที่ ๙ ตั้งใจว่าจะเขียนต่อ แต่ตอนค่ำคนของบริษัทมารับเอาตัวไปบ้าน นายคนนี้ชื่อ นายวาทานาเบ เป็นหัวหน้าแผนกโฆษณาการ และออกจะเป็นคนใหญ่โตสักหน่อย เท่าที่สังเกต นายของแก ชั้นไดเร็กเตอร์ และเปรสิเด็นท์ ยังดูออกเกรงใจแกมาก คือว่า แกคงเป็นคนที่บริษัทมีความเกรงใจ และแกคงเป็นคนที่ได้ทำคุณงามความดีให้แก่บริษัทมากมายทีเดียว อายุ ๕๒ แต่ท่าทางยังไม่แก่เท่าใด เคยเดินทางไปรอบโลกมาแล้ว แกเป็นคนที่ได้เข้ามาเป็นคนติดต่อแต่วันที่ได้ถึงเกียวโตนี้ทีเดียว เป็นคนใจคอโอบอ้อมอารี ทั้งในทางการงานและในทางส่วนตัวเอาอกเอาใจพี่ทุกอย่าง แกบอกกับพี่ว่า บริษัทจะได้กำไรหรือขาดทุนอย่างไร หาใช่หน้าที่ของแก แกมีหน้าที่เป็นผู้ให้ความสะดวกและความสุขสบายแก่พี่ทุกอย่าง แกทำไปตามความสามารถ ความสิ้นเปลืองนั้นแกไม่เข้าใจ และนอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเป็นของสำคัญที่แกจะต้องคำนึงถึงให้มาก แกบอกว่า แกทำความคุ้นเคยให้กับพี่ ก็เหมือนกับแกทำความคุ้นเคยกับคนไทยทั้งเมือง ชั้นแรกพี่สังเกตดู ก็คิดว่าแกคงเป็นคนที่เรียกว่ามีเงิน เพราะดูเครื่องแต่งกายและเครื่องใช้แกใช้ของดีมาก แกพยายามเชิญพี่ไปเยี่ยมบ้านหลายหนหลายครา แต่พี่ก็ผลัดร่ำรอเพราะทราบว่า การรับรองแขกที่บ้าน ตามธรรมเนียมของคนญี่ปุ่น หรือคนต่างประเทศถ้าแขกนั้นหาใช่คนพื้นเมืองเดียวกัน ย่อมทำความลำบากให้แก่เจ้าของบ้านเป็นอันมากเป็นต้นว่าการรับรอง การให้ความสุขแก่แขกผู้มาเยี่ยม พี่จึงทำไขหูเสียบ้าง อ้างความขัดข้องที่จะไม่ไปบ้านแก ตามธรรมดา ความดีของคนเรานั้นเป็นของยากที่จะลืม และยิ่งเป็นบุญคุณด้วยแล้ว ลบล้างด้วยสิ่งใดไม่หายหมดทีเดียว ด้วยความดีที่เคยได้เอื้อเฟื้อ พี่จึงไม่อยากที่จะให้แกมีบุญคุณแก่พี่มากเกินไป จึงไม่พยายามที่จะไปบ้านแก วันหนึ่งแกเลี้ยงอาหารเย็นพี่ เรื่องเลี้ยงนี้มันเป็นดังนี้ คือตามธรรมดา เมื่อกลับจากโรงงาน กว่าจะถึงโฮเต็ล ก็ได้เวลาอาหาร เพราะช้าไปอาหารไม่มีขาย จึงได้เลยเข้าร้านอาหารธรรมดา แกก็เลยรับประทานเป็นเพื่อน ร้านอาหารที่พาแกไป โดยมากก็เป็นร้านที่แกบอกว่าพอใช้ได้ จึงเข้าไปลอง แล้วออกสตางค์ แต่พอรุ่งขึ้น

แกเป็นต้องเอาตัวไปเลี้ยงตอบ เป็นเช่นนี้ทุกคราว เลี้ยงแกหนหนึ่ง แกต้องตอบหนหนึ่ง และตอบโดยอาหารที่มีราคาแพงกว่า ดังนี้ วันหนึ่งแกเลี้ยงอาหารเย็นพี่ พี่จึงบอกว่า หลายหนแล้วที่แกออกสตางค์ วันนี้ขอเป็นวันของพี่สักวัน แกไม่ยอม ลงท้ายแกออกสตางค์อีก พี่จึงซื้อช็อกโกเลตหีบหนึ่งให้แกไป บอกว่าเอาไปฝากพวกลูก ๆ แก ราคา ๓ เยนเศษ รุ่งขึ้นแกบอกว่า วันนี้ (วันที่ ๙) แม่บ้านแกอยากพบพี่ พร้อมทั้งพวกลูก ๆ ของแก อยากเห็นคนไทยที่ใจดีเหลือเกิน พี่เฉยเสีย แต่พอบ่าย ๔ โมงซึ่งเป็นเวลาก่อนเลิกงานนิดหน่อย รถยนต์มาคอยแล้ว แกไม่ยอมให้แก้ตัว จับเอาตัวใส่รถยนต์ไปบ้าน ไปถึงบ้านไปเห็นห้องรับแขก จึงทราบว่าแกอยู่ในฐานะที่เป็นคนรวยมากทีเดียว ห้องรับแขกเป็นแบบฝรั่งหรูหราพอใช้ ถ่ายรูปหมู่กันยุ่งใหญ่ เรียกลูกสาวลูกชายออกมาคำนับกันยุ่งไปหมด ลูกสาวคนโตอายุ ๒๒ หน้าตาพอไปได้ (อย่าว่าไปหลงลูกสาวแกนะ พี่บอกแกหมดว่าพี่มีลูกมีเมียแล้ว ความเป็นไปทางบ้านอย่างไรก็บอกแกหมด ไม่ปิดบังเลย) ลูกสาวรับแขกดีพอใช้ มีการเลี้ยงน้ำชาแบบญี่ปุ่น เรื่องน้ำชานี้เป็นของยากที่จะบอกให้เข้าใจ โดยมากบ้านที่มีลูกสาวมักจะมีการเลี้ยงน้ำชาแก่แขกผู้มีเกียรติและนับถือ โดยลูกสาวเป็นคนปรุงน้ำชา ถ้าจะเรียกว่าเป็นการอวดลูกสาวก็ไม่ผิด เพราะเรื่องเลี้ยงน้ำชานี้ คนธรรมดามักเป็นของลำบากต้องมีห้องโถงค่อนข้างใหญ่หน่อย ซึ่งหมายว่าต้องมีบ้านช่องใหญ่โตสักหน่อย และการเลี้ยงน้ำชานี้เป็นการเลี้ยงที่มีพิธีนิดหน่อย ซึ่งเล่าด้วยปากไม่ถูกเพราะท่าทางการปรุงน้ำชานั้น เรียกว่าเป็นท่าศิลป์แบบหนึ่ง ซึ่งต้องไปหัดกันมาจากโรงเรียนชั้นสูงลูกสาวคนเล็กปีเดียวกับอ้ายเล็กคือบวอก เลยได้คุยกันสนุก พี่บอกแกว่าลูกของพี่ก็ปีเดียวกับลูกคนเล็กของแก คืนนี้เลยอยู่บ้านแกเกือบดึก คือราว ๔ ทุ่มจึงได้ถูกปล่อยให้กลับ กลับมานอนรุ่งขึ้นเช้าสะโนเต็มบ้านเต็มเมืองไปหมด วันรุ่งขึ้น คือวันที่ ๑๐ ได้กำหนดการไว้ว่าจะไปเยี่ยมโรงงานอีกแห่งหนึ่ง แต่สะโนตกมากเลยต้องเดินย่ำสะโนไป กลับที่พักราวบ่ายเลยต้องงดไม่ไปโรงงาน เพราะเท้าแฉะไปหมด เลยจึงได้ลงมือพิมพ์จดหมายนี้ นายวาทานาเบคนนี้ ซึ่งพี่ตั้งใจว่าจะเอากระเป๋าหนังให้แก

แล้วแต่แกจะไปให้ลูกหรือเมียแกตามใจแก เพราะตั้งแต่พบคราวแรกและติดต่อในการงานด้วยแล้ว รู้สึกว่าแกเป็นคนดีที่น่าคบเหลือเกิน ไม่ใช่ว่าเพราะลูกสาวแกหรอกที่ชมแก เพราะก็พึ่งรู้เมื่อวานนี้เองว่าแกมีลูกสาวที่พอไปวัดไปวาได้ ตำแหน่งงานของพี่ทางนี้มันทำให้จ่อมไม่ลง คือตัวมันโตคับบ้านคับเมือง แต่สตางค์เล็กมาก

จดหมายข้างบน เขียนมาแล้ว ๒ วัน คือวันที่ ๘ – ๑๐ แล้วหยุดพักมาเขียนเอาวันที่ ๑๑ ตอนเช้า วันนี้เป็นวันหยุดเนื่องในพิธีคล้ายวันจักรของเรา คือเป็นวันที่กษัตริย์องค์แรกของญี่ปุ่นขึ้นครองราช วันหยุดพวกเด็ก ๆ คือหมายถึงพวกจ่าและช่าง คนของบริษัทพาไปเที่ยว, ไปล่ากระต่าย แต่พี่เป็นคนค่อนข้างแก่ไปแล้วจึงบอกว่าต้องการพักนอน กระนั้นในตอนเย็นก็ยังมีโปรแกรม กล่าวคือนายวาทานาเบจะมาพาไปดูละครญี่ปุ่น แกบอกว่าความจริงไม่น่าดู แต่เมื่อมาแล้วควรไปดู เพราะวันนี้ละครเล่นมโหฬารมาก คือเล่นคล้ายเป็นวันฉลองครู ความจริงในวันหยุดมันคล้ายกับไม่ได้หยุดสักคราว กล่าวคือ ตื่นเช้าราว ๔ โมงก็ต้องแต่งตัวออกจากห้องให้บ๋อยเข้ามาทำความสะอาดห้อง ราวเที่ยงก็ต้องออกไปนอกโฮเต็ล ไปกินเข้ากลางวันตามร้านแต่จะเหมาะ แล้วกลับ ราว ๖ โมงเย็นก็ต้องออกไปหาข้าวกินอีก เป็นดังนี้ทุกครา

บอกลูกชายว่า ทำไมถึงเหลวไหล การเรียน ถ้าเรียนไม่เป็นเรื่องจะซื้อควายและไถมาให้ และซื้อนาให้สัก ๒–๓ ไร่ ให้ไปไถนาเสียดีกว่า บอกว่าพ่อของแกต้องมาทนหนาวและตรากตรำนี้ ก็เพราะท้องของแกในอนาคต แกโตพอแล้วที่จะมีความคิดในเรื่องการหมั่นเรียน เครื่องเรียนทุกอย่างหาให้พร้อมหมด แต่การเรียนดูออกจะเหลวไหลเต็มทน บอกทุก ๆ คนว่า การตามใจนั้นควรหมดเขตกันที และเรามีลูกชายคนเดียว ถ้าเหลวไหลแล้วหาใครแก้ตัวแทนไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องที่น่าเสียใจกันไปจนตาย แกเรียนไม่ได้ดี การดูหนังการเที่ยวต่าง ๆ ของแก ของดเป็นเด็ดขาด ตามใจกันมากจนออกจะวิตกเสียแล้ว ลูกชายนั้นเป็นยอดที่รักของพ่อแม่และของคนอื่นทุกคนด้วย แต่ถ้าเลี้ยงไม่ถูกเรื่องจะเป็นสิ่งที่น่าเสียใจที่สุดทีเดียว พ่อไม่

อยู่ดังนี้ คงหาคนปรายไม่ได้หรือว่าอย่างไร ถ้าจะสบายใจมาก แม่ไปนอนเสียที่โรงพยาบาลบ้าง พ่อไม่อยู่ นายใหญ่ถ้าจะได้ใจมากขึ้น ขอกคุณทองคำด้วยว่า พี่ขอบใจในการที่มาช่วยเหลือ และเสียใจเมื่อวันออกเดินทางบอกใคร ๆ ไม่ทัน น้องก็ทราบแล้วว่า ในวันออกเดินทางนั้นมันยุ่งเพียงไร เรื่องนายใหญ่ขอให้ส่งข่าวมาให้ทราบเสมอ ๆ ด้วย

วัดขนาดหัวของนายใหญ่และลูกเล็กมาด้วยในจดหมายคราวหลัง เพราะเห็นหมวกเบเลย์สวย ๆ หลายแห่ง แต่จะซื้อมาก่อนที่ได้ทราบขนาดกลัวมันจะไม่เหมาะ ของเล่นต่าง ๆ สำหรับเด็ก เวลานี้หายากเต็มทน นอกจากนี้ ของต่าง ๆ แพงมากด้วย ของสำหรับน้อง ยังนึกไม่ออกว่าจะซื้ออะไรมาฝากดี ไปเห็นผ้ากำมะหยี่ สวยเหมือนกัน แต่ยังแก้ปัญหาไม่ตกว่า จะซื้อมาแล้ว น้องจะเอาไปทำอะไรได้บ้าง เสื้อผ้าแพงกว่าเมื่อคราวก่อน ราว ๓ เท่าตัว ต้องการอะไร บอกมาบ้างซิ พอซื้อได้จะได้เอามา

งานการของพี่ มันเป็นเรื่องหนักใจอยู่เรื่อยไปจนกว่าจะได้กลับ เพราะของที่เราสั่งซื้อนั้น ราคามันเป็นเรือนแสน คือ ๓ แสนกว่าบาท นี่จึงเป็นเรื่องที่หนักใจไม่หาย จนกว่าของจะได้ส่ง และประกอบเสร็จนั่นแหละจึงเป็นการหมดภาระ แต่ก็ค่อยดูค่อยไป เห็นจะไม่กระไรหนักหนา พอทำไปได้

เงินส่วนตัวของพี่ทางนี้ อยู่ในเกณฑ์พอดี เพราะว่าต้องอยู่ในโฮเต็ลฝรั่งซึ่งราคามันแพงสักหน่อย การกินอยู่ ตามธรรมดามันก็แพงอยู่แล้ว แต่เราคอยหลบเอาบ้าง มันก็พอไปได้ คิดเสียว่า กินเพื่ออยู่ วันหนึ่งเฉลี่ยราว ๑๐ เยนเศษ ถ้าเป็นได้ดังนี้เรื่อยไป ก็ไม่เป็นไร แต่คิดว่า เมื่อหายหนาว คือราวสิ้นเดือนนี้ หรือกลางเดือนหน้า จะออกไปจากโฮเต็ลแบบฝรั่งนี้ ไปหาโฮเต็ลญี่ปุ่น ซึ่งราคามันถูกกว่านี้ โฮเต็ลที่พักนี้ วันหนึ่งเข้าไป ๕ เยนเศษ รวมทั้งทิป ค่าห้องมันตก ๖ เยนเข้าไปแล้ว ค่ากินต่างหาก ถ้ากินในโฮเต็ล ๓ มื้อราว ๖–๗ เยนเป็นอย่างน้อย แต่ถ้าได้โฮเต็ลญี่ปุ่น วันหนึ่งราว ๔–๕ เยนรวมทั้งอาหารด้วยเช้าเย็น

จดหมายนี้ เอาเพียงเท่านี้ก่อน เพราะมีอีกหลายฉบับที่ต้องเขียน บอกท่านด้วยว่า แบบดอกไม้นั้นควรบอกพี่เป็นเลา ๆ ว่าต้องการแบบอะไรบ้าง คือดอกอะไรพวกไหน ท่านบอกมาว่าให้เอาดอกลึก ๆ จม ๆ พี่กลัวว่ามันจะมาซ้ำกับของที่มีแล้ว เวลานี้พี่กำลังติดต่อหาร้านอยู่ แต่ราคาถ้ามันแพงหูดับทีเดียว พี่เป็นสุขสบายดี แต่คิดถึงบ้านเป็นที่ยิ่ง มีรักซ่อนอยู่ในจดหมายนี้มากมาย ค้นหาให้ดี.

คิดถึง

พี่ยูร

พ.ศ. ๒๔๘๖ ไปญี่ปุ่น เรื่องซื้อของให้ทางราชการทหารเรือ

(ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒)

Thai Naval Attache Officer
No. 7 Aoba Cho Shibuya Ku
Tokyo Japan

๑๕ พ.ค. ๘๖

น้องรัก

ได้มาถึง Tokyo แล้ว แต่วันที่ ๗ ระหว่างเดินทาง พักไซ่ง่อน ๑ คืน ฮ่องกง ๑ คืน เกาะไต้หวัน ๒ คืน การเดินทางสะดวกสบายถึงที่ไหนทหารเรือญี่ปุ่นให้ความสะดวกทุกคราว

สภาพในเมืองญี่ปุ่นในเวลานี้ไม่อยากให้ทราบ เพราะว่าแร้นแค้นเหลือประมาณ ในโตเกียวมีพลเมือง ๘ ล้านเศษ ฉะนั้นจำเป็นอยู่เองที่ต้องแย่งกันกิน แย่งกันอยู่ พวกเราเองเคราะห์ดีที่อาศัยทางราชการทหารเรือของเราได้บ้าง นอกจากนี้พี่เลือกงานทำไม่ได้ เมื่อท่านสั่งให้ทำสั่งให้มาญี่ปุ่น เราก็จำเป็นต้องมาต้องสนองคุณราชการไปตามสติกำลัง ความลำบากนั้นเป็นธรรมดาของคนทุกคน อย่าวิตกถึงความลำบากของพี่

งานที่ได้มอบหมายมา ในเวลานี้พี่ลงมือทำได้เล็กน้อย เรื่องงานลำบากมาก เพราะทราบแล้วว่างานนี้เป็นเรื่องใหญ่ ซึ่งต้องลงทุนลงแรงมาก กำหนดการกลับยังกำหนดไม่ได้ คิดว่าคงเป็นปี ๆ กระมัง เพราะเมื่อวันก่อนจะออกจากกรุงเทพ ฯ ที่สนามบินดอนเมือง ผู้บัญชาการทหารเรือ สั่งพี่ว่าขอให้อยู่ช่วยงานทางทูตทหารเรืออีกด้วย ซึ่งเวลานี้งานของทูตทหารเรือมีอยู่กองเป็นภูเขา

จดหมายส่งทางไปรษณีย์ธรรมดาไม่มีทางถึงกันได้ ถ้ามีเรื่องราวอะไร ควรไปที่ กรมเสนาธิการทหารเรือ ติดต่อกับ น.อ. หลวงสมบูรณ์ หรือ น.อ. หม่อมเจ้าครรชิต เขาคงรับธุระจัดให้ หรือจะให้คุณสนิทช่วยจัดการอีกต่อหนึ่งคงจะได้

บอกทุก ๆ คนว่าคิดถึง และไม่ต้องเป็นห่วงใยประการใด พี่ทนได้ก็จะอยู่ทำงานไป ถ้าทนไม่ได้ก็จะหาหนทางกลับโดยเร็ว ตั้งแต่มาถึงโตเกียว ยังไม่ได้ออกถนน เพราะว่าโฮเต็ลหาไม่ได้แน่นหมด ต้องพักอยู่กับทูตทหารเรือชั่วคราว ใช้บ้านทูตทหารเรือเป็นสำนักงาน ติดต่อกับใคร บริษัทใด ห้างใด พี่ก็เรียกมาที่บ้านและทำการเจรจากัน เวลานี้ทำแต่งานของหลวงเท่านั้น งานส่วนตัวที่ฝาก ๆ กันมายังไม่ได้ออกถนนเลย

บอกคุณเฉลิมว่าเรื่องเมืองนี้ที่พรรคพวกหนังสือพิมพ์เล่าเป็นเรื่องส่วนตัวไปนั้น เป็นของจริงเสีย ๘๐% แต่พวกเราเอาสถานทูตเป็นที่ช่วยเหลือก็พอบรรเทา

ลูกชายเข้าเตรียมได้ไหม ส่งข่าวมาบ้าง ลูกสาวคงคิดถึงพ่อมากตามเคย นอกจากนี้ไม่มีอะไรจะเล่า เพราะพึ่งมาถึงได้ ๗ วันเท่านั้นเอง

รักและคิดถึงยิ่ง

ประยูร

Thai Naval Attache Office
No. 7 Aoba Cho Sibuya Ku
Tokyo Japan

๒๐ พ.ค. ๘๖

น้องรัก

จดหมายคงมาถึงซ้อน ๆ กัน เพราะว่ามีคนไทยพวกเรากลับบ้านคราวหนึ่ง ก็ฝากจดหมายเข้ามาคราวหนึ่ง คราวนี้ฝากผู้ช่วยทูตทหารบกมาจึงคิดว่าคงจะเล่าเรื่องเมืองญี่ปุ่นได้มากหน่อย

ความเป็นอยู่ของ Tokyo ในเวลานี้ เรียกว่าแร้นแค้นได้ ต้องแย่งกันกินแย่งกันอยู่ทุกประการ ร้านอาหารต้องเข้าคิวกันยาวเหยียดตั้งแต่บ่าย ๔ โมง ร้านอาหารปิดบ่าย ๕ โมง อาหารตามร้านมีจำนวนจำกัด ข้าวเป็นอันไม่มีรับประทานแน่นอน วันหนึ่ง ๓ มื้อ ได้ขนมปัง ๓ แผ่น สิ่งของทุกอย่างถ้ามีราคาถึง ๑.๕ เยนต้องเสียภาษี ๓๐% ทุกคราว ถ้าราคา ๕ เยน ภาษี ๕๐% เดือนหนึ่ง ๆ ถ้ากินตามปกติต้องเสียภาษี ๙๐ เยน ค่า Service อีก ๑๐% ของราคาสิ่งของ

ผ้าผ่อนท่อนสะไบซื้อไม่ได้เป็นอันขาด คนหนึ่งปีหนึ่งรัฐบาลให้ ๑๐๐ แต้มสำหรับซื้อเสื้อผ้า เช่น ถุงตีนคู่หนึ่ง ๔ แต้ม เครื่องแต่งกายชุดหนึ่ง ๖๐ แต้ม เมื่อหมด ๑๐๐ แต้ม แปลว่าหมดสิทธิ์ และไม่ใช่ว่าเรามี ๑๐๐ แต้ม แล้วจะใช้ได้ ๑๐๐ แต้ม ทีเดียวหมด เขายังกำหนดให้อีกว่า เดือนนั้นเดือนนั้นต้องใช้เท่านั้นเท่านี้แต้มดังนี้เป็นต้น สำหรับพี่ยังไม่ได้แต้มกับเขา ยังกำลังขออนุญาตอยู่ ลูกไม้ไม่มีรับประทานหาซื้อก็ไม่มีขายตามตลาด อาหารมื้อหนึ่ง ๆ ให้ Apple ๑/๔ ลูก อย่างชนิดเน่า ๆ เกลือ น้ำตาล นมเนย ไม่มีจำหน่าย ใครจะกินต้องมีบัตรพิเศษ ไม่ทราบว่าคนญี่ปุ่นจะทนกันได้อย่างไร ดูกระดาษเขียนจดหมายนี้เป็นตัวอย่าง ของดีหาไม่ได้

เรื่องของแพงบางชนิดก็ไม่ขึ้นราคา แต่ส่วนมากมันแพงไปทุกอย่างหาของถูกไม่ได้ ไข่มุกที่ต้องการราคา ๕๐ บาท เห็นจะไม่ได้งาม ๆ ขอให้เอา ๓ คูณ ถาม

คุณหญิงด้วย ว่าต้องการไหม แต่ยังไม่ได้มีเวลา ออกนอกถนนเท่าใด เพราะเวลานี้กำลังรีบทำงานหลวงก่อน เพื่อจะได้รู้ผลแล้วจะได้กำหนดเวลากลับ

ความสนุกสนานต่าง ๆ ตามถนนเป็นอันไม่มี เวลาว่าง ๆ มักจะไปประชุมกันตามบ้านข้าราชการสถานทูต เวลานี้มีข้าราชการสถานทูตหลายนาย ตลอดทั้งท่านเอกอัครราชทูตมีนิสัยน่ารักและน่าสมาคมด้วยทุกท่าน ทำให้หายเหงาไปได้บ้าง

เรื่องเมืองญี่ปุ่น ไม่มีอะไรจะเล่าให้ฟังแล้ว เพราะมันไม่มีอะไรดีขึ้นจากเดิม มีแต่ความยากลำบากทุกประการ เงินเยนหนึ่งมีราคาสำหรับเราเพียง ๑๕ สต. เท่านั้น นอกนั้นภาษีเอาไปหมด ถ้าจะต้องอยู่นานกว่ากำหนดที่คิดไว้ ต้องหาบ้านเช่าไม่เช่นนั้นทนภาษีไม่ไหว

บอกพรรคพวกทุก ๆ คนว่า พี่คิดถึง และกับท่านขุนดำเนิน ฯ บอกว่าคิดถึงแต่ยังไม่มีเวลาเขียนจดหมาย เขียนแล้วไม่ทราบว่าจะส่งมาถึงบ้านได้อย่างไร พวกที่เข้ามากรุงเทพฯ ฝากมาก็ไม่มาก เพราะเขามาเครื่องบิน บอกท่านขุนอีกว่าเรื่องที่พี่คิดจะขอให้ ทางราชการ ส่งท่านขุน มาทำงานกับพี่นั้น พี่ล้มความคิดแล้ว เพราะไม่มีความต้องการให้ท่านขุนมาตกนรกทั้งเป็นใน Tokyo บอกด้วยว่าความเป็นอยู่ร้ายกว่าเมื่อคราว Kyoto ๑๐ เท่า ตามถนนร้านข้าวแกงไม่มี และไม่มีข้าวกินจริง ๆ

ความจริง Hotel ให้เอาค่าภาษีเพิ่มอีกราว ๗๐% ของราคาปกติ ตามปกติใน Hotel ของก็แพงอยู่แล้ว พี่จะทนให้ถึงเดือนแล้วจะทำรายงานเข้ามา ทูตทหารเรือท่านใจดี บอกให้พี่พักที่บ้าน แต่ทว่าอาหารยังขออนุญาตเขาไม่ได้ ถึงต้องทน Hotel ไปก่อน สำหรับวันหนึ่ง ๒๒ เยน กำลังพอดี จะไม่พยายามให้ขาดทุนเป็นอันขาด

วันหลังจะเขียนมาใหม่ ฝากความรักมาด้วย ลูก ๆ เป็นอย่างไรบ้าง

รักและคิดถึง

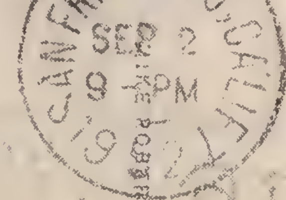
ประยูร

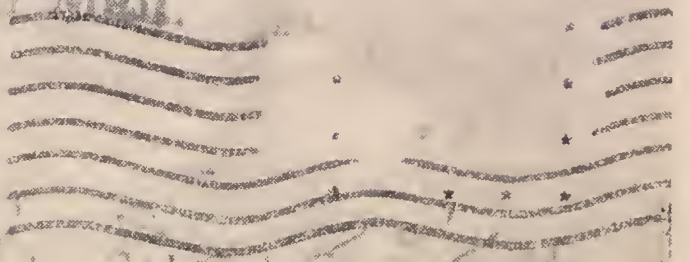
C787

BAY BRIDGE AT SUNSET

Silver lined clouds create a spectacular backdrop against which is silhouetted San Francisco-Oakland Bay Bridge at sunset. Orange sodium vapor lamps trim the span with a tiny dotted line.

Insufficiently Prepaid for Trans-Pacific Air Mail.

MIKE ROBERTS COLOR PRODUCTION, BERKELEY 2, CALIFORNIA

Distributed by The George H. Eberhard Company, San Francisco 5, Calif.

เมื่อไปดูงานและจัดซื้อเครื่องจักรมาใช้ในโรงงานแบตเตอรี่ และสี บางนา พ.ศ. ๒๔๙๗

เกียวโต โฮเต็ล

๑๕ ตุลาคม ๒๔๙๗

ไก่ต๊อก ของพ่อ

คุณแม่มาถึงโตเกียวตั้งแต่วันที่ ๖ บ่าย ๕ โมงกว่า ๆ (เวลาในโตเกียว) พ่อไปรับที่สนามบินฮาเนดะ พักอยู่ด้วยกันในโฮเต็ลคกไซคังโก ๒ คืน กลางวันพากันไปชมเมืองโตเกียว กลางคืนไปไนท์คลับโดยผู้แทนของมิซซุยบิซิพาไป เช้าวันที่ ๘ คนของ G.S. พาไปขึ้นรถไฟไปเกียวโต (เมืองหลวงเก่า) พี่ไพลินลูกสาวนายอังไปด้วย เราอาศัยภาษาญี่ปุ่นของพี่ไพลินได้ดี พ่อและไพลินเมารถไฟตลอดทาง คุณแม่ต้องพยาบาล พอจวนถึงเกียวโตพอค่อยยังชั่ว นั่งหลับไปทั้ง ๒ คน คุณแม่ได้เพื่อนผู้หญิงอเมริกัน ๑ คน ชื่อ มิสรูธ แฟรงคลิน เป็นอาจารย์อยู่ที่มหาวิทยาลัยในแคลิฟอเนีย ทางราชการส่งมาเยี่ยมทหารทั่วโลก พอรู้ว่าเราเป็นคนไทยแกดีใจมาก คุยกับคุณแม่พอรู้เรื่องกัน คุณแม่ก็พอโล้ไปได้ผิด ๆ ถูก ๆ แกช่างพูดและโปไลท์แบบคนคงแก่เรียน บอกว่าจากญี่ปุ่นแล้วไปฮ่องกง ไปเมืองไทยภายหลังเรากลับ ๓ – ๔ วัน พักที่โอเรียนเตล โฮเต็ล คุณแม่บอกว่าจะไปพบแก และพาแกเที่ยวในกรุงเทพ ฯ

พ่อกับคุณอาแสวงต้องไปดูงาน ส่วนคุณแม่และพี่ไพลินเที่ยวสนุก มีเลขานุการินีของเปรสิเดนท์ G.S. ชื่อ มิสนากามูรา นำเที่ยว คุณแม่เรียกแกว่าซามมิ่ง เลดี้ แกชอบใจ พูดอังกฤษพอได้ พอ ๆ กับคุณแม่ เลยไปกันได้ แต่ภาษาญี่ปุ่นของพี่ไพลินช่วยได้มาก กลับบ้านแล้วคุณแม่เขาคงเล่าให้ลูก ๆ ฟัง

มีเรื่องขำ ๆ คือ เมื่อวันที่ ๑๒ เปรสิเดนท์ของ G.S. ชื่อ นายยามาโอกะเลี้ยงอาหารพวกเราและคนของเขา ซึ่งต้องติดต่องานกับพ่อ เลี้ยงที่โฮเต็ลญี่ปุ่น

อาหารญี่ปุ่น แบบญี่ปุ่น มีแม่เกชาหน้าขาว ๆ ๓ คน มาปรนนิบัติ พ่อ คุณแม่ พี่ไพลิน คุณอาแสวง ตามธรรมเนียมของเขา คุณแม่คุยกับ นายเมกกะเนะซัง (นายแว่นตา) เขาบอกให้คุณแม่เรียกเขาอย่างนั้น เพราะชื่อ ก กา กิ กี จำสับสนกันเก่ง คุยกันเรื่องมวยไทย แล้วไงกลายเป็นมวยฝรั่ง คุณแม่เล่าว่ามีนักมวยชาวฝรั่งเศส ชื่อ นายโรแบต์ โกฮัง มาชกมวยในเมืองไทย ก่อนเรามาญี่ปุ่นราว ๆ ๑ เดือน พอแว่วคุณแม่พูด แม่เนะซังยกข้าวมาเสิร์ฟ ทุกคนแปลกใจ แม่เกชาหน้าขาวบอกว่าคุณแม่ต้องการข้าว พ่อกำลังเป็นท่านเคาวน์ (เค้ามี่) บ่นเป็นภาษาไทยว่า คุณแม่ยุ่งมาก เขาบอกว่าไม่ได้ขออะไรกินเลย มีอะไรก็กินสิ่งนั้น แล้วคุยกันเท่านั้น พูดกันไปมา กว่าจะรู้เรื่องก็นาน เลยได้ฮาและสนุกสนานกันใหญ่ เขาว่าคุณแม่ทำตลกโดยไม่รู้ตัว เพราะคำว่า โกฮัง คือข้าวในภาษาญี่ปุ่น แม่เนะซังอยากเอาใจแขก เลยเสิร์ฟข้าวก่อนเวลา

ในขณะที่กำลังเลี้ยงกันอยู่นั้น เขาให้แม่เกชา ๓ – ๔ คน มาร้องรำทำเพลง เพื่อทำความรื่นเริงให้แขก เขาขอร้องให้คุณแม่รำ คุณแม่บอกว่ารำไม่เป็นได้แต่ร้องเพลง เลยถูกขอร้องให้ร้อง แต่แม่ก็เป็นชาตินักเลง อดเพลงไม่ได้ ร้องเพลงบัวขาว เขมรไทรโยค ลาวเจริญศรี และเพลงในหนังไทยง่าย ๆ อีกหลายเพลง โดยเฉพาะบัวขาว และเขมรไทรโยคถูกขอร้องให้ร้องซ้ำ เสียงคุณแม่ยังคงดังฟังเพราะเหมือนเมื่อสาว ๆ พ่อเคยฟังแล้ว ยังฟังเพลิน ท่วงทำนองผิดถูกไม่เข้าใจ มีคนญี่ปุ่นมารุมฟังกลุ่มใหญ่ มีคนฟังออกว่า ตรงนั้นเหมือนเสียงนกร้องและเสียงน้ำตก คุณแม่ร้องจนเหนื่อย หยุดพักกินอาหารต่อ เจริญอาหารทั้งคนร้องคนฟัง กลับโฮเต็ลดึกมาก พ่อก็ซุกเข้าที่นอนหลับไป เพราะเป็นเคาวน์มากไปหน่อย

รุ่งขึ้นได้พัก นอนจนสาย แต่คุณแม่ของลูกขยันตามเคย ตื่นก่อนย่ำรุ่งสระผมยุ่งอยู่คนเดียว พ่อตื่นเขาอาบน้ำแต่งตัวแล้ว แต่ผมยังเขี่ยอยู่ เลยไม่ลงไปไดนิ่งรูม โทรศัพท์เรียกอาหารเช้ามากินในห้องนอน เรียกชุดเดียวกินกัน ๒ คน

พรุ่งนี้วันที่ ๑๖ พ่อบินกลับโตเกียว แล้วดูงานตามโรงงานแบตเตอรี่อีก ๒ – ๓ แห่ง วันที่ ๒๐ บินกลับกรุงเทพ ฯ ตำรวจที่นี่แต่งยูนิฟอร์มดำแล้วแสดงว่าเข้าหนาวแล้ว เครื่องหนาวของเราไม่พอ พ่อบอกกับคุณแม่ว่าต้องกลับ และครบวันลาของคุณแม่พอดี ให้พี่ใหญ่หรือคุณดาวติดต่อบริษัท เค แอล เอ็ม เรื่องเวลาถึงกรุงเทพ ฯ และให้ส่งรถมารับพ่อที่ดอนเมืองด้วย

รัก

พ่อยูร

บริษัท G.S. เชิญไปดูงานแบตเตอรี่และสี

พ.ศ. ๒๕๐๑

Kyoto Hotel

๓ พฤษภาคม ๒๕๐๑

ลูกไก่ ตัวน้อย

พ่อกับคุณแม่พึ่งพบกัน เมื่อ ๒๘ เม.ย. นี้เอง บังเอิญพ่อพักอยู่ Kyoto Hotel ชั้น ๖ คุณแม่กับคณะสภาพสตรีพักอยู่ชั้น ๕ คุณแม่อยู่ห้องเดียวกับคุณน้าเสงี่ยม ร.ร. การช่างสตรีธนบุรี พ่อไปรับคุณแม่ที่สถานีรถไฟ กับพวก G.S. มีมิสนากามูรา และพวกเก่า ๆ เขาเอารถไปรับคุณแม่ด้วย แต่คุณแม่ไม่ยอมมากับพวกเรา เพราะมากับคณะดูงาน ปลีกตัวต่างหากคนเดียวดูหน้าเกลียด พ่อก็เลยต้องยอม G.S. เลี้ยงรับพ่อและคุณแม่ในคืน ๒๘ นี้ด้วย คุณแม่ขอร้องให้พ่อพูดกับเจ้าภาพขอพาเพื่อนไปด้วย แล้วแต่เขาจะเห็นสมควร เรื่องอาหารนั้นไม่สำคัญ แต่อยากเห็นขนบธรรมเนียมของเขา เพราะทุกคนพึ่งมาญี่ปุ่นเป็นครั้งแรก ตกลงเขาขอเชิญผู้หญิง ๒ คน คุณแม่จึงเชิญคุณน้าผิวและคุณน้าเสงี่ยม ซึ่งเป็นผู้ใหญ่พอ ๆ กัน คืนนั้นสนุกมากทุกคน คุณแม่ร้องเพลงกับคุณน้าเสงี่ยม ก็เพลงเก่า ๆ นั่นแหละ มีแปลกอยู่ที่คุณน้าเสงี่ยมรำเก่ง เลยรำวงกับพี่บัญญัติ มีคุณแม่และคุณอาแสวงร้องเพลงรำวง พ่อคงเป็นแขกมีเกียรติจะต้องเป็นเคาวน์ตามเคย เมื่อเสร็จการเลี้ยง คุณแม่ขอพาแม่เกซาหน้าขาวมาด้วย ๑ คน เพื่อให้บรรดาท่านครูใหญ่หญิงทั้งหลายดู คุณน้าเสงี่ยมบอกให้คุณแม่มาค้างกับพ่อ แต่คุณแม่บอกว่าเมื่อเรามาด้วยกันก็ต้องมานอนด้วยกัน สำหรับพ่อเราต้องแยกกันเสมอจนเคยเสียแล้ว ตอนเช้าเราพบกันที่ Dining Room แล้วพ่อไปดูงานที่โรงงาน G.S. คุณแม่ขึ้นรถนำเที่ยวของ Japan Travel Bureau เพื่อไปทัศนศึกษาและทัศนาจร

เมื่อคืนวันที่ ๒๘ พ่อเป็นเคาวน์มากไป วันรุ่งขึ้นพอกินกลางวันแล้ว ปวดหัวเป็นกำลัง กลับมานอนพักที่โฮเต็ล คุณอาแสวงและพี่บัญญัติห่วงพ่อมาก เฝ้าอยู่

กับคนของ G.S. ซึ่งเป็นลูกสาวนายธนาคาร จบมหาวิทยาลัยแผนกอักษรศาสตร์ พูดอังกฤษพอใช้ อ่อนกว่านายใหญ่ ตอนบ่ายพ่อไม่สบายมาก ปวดหัวแทบแตก คุณอาแสวงโทรศัพท์ไปบอก เปรสิเดนท์ ส่งแพทย์มาตรวจ บอกว่าความดันโลหิตของพ่อสูงมาก คุณอาแสวงบอกคุณแม่เมื่อเขากลับมาตอนค่ำ ว่าพ่อร้องเรียกลูกไก่ตลอดเวลา เปรสิเดนท์ตกใจจะให้ยายหมูที่มาอยู่กับพ่อ เฝ้าพ่อตอนกลางคืนก็น่าเกลียดเพราะลูกเขาเป็นสาว จ้างพยาบาลก็ไม่ทัน ตอนค่ำคุณแม่กลับจากดูงานรู้เรื่องเข้า จึงรับว่าจะอยู่พยาบาลพ่อตอนกลางคืนเอง ทุกคนพากันโล่งใจ แต่อยู่ได้เพียง ๒ คืนเท่านั้น วันที่ ๑ พ.ค. คุณแม่ต้องไป Osaka ตามโปรแกรมการดูงาน ท่านสภาพสตรีไทยหลายท่านพากันมาเยี่ยมพ่อ พ่อก็สลึมสลือรู้บ้างไม่รู้บ้าง ตกตอนกลางวันคุณแม่ไปทัศนศึกษา กลางคืนมาพยาบาลคนเจ็บ พอเช้าวันที่ ๑ พ.ค. พ่อค่อยยังชั่วมากแล้ว คุณแม่ออกจากโฮเต็ลขึ้นรถนำเที่ยวเวลา ๙.๓๐ น. พ่อเปิดหน้าต่างโบกมือร่ำลากัน คุณแม่และบรรดาครูทั้งชายหญิงที่รู้จักพ่อ ก็โบกมือร่ำลากันเป็นการใหญ่ พอตกค่ำคุณแม่ถึง Osaka แล้ว โทรศัพท์ทางไกลถามข่าวคราวพ่อ พ่อตอบว่าสบายมากแล้ว อย่าเป็นห่วงเลย แต่ก่อนพ่อกลับต้องไปพักในโตเกียว คุณแม่ก็อยู่ในโตเกียวพอดี แต่พักกันคนละโฮเต็ล หวังว่าลูกคงได้รับจดหมายของคุณแม่ เพราะรู้ว่าเขานำไปทิ้งที่เคาเตอร์หลายฉบับ พ่อสบายขึ้นมากแล้ว กลางเดือนนี้พ่อกลับบ้านได้ และกำหนดกลับก่อนคุณแม่ ๒ – ๓ วัน กำหนดกลับของแม่เมื่อใด จะบอกมาใหม่

รัก

พ่อยู

ผ่องพรรณ พิณสวัสดิ์

๖๙ ศาลาแดง ซอย ๒

๑๐ พ.ย. ๐๒

ลูกไก่

จดหมายทั้ง ๓ ฉบับถึงบ้านแล้ว อ้ายหมัยเอาไปอ่านให้คุณย่าฟังทุกฉบับ พ่อลาสิกขาเมื่อวันที่ ๓ นี้ เวลา ๐๖๔๗ รุ่งขึ้นวันที่ ๔ ตอนสายกลับบ้าน กินข้าวกลางวัน ตกบ่ายรู้สึกปวดหลังเท้าขวา พอเย็นท้าวบวม รุ่งขึ้น ต้องลงถัดไปกับพื้น เพราะเท้ายันพื้นไม่ได้ มันบวมตรงโน้นตรงนี้ เลื่อนที่ไป เวลานี้กำลังบวมหัวแม่ตีนขวา แต่พอเดินได้ วันนี้ไปกระทรวง ต้องไปรายงานเรื่องการลาสิกขา ก็ยันเท้าไป พ่อมีความเย็นใจที่ไก่สบาย และเข้าห้องเรียนแล้ว ไก่มีหน้าที่เรียนหนังสือ พ่อและแม่มีหน้าที่หาสตางค์ให้ไก่เรียน ลืมประเดี๋ยวเดียวก็เรียนจบ กลับบ้าน แล้วทำงานปกครองตัวเอง คนเราเกิดมาทุกคน ต้องพบแต่ความทุกข์ ไก่พอเกิดมา ก็ร้องแว้เพราะหิวนม นั่นคือทุกข์เพราะความหิวโตขึ้นเข้าโรงเรียน แล้วก็ต้องจากบ้าน จากคนที่ไก่รักนับถือ คือจากญาติพี่น้อง มาเล่าเรียน มาอยู่ในที่ต่างถิ่นต่างภาษา มีขนบธรรมเนียมไม่เหมือนทางบ้านเรา นี่ก็เป็นทุกข์อีกประการหนึ่ง จงดับทุกข์เสียว่า นี่เป็นของธรรมดา หมุนไปตามเวลา ธัมมะ ของพระพุทธเจ้า ไก่อวดว่าเรียนมาแล้วธรรมแปลว่าอะไร พ่อว่าไก่แปลไม่ได้ตรงความหมายของพุทธพจน์คำนี้ ธรรม แปลว่าสภาพทรงตามเป็นจริง หรือว่า ภาวะที่เป็นจริง เช่นต้นไม้ มีรากงอก แล้วมีใบ แล้วมีดอก มีผล ในที่สุดก็เหี่ยวแห้งตายไป อะไร ๆ ไม่อาจฝืนธรรมชาติได้ ดังที่พ่อกล่าวไว้ข้างบน ไก่เกิดแล้วก็ต้องเรียนหนังสือ แล้วทำงาน แล้วปกครองตัวเอง จริงไหมพ่อว่าดังนี้ สภาพการณ์ของคนเราเป็นอย่างนี้ทุกคน พ่อและแม่พอมีสตางค์ ก็ส่งให้มาเรียนในเมืองที่ดี

จดหมายไก่ทิ้งมาคราวละครึ่งฉบับเท่านั้น ทำไมจึงไม่เขียนให้เต็มหน้ากระดาษ หัดทำบันทึกประจำวันในกิจการรายวันของเราลงสมุดเสียบ้าง พอครบเดือนก็เอาบันทึกขึ้นมาเขียนเป็นจดหมายถึงพ่อถึงแม่ นึกอะไรอย่างไรในวันหนึ่ง ๆ ก็บันทึกเอาไว้ด้วย หมายความว่าทำอะไร ต้องมีโครงการคือมีกำหนดการหรือตารางเวลานึกอะไรได้ หรือนึกอยากจะเขียนจดหมายถึงบ้าน ก็เขียนส่งมา แล้วในจดหมายก็ไม่มีความมากมายอะไร หัดเสียใหม่ หัดเสียดายค่าแสตมป์บ้าง นอกจากด่วนจำเป็นนั่นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง อธิบายชั้นเรียนให้พ่อฟังที ชั้น ๒ เอ นะหมายความว่าอะไร มีกี่ชั้น เอแล้วไปอะไร บี ซี ดี ๆ หรือไง เล่าเรื่องทางโรงเรียนมาให้ละเอียด ตลอดจนชื่อครู ตารางสอน และ ตารางประจำวันของนักเรียน ตั้งแต่ตื่นขึ้น ทำอะไร กินอะไรเมื่อไร อย่างนี้เป็นเรื่องเขียนเรียงความภาษาไทยเป็นอย่างดี พ่อหัดให้กินนมกินเนยมาอยู่ที่นี่เขากินนมกินเนยกัน ไก่คงไปกับเขาได้ ไปเมืองนอก ไม่กินนมกินเนยหนาวตายเท่านั้นเอง ได้แคลโลรี่ไม่พอกับร่างกาย ถ่ายรูปบรรดาหมาทั้งหลายแล้วเมล์หลังจะส่งมา เวลานี้กำลังอัดรูปอยู่ อากาศทางนี้ หนาวขนาดไหน ขนาดของเสื้อผ้า ระวังร่างกายของเรากำลังเปลี่ยนแปลง อาจท้วมขึ้น หรือเรียวลง เสื้อผ้าต้องขยายหรือร่นเข้า สุดแท้แต่เรื่อง ตัดใหม่ให้ระวังเรื่องนี้ไว้ เผื่อตัวเรามันหดมันยืดไว้บ้าง เมืองหนาว เขากลัวหวัดกันมาก ระวังหวัดให้ดี ร้อนมากก็เป็นหวัดแดดคือ ซันสโตร๊ก ระวัง อย่านึกว่าตนเองแข็งแรงทนต่อการเปลี่ยนแปลงของอากาศได้ดีป่วยไข้ได้เจ็บลงไปทางบ้านเป็นกังวล พ่อเคย เวลาป่วยในเมืองนอก มันว้าเหว่มากจึงได้กำชับมาจงระวังให้มากในเรื่องอนามัยและสุขภาพ กินนอนให้เป็นเวลา อย่ารุ่มร่ามเหมือนที่ศาลาแดง คือ ก ต ล ว ยาที่ตู้ข้างฝาบ้านยกเอามาแขวนไว้ที่หัวนอนโรงเรียนไม่ได้ นอกจากนั้น ค่าหมอที่เมืองนอกมันแพงใจหาย อย่าเจ็บได้ละเป็นดีฮอลลิเดย์จะไม่ได้ไปทางไหน เข้าใจ๋ เห็นไหม จดหมายนี้ พ่อได้ค่าคุ้มกับค่าแสตมป์ตั้ง ๓ บาท มีที่ว่าง ตัวพิมพ์ลงได้ที่ไหน พิมพ์ลงไป เห็นหรือยัง

พ่อออกจากวัด น้ำหนักตัวลดไปราว ๕ กก. แต่กินข้าวได้เท่าปกติ จดหมายฉบับต่อ ๆ ไปของไก่ ควรเล่าเรื่องบ้านเมือง หรือเรื่องอะไรที่เกี่ยวกับสภาพพื้นเมือง ฤดู อากาศ เรื่องของโรงเรียนแหละเป็นดีที่สุด นิสัยใจคอของครูของนักเรียนร่วมชั้น อยู่รวม ๆ กันอย่างนี้ ต้องสังคหวัตถุ ๔ อย่าง คืออะไรบ้าง นวโกวาทหน้า ๕๗ หรือยังไง เปิดดู พรหมวิหาร ๔ ประการทิ้งไม่ได้ สังคหวัตถุ เป็นธรรมสำหรับครองใจคน พรหมวิหารเป็นธรรมสำหรับปกครองคือการอยู่ร่วมกัน ขันติธรรม จงจำไว้ สงสัยเขียนถามมา พ่อสอบนักธรรมได้ดีที่ ๑ ได้รางวัลจากท่านเจ้าคุณใหญ่มากเป็นที่ชมเชยกันทั้งวัดทีเดียว การได้ที่ดีนี้ ไม่เป็นข่าว คือถ้าสอบไล่ไม่ได้จึงจะเป็นข่าว เข้าใจ๋ พ่อเรียนมากเหลือเกิน เป็นดีกชั้นนารีของนวกะภิกษุอื่น ๆ ในเวลาสอบ คนที่นั่งเคียงกับพ่อเลยได้ที่ ๒ ไปด้วย ดีที่ ๑ คือคะแนนเต็ม ๒๘๐ คะแนน พ่อได้ ๒๔๙ คะแนน ทุกวิชาได้คะแนนเกินกว่า ๖๐ ในคะแนนเต็ม ๗๐ พระอาจารย์ที่เป็นกรรมการรวม ๗ รูป ไม่มีโอกาสที่จะช่วยเพิ่มคะแนนให้กับใคร สอบ ๒ วัน วันสุดท้ายสอบเสร็จเก็บกระดาษตอบจากพระใหม่ที่สอบแล้ว ธง คือคำตอบสำหรับตรวจ จึงได้ออกให้พระกรรมการเปิดซองตรวจคำตอบ พ่อของไก่เก่งไหม ไม่มีอะไรที่จะคุยให้ฟังอีก ทุก ๆ คนสบายดี รวมทั้งบรรดาหมาทั้งหลายโดยเฉพาะพ่อยอดโซดา เดี๋ยวนี้กลายเป็นนักเลงโตในบ้านแล้ว ใครหือไม่ได้ กัดเลย อ้ายต่างเล็กจ๋องไปเลย.

รัก

จากพ่อ ประยูร

๖๙ ศาลาแดง ซอย ๒ หลังเซ็นตโยเซฟ คอนแวนต
ถนนสีลม พระนคร

๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๒

เรียน ท่านที่ปฤกษาการศึกษา ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงแคนเบอร์ร่า และภรรยา

ผมได้รับจดหมาย ผ่องพรรณ บุตรสาว ว่าตัวเขาได้ถึงซิดนีย์แล้ว และได้รับความกรุณาจากคุณทั้งสองหลายประการ จนได้เข้าโรงเรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และทั้งผมได้รับหนังสือ ของเลขาธิการ ก.พ. แจ้งว่า คุณได้จัดการให้ความสะดวกแก่ ผ่องพรรณ เป็นอย่างดียิ่ง ผมและ ภรรยา ขอขอบพระคุณ คุณทั้งสองเป็นอย่างมาก ที่คุณได้ให้ความอนุเคราะห์ทั้งปวงแก่ ผ่องพรรณ อนึ่ง ผมขอความกรุณา ขอฝาก ผ่องพรรณด้วย ขอคุณคิดว่า ลูกคนนี้ เป็นลูกหลานของคุณเหมือนกัน ขอได้กรุณาสั่งสอนและว่ากล่าวด้วย

ระหว่างที่จัดการให้ผ่องพรรณออกมาเรียนยังประเทศนี้ ผมกำลังอยู่ในเพศสงฆ์และได้อาศัยความช่วยเหลือของคุณ โอภาส อัศวรักษ์ ญาติสนิทของคุณ จึงเกิดความสะดวกในการติดต่อ และความรวดเร็ว มิฉะนั้น ก็จะขลุกขลักมากทีเดียว และจนในที่สุดก็ได้ออกมาถึงเมืองนี้.

ผมและภรรยา ขอขอบพระคุณอีกครั้งหนึ่ง

โดยความนับถือ

พลเรือจัตวา ประยูร พิณสวัสดิ์

๖๙ ศาลาแดง ซอย ๒ ในซอยโสภณ
ตรงข้ามหลังโรงงงาน เปปซี่โคล่า

๓ ก.ค. ๒๕๐๔

ลูกไก่

จากจดหมายที่เขียนตั้งแต่วันที่ ๙ มิ.ย. แล้วไปจบเอาวันที่ ๒๒ มิ.ย. พร้อมด้วยรูปถ่ายนั้น ถึงบ้านแล้ว รูปถ่ายนั้นคุณย่าเลยขอเอาไปติดในแอลบั้ม ที่คุณย่าท่านสะสมรูปถ่ายของบรรดาสกุล "สุวรรณกร" ที่เกิดมา แล้วไปผนวกกับใคร ๆ ต่อไปจนได้ลูกหลานของท่าน เอาไว้อวดใครต่อใครดูเล่น ไก่ก็คงเคยเห็นแอลบั้มนั้นของคุณย่าแล้ว บังเอิญเมื่อสองสามวันก่อน พ่อได้แอลบั้มใหม่มาเล่มหนึ่ง ไม่เป็นประโยชน์สำหรับพ่อ พ่อจึงให้คุณย่าไป ท่านก็เลยมีแอลบั้มใหม่อีกเล่มหนึ่ง ที่จะสะสมรูปต่าง ๆ ได้อีกหลายสิบรูป ก่อนอื่น คุยกันถึงเรื่องที่ไก่ขออนุญาตคุณแม่เขามา ว่าไก่ควรจะสวมเครื่องแต่งกายในชุดราตรีได้หรือยังไง พ่อตอบแทนมาเอง ไก่อยู่ในประเทศไหนที่เขามีขนบธรรมเนียมดีงามอย่างไร ไก่ควรปฏิบัติตามเขา มิฉะนั้น ก็เป็นการไม่สมควร พ่อว่าไก่ก็หน้าจะสวมเครื่องราตรีได้ แม้ถ้าอยู่ในกรุงเทพฯ หากไก่ต้องไปเข้าสมาคมในงานที่เขามีเรื่องเกี่ยวกับราตรีสโมสร ไก่ก็ต้องสวมเครื่องแต่งกายตามธรรมเนียมที่นิยมกัน เครื่องแต่งกายราตรี สำหรับเด็กสาววัยสิบ (ทีนเอ็จ) พ่อเชื่อว่า ที่ออสเตรเลียเขาคงมีแฟชั่นที่งาม ๆ เหมือนกับไหน ๆ ไก่เลือกดูว่าแบบไหนจะเหมาะและสมกับร่างกายของไก่ (ตามที่พ่อเห็นในรูปถ่ายที่ส่งเข้ามา ก็แม้นเข้าไปทางเตาหม้อ หรือ มะขามข้อเดียว เพราะไก่ขยายร่างกายไปในทางใหญ่ มากกว่าในทางสูง) ผ้าไหมไทย ที่ไก่มีติดตัวไป ยังพอมีที่จะทำชุดราตรีได้อีกหรืออย่างไร หรือจะเอาใหม่ จะได้จัดการส่งออกมาตามสมควร แฟชั่นในเรื่องเครื่องราตรีนี้ พ่อชอบแนะนำให้ไก่ดูในหนังสือ ไทยแลนด์ อิน ๆ หรือ ฮอลิเดย์ไทม์ ดูให้เป็นแบบไทยเก๋ ๆ จะงามตาดีเหมือนกัน แต่ฝีมือตัดและเย็บของไก่ จะไปได้อย่างไร พ่อก็ยังสงสัย ถ้าต้องจ้างเขา ก็สุดแล้วแต่เรื่องราว พ่อคุยมาสนุก ๆ ด้วยยังงั้นเอง เพราะว่า "ไก่

งามเพราะขน คนงามเพราะแต่ง" จงแต่งกายให้สมตามฐานะไปเถิด ทางบ้านไม่มีใครตำหนิไก่เลย ต่อไปก็จะได้คุยกันถึงเรื่องการเรียนของไก่ คะแนนตามที่บอกเข้ามาพ่อว่างามมากเป็นที่หน้าดีใจไปกับไก่ด้วย การเล่าเรียนนั้น เมื่อมีการทดสอบ แสดงออกถึง ไอ. คิว. (อินเทลลิเจ็นซ์โคเตชั่น) คือจำนวนมันสมองในทางฉลาดของแต่ละคน ไก่สอบได้คะแนนตามที่บอกมาก็แสดงว่าไก่มี ไอ.คิว. ในระดับที่ค่อนข้างดีมากเท่านั้นเอง คนฉลาด ก็เรียนได้ดี เป็นเรื่องของธรรมชาติของสมองคน ไก่มีอายุเกิน ๑๖ ขวบแล้ว แพทย์เขาว่า ไอ.คิว. นั้นอยู่คงตัว ไม่มีการเปลี่ยนแปลงต่อไปตามอายุอีก แต่ก็อย่าทะนงตัวนะ ถ้าเผลอไปขี้เกียจเข้า ไอ.คิว. มันจะลดลงไปตามความเกียจคร้านด้วยเหมือนกัน.

ทีนี้มาคุยกันต่อไปถึงเรื่องเด็กไทย ที่ไก่ว่า คุณ ตามที่ไก่เล่ามา พ่อสงสารแก คนเราดีชั่วอย่างไรนั้น การอบรมทางบ้าน มีส่วนร่วมอยู่ด้วยมาก ประกอบกับนิสัยประจำสันดานของเด็กเองอีกด้วย ความจริงคนอายุถึง ๒๑ ขวบแล้ว หน้าจะมีความสำนึกตัวว่าตนเองอยู่ในฐานะเช่นไร ยิ่งกำพร้าทั้งแม่และพ่อด้วยแล้ว ควรสำนึกในหน้าที่ของตัวในอนาคตให้มากที่สุด เรื่องของใครนั้น เป็นเรื่องของเขาเอง เป็นเรื่องบุญทำ กรรมแต่ง ไปได้ถึงออสเตรเลีย แล้วไปเข้ากับเขาไม่ได้ ก็ควรจะกลับพระนครเสียเถิด เรื่องโรงเรียนกินนอนไม่ว่าที่ไหน ในเมืองไทยหรือประเทศไหนพ่อว่ามันผิดประเพณีไปเสียหมด เราต้องหลิ่วตาตามเขาบ้างจะมัวไปคิดว่า ฉันใหญ่ยิ่งอยู่เสมอ มันก็ช่วยตัวเองไม่ได้ แต่นี่ ธุระไม่ใช่เรื่องของไก่นะ พ่อคุยมาด้วยเท่านั้นไก่ได้ช่วยเหลือแกไปตามเรื่องราวที่ไก่เล่ามา มันก็ดีไปมากแล้ว คุณ คนนี้ หากเขาเรียกไก่ว่า "น้องไก่ละก็ เขาควรต้องละอายใจ ที่โตแล้วยังต้องพึ่งเด็ก แต่อย่างไรก็ตาม พ่อก็คุยมาตามเรื่องที่ควร ไก่อย่าทอดทิ้งแกเลย สงสาร ชั่วดีอย่างไร เราก็เป็นคนไทยด้วยกัน ช่วยได้อย่างไรก็ว่าไปตามเพลง แต่อย่าให้กลายเป็นเรื่อง "ทำคุณ บูชาโทษ" ก็แล้วกัน พ่อยังชอบใจ คุณ รัตนา ฯ อยู่ไม่หาย ที่เอ็นดูไก่ตามที่ได้ทราบเรื่องราวมา การมาเรียนในต่างประเทศนั้น มิใช่ว่าเพราะมีเงินนะ ถ้าใครคิดว่า "ฉันมีเงิน" ละก็ไม่ควรมาเรียนในต่างประเทศ ในเมื่อตัวเองช่วยตัวเองไม่ได้.

พ่อว่า พ่อก็เคราะห์ดี ที่ไก่ได้รับการอบรมจากบ้านมาสมควรแก่อัตตภาพ ไก่ก็มาเรียนในออสเตรเลียมากินนมกินเนย กินมันฝรั่งอ้วนปี๋ กินขนมปังกับเขาได้ ไปอยู่ที่บ้านใคร เขาก็นิยมชมชอบเหมือนลูกเหมือนหลานของเขา นี่มันเป็นเรื่องที่พ่อคุยกับไก่ได้เต็มปากทีเดียว เพราะว่าคุณแม่ของไก่นั่นแหละ ได้อบรมไก่มาเองพ่อสบายใจ พูดอย่างนี้ไก่บางทีไม่เข้าใจ ไก่ได้รับการอบรมมาไม่ผิด (จงเปรียบเทียบเด็กไทย ที่ไก่ได้พบมาแล้ว หรือที่จะได้ประสบอย่างน่าสงสารต่อไป) ปล่อยให้เป็นเรื่องของเขาไปเถิด เขาคงจัดตัวของเขาเข้ากับสังคมของ เอ็ม แอล ซี ได้ในไม่ช้า ถ้าปรับตัวเข้าไม่ได้ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งธุระไม่ใช่ของไก่

พ่อฟัง ท.ท.ท. ตอนเช้า ทุกวันจันทร์ เวลา ๐๘๔๐ หม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ธิดาของสมเด็จกรมพระยาดำรง ฯ อ่านเรื่องบันทึกของท่าน ในสมัยที่องค์ท่านได้รับเชิญเสด็จไปเป็นอาจารย์ สอนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนา และประวัติบางตอนขององค์พระพุทธเจ้า เมื่อวันที่ ๑๙ หรือเท่าไรก็ไม่แน่ที่แล้วมานี่เองก็จำไม่ได้แน่ ท่านหญิงพูน ฯ ได้รับสั่งว่า "ภาษาสันสกฤต เปรียบได้เหมือนลาตินของอังกฤษ คนไทยจึงมีความจำเป็นที่ต้องรู้ สันสกฤตเหมือนกับคนอังกฤษ ที่ต้องรู้ลาติน" พ่อฟังแล้ว ก็นึกถึงเรื่องที่พ่อคุยมาในเรื่องฝรั่งปวดลิ้นที่ว่ามาว่า ปีนสวัส สะ ดี หรือ ประจู๋รา อะไรทำนองนี้ พ่อคุยวกเวียนไปมา ไก่อาจอ่านไม่ได้ความกระมัง

ต่อไป เป็นเรื่องของคุณแม่ที่เขาจะคุยกับไก่/ รัก.

ประยูร

ศรีสุข บุญยัง

๒๙ ศาลาแดง ซอย ๒
หลัง รง. เป๊ปซี่ โคล่า พระนคร
๑๘ กันยายน ๒๕๐๕

หลานรัก

จดหมายลง ๑๓ ก.ย. ถึงลุงแล้ว คุณป้าเอาไปอ่านด้วยความดีใจ และบอกมาว่า หลานคิดถูกต้องดีมากที่เข้าไปอยู่เสียในโรงเรียน แทนที่จะอยู่ข้างนอกเป็นแม่พวงมาลัย คุณป้าก็บ่นลุงนั้น เขียนหนังสือไม่ได้หน้าขนาดนี้ สามบรรทัดก็เต็มหน้าแล้ว แต่หลานตรงข้าม ลุงต้องเอาแว่นขยายส่อง เหมือนกับน้องไก่เช่นกัน ถ้าไม่ใช้แว่นขยายก็อ่านไม่ได้ความ น้องไก่ บางทีอ่านลายมือของเขาไม่ออก เพราะตาของลุงชราเต็มทน กำลังจะต้องเปลี่ยนแว่นตาใหม่ เพราะสายตามันเปลี่ยนไปตามอายุขัย เมืองที่หลานอยู่นั้น คัชรินบอกแล้วว่าเป็นเมืองสงบ เหมาะแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ไม่นิวแซนต์ เหมือน วอชิงตัน หรือ นิวยอร์ก หลานมีหน้าที่อย่างเดียว คือเรียนมาให้จบตามความมุ่งหมาย เรื่องอาหารการรับประทาน ลุงก็ได้เตือนมาแล้วว่า เวน อิน โรม ดู แอส โรมัน ดู เข้าใจไหม ถ้ามัวไปเลือกว่าจะต้องกินน้ำพริก แกงไก่ ก็จบเห่เท่านั้นเอง นมเนย รับประทานเข้าไป ไม่ยังงั้น ไม่มีคาโรลี่พอในร่างกาย ก็พาลเจ็บป่วยเอาได้ง่าย ๆ อะไรที่ฝรั่งเขากินได้ เราก็ควรกินได้เช่นเดียวกับเขา ลุงขอเตือนอีกอย่าง เรื่องสตางค์ ของที่อเมริกา มันแพง อะไรไม่ควรซื้อ ก็อย่าไปพิไรซื้อ จงระวังกระเป๋าให้จงหนัก จะขออะไรเข้ามาควรติดต่อโดยตรงกับคุณพ่อของหนู และขอให้เป็นมือเป็นคราวเป็นเรื่องเป็นราวไป ลุงเตือนมาด้วยความรักที่สุด

ว่าถึงน้องไก่ เขาสนุกสนานในการรับเสด็จ ฯ ล้นเกล้าสองพระองค์ในเมลเบอร์น รายงานข่าวเข้ามาเหมือนนักข่าวหนังสือพิมพ์ คือเป็นข่าวชนิดเดียวกันนั่นเอง ออสเตรเลียเขาแบ่งออกเป็น ๖ รัฐ คล้ายกับอเมริกา ที่มีตั้ง ๕๐ รัฐ ต่างรัฐต่าง

มีธรรมเนียมและประเพณีไปคนละอย่าง เมลเบอร์น เป็นรัฐ ๑ ใน ๖ ของเขามีที่นักเรียนไทยมากที่สุดคือถึง ๑๖๐ คนด้วยกัน หลานคงได้อ่านข่าวบ้างแล้วกระมัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระกระแสรับสั่งวรรคหนึ่งว่า เด็กไทยเมื่อเรียนจบแล้วให้กลับเมืองไทย เหมือนกับ "บุมมาแลง" อาวุธล่าสัตว์ชนิดหนึ่ง ที่เจ้าของขว้างออกไปแล้ว บุมมาแลงจะกลับ คือหมุนกลับมาหาเจ้าของเสมอ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งต่อไปว่า คนไทยสวยมากที่สุดในโลก อาหารไทยก็อร่อยที่สุด เรียนจบแล้วกลับเมืองไทยเถิด

ลุงดีใจที่หลานได้เข้าเรียนสมตามที่ต้องการ ลุงขอเตือนสติ แต่ก็ไม่น่าจะเตือนเพราะหลานเป็น "บัณฑิต" แล้ว จงอย่าเผลอสติ จงก้มหน้าก้มตาเรียนแล้วรีบกลับบ้าน มาเป็นเพื่อนคุณแม่ของหนู และหากหนูมีอะไรที่ลุงจะช่วยได้ รวมทั้งคุณย่าด้วย จงบอกเข้ามา อย่าเกรงใจ

รัก

ประยูร

๖๙ ศาลาแดง ซอย ๒

หลังโรงงานเปปซี่ โคล่า พระนคร

๑ เมษายน ๒๕๐๖

ลูกไก่

พร้อมกับจดหมายนี้ ได้ส่งหนังสือเรียนที่ต้องการมาเมล์อากาศ ๑ เล่ม คือศัพท์บัญญัติ และได้ส่งหนังสือ เคมี เตรียม ๆ, กลศาสตร์, แม่เหล็ก–ไฟฟ้า, ความร้อน, แสง, รวม ๕ เล่มมาโดยเมล์ธรรมดา ซึ่งคงมาทันใช้การในการเรียน หนังสือเหล่านี้ พ่อไม่มีเวลาตรวจดู เพราะพอครูที่คุณแม่สั่งให้ซื้อหนังสือมาส่ง พ่อดู ๆ รายชื่อและเห็นว่าเป็นหนังสือสำหรับชั้นเตรียมอุดม คือ ม. ๗, ๘ เก่า ก็รีบห่อเตรียมส่งเมล์ให้ทันเที่ยว คืออาทิตย์หนึ่งมีเมล์อากาศ ๒ เที่ยวทุกวันอังคารและศุกร์ ส่วนเมล์ธรรมดานั้นเอาแน่นอนมิได้ เพราะมีหลายสายด้วยกัน ประเหมาะเคราะห์ดี ไป ป.ณ. กลางก็พอดีกับเที่ยวเมล์ทั้งหลาย

หนังสือพวกนี้ ก่อนใช้ควรอ่านคำแนะนำการใช้หนังสือให้ถี่ถ้วน ตรวจดูคำผิดคำตก แล้วแก้ไขเสีย หนังสือที่พิมพ์ในเมืองไทย ไว้ใจไม่ใคร่ได้ในเรื่องความเรียบร้อย บางทีมันหายไปตั้งหลาย ๆ หน้า บางทีมีพิมพ์เกินก็มี เหล่านี้ ถ้าอยู่ในพระนครก็ไม่เป็นไร พอทราบว่าหนังสือบกพร่องก็ไปที่ร้าน ขอเปลี่ยนใหม่ แต่ส่งมาไกลอย่างนี้ ไก่จึงต้องตรวจดูให้แน่นอนอีกที เพราะเวลามันบังคับให้พ่อต้องรีบส่งออกมาให้กระดาษที่ห่อส่ง ปึกหนึ่งห่อด้วยกระดาษที่พิมพ์เป็นรูปปฏิทินไทย ซึ่งตั้งใจห่อเพื่อให้ไก่ได้เห็นรูปเรื่องสงกรานต์ แต่มันก็คงยับเยินหมด แต่กระนั้นก็ยังดียังพอมีเค้าเห็นรูปสงกรานต์สวย ๆ ได้บ้าง ฉะนั้นเวลาแก้กระดาษห่อนี้ ระวังหน่อยแกะดี ๆ ก็จะได้รูปภาพดูเล่น สมัยนี้อะไรมันเป็นอัฐเป็นพัศไปหมด หนังสือเพียง ๖ เล่มเท่านี้ก็ถึงหนึ่งร้อยกับห้าบาทห้าสิบสตางค์ ค่าส่งยังไม่ได้คิด

เด็กสมัยนี้ คำพังเพยที่เป็นสุภาษิต มักจะไม่ค่อยเข้าใจความหมายของคำ พ่อเคยเห็นเขาถามปัญหาชิงรางวัลกันทาง ท.วี. เช่นปัญหาให้เติมต่อคำว่า รักดีหามจั่ว เด็กที่ตอบทายปัญหาตอบไม่ได้ว่า รักชั่วหามเสา หรือคำว่างง งงเหมือน

อะไร หรืองงเป็นอะไร เด็กก็ตอบไม่ได้ว่างงเหมือนไก่ตาแตก หรืองงเป็นไก่ตาแตก เด็กสมัยนี้อาจจะเป็นด้วยครูสอนแล้วไม่จำ ไก่จากบ้านมาแต่เด็ก พ่อคิดว่า บางที คำพังเพยที่เป็นคำสอนเหล่านี้ บางทีไก่ก็งงเป็นไก่ตาแตกเหมือนกันในเมื่อได้ยินเขาพูดกัน ซึ่งถ้าไม่คุ้นหูมาก่อน อาจไม่เข้าใจภาษาที่เขาเปรียบเทียบเปรียบเปรยเอาไว้สอนใจ อีกคำหนึ่ง คือคำว่า ได้โปรดกับกรุณา มีเด็กใช้กันไม่ถูกที่ หน้ากระดาษจวนหมด เที่ยวหลังจะอธิบายมาให้ฟัง คำสองคำนี้ พ่อว่า ไก่ก็ยังใช้ไม่ค่อยจะถูกที่ ไก่ลองนึกดูทีหรือว่า มันผิดกันที่ตรงไหน และจะใช้ในโอกาสใด คือเมื่อใดจะใช้คำว่า ขอได้โปรด หรือโปรด และที่ไหนจะใช้ว่าขอได้กรุณา, หรือ กรุณา นี่คำง่าย ๆ ในภาษาไทยทั้งสิ้น ไม่นึกไม่คิด ก็เห็นว่าง่าย ๆ นี่เกี่ยวกับการใช้ในเรื่องความเรียง เขียนเป็นตัวหนังสือลงไปแล้ว ถ้าใช้ผิดที่ อ่านยาก ในภาษาสมัยใหม่เขาว่า "เชย" เหลือเกิน

รัก

ประยูร

ปรีดี บุญยัง

๖๙ ศาลาแดง ซอย ๒
หลังโรงงานเปปซี่ โคล่า พระนคร
๒๕ กรกฎาคม ๒๕๐๖

ปรีดิ หลานรัก

โทรเลขอวยพรวันเกิด ได้รับแล้ว ขอบใจมากที่มีน้ำใจเหมือนคุณพ่อของหลาน คุณย่าชอบใจมาก ถึงต้องโทรศัพท์ไปอวดคุณแม่ของหลาน ว่าหลานชายได้โทรเลขมาอวยพรลุงในวันเกิด โทรเลขถึงเมื่อวันที่ ๒๓ นี้ตอนสาย ปีหน้าอย่าโทรเลขมาเลย เพราะแพงสตางค์ จดหมายมาคุยกับลุงดีกว่า การมีน้ำใจกว้างขวางเช่นนี้เป็นของที่ต้องชมเชยกัน ดีแล้ว ลุงเลยคุยไปถึงเรื่องการผูกมิตร เชื่อว่าหลานคงจะได้รับการสั่งสอนไปแล้ว แต่กระนั้นก็ขอทวนอีกครั้งหนึ่ง การผูกมิตรธรรมของพระพุทธเจ้าสอนในบทธรรมว่าด้วย สังคหวัตถุ ๔ ประการ คือการบริจาคหรือที่เรียกว่า จาคะ ถ้ามาอยู่ในต่างประเทศเช่นนี้ก็ตรงกับคำที่ว่า กีฟ แอนด์ เทค คือการให้ และการรับ คือจงให้สิ่งของแก่บุคคลที่ควรจะได้รับการให้ของเรา เป็นต้นว่าหลานไปอยู่กับครอบครัวของเพื่อน แม้จะชั่วคืนเดียวก็ตาม พอกลับถึงที่พักของเราแล้ว อย่างน้อยต้องส่งจดหมายไปขอบคุณพ่อบ้านและแม่บ้านที่เราไปพักฟรีมา ถ้ามีน้องเล็กในบ้าน ก็ควรส่งของกินเล่นเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นลูกกวาด ฯ ไปให้ หรือถ้าแม่บ้านยังไม่แก่มาก จะส่งดอกไม้ไปสักช่อหนึ่งก็ยังได้ เช่นนี้ ต่อไปคือ ปิยะวาจา จงเจรจาด้วยถ้อยคำอันไพเราะ คือใครทำอะไรช่วยเหลือเรา ในต่างประเทศเช่นนี้ จงอย่าลืมคำว่า แทงค์ กิว เป็นอันขาด คำนี้ต้องอยู่ที่ริมฝีปากตลอดเวลา จงทำตนให้เป็นคนเสมอตน คือให้เป็นคนตลอดเวลา ข้อนี้หลานคงไม่เข้าใจ คือในต่างประเทศเช่นนี้ จงหยิ่งในศักดิ์ศรีของการเป็นคนไทย อย่าไปหงอใครเข้า และอย่าไปจองหองเข้า จงทำตัวให้ภาคภูมิไว้เสมอ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เมืองนี้ต้องระวังหน่อย การให้ที่นั่งในรถรา ดูเหมือนไม่ค่อยจำเป็นนัก คอยสังเกตให้ดี

ทำดีมันจะกลายเป็นว่าเราไม่รู้จักธรรมเนียมเขาไป และในมลรัฐหนึ่ง ๆ ธรรมเนียมมักจะไม่ค่อยเหมือนกัน และประการสำคัญอย่านึกว่าฝรั่งนะเป็นเทวดาไปเสียหมด ที่มันเลวร้ายก็มี ที่เห็นแก่ตัวเองก็มีอยู่ทั่วไป จะคบเพื่อนฝรั่ง จงเรียนรู้นิสัยเขาให้ดีเสียก่อน แล้วจึงคบค้าสมาคมด้วย จำคำลุงว่าไว้ อย่านึกว่าฝรั่งเป็นเทวดานะ มันก็เหมือนกับไทย ๆ เรานั่นแหละ คนชั่วมีมากกว่าคนดี จงระวังตัว ยิ่งสาว ๆ ฝรั่งด้วยละ ระวังหน่อย มันฮอทกว่าไทยเราหลายเท่านัก เพราะพวกนี้มี เดท แต่อายุยังไม่ทันถึง ๑๖ ก็มีมากในอเมริกา ซึ่งไม่เหมือนไทยเรา ซึ่งเด็กสาว ๆ พ่อแม่มักจะไม่ปล่อยเดี่ยวให้ไปกับใคร ๆ ทั้งสิ้น จำไว้ให้ดี

จบสังคหวัตถุ ๔ ประการแล้ว นึกไว้เสมอ มาอยู่ในอเมริกา ต้องหัดตัวให้เป็นคนรับประทานอะไรได้ง่าย ๆ คือทำตนให้เป็นคนกินง่าย เนื้อแพะเนื้อแกะก็ต้องทนกินเข้าไป นมเนยกินให้ได้มากๆ เข้าของนะ ถ้าไม่จำเป็นก็อย่าไปพิไรซื้อ เพราะต้องคิดว่า ๑ ดอลลาร์นะทางบ้านต้องหาสตางค์ถึง ๒๐ กว่าบาท จงใช้แต่ในเรื่องที่จำเป็น เช่นการรับประทานเพื่อให้ท้องอิ่ม อาหารถ้าใช้ คาเฟเทเรีย จะประหยัดดี ตามร้าน ถ้าไม่รวย คนมะริกัน ก็ไม่ค่อยจะเข้าเหมือนกัน อาหารจีน หรือพวกอาหารที่เรียกว่า ซีฟูด คือพวกอาหารทะเล ระวังอย่าไปจดเข้าไม่วิเศษไปกว่าปลากะพง หรือปูทะเลบ้านเราเลย แต่ราคามันแพงน่าดูทีเดียว เช่นว่าไข่เค็ม ฟองละเหรียญ หรือเหรียญครึ่งเท่านั้นเอง เต้าหู้ยี้ จานละ ๒ เหรียญอะไรเทือกนี้ ถ้าหุงข้าวเป็น แกงจืด หรือผัดผักเป็นก็จะสะดวกมาก ถ้าได้อยู่อพาร์ตเมนต์ที่มีเครื่องหุงต้มในห้อง ซักฟอกก็ไปที่เขามีตู้รับจ้าง ดูเหมือน ๑๐ เซ็นต์ต่อผ้า ๒ ปอนด์ แล้วเอามารีดเอง ถูกกว่าไปจ้างมากหลาย หลานอยู่ไป คงจะเข้าใจชีวิตของมะริกันดีขึ้นเอง แล้วจะสบายใจ อย่าได้ไปล่ำซำเข้าเป็นอันขาด เพราะผ้าจะขาดไม่รู้ตัว

รัก

ประยูร

๖๙ ศาลาแดง ซอย ๒
หลังโรงงานเปปซี่ สีลม พระนคร

๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๗

ลูกไก่

เงินปอนด์ที่ขอมา ๘๐ และพ่อจดหมายบอกคุณชาญให้จ่ายให้ ๒ ระยะ ๆ แรก ๕๐ และเมื่อไปถึงซิดนีย์ที่จะพักอยู่กับบรอนวิน ถ้าลูกไก่ต้องการก็ให้จ่ายให้อีก ๓๐ ปอนด์ และควรมีใบละ ๑ ปอนด์ติดตัวขึ้นเรือบินกลับบ้าน ได้รับจดหมายและเงินปอนด์แล้วหรือยังไง ไม่ได้รับตอบ และคุณแม่ได้สั่งมาว่าของฝากคนทางบ้านอย่าซื้อเลย อย่าซื้อเลยนะ เข้าใจแล้วนะ จดหมายฉบับนี้มีเรื่องคุยด้วยแยะ

– หมอพี่ชายลูกไก่เขาจะออกเดินทางไปดูงานแพทย์ทางโรคผิวหนัง ที่สหรัฐ ฯ ในมลรัฐเทกซัส ได้รับอนุมัติจากทางการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กำหนดออกเดินทางด้วยเครื่องบินทหารของ มะริกัน ที่ท่าอากาศยาน (ท่าลานบินของกองทัพอากาศที่อยู่ติดกับลานบินพลเรือนที่ลูกไก่ออกเดินทางมานั่นแหละ) ในวันที่ ๒๗ นี้เวลากลางวันหรือตอนบ่าย ไปเป็นเวลา ๖ เดือน ได้ค่าเบี้ยเลี้ยงวันละราว ๙ เหรียญเศษ คงเหลือเพราะเข้าไปพักอยู่กับเมสของทหารมะริกัน ค่าเช่าห้องเดือนละ ๑๖ ดอลลาร์ ค่ากินในเมสก็วันหนึ่งไม่เกิน ๒ ดอลลาร์ เขาคงสบายในการใช้จ่ายในขณะที่กำลังพิมพ์จดหมายนี้ คือวันที่ ๑๙ ตุลาคม เวลา ๑๐.๓๐ น. คือสี่โมงครึ่งเช้า จดหมายของลูกไก่ลงวันที่ ๑๑ ก็ลงตู้หน้าบ้านพอดี จึงคุยกันถึงเรื่องที่ถามมาก่อน และได้ตั้งใจจะเล่ามาเหมือนกัน

– ตั๋วเครื่องบินนั้นของสายการบิน เค แอล เอ็ม ให้ ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการทำสัญญาเงินผ่อน สัญญาคงจะเรียบร้อยในเดือนตุลาคมนี้ราวปลายเดือน แล้วสายการบิน เค แอล เอม ในพระนครเขาจะโทรเลข หรือจดหมายด่วนให้ลูกไก่ทราบ แล้วไปติดต่อกับเอเย่นต์ของเขาในเมลเบอร์น

– กำหนดการเดินทางของลูกไก่ ตามตารางของ เค แอล เอม ซึ่งมีเรือบินของสายนี้ออกจากซิดนีย์ทุกวันพฤหัสบดี ซึ่งมีวันพฤหัสบดีที่ ๓๑ ธันวาคมนี้ กับวัน

พฤหัสบดีที่ ๗ มกราคม ๒๕๐๘ อีกวันหนึ่ง ข้อตกลงที่พ่อสั่งกับ เค แอล เอม ว่าต้องการให้ออกจากซิดนีย์ในวันที่ ๓ มกราคม ถึงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๐๘ เป็นอย่างช้า ฉะนั้นเที่ยวบินก็คงเป็นไปตามเวลาที่พ่อบอกวรรคแรก คือวันที่ ๓๑ ธ.ค. นี้กับวันที่ ๗ ม.ค. ๐๘ เท่านั้น

– ราคาค่าโดยสารจาก เมลเบอร์น – ซิดนีย์ – พระนคร หรือจาก ซิดนีย์ – พระนคร ราคาเดียวกันออกเดินทางจากเมลเบอร์นเอง คือมาจับเครื่องบินเอาที่ ซิดนีย์ เขาก็ไม่ลดราคาให้ จึงตีตั๋วจากเมลเบอร์น แวะลงซิดนีย์ แล้วจับสายการบินของ เค แอล เอม จากซิดนีย์ ไปมะนิลา จากมะนิลา ตรงมายังกรุงเทพฯ ตามตารางของ เค แอล เอม มีรายการดังนี้

– ออกจากซิดนีย์ทุกวันพฤหัสบดี เวลา ๑๐.๔๕ ไปมะนิลาถึง ๑๗.๕๕ ออกจากมะนิลาเวลา ๑๘.๔๐ ถึงดอนเมือง ๒๐.๔๕ จากดอนเมือง มีบัสของเขาถึงถนนพัฒน์พงศ์

– ถ้าจะใช้ตั๋วจากเมลเบอร์น จะแวะค้างคืนที่ซิดนีย์ไม่ได้ ต้องออกจากเมลเบอร์นในเช้าวันเดียวกันนั้น ถึงซิดนีย์ราว ๐๙๐๐ แล้วถ่ายลำเครื่องบินจากสายการบินภายในของออสเตรเลียนั้น ไปจับเครื่องบินของสายการบิน เค แอล เอม ในเช้าวันนั้นซึ่งจะออกในราว ๑๐.๔๕ ดังที่บอกข้างบน ราคาค่าตั๋วที่ลด ๒๕ % นั้น เขาให้บินรวดเดียว ไม่มีการยอมให้แวะพักค้างคืนตามทาง นอกจากเครื่องบินจำเป็นต้องค้างคืนด้วยการที่มีเหตุขัดข้องเรือบินไปไม่ได้

ถ้าลูกไก่ต้องการพักที่ซิดนีย์ในระยะเวลาหนึ่ง แล้วตั๋วเขาก็ไม่ยอมให้ค้างคืน ก็จงใช้ตั๋วเพียงซิดนีย์ถึงดอนเมืองก็แล้วกัน ตั๋วจากเมลเบอร์นไปซิดนีย์ก็ซื้อเอาเป็นพิเศษอีก ๑๐ กว่าปอนด์ ไม่เป็นไร มาแล้วเที่ยวให้ทั่วเป็นกำไรของชีวิต นี่แล้วแต่ลูกไก่จะเลือกเอา ถ้าเจรจาได้ดี ฝรั่งเข้าอกเข้าใจดี สงสารก็อาจยอมให้ค้างคืนที่ซิดนีย์ได้ด้วยบริการดังกล่าว คือใช้ตั๋วจากเมลเบอร์น ค้างคืนซิดนีย์เที่ยวเสียสองสามเวลา แล้วต่อเครื่องบิน เค แอล เอม มาดอนเมือง

ระวัง ซักซ้อมกับเขา คือฝรั่งเอเย่นต์ให้เข้าใจเรื่อง อย่าผิดพลาดเที่ยวบิน หรือใช้ตั๋วไม่ถูกเรื่อง ไม่เข้าใจ ถามมาใหม่ จะได้อธิบายออกไปให้ฟัง

ป.ล. คุณแม่ยุ่งขิงตามเคย เพราะโรงเรียนในเมืองไทยเวลานี้ มีการสอบเก็บคะแนนเหมือนของลูกไก่ เวลานี้ครูเหมือนกำลังตรวจข้อสอบซ้อมใหญ่ ครูใหญ่ยุ่งตามเคย พ่อเห็นอ่านข้อสอบของครูทุกคนอย่างละเอียด เพราะการออกข้อสอบแบบใหม่ ยังใหม่สำหรับครูบางคน ขีดฆ่าแก้ไขตัวแดงเทือกแทบทุกฉบับ งานครูยุ่งชะมัดเลย บอกให้ลาออกก็ไม่ยอม รักลูกศิษย์มากกว่ารักตัวเอง พ่อแกล้งว่าให้เขาเจ็บใจเล่น

รัก

พ่อ

นายแพทย์ ปรีชา ตันไพจิต

๖๙ ศาลาแดง ซอย ๒
หลังโรงงานเปปซี่ สีลม พระนคร

๗ กันยายน ๒๕๐๗

หมอที่รัก

จดหมายของหมอถึงบ้านแล้ว คุณย่าอ่านให้ฟังสนุกดี ข่าวคราวหลายเรื่องที่หมอเล่ามาก็เป็นความรู้รอบตัวของหมอเองที่จะพิจารณาว่าจะสังคมกับพวกมะริกันได้แค่ไหน หมอมีที่เปรียบเทียบได้ดี เพราะไปอยู่อังกฤษมาแล้ว ผมว่า แหม่มที่ไหน ๆ ไม่ว่า มะริกัน หรือ อังกฤษ ก็มีพรรค์เดียวกัน พวกนี้ถือเงินตราเป็นพระเจ้า ผมว่าแหม่มมะริกันจะคบง่ายกว่าแหม่มอังกฤษ แต่จะอย่างไรก็ตาม หมอไม่คบเสียได้ละจะดีมาก ผู้หญิงไทย คือแหม่มไทยนะดีที่สุดในโลกเลย อ่อนหวานน่าเอ็นดู อะไรไม่ร้ายเท่าศาสนามันไปกันคนละทาง ชาวพุทธนั้นใจคอยังมีความเมตตาปรานีอยู่ติดเป็นนิสัย ฝรั่งน่ะตัวใครตัวมัน หมออยู่ไปสังเกตไป จะเห็นได้ว่า คนชราของฝรั่งมักจะว้าเหว่ ไม่เหมือนไทยเรา ที่คนชรามักจะห้อมล้อมไปด้วยลูกหลานเต็มบ้านเต็มช่องไปหมด ในตระกูลหนึ่ง ๆ ตระกูลเหล่านี้มักจะอยู่รวมกันในบ้านเดียว แม้บ้านนั้นจะเล็กและคับแคบก็ตาม ฝรั่ง พอลูกโตมีกำลังพอหางานได้ ก็ต้องแยกตัวไป ไม่มั่งมีจริง ๆ แล้วจะรวมในบ้านเดียวกันไม่ค่อยไหว หมอเล่ามาถึงเรื่องอาหาร ในเมืองนี้ คือเซ็นต์หลุยส์นี้ ถ้าจะไม่มีตลาดเนรมิตที่เรียกว่า ซุปเปอร์มาเก็ต กระมัง ตลาดเนรมิตนี้เขาบริการส่งของถึงบ้านทีเดียว แต่คิดค่าส่ง คือ ทิปนั่นแหละ เพราะพวกเด็กนิโกรเป็นคนส่งของที่เราสั่งตลาดเนรมิตนั้นมาถึงบ้าน เรื่องเงินเดือนที่หมอบอกว่าลดลงเหลือ ๒๒๕ นั้นบางทีเป็นงานเริ่มต้น เขายังไม่ให้เต็มอัตรา แต่พอทำไปสัก ๓ หรือ ๔ เดือ แต่ ๖ เดือนเป็น แม็กซิมัม หมอต้องเตือนมันดู อาจเป็นระเบียบของเขา พิมพ์มาได้ถึงนี่ ก็พอนึกอะไรขึ้นได้ เรื่องรถยนต์นะหมอ ถ้าไม่จำเป็นอย่าขับเสียได้ละจะ

เป็นการดี และเวลาว่างเอิน จะไปปิกนิคก็ดี หรือจะไปเที่ยวที่ไหนก็ดี ระวังหน่อย การไปรถยนต์กับพวกลืมตาย จะพาเราลงนรกไปด้วย ไปกับบัสหรือรถไฟจะดีมาก กระมัง นี่ขอเตือนมา พวกวัยรุ่นในสหรัฐ ฯ กำแหงไม่เบา รถยนต์บางทีเราเอง ไปชนเขา แต่บางทีมันก็มาชนเรา อันตรายเรื่องรถยนต์เป็นภัยชั้นนำในสหรัฐ ฯ จึงควรต้องระวังให้หนักหน่อย หมอมาอยู่ในสหรัฐ ฯ มีหมายกำหนดการอย่างไรไว้ ในใจบ้าง ผมคิดว่าหมอควรจะเรียน ทำ เอ็ม. เอ็ส. ได้แล้วรีบกลับบ้านเถิด ที่ไหน ๆ ไม่สบายเท่าเมืองไทย นอกจากความสบายในเรื่องความเป็นอยู่พร้อมหน้าพร้อมญาติ แล้วหมอต้องคิดถึงการอาวุโสของลำดับในการที่จะกลับมาเข้ารับราชการ หมอกะเวลา ว่าพวกเพื่อนรุ่นๆเดียวกัน ที่เขาเข้าทำงานรัฐบาลแล้ว มีเงินเดือนไม่เกินสองพันบาท คือราวชั้นโทขั้นกลาง ๆ หมอควรต้องรีบกลับมารับราชการเสีย นี่ผมเตือนมาเป็นข้อ คิดสำหรับหมอ และหมอกลับเข้ามาทำงานแล้ว การมาต่างประเทศอีก ง่ายมาก สำหรับคนที่ได้เคยผ่านมาแล้วอย่างหมอนี่แหละ และการทำงานในลักษณะหมอเช่นที่ ในเซ็นหลุยส์นี่ หมอควรพยายามปรับตัวของหมอเองให้ถูกจังหวะ อย่าไปเป็น พวกเป็นพ้องของฝ่ายไหนเข้า ยิ่งมันแตกกันอย่างนี้ อย่าไปเอาเรื่องตามอย่างเขา เราอยู่ทำงานของเราตามเนื้อผ้า ในพระนครก็ไม่มีเรื่องอะไรแปลก ๆ ใหม่ มีเรื่อง กำลังโจ่งครึ่ม รมต. เกษตร เล่นเงินพ่อค้าตั้ง ๓ ล้านว่าจะให้สัมปทานป่าไม้ทำยาง แถวปักษ์ใต้ตั้งแสน ๆ ไร่ แต่แล้วพ่อค้าไม่ได้ป่าไม้ตามสัญญา เรื่องกำลังอลเวง กันเป็นการใหญ่ มีเวลาก็อ่านหนังสือพิมพ์ แต่อย่าไปอายฝรั่งมันว่ารัฐมนตรีไทย ขี้โกง เรื่องของโลก คนชั่วมีมากกว่าคนดี ไม่ว่าบนผืนแผ่นดินไทยหรือฝรั่งที่ ไหน คุณป้าฝากความรักและความคิดถึงมาด้วย

รัก

ประยูร

ปกศักดิ์ นิลอุบล

๖๙ ศาลาแดง ซอย ๒
หลังโรงงานเปปซี่ สีลม พระนคร

๗ มกราคม ๒๕๐๗

ถึง หลานรัก

บัตรอวยพรปีใหม่ที่ส่งทางเมล์อากาศ ถึงบ้านแล้ว คุณย่าขอบใจมาก และขอบใจหลานชายที่ได้อวยพรมา ส่วนคุณแม่ของหลาน สนเท่ห์ ว่าเหตุใดหลานจึงจ่าหน้าซองถึงบ้านได้ คุณย่าบอกว่าไม่ใช่เป็นของยากเย็นสำหรับเด็กที่ฉลาด ทั้งนี้คุณย่าบอกว่า หลานคงจะกำหนดไว้ในใจก่อนหน้าที่จะออกเดินทางจากกรุงเทพ ฯ มาแล้วว่าควรจะต้องเขียนจดหมายถึงใครในพระนครนี้บ้าง จึงได้หมายตำบลที่อยู่ของท่านเหล่านั้นไว้จนขึ้นใจ ซึ่งลุงเองเห็นว่าเป็นมารยาทที่น่ารักมากทีเดียว ฝรั่งเศส ลุงเคยเพียงผ่านแค่ปารีสในเวลาเพียง ๓ คืนเท่านั้น แวะปารีสก็เพื่อจะชมความศิวิลัยของแหล่งนี้เท่านั้น ลุงและเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ คือเมื่อราว ๑๑ ปีมาแล้ว ใช้เงินเพลินดี ในสมัยนั้นแฟรงค์หนึ่งราว ๕ สตางค์เท่านั้น ไปไหน ๆ ต้องพกใบละพันฟรังค์กันหลาย ๆ ใบจึงจะอุ่นกระเป๋า การอยู่ในต่างประเทศ เรื่องสตางค์ต้องระวังตัวให้มาก เผลอใช้หมดกระเป๋าไป ไม่รู้จะไปเอามาจากไหน หากทางบ้านส่งไปให้ทันใช้ก็เคราะห์ดีไป ลุงเคยตัวในการที่ใช้ชีวิตในต่างประเทศมาแล้ว เมื่อหนุ่ม ๆ เขาให้ไปไหนต่อไหนรอบโลก ไปญี่ปุ่นสัก ๖ หรือ ๗ เที่ยวด้วยกัน แต่ไปอย่างข้าราชการ สตางค์มีใช้ค่อนข้างจะพุ่มเพือย ในปีที่ผ่านปารีสเขาให้ถึงวันละ ๓๐ ดอลลาร์ มะริกัน เงินค่ารับรองและค่าพาหนะต่างหาก แต่เพียง ๓๐ ดอลลาร์นะไม่พอมือสำหรับเที่ยวในปารีสเพียงคืนเดียว เที่ยวแถวพิกาน แชมเปญขวดหนึ่งก็ ๕๐๐ ฟรังค์เป็นอย่างถูก ดอลลาร์หนึ่งในเวลานั้นแลกได้ฟรังค์ราว ๆ ๓๕๐ ฟรังค์เท่านั้น จึงว่าใช้เพลินดี

ในพระนครเวลานี้ ก็สงบเงียบ ไม่มีอะไรที่เป็นข่าวใหญ่แห่งยุค นอกจากเรื่องอสัญกรรมของ ฯพณฯ อดีตนายกรัฐมนตรี จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ กับการสิ้น

พระชนม์ของพระองค์ จุล ฯ หลานอยู่ใกล้เพียงแค่ข้ามปากช่องแคบโดเวอร์ คงจะได้ข่าวเรื่องการสิ้นพระชนม์ของพระองค์ จุล ฯ ดีกว่าทางกรุงเทพ ฯ พระราชวงศ์พระองค์นี้ท่านไม่ค่อยปอบปิวล่าในพระนครนัก เพราะชีวิตส่วนใหญ่ของท่านอยู่ในต่างประเทศ คือ อังกฤษเป็นส่วนมาก แต่พระองค์ก็ทรงเป็นเจ้านายไทยที่ดีพระองค์หนึ่ง ที่ได้สร้างอะไรเป็นความดีไว้หลายอย่างที่ให้ชาวต่างประเทศได้รู้จักประเทศไทยดีมาก น่าเสียดายที่พระองค์ทรงมีพระชนมายุสั้นนัก ก็เข้าแบบที่เขาว่า คนดี ตายง่ายตายเร็ว เหลือแต่คนเลวไว้ให้หนักโลก ส่วนอากาศในเวลานี้ก็กำลังเย็นสบาย ตำบลที่หลานพักอยู่ในฝรั่งเศสนี้ อยู่ในแลตไหน อากาศเป็นยังไง หนาวร้อนเป็นประการใด หรือเหมือน ๆ ในยุโรปทั่วไปที่กำลังสโนว์ตก เพราะเป็นฤดูหนาวของเขา เรื่องหนาวหลานคงได้พบคราวนี้เป็นคราวแรกกระมัง ควรระวังสุขภาพหน่อย หวัดในยุโรปฝรั่งเองก็กลัวนักหนา ไม่เพียงแต่เรื่องหวัด เรื่องการเจ็บป่วยอย่างอื่น ๆ ก็ไม่เป็นของสนุกสำหรับหลานที่เป็นคนต่างประเทศเพราะไกลบ้าน จึงควรต้องระวังให้จงหนักอย่าคิดว่าเรายังหนุ่มแน่น มีกำลังและร่างกายยังแข็งแรง อย่าประมาทว่าตนเองทนหนาวได้เก่งกาจ กลัวไว้ก่อนละเป็นการปลอดภัย เรื่องอาหารเป็นอย่างไรบ้าง ที่นั่นกินเนื้อแกะกันบ้างหรือเปล่า บางคนทนไม่ไหวเรื่องเนื้อแกะเนื้อแพะและนมเนยของเขา แต่อยู่ ๆ ก็คงชินไปเอง ต้องพยายามรับประทานเข้าไว้ สำหรับเมืองหนาว อาหารจำพวกไขมันให้ความอบอุ่นกับร่างกายดีกว่าอาหารจำพวกอื่น ๆ ในฝรั่งเศสนี่ ชาวเมืองกวนใจบ้างหรือเปล่า เช่นถามว่า เมืองไทยอยู่ในซีกไหนของโลก ศาสนาพุทธนะดีตรงไหน มีธัมมะอะไรที่เป็นหลัก ฯลฯ แต่ลุงหวังว่าหลายคงฉลาดพอที่จะตอบเขาได้ ลุงไม่มีอะไรจะคุยด้วย ต้องการให้ลุงและคุณป้าช่วยเหลืออะไรบ้าง อย่าได้เกรงใจ บอกเข้ามาได้ทุกเวลา

รักและคิดถึง /

ประยูร

เกษม พิณสวัสดิ์

๖๙ ศาลาแดง ซอย ๒

หลังโรงงานเปปซี่ สีลม พระนคร

๑๐ พ.ย. ๐๗

พ่อใหญ่

จดหมายที่ลืม วันที่ถึงบ้าน แล้วเมื่อวันที่ ๖ หรือยังไงก็ลืมไปเหมือนกัน เพราะคุณแม่เข้าพักพื้นที่เซ็นต์หลุยส์เมื่อวันที่ ๕ ตอนเช้าและได้เอาจดหมายไปให้คุณแม่อ่าน คุณแม่บอกว่าไม่เห็นมีเรื่องอะไร นอกจากรำพันเรื่องกินอย่างเดียว เงินดอลลาร์เขาให้ไปใช้ เขาจึงให้วันหนึ่งตั้งหลายดอลลาร์ ถ้ามัวคิดเป็นบาทอยู่ก็กลืนอะไรแทบไม่ลงคอ แต่ระวังไว้อย่างนั้นแหละพ่อว่าดีแล้ว เผลอเข้าจะหมดกระเป๋า ตราดีประจำวันที่ซองจดหมายเห็นประทับว่าวันที่ ๒ ตอนบ่าย รวดเร็วดี คุณแม่ผ่าหลังแล้ว หมอเฉลิมชาติเขามาเป็นทีม คือมีแพทย์มือสองคนหนึ่ง แพทย์วิสัญญีคนหนึ่ง พยาบาลหญิงสำหรับส่งเครื่องมือคนหนึ่ง เป็นทีม ๔ คนครบชุดของเขาจากศิริราชทั้งสิ้น ผ่ายาวราว ๑๕ ซม. เย็บ ๑๑ ปุด ๆ หนึ่งห่างกันราว ๑ ซม. กว่า ๆ ขูดเอาสไปแนล คอร์ด ออกรวม ๓ ข้อ คือข้อต้นเหตุ ๑ และข้อเหนือและใต้ข้อเหตุอีก ๒ ข้อ ใช้เวลาทำ ๒ ชั่วโมงเศษนิดหน่อย ใช้ยาชาตามที่พ่อใหญ่แนะนำ ทำเมื่อวันเสาร์ที่ ๗ ตอน ๐๗๓๐ ออกจากห้อง ฯ ราว ๑๐๐๐ เศษ ในวันเสาร์ คุณแม่สลึมสลือตลอดวันด้วยความเพลีย คุณแม่ไม่ยอมให้เขาใช้ยานอนหลับ ทั้งกินและฉีด ใจแข็งดีมาก วันอาทิตย์ค่อยพลิกตัวได้นิดหน่อย วันจันทร์ดีขึ้นมาก ช่วยตัวเองได้เกือบทุกอย่าง พลิกตัวได้ดีขึ้น วันอังคารพ่อยังไม่ได้ไป เพราะตอนเช้านั่งพิมพ์หนังสือฉบับนี้อยู่แล้วลงตู้ที่ ป.ณ. กลางพรุ่งนี้ นับว่าการผ่าตัดด้วยฝีมือของหมอเฉลิมชาตินับว่าได้ความสำเร็จตามที่เขาคาดหมายเอาไว้ และเป็นคนไข้รายแรกของหมอเฉลิมชาติที่เขาสอดเอาเครนไว้ใต้แผล เพื่อให้น้ำเหลืองไหลออกมาได้ เมื่อแผลจะหายแล้วรอยจะได้ไม่โป่งนูนออกมาได้ ขึ้นมาพ้นผิวหนัง ท่าทางหมอ

เฉลิมชาติภูมิใจในความสำเร็จในฝีมือของเขาในการผ่าทำคราวนี้ ที่เซ็นต์หลุยก็ดีสะอาดดีมาก สมราคา และเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาคริสต์ของเขา น่าชมเชยที่บรรดา ซิสเตอร์ และมาเดอร์ซุบพีเรีย ทั้งหลายในเซ็นต์หลุยส์ เป็นผู้มีความศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าของเขาอย่างน่าเลื่อมใสสำหรับเราชาวพุทธ นางชีทุกคนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล ต้องสำเร็จการพยาบาลมาจากสถาบันที่มีชื่อของเขาแล้วทุกนาง มาเดอร์ซุบพีเรียที่ทำหน้าที่เป็นอธิการ สำเร็จเป็นรียิสเตอร์ เนิร์ส จากลอนดอนมาเหมือนกัน นี่ของเขาน่าชมเชยจริงๆ เมื่อเย็นวานตอนเกือบค่ำ คัช โทร. มาหาพ่อที่บ้าน ขอโทษที่ไม่มีเวลาไปเยี่ยมคุณแม่ ความจริงเมื่อวันอาทิตย์เขาไปมาแล้ว และเขาตั้งใจรับปากกับคุณแม่ว่าวันจันทร์ เขาจะไปเยี่ยมอีก แต่งานไม่เสร็จจนค่ำแล้ว จึง. โทรมาบอกพ่อ เรื่องทำงานก็ทุกแห่งแหละ ถ้าเป็นงานของเอกชน ก็ต้องทำของเขาให้คุ้มกับค่าจ้าง ผิดกับราชการไทย เวลาวันละ ๗ ชั่วโมง แต่ทำจริงวันละกี่ชั่วโมงไม่ทราบ อาการของคุณแม่ คงหายวันหายคืนไม่มีอะไรที่น่าวิตก

รัก

ประยูร

P. Pinsvasdi
Sala Dang Soi 2
Behind Pepss Cola Plant
Bangkok, Thailand

๙/๔/๒๕๐๘

พ่อใหญ่

จดหมายลงวันที่ ๑ เม.ย. คงสวนทางกับจดหมายทางบ้านลงวันที่ ๓๐ มีนาคมนี้ และฉบับลงวันที่ ๙ ก่อนหน้านั้นคงไปหายเสียตามทางกระมัง ไม่เห็นเอ่ยถึง พ่อเลยเบื่อที่จะใช้กระดาษแอร์โรแกรมม์ อย่างที่ว่ามานั่นแหละ กระดาษแอร์โรแกรมม์ของการไปรษณีย์ไทย มันไม่เข้าท่า ไม่ได้มาตรฐานอะไรที่ไหนสักอย่าง ขางปวกเปียก สั้นจู๋ ตั้งแต่ครั้งพระเจ้าเหาทำมายังไง ในปัจจุบันมันก็ยังคงเป็นรูปนั้น พ่อแอร์โรแกรมม์จากสหรัฐ ฯ บ่อย ๆ เห็นรูปร่างและขนาดของเขาเปลี่ยนแปลงไปเสมอ รูปร่างของแสตมป์ก็แปลก ๆ ไม่ซ้ำ ๆ ซาก ๆ เหมือนของไทยเรา เจ้าไก่เคยทิ้งไปเมลเบอร์น เป็นแอร์โรแกรมม์ ๒ ฉบับ ใจความติดต่อกัน ถึงคนคนเดียวกัน จ่าหน้าซองอย่างเดียวกัน ฉบับหนึ่งถึงมือคนรับ อีกฉบับหนึ่งมันดันกลับเมืองไทย มันไม่ยักแฝดกันไป ขำดี คือบังเอิญผู้รับเข้าต้องไปท่องทัศนาจร คือไป แคมปิ้ง กับโรงเรียนอยู่ฉบับหนึ่งตามไปได้อีกฉบับหนึ่งกลับเมืองไทย พ่อขำมาก จึงว่าการไปรษณีย์ทั่วโลกมันก็เหมือน ๆ กัน

เรื่องราวของคุณแม่ หลังจากกลับจากเซ็นหลุยส์แล้ว ดีขึ้นเรื่อย ๆ คือเรื่องปวดทั้งหลายแหล่ เบาบางลงไป ถ้าวันไหนไปย่ำมาทั้งวัน ก็เดือดร้อนถึงอยู่หมูอยู่แมว ต้องเข้านวดเฟ้นกันตามเคยในตอนค่ำ ๆ แต่กระนั้นก็ไม่เข็ด ชอบออกไปท่องถนนเสมอ บางทีก็ไปกับเจ้าไก่ ไปหนีร้อนในโรงหนัง เพราะมันมีแอร์คอนดิชั่น และหนังก็สนุกดี ตั้งแต่เจ้าไก่กลับ เข้าโรงหนังหลายหนแล้ว เวลานี้โรงเรียนกำลังปิดเทอมปลายปี เห็นพลิก ๆ หนังสือพิมพ์หาโปรแกรมหนังดี ที่น่าดูบ่อย ๆ ก็ดี

ไปอย่าง ดูหนังเสียได้ก็ดี สบายกายสบายใจ ทำให้มีความสดใส ดีกว่านั่ง ๆ นอน ๆ อยู่กะบ้าน นอนไปลุกขึ้นมาก็หิว แล้วก็กิน เท่านั้นเอง ส่วนคุณย่าหนักไปหน่อยหมู่นี้ คือในสัปดาห์นี้ ให้สมัยหรือเจ้าไก่ก็จำไม่ได้ โทร. ไปสั่งให้ไพฑูรย์มาบ้าน เอายามาให้ เขาก็มาตามสั่ง และเมื่อวานซืนนี้เห็นไปหาหมอนวดที่แถววรจักร จะได้ความยังไง พ่อไม่ได้ถาม เพราะถามก็ไม่บอกว่าอะไรสักที ก็ได้ แต่ให้เจ้าไก่เข้าไปดูอาการแล้วก็ไม่เห็นเจ้าไก่รายงานว่ากระไร พ่อจึงนึกว่า คงเป็นเรื่องในแบบของชาวบางแคปวดที่โน่น เจ็บที่นี่ไปตามเพลง เพราะเป็นไม้ใกล้ฝั่งเต็มทน ซึ่งพ่อก็เช่นเดียวกัน พ่อนะทางซีกซ้าย มันปวดบ่อย ๆ เวลานี้ก็ปวด เอาน้ำร้อนนาบกันเป็นประจำ นี่ก็ลงไปปวดที่ใต้ตาตุ่มเท้าซ้าย มียากินไป เพราะหมออุกฤษฏ์แกบอกว่า เรื่องของคนชาวบางแค ไม่มีอะไร เจ็บขึ้นมาก็กินยาเสียเท่านั้น เจ้าไก่ซึ่งอ่อนที่สุด ก็ต้องไปหาหมอเป็นประจำ เคราะห์ดีที่ได้หมอดี ๆ ที่ไม่ค่อยจะสูบเลือดมากนัก ไม่ยังงั้นถ้าจะแย่หน่อย เพราะเป็นหมอมือหนึ่งของศิริราชทั้งสิ้น แต่ถ้าไปที่คลินิคของเขา ก็เป็นธรรมดาแพงนิดหน่อยอย่างเป็นน้องของหมอเกษม คราวหนึ่ง ๆ ยาสองหลอดก็เหยียบร้อยทุกคราว ช่างเถิด เขาเรียนมาข้ามน้ำข้ามทะเลไปเรียนมา ลงทุนไปหลายก็ต้องเอาทุนกลับเสียบ้าง พ่อไม่ติเข้าหรอก พวกยาขอ หมอวาน ข้าวสารซื้อเอง แย่หน่อยประเภทนี้ เวลานี้เจ้าไก่ อ่านหนังสือกระดาษห่างจากตาไม่ถึงฝ่ามือ ต้องติดต่อกับหมออยู่ตลอดเวลา หมอบอกว่าทางผ่าตัดไม่มีทางทำได้ เพราะไม่มีอะไรจะให้ผ่าตัดหรือเสริมสร้างให้ เกี่ยวกับประสาทเป็นส่วนใหญ่ จึงต้องรักษากันทางยา คุยมาถึงเรื่องเจ็บไข้มากแล้ว เปลี่ยนบรรยากาศเสียบ้างจะดีกว่า

พ่อบอกมาแล้วว่าเวลานี้มันกำลังร้อน นอกจากร้อนตามฤดูกาลแล้ว ยังแถมมีดีเปรสชั่นอีกด้วย บางวันร้อนเหมือนเตาไฟ อย่างเมื่อวานนี้ ร้อนมาก แต่พอกลางคืนฝนเทลงมา เช้าขึ้นก็ครึ้มฝน นี่ก็ดีเปรสชั่นอีกนั่นแหละ เขียนมาแล้ว ก็สั่งซ้ำอีก พ่อกลัวว่าจดหมายลงวันที่ ๓๐ มีนา พ่อใหญ่อาจไม่ได้รับ ในจดหมายนั้นพ่อสั่งให้หากล้องยาสูบ (ไปป์) มาฝากสักกล้องหนึ่ง แบบสำหรับคนแก่สูบ

จดหมายของพ่อใหญ่ พ่อให้คุณแม่อ่านให้พ่อฟัง อ่านแล้วก็หัวเราะหึ ว่าดีไปอย่างหนึ่ง รำพันมาแต่ในเรื่องกับข้าวเจ๊ก ในเมืองมะริกัน เซียมราษา จะทำใจดีนักไม่ไหว เพราะอะไร ๆ มันเป็นดอลลาร์ไปทั้งนั้น แล้วก็ดอลลาร์หนึ่งก็ยี่สิบกว่าบาท ถ้าไม่มะริกันแซร์ก็ล่มจม ไม่แต่ในมะริกัน ในลอนดอน ที่ไหน ๆ ก็ทำเป็นเสี่ยใหญ่ไม่ไหวทั้งนั้นแหละ ในพระนครนี้ก็เถอะ ไม่จำเป็นพ่อก็ไม่ออกไปทำเป็นเสี่ยใหญ่เหมือนกัน กินกลางวันนอกบ้าน กินขนาดเบา ๆ มื้อ เฉลี่ยก็หัวละราว ๒๐ กว่าบาทเหมือนกัน พ่อจึงสมัครกินที่บ้านมากกว่าออกไปเป็นเสี่ย ยิ่งเวลานี้เจ้าไก่ยังต้องกินบำนาญของพ่ออยู่ด้วย เลยต้องเจียมตัวเจียมกระเป๋าหน่อย เส้นประสาทเจ้าไก่ไม่ค่อยจะเรียบร้อย อะไร ๆ มันอยากได้ไปหมด ซึ่งต้องผลัดเขาให้พ่อตั้งตัวติดเสียก่อน เพราะเจ้าไก่มันใช้ปอนด์ในออสเตรเลียเสียเกินบัญชีไปเกือบ ๔๐๐ ปอนด์ ซึ่งต้องเตรียมชำระหนี้เป็นไทยราวเกือบสองหมื่นบาท หมดหนี้เงินเกินบัญชีแล้ว จึงจะพอสบาย หาซื้ออะไรที่เขาต้องการให้ได้ต่อไปตามต้องการ

ต่อไปนี้พ่อใหญ่ก็คงจะสาระวนกับเรื่องเตรียมการกลับบ้าน เป็นอย่างไรบ้าง ได้ความชำนาญอะไรนอกเหนือไปจากปกติในบ้านเราบ้าง หรือว่าอะไร ๆ มันก็คล้าย ๆ กันไปหมด เพื่อนเจ้าไก่ที่มาพักอยู่ด้วยเมื่อเดือน ก.พ. นั้นรำพันว่า เมืองไทยเราน่ะมีของกินอร่อย ๆ หลายอย่างมากกว่าของเขาในออสเตรเลียมาก จริงของเขา เพราะเรามีของอะไรที่แปลกไปจากบ้านเขาหลายอย่าง เช่นมะพร้าวอ่อนน้ำหอม น้ำอ้อยบีบสด ๆ แช่เย็น ของพวกนี้มันชื่นใจไม่เบาเมื่อกำลังเหนื่อย ๆ กลับมาจากข้างนอกบ้านที่ร้อนระอุเหมือนเตาไฟ แล้วก็กินพริกขี้หนูได้มันก็ยิ่งอร่อยไปเท่านั้นเอง พ่อเองก็เหมือนกันเวลานี้กินข้าวต้องมีเผ็ด ๆ ปะแล่ม ๆ จึงจะอร่อยหน่อย จบที แล้วค่อยมาคุยต่อใหม่ในเมืองไทยก็แล้วกัน

รัก

ประยูร

ถึงลูกชาย

เกษม พิณสวัสดิ์ ไปราชการสงครามเกาหลี

ทำงานร่วมกับกองกำลังสหประชาชาติ ในฐานะแพทย์กองทัพอากาศไทย

ที่ฐานทัพอากาศ Tachikawa ประเทศญี่ปุ่น

๖๙ ซอยศาลาแดง ๒

๒๕ กันยายน ๒๕๑๑

พ่อใหญ่

ออมสิน คุณแม่โมโห เพราะเราทำอะไรไม่เรียบร้อย แล้วก็เดือดร้อนกันไปทุกอย่าง ทีหน้าทีหลังอย่าทำอะไรสะดวกโยธินเช่นนี้อีกต่อไป เรามันหัวหงอกเกือบเต็มกบาลแล้ว แบบฟอร์มสำหรับถอนเงินเราเอามาผิด ต้องใช้แบบที่สอดมานี้ แล้วลงนามให้ครบแผ่นหนึ่ง ๓ แห่งที่มีกากบาทให้ พลิกหน้าพลิกหลังให้ทั่ว อ่านให้เข้าใจอย่าให้ผิดมาอีก แล้วรีบส่งกลับมาให้ด่วนและอย่าพับให้เป็นรอย

หากว่าที่บ้านไม่ค่อยขาดเงิน คุณแม่เขาต้องสต๊อกเอาไว้เผื่อเจ็บป่วย เราจึงได้รับความสะดวก เงินที่ส่งดราฟมานี้คุณแม่เขาถอนเงินของเขาส่งมาให้ก่อน เวลานี้ในพระนครจะไปทางไหนมันไม่สะดวก รถติดร้อนก็ร้อน คุณแม่ต้องเที่ยวไปเที่ยวมาเหนื่อยสังขารคนแก่แล้วโมโหง่าย

แบบฟอร์มที่เราเซ็นให้ไว้นั้นถอนไม่ได้ เป็นแบบฟอร์มเงินฝากเผื่อเรียก แต่เงินที่เราฝากนั้นฝากประจำ จึงต้องใช้แบบฟอร์มอีกแบบหนึ่ง ที่ส่งมาให้ลงนาม ๔ แผ่นด้วยกัน

การส่งเงินตราต่างประเทศออก อย่างที่จะส่งมาให้เรา ต้องไปขออนุญาตจากธนาคารชาติ ต้องเที่ยวไล่เที่ยวขอลำบากและยุ่งยาก เพราะเป็นเรื่องของกฎหมาย ค่าแท็กซี่เข้าไปหลาย ถ้าจะให้คุณแม่โหนรถเมล์ คงส่งเงินออกมาไม่ได้ทันใจ

คุณแม่เวลาโมโห เขียนหนังสือไม่ได้ จึงขอให้พ่อพิมพ์มาแทน แล้วพ่อไปขัดใจ ไม่พิมพ์ตามคำบอกเล่า ก็จะไปกันใหญ่ พิมพ์แล้วให้คุณแม่อ่านดูค่อยสงบลง เรื่องก็เท่านั้นเอง ทีหน้าทีหลังอย่านึกว่ามีคนเอ็นดูแล้วทำอะไรไม่เอาใจเขามาใส่ใจเรา จะตกที่นั่งลำบาก

ตั๋วดราฟในซองนี้ พ่อคิดเอาตามประสบการณ์ว่าคงไปถอนเงินนอกฐานทัพในญี่ปุ่น ก็ต้องได้เงินเยนเพราะญี่ปุ่นเขาใช้เยนกันทั้งเมือง จะเอาดอลลาร์ก็คงต้องในฐานทัพเท่านั้น จึงขอซื้อจากธนาคารมะริกัน คิดว่าคงได้รับความสะดวกในฐานทัพมะริกัน

สตางค์หรือคนโบราณเรียกว่าทรัพย์นั้น เก็บเอาไว้ไม่ต้องเอาข้าวสุกไปเลี้ยงดู มีแต่ทรัพย์นั้นจะงอกเงยกลายเป็นข้าวสุกเลี้ยงท้องเราได้ ฉะนั้น อะไรที่ไม่จำเป็นก็อย่าไปส่ายไปจ่ายให้มันมากเรื่อง บ้านก็มีที่ว่างพอเอาที่นอนปูลงไปเท่านั้นแล้ว ของเข้าก็เต็มไปหมดทุกห้องจนไม่มีที่หายใจอยู่แล้ว ปลวกหรือก็ชุมนักแล ขอจบกัณฑ์เทศน์แต่เพียงเท่านี้

เรื่องของคุณแม่และน้องไก่จะมาทัศนาจรญี่ปุ่น ดูเหมือนตกลงจะมาราว ๆ ปลายเดือนมีนาคม กลับกลางเมษายน ๒๕๑๒ มีคุณสมพรด้วย และดูเหมือนจะมีเพื่อนคุณสมพรอีก ๒ คน แต่ไม่แน่นัก ที่จริงพ่อแนะให้เขาไปทัศนาจรยุโรป แต่น้องและคุณสมพรอยากมาญี่ปุ่น คุณแม่เขาก็ยังติดใจญี่ปุ่นอยู่ ๒ เที่ยวไม่พอ ขอเที่ยวที่ ๓ เราต่างแก่กันแล้ว พ่อจึงไม่อยากขัดใจ ตามใจกันแล้วก็มีความสุขดี พ่อเลยต้องอยู่โยงเพราะเที่ยวมามากแล้วด้วยเงินของหลวง เขาหายโมโหคงเขียนจดหมายมาเอง.

รัก–จากพ่อ

ประยูร

๖๙ ศาลาแดง ซอย ๒ สีลม พระนคร

๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๓

ฉวีวรรณ คุณอรุณ ที่รัก

ฤดูมรสุมเข้ามาในอ่าวไทยก่อนกำหนดสมควร แล้วก็ไปช้ากว่ากำหนด จึงทำให้อากาศในพระนครมีฝนชุก ทั้งมีไต้ฝุ่นผ่านเข้ามาใกล้เมืองไทยหลายลูกซ้อนๆกัน ประเทศอื่น ๆ เช่นเมืองหลวงของฟีลิปปินส์คือมะนิลา โดนไต้ฝุ่นอย่างรุนแรง ญี่ปุ่นประปราย เวียดนามใต้แถวนาตัง ก็โดนเข้ามากเหมือนกัน บ้านเมืองคนอื่นเขาจะเสียหายอย่างไร ถ้าอ่านข่าวต่างประเทศคงจะทราบเรื่องราวบ้าง แต่ในเมืองไทยควรจะต้องเล่ามาบ้างเท่าที่ทราบและเห็นแจ้งในจอโทรทัศน์ ฝนชุกมากทางอีสานและทางเหนือจึงทำให้น้ำท่วมหลายแห่ง ตั้งแต่พิษณุโลก พิจิตร อุตร นครสวรรค์ เรื่อยลงมาถึงลพบุรี สระบุรี วัวควายตายมาก คนก็ตายหลาย การสงเคราะห์ผู้ประสบอุทกภัยทำกันแข็งขันมากน่าชมเชย ทั้งนี้ด้วยเดชะพระบารมีล้นเกล้าล้นกระหม่อม ฯ มีมูลนิธิราชประชานุเคราะห์เป็นหลัก ประชาชนจึงเฮโลพากันโดยเสด็จพระราชกุศล ส่งเงินและข้าวของผ่านทางมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ พูดอย่างภาษาชาวบ้าน คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถเป็นโต้โผ คือเป็นองค์ประธาน ข้าวของเงินทองที่ทูนเกล้าถวาย ฯ ถึงเป็นกอบเป็นกำ แล้วได้แจกจ่ายไปทั่วถึงมือผู้ประสบเคราะห์กรรมทั่วหน้า เอาเป็นว่าปีนี้คนประสบเคราะห์เพราะอุทกภัย ค่อยยังชั่วที่ได้รับความช่วยเหลือทันใจทันตาและทั่วถึง ในพระนคร น้ำก็ทำท่าว่าจะท่วม แต่เพราะด้วยอย่างว่า คือพระบารมีปกเกล้า ฯ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันมิให้น้ำท่วมกรุงจึงต้องทำงานเอาจริงเอาจัง น้ำก็เลยท่วมพระนครน้อยไปหน่อยเท่านั้นเอง อากาศเย็นผ่านเข้ามาในพระนครเริ่มหนาวเย็นเอาตั้งแต่เช้าวันที่ ๓๐ ตุลา คนไม่มีสตางค์ก็ไม่ค่อยหนาวเท่าไหร่ ใครมีเงินก็หนาวมาก ขนสตางค์ไปจ่ายค่าเสื้อหนาวได้สวยๆ พ่อเองก็หนาวเพียงแค่เสื้อกล้ามตัวหนึ่งกับเสื้อเชิ้ตทับลงไปอีกตัวหนึ่งก็พอสบาย บอกมาเท่านี้พอวัดความหนาวของชาวกรุงในปัจจุบันนี้ได้หรือยัง ไม่ต้องบอกมาว่าปรอท

ถึง ๒๐ ํ ซ. ก็พอเข้าใจแล้วนะ ค่าครองชีพของคนไทย ภายหลังที่รัฐบาลได้ขึ้นภาษี อะไร ๆ มากมาย ก็ร้องแรกแหกกระเฌอกันไปพักหนึ่ง มันแพงจริง ๆ พ่อว่า หยูกยา อะไรร้อยแปดก็ขึ้นราคาหมด สมัยนี้ถ้าซื้อของกินไม่เป็น คือกินทิ้งกินขว้างด้วยแล้ว ท่านว่าฉิบหายแล คนเราความมีจนมันอยู่ที่เรื่องกิน คนกินไม่เป็น คือหากินไม่พอท้อง มันก็จนแน่ ๆ คนกินเป็น มันกินได้ทั้งนั้น ราคาข้าวในตลาดโลก พ่อค้าส่งข้าวสาร ไปขายต่างประเทศ ต้องเสียค่าพรีเมี่ยมพิเศษ ราคาข้าวสารภายในประเทศมันจึงถูก พลเมืองส่วนใหญ่ไม่เดือดร้อน เป็นความดีอย่างหนึ่ง แต่ค่าพรีเมี่ยมที่เก็บจากพ่อค้า ขายข้าวสารไปต่างประเทศ มันไม่ถึงมือชาวนาต่างหาก ชาวนาจึงจนตายอยู่นั่นเอง เรานะจากพระนครไปหลายปีแล้ว กลับมาถึงคงแปลกตาเพราะว่ามีตึกระฟ้าเกลื่อนไป แล้วในพระนคร ตึกแถวข้างถนนชนิด ๒ ชั้นบางตาลงไป อย่างต่ำ ๆ ต้อง ๓ ชั้น ซึ่ง กลายเป็นตึกแถวข้างถนนชั้นสวะไปเสียแล้ว ชั้นดีต้อง ๔ ชั้น ถ้าอย่างหรู ๆ ต้อง ๕ หรือ ๖ ชั้นจึงจะสมสมัย ซึ่งมันกลายเป็นป่าที่เรียกว่าป่าคอนกรีต ป่าคอนกรีตมันมาก มายนี่แหละ เรื่องทรัพย์สินที่ดินของจุฬาฯ มันจึงแดงโร่ขึ้น เอ้าวกมาเรื่องกินอีกแล้ว คือกินค่าน่าดิน ค่าแป๊ะเจี๊ยะ ค่าสมยอม ร้อยแปด

การอาบรังสี ดีพ เอ็กซ์เรย์ตรงใต้ลูกกระเดือก ที่มันเกิดเป็นผิวมะระขึ้นมา ๒ ตุ่ม ดีพกันหลายยกครบกำหนดและโอเวอร์ด้วย เวลานี้อยู่ในระยะ ๒ สัปดาห์ อีก ๒, ๓ วันก็ถึงเวลาที่จะต้องไปตรวจ (เช็ค) ว่ามันแพ้รังสี คือยุบหรือไม่ ยังไงกัน บางทีอาจต้องลงมีดหมออีกก็ได้ แล้วจะส่งข่าวมาใหม่ถ้าต้องลงมีดอีก อาการ ทั่วไปมันทรงเหมือนเดิม คืออาการแพ้รังสียังไม่จางไป เบื่ออาหาร เสียงแหบ อ่อนเพลียนะไม่ต้องบอก กินวิตามินทั้งหลายวันละหลายสิบเม็ด ข้าวสุกได้ มื้อเย็นมื้อเดียว แข็งใจกลืน ๆ ลงไป อย่างมาก ๓ ช้อนเท่านั้นเอง กินซุป และโปรตีนกันเรื่อยไปแทนอาหารหนัก ข้อสำคัญเรื่องฟัน ยังทำฟันให้เหมาะกับ เหงือกไม่ได้ เพราะเหงือกอยู่ในบริเวณที่ต้องถูกรังสีทุกคราวที่ไปอาบไฟ จึงขบเคี้ยว อะไรไม่ได้ดี จึงพาลเบื่ออาหาร นั่นประการหนึ่ง แล้วคอหอยมันตีบ เพราะรังสีอีก กลืนอะไรไม่ลง จึงต้องเล่นซุปกันเรื่อยไป น้ำหนักตัวตามปกติก็อยู่ในเกณฑ์ ๖๗

กิโล เมื่อสองสัปดาห์ที่แล้ววัดได้เพียง ๕๒ กิโล เท่านั้น เป็นหมูก็ขายขาดทุนล่มไปเลย เอวคอดเป็นมดตะนอยไปแล้ว เข็มขัดร่นจนไม่มีที่ให้ร่นเข้าไปอีก ตายก็รู้เองแน่ คุณแม่ก็แก่ลงไปมาก คนเราพอเลย ๖๐ ไปแล้ว ก็แย่ทุกราย ผู้หญิงยิ่งหนัก พอเลย ๖๕ ไปแล้วก็หมดเรี่ยวแรงเอาเลย กินวิตามินร้อยแปด เพราะเข้าเกณฑ์ตมข้าวสุกเหมือนกัน ส่วนลูกไก่เคราะห์ดี เพราะเป็นนักเรียนมาจากเมืองนอก คนที่ ๓ และเรียนทางภาษามาโดยเฉพาะ จึงดูแคล่วคล่องว่องไวดีกว่าคนอื่น และเป็นเด็ก ฝรั่งจึงเมตตา ได้เงินขึ้นเรื่อย ๆ เข้าไปใหม่ได้เดือนไม่ถึงพันบาท ทำได้ดูเหมือนห้าหรือหกเดือน ฝรั่งก็สอบเป็นพิธีเพื่อขึ้นเงินเดือนเลื่อนตำแหน่งได้เงินเดือนเกือบสองพันเท่านั้น แล้วเขาปรับขั้นเงินเดือนใหม่ได้ราวสองพันสองเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง และนี่ดูเหมือนว่า เขาว่าเงินเดือนขึ้นนี้มันน้อยไป ไม่สมกับงาน เขาจะปรับให้ใหม่ราว ๒ พันห้า ฝรั่งเขามีความยุติธรรมดีหน่อย นี่ว่าเฉพาะฝรั่งในวงราชการของเขา ฝรั่งค้าขายมันก็ยิวเหมือน ๆ กันทุกราย บริติชเคาน์ซิลมีฐานะเป็นงานทูต เงินเดือนไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ อัตราใดที่คนทำงานไม่คุ้มค่าของเงิน เขาก็ยุบ อัตราใดที่ทำงานเกินค่าของเงิน เขาก็เพิ่มเงินให้ คือดูแลให้งานคุ้มกับเงินเดือนทุกอัตรา เจ้าไก่เขาบอกว่าเขาไม่ดี ได้เงินเดือนสองพันกว่า ๆ แต่เก็บเงินได้ถึง ๓ พันบาท สักเดือนหนึ่ง เข้าใจไหมเขาว่าอย่างไร เขาว่าพ่อไม่ใจดีให้เงินเขาใช้น่ะซี

คุณกุลวดีหายไป ไม่ได้มาส่งข่าวว่าจะออกเดินทางจากพระนครเมื่อใด หรือออกเดินทางมาแล้วก็ไม่รู้ซี ในอเมริกันี้ ตามเกณฑ์ นางพยาบาล (ฝรั่ง) ได้เงินเดือนมากกว่าแพทย์ประจำ พวกหมอที่ไปทำงานในอเมริกัน กำลังทยอยกันกลับเมืองไทย เพราะหมดอายุวีซ่า และมาหางานทำในเมืองไทยไม่ได้ เพราะตำแหน่งไม่มีว่าง (คือไม่ใช่พรรคพวก) กำลังเป็นที่วิพากย์วิจารณ์กันในหน้าหนังสือพิมพ์ ฉวีวรรณเองก็ควรคำนึงถึงเรื่องการทำมาหากินในเมืองไทยไว้เสียแต่เนิ่น ๆ จะตั้งอะไรก็เอาเข้าสักเรื่องหนึ่ง อย่านอนตีพุงเล่น ใช้สตางค์ของคนอื่นหาให้ ไม่สบายเหมือนเราหาได้และใช้ของเราเอง สบายใจ / รัก /

ประยูร

การรับประทานอาหารเพื่อรักษาหรวดทรง

แปลจากหนังสือ Reader's Digest และความเห็นส่วนตัว โดย "พ่อ"

การอ้วนจนเกินไป เป็นอันตรายแก่ชีวิตมาก เช่นอาจเป็นโรคเบาหวาน หัวใจพองหรือโรคอื่น ๆ แต่การอดอาหารที่มิให้อ้วนจนเกินงามก็เป็นอันตรายแก่ชีวิตได้เช่นกัน เพราะจะทำให้เป็นโรคกระเพาะอาหารพิการ หรือโรคลำไส้เน่าเปื่อยถึงแก่ความตายได้ง่าย ๆ เหมือนกัน การกินยาลดความอ้วนยิ่งร้ายไปกว่าการอดอาหาร ในหนังสือ Reader's Digest เล่ม เดือน กันย์ ตุล หรือ พฤจิก ปี ๒๕๐๔ มีเรื่องแนะนำการรับประทานอาหาร เพื่อมิให้อ้วนไว้ มีหลักใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

ใช้น้ำมันพืช ปรุงอาหาร แทนน้ำมันหมู

ใช้มักการีน แทนเนย หางนม แทนฟูลครีม

ส้ม สับปะรด มะเขือเทศ แทนผลไม้อื่น ๆ

ผักสำหรับเมืองไทย ผักบุ้ง ผักคะน้า ถั่วงอก แทนกะหล่ำปลี ผักกาดขาว

มันเทศ มันฝรั่ง ควรงด ใช้เผือกหรือฟักทองแทน

ไก่ ปลา กุ้ง แทนหมูและเนื้อ

ข้าวเหนียว ไม่รับประทานได้จะดี

ถั่วเขียวต้มเละ ๆ หวานปะแล่ม ๆ แทนของหวานอื่น ๆ

ห้าม สังขยา ทองหยิบ ทองหยอด ฯลฯ

ข้อสำคัญ ต้องเดิน เป็นการออกกำลังกาย เป็นระยะทางอย่างน้อยวันหนึ่ง ๒ กิโลเมตร เช้า ๑ กิโล เย็น ๑ กิโล แล้วค่อย ๆ เพิ่มระยะทางขึ้น แต่อย่าให้ถึงกับเหนื่อยจนเกินไป

อาหารทุกมื้อรับประทานให้อิ่ม อย่าอด และใช้อาหารตามประเภทตัวอย่างข้างบนจะไม่มีวันอ้วนขึ้นเลย

วุ้นเส้นที่ทำด้วยแป้งถั่วเขียว หรือลูกเดือย เป็นอาหารแทนข้าวเจ้าได้เป็นอย่างดี

พวกตับหมู ตับวัว เกือบไม่มีโปรตีนเลย และเป็นอาหารที่มีค่าของคาโลรี่ต่ำ รับประทานได้ก็ดีเหมือนกัน

แป้งที่มีคาโลรี่สูง ๆ เช่น แป้งสาลี มักกะโรนี บะหมี่เจ๊กงดเสียดีกว่า

ข้าวเจ้ามีคาโลรี่น้อยกว่าแป้งสาลี ข้าวเหนียวมีคาโลรี่เกือบเท่าแป้งสาลี

น้ำข้าวต้มเคือดปนหางนม แทนเครื่องดื่มประเภทโอวัลตินได้ดี

ถั่วลันเตา ถั่วแขก ถั่วฝักยาว มีคาโลรี่สูงเกือบเท่า กะหล่ำปลี และผักกาดขาว หัวผักกาดขาว มีกากมาก รับประทานได้ดี

กล้วยทุกชนิด มีน้ำตาลมาก ควรงดเสีย

ค่าคาโลรี่ของอาหาร ดูในหนังสือ Leady's Home Journal มกราคม ๑๙๖๒ หน้า ๘๓

ในหนังสือกฤษณาสอนน้อง ซึ่งเป็นบทเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนหญิงสมัย พ.ศ. ๒๔๐๐ กว่า ๆ ใช้เรียนเพื่อรู้หน้าที่ของการเป็นแม่บ้านที่ดี พ่อเห็นว่ายังไม่ล้าสมัย จึงเขียนมาให้ลองอ่านเล่น

น้อยภักษ์ก็ผอมซูบ สิริรูปบันดาล
มากภักษ์ก็พีพาน จะหนักเนื้อและเนื้อองค์
พึงภักษ์พอประมาณ บ่วิการวิกลทรง
โสภาคยบรรยง ทุกสิ่งสิ้นทั้งอินทรีย์

ส่งไปให้ลูกผ่องพรรณ เมื่อไปเรียนอยู่ประเทศออสเตรเลีย เพราะรูปถ่ายของลูกที่ส่งมา อ้วนมาก นอกจากนั้นยังส่งให้บรรดาลูกศิษย์ที่รักการกินจนอ้วนเกินงามและกลัวอ้วนจนยอมอดอาหารหรือกินยาลดความอ้วน

อาหารที่ พล.ร.จ. ประยูร ชอบทำไว้ให้ลูกรับประทาน

สังขยา จิ้มขนมปัง โดยอาจารย์ นงลักษณ์ กาญจนสถิตย์

เครื่องปรุง

ไข่แดง	๑๒ ฟอง (ไข่ไก่)
น้ำตาลทราย	๑ ถ้วย
น้ำตาลมะพร้าว	๑/๒ ,,
กะทิข้น	๑ ,,
นมสด	๑ ,,
แป้งสาลี	๑ ,,
แวนนิลา	๑ ช้อนชา

วิธีทำ

๑. ตีไข่พอเข้ากัน

๒. ผสมน้ำตาล กะทิ นมสด แป้งละลายกับกะทิใส่ลงคนให้เข้ากัน ใส่ในหม้อตุ๋น

๓. ยกขึ้นบนเตา คอยคนเรื่อย ๆ จนข้นยกลง ใส่แวนนิลา ถ้าชอบสีแก่เติมสีเหลืองแก่ หรือสีน้ำตาล (ใช้สีขนม)

สังขยาฟักทอง โดย น.ส. จันทร ทศานนท์

เครื่องปรุง

ไข่ ทั้งขาวและแดงประมาณ ๔–๕ ฟอง ตวงให้ได้ ๑ ถ้วย	
มะพร้าวขูด	๑/๒ ก.ก. คั้นให้ได้หัวกะทิ ๑ ถ้วย
น้ำตาลมะพร้าวประมาณ	๑/๔ ก.ก. (๑ ถ้วย)

วิธีทำ

๑. กะทิ น้ำตาลมะพร้าว หรือน้ำตาลปี๊บ ถ้าต้องการรสหวานแหลมใส่น้ำตาลทราย ๑ ช้อนโต๊ะ ละลายรวมกันแล้วกรองด้วยผ้าขาวบาง

๒. ไข่ (ไข่เป็ดหรือไข่ไก่ก็ได้) ตีจนฟูแล้วผสมกับน้ำตาลและหัวกะทิ

๓. ใส่ในลูกฟักทองที่ทำสะอาดดีแล้ว ใส่ลังถึงนึ่งจนสุก ไฟแรง ๆ น้ำเดือดพล่าน

ซอสพริก (ซอสพริกศรีราชา) โดย พล. ร.จ. ประยูร พิณสวัสดิ์

๑. พริกชี้ฟ้าแดง ๕๐ เม็ด ตัดขั้ว ผ่าสองซีก เอาเมล็ดออกบ้างตามสมควร (ต้องการเผ็ดมากเอาเมล็ดออกแต่น้อย ถ้าต้องการ เผ็ดน้อยเอาเมล็ดออกมาก ๆ) แช่น้ำเกลือเค็มจัด ๆ อย่างน้อย ๖ ชั่วโมง (ค้างคืนไว้ยิ่งดี) รุ่งเช้าล้างน้ำให้หมดความเค็ม ใส่ตะแกรงผึ่งให้สะเด็ดน้ำ

๒. กระเทียมโทน หรือกระเทียมกลีบใหญ่ ๆ ๕๐ หัวหรือกลีบ ปอกเปลือกล้างให้สะอาด ใส่ตะแกรงผึ่งให้สะเด็ดน้ำ

๓. เอาพริกและกระเทียม นึ่งในลังถึงนึ่งจนสุกราว ๔๐ นาที ใช้ไฟแรงน้ำเดือดพล่าน นำเอาขึ้นแล้วตำหรือบดจนละเอียด

๔. เตรียมน้ำส้ม (ใช้น้ำส้มทำจากกรดส้ม อย่าใช้น้ำส้มที่ทำจากอื่นเป็นอันขาด) ๑ ถ้วยตวง น้ำตาล ๑/๒ ถ้วย – ๓/๔ ถ้วย เกลือกิน ๒ ช้อนชา ผสมเข้าด้วยกันแล้วต้มให้เดือด ชิมเติมรสตามชอบ

ถ้าทำมาก ๆ เพิ่มส่วนขึ้นตามส่วนข้างบนนี้

ข้อสำคัญ ความสะอาด เครื่องใช้ไม้สอยทุกอย่างต้องสะอาด อย่าให้ละอองน้ำหยดลงในซอสที่ทำแล้ว ขวดที่จะบรรจุ ต้องล้างสะอาด ทิ้งไว้ให้แห้งสนิทจึงบรรจุ จะเก็บไว้ได้ค้างปี ถ้าไม่สะอาดจะขึ้นราสีขาว ๆ และเสีย

มีทบอล์ล โดย ม.ล. เติบ ชุมสาย

ส่วนผสม	เนื้อบด	๒ ถ้วย
	หมูบด	๑ ,,
	ข้าวโอ๊ท	๑/๒ ,,
	เนย	๑/๔ ,,
	เกลือ	๓–๔ ช้อนชา
	พริกไทย	๑ ช้อนชา
	วูสเตอร์ซอส	๒ ช้อนโต๊ะ
	น้ำมันพืชสำหรับทอด	๓/๔ ถ้วย (ใช้น้ำมันหมูก็ได้)

วิธีทำ ผสมทุกอย่างเข้าด้วยกัน แล้วปั้นก้อนกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑ ½ นิ้ว ทอดให้เหลืองแล้วตักขึ้น

วิธีผสมซอส ยกกระทะน้ำมันที่เหลือจากทอดเนื้อตั้งไฟพอร้อนจัด ใส่กระเทียมสับละเอียด ๑ ช้อนชา มะเขือเทศกระป๋อง ๑ กระป๋อง เกลือ ๒ ช้อนชา น้ำตาล ๑–๒ ช้อนโต๊ะ ซอสพริก ๒–๓ หยด น้ำซุปดี ๆ ประมาณ ๑ ถ้วย พอเดือดทั่วใส่เนื้อที่ทอดไว้ลง ปิดฝาเคี่ยวไฟอ่อนมาก ๆ ๓–๕ ชั่วโมง (ยิ่งนานยิ่งดี) ถ้าน้ำแห้งเติมน้ำซุปลง รับประทานกับสปาเก็ตตีเป็นต้น

เนื้อบาบิคิว โดย น.ส. จันทร ทศานนท์

เครื่องปรุง เนื้อสันใน สับปะรด หอมใหญ่ มะเขือเทศหั่นเป็นลูกเต๋าขนาด ๑ นิ้ว

ส่วนผสมสำหรับหมักเนื้อ น้ำมันสลัด เกลือหรือซีอิ๊วขาว ผงชูรส พริกไทย ซอสมะเขือเทศหรือคัทชับ กระเทียมสับ มัสตาด เหล้าขาวหรือแม่โขง ซอสวูสเตอร์ ถ้าชอบเผ็ดเติมซอสพริกศรีราชา

วิธีทำ เนื้อหั่นแล้ว หมักกับส่วนผสมข้างบนนี้ หมักทิ้งไว้อย่างน้อย ๖ ชั่วโมง แล้วนำมาเสียบไม้สลับกับสับปะรดหอมใหญ่ มะเขือเทศที่หั่นไว้ ปิ้งไฟกลาง ๆ ใช้น้ำที่แช่เนื้อพรม ไม่ต้องจิ้มกับอะไร จึงต้องปรุงรสตามใจชอบ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์กรมสารบรรณทหารเรือ นาวาเอก นพ โหตรภวานนท์ ผู้พิมพ์โฆษณา ก.ย. 14